B. E. COLAÇO BELMONTE.

OVER

DE HERVORMING

VAN HET

REGERINGS-STELSEL

IN

NEDERLANDSCH WEST-INDIË.

OVER

DE HERVORMING

VAN HET

REGERINGS-STELSEL

IN

NEDERLANDSCH WEST-INDIË.

OVER DE HERVORMING VAN HET REGERINGS-STELSEL IN NEDERLANDSCH WEST-INDIË.

ACADEMISCHE PROEVE

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN HET ROMEINSCH EN HEDENDAAGSCH REGT

AAN

DE HOOGESCHOOL TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN

DEN RECTOR MAGNIFICUS

FREDERIK KAISER,

MATH. MAG. PHIL. NAT. DOCTOR IN FAC. DISC. MATH. ET PHYS. PROF. ORD.

IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN

DOOR

B. E. COLAÇO BELMONTE.

OP DEN 24 APRIL 1857, DES NAMIDDAGS TEN 2 URE.

LEIDEN,
P. H. VAN DEN HEUVELL.
1857.

Druk van M. H. Binger, te Amsterdam.

Aan mijne Ouders!

De uitgave dezer Academische Proeve biedt mij de gelegenheid aan ter vervulling van een mij aangenamen pligt.

Ontvang mijnen dank, Hoog Geleerde Heeren, VAN ASSSEN, COCK, DE WAL *en* VISSERING. *Zonder onderscheid hebt gij alle mij aan U verpligt. Welwillend hebt gij mij den weg gewezen om het doel, dat ik beoogde, te bereiken; Uw onderrigt en Uwe lessen hebben er mij in de gelegenheid toe gesteld. Neemt de verzekering mijner opregte erkentelijkheid aan.*

In het bijzonder wend ik mij tot U Hoog Geleerde VAN ASSEN, *hooggeschatte Promotor. Mijn hartelijke dank zij U gebragt voor Uwe teregtwijzingen; voor de moeite, die gij mij waardig hebt gekeurd; voor den tijd, dien gij voor mij ten beste had, toen ik mij gereed maakte deze Proeve het licht te doen zien. Houd U van mijne dankbaarheid overtuigd. Gij hebt mij grootelijks aan U verpligt.*

Blijft allen, Hoog Geleerde Heeren, nog lang gespaard, voor de Uwen, voor de Wetenschap, voor de Leidsche Hoogeschool!

U, mijne Academie-vrienden, bied ik mijn afscheidsgroet aan. De tijd met U doorgebragt zal ik onder de aangenaamste herinneringen van mijn leven opteekenen. Blijft mijner gedenken. Ik zal U en onze Alma Mater nimmer vergeten. Het ga U allen wel!

VOORREDE.

Het regt van vertegenwoordiging is door de herziene Grondwet van 1848, op nieuwe, maar op vaster grondslagen, aan het Nederlandsche staatsburgerschap verbonden. De wet van 4 Julij 1850 N°. 37, verzekert de oefening van dat regt.

Het politisch leven zal zich eenmaal in volle kracht ontwikkelen, en dan zal Nederland door nationale kracht sterk zijn, en de grondwettige monarchie in het stelsel van vertegenwoordiging een hecht bolwerk vinden. Geene volkssouvereiniteit, want die wil de Grondwet niet; maar zij wil regeling van het wettig aandeel der natie in de Wetgeving en de Regering, en daarin ligt de grondslag van het kiesregt en het doel van het kiesstelsel.

Het staatkundig leven was bij ons ingesluimerd. Er moest veel aan den tijd worden overgelaten. Van hier dat de ver-

wachtingen van de voorstanders der regtstreeksche verkiezingen nog niet alle verwezenlijkt zijn. De tegenstanders noemen het teleurstelling, die men had moeten en ook kunnen voorzien. Maar zij dwalen. De burgerij was niet gewoon aan medewerking in de zaken der Regering. Zij had er geen besef van. Plotseling en op eens hare roeping begrijpen, dat kon zij niet. Wordt zij evenwel eenmaal wakker en is zij op de hoogte van haren tijd, dan zal volkskracht in de aderen van den Staat doordringen, en de ondervinding zal geleerd hebben welke de schadelijke elementen zijn, die eene volkomen ontwikkeling van een der schoonste burgerschapsregten hebben vertraagd en in den weg gestaan. Men verwijdere die. Geen terugkeer tot oude en versleten stelsels, door de Natie reeds lang veroordeeld. De wereldgebeurtenissen gaan haren gang, en ook Nederland moet daarin deelen. Niet achteruit, maar ook niet onbedachtzaam vooruit. Wasdom in het staatkundige is nog geen rijpheid. Het kiesstelsel moet tot rijpheid voeren.

In 1851 werd door de Regering aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, een Ontwerp-Reglement op het beleid der Regering van de Nederlandsche W. I. Kolonien en Bezittingen.

De grondslag van het nieuwe stelsel, dat de Regering wilde vestigen, rustte op een beginsel, waarbij den ingezetenen een werkelijk aandeel in de regeling hunner belangen werd verzekerd.

III

Er zou een ligchaam van vertegenwoordiging ontstaan; het kiesregt zou onder de burgerschapsregten der ingezetenen worden opgenomen.

Het was evenwel niet eene *nieuwe* orde van zaken, die de Regering aldus op het oog had. Zij wilde tot *oude* beginselen *terugkeeren*. Het Octrooi van 1682 was de grondslag, waarop men voornemens was te bouwen.

Met nadruk uitte de Regering hare zienswijze. Zij schreef in § 3 van de Memorie van Toelichting, die het Ontwerp van 1851 verzelde:

„*De verhouding der bevolking* (in West-Indië) *levert genoegzame waarborgen voor de handhaving van het wettig gezag*, HETWELK IN KRACHT TOENEEMT NAAR GELANG DE GEVESTIGDE INGEZETENEN WORDEN GEROEPEN OM DIT TE SCHRAGEN. [1])

Vier jaren later, in 1855, werd een ander Ontwerp-Reglement aan de Tweede Kamer ingezonden. De Regering was in haar voornemen blijven volharden. Zij was niet teruggetreden. De beginselen van 1682 bleef zij aanprijzen; zij zag daarin de welvaart der koloniën, en, volkomen in den geest van de zienswijze, die zij in 1851 had voorgestaan, schreef zij in 1855, in § 3 van hare Memorie van Toelichting, met nog krachtiger woorden:

„*De verhouding der bevolking levert voldoende waar-*

1) Ik behoef niet op het belangrijke van deze laatste zinsnede te wijzen.

borgen voor de handhaving van het wettig gezag, EN MAG ONDER DEZE OMSTANDIGHEDEN MET EENIGE GERUSTHEID WORDEN AANGENOMEN, DAT DE MEDEWERKING DER INGEZETENEN IN DE REGELING HUNNER BELANGEN, OP HET LOT DER WEST-INDISCHE BEZITTINGEN EN KOLONIEN EENEN HEILZAMEN INVLOED ZAL KUNNEN UITOEFENEN."

Wat de Koloniën betreft, de bevolking was, na de indiening van het Ontwerp van 1851, naauwelijks omtrent de bedoelingen der Regering onderrigt, of zij gaf openlijk hare goedkeuring te kennen, die zich in adressen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en in een *gewijzigd* Ontwerp-Reglement zeer spoedig openbaarde. Ook in Nederland waren er velen, die zich er mede vereenigden.

Onder deze omstandigheden mogt men gerust vooruitzien, dat het voornemen der Regering tot werkelijkheid zou komen. Het Ontwerp zou in de Kamer ter behandeling worden gebragt. Van de Regering, van wie men mogt aannemen dat het Ontwerp van 1851 het gevolg was van eene overtuiging, die reeds vóór 1851 was gevestigd, verwachtte men, dat zij de voorgestelde regeling van het Koloniaal W. I. Bestuur tot wet wenschte verheven te zien, en, welke veranderingen ook tot stand zouden worden gebragt, er was geene reden, die deed vermoeden, dat Nederlandsche Vertegenwoordigers hun zegel niet zouden hechten aan een stelsel, waarin het Rijks-bestuur van Nederland kracht en levensbeginsel vond.

Zoo dacht ik en velen met mij. Ik stond op het punt den den Doctoralen graad in de beide regten te verkrijgen, en was tot het schrijven eener Academische verhandeling verpligt. Vroeger had ik mij bepaald tot een onderwerp uit het gebied van het stellige regt. Een deel had ik reeds bearbeid. Het geheel te volbrengen eischte veel tijd; en ik vond mij verpligt mijn tijd in te korten. Ik kon later op mijn voornemen terug komen; nu moest ik het opgeven; en ik vatte het plan op, om, met de Ontwerp-Reglementen van 1851 en 1852 voor mij, mijne krachten te beproeven aan eenige beschouwingen, waartoe deze Regerings-stukken ruime stof opleverden.

De bladzijden, die hier volgen, had ik reeds geschreven, en mijn werk nagenoeg geheel ten einde gebragt, toen mij in handen kwam de Memorie van Beantwoording op de Staats-begrooting voor 1857, Hoofdstuk IX (Koloniën), waarin ik las:

§ 17 „Tot de wederindiening van het in de vorige zitting „onafgedaan geblevene ontwerp van wet tot vaststelling van „een Reglement op het beleid der regering in de West-Indi- „sche Koloniën, acht de Regering het raadzaam *vooreerst* „nog niet over te gaan. Zij wenscht VOORAF de hervorming „van den maatschappelijken toestand der slaven te zien tot „stand gebragt, ten einde DAARNA [1]) te kunnen overwegen,

[1]) Ik veroorloof mij ook omtrent het standpunt, waarop de Regering zich hier plaatst, te verwijzen naar hetgeen ik beweerd heb op blz. 174 van het volgende Opstel. Vergelijk ook mijne beschouwingen op blz. 16—19.

„of met de *vrijheid*, welke voor deze groote meerderheid der „West-Indische bevolking wordt voorbereid, *zich vereenigen* „*laat* een regeringsstelel, hoedanig bij het vroegere ontwerp „was aangenomen.

„„„Ofschoon de Regering onder *andere* omstandigheden gaarne „bij de in dat ontwerp nedergelegde beginselen zoude willen „volharden, met het doel om ook langs dien weg voor de „West-Indische Koloniën den geldelijken steun van het moeder- „land onnoodig te maken, *verbiedt* de toestand die eerlang „zal geboren worden, haar evenwel maatregelen te nemen of „te bevorderen, welke den *thans nog aanwezigen waarborg* „voor het behoud van rust en orde zouden kunnen vernietigen. „Een stelsel van vertegenwoordiging, bij hetwelk *de magt van* „*den hoogsten gezaghebber* VERKORT, maar daarentegen den „ingezetenen een *aanzienlijk deel* in bestuur en wetgeving „wordt *toegekend*, schijnt vooral *bedenkelijk* op een tijdstip „waarin de Regering er op bedacht is *de vestiging* in Suri- „name van Duitschers, Portugezen, Chinezen en andere vreem- „delingen te *begunstigen*.

„Om aan het doel des grondwetgevers te beantwoorden, zal „het regerings-reglement moeten gegrond zijn op den maat- „schappelijken toestand der Kolonie voor welke het bestemd is, „en de kennis van dien toestand kan niet worden verkregen, „zoolang de toestand zelf nog in het verschiet ligt. Met de „meeste voorzigtigheid behoort de Regering hierbij te werk „te gaan, omdat *eene verandering van het stelsel van*

„*bestuur*, zamen gaande met kolonisatie van vreemdelingen „en maatschappelijke hervorming der slaven of beide op den „voet volgende, een *geheelen ommekeer* der in de kolonie „gevestigde maatschappij zoude kunnen na zich slepen.”

Ik erken gaarne dat ik mij te leur gesteld vond. De regeling van het bestuur in West-Indië was op nieuw voor onbepaalden tijd uitgesteld. [1])

Moest ik van mijn voornemen afzien? Veel was er dat zich hiertegen verzette. Ik had niet over veel tijd te beschikken. Maar was er wel reden toe? Ik vond ze niet.

Welke reden toch geeft de Regering voor hare veranderde zienswijze?

Het voornemen dat zij heeft opgevat om de maatschappelijke hervorming der slaven tot stand te brengen; en haar plan om de vestiging in Suriname van Duitschers, Portugezen, Chinezen en andere vreemdelingen, te begunstigen.

Maar het voornemen om den maatschappelijken toestand der slaven te hervormen bestond reeds in 1851. Getuige de Memorie van Toelichting, die het Ontwerp-Reglement van 1851 verzelde; getuige het bekende artikel 92, dat de Regering in dat Ontwerp schreef. Dat de Regering in 1855 die hervorming wilde, verdedigde en ook beoogde, is buiten tegenspraak.

[1]) Men vergelijke hier mijne beschouwing op pag. 72. De Regering had, toen ik die nederschreef, hare Mem. v. Beantw. nog niet ingediend.

De benoeming der Staats-Commissie in 1853; het Rapport der Staats-Commissie, dat de indiening van het Ontwerp-Reglement in 1855 voorafging; het Ontwerp-Reglement zelve, en de Memorie van Toelichting, waarin zij uitdrukkelijk verklaart, *dat de wil om de slavernij af te schaffen haar ernst blijft;* het voorschrift vervat art. 106 van het Ontwerp-Reglement, zijn daarvoor even zoo vele bewijzen.

Ook het plan om de vestiging van Nederlanders en vreemdelingen in Suriname te begunstigen, stond reeds in 1851 bij de Regering vast. Men zie de Memorie van Toelichting van 1851. In 1855 was de Regering eveneens gezind het tot uitvoering te brengen. In hare Memorie van Toelichting las men toen:

„*Er zijn van Regeringswege middelen in het werk gesteld om den aanvoer van vreemde arbeiders te bevorderen.*"

„*Naar de mogelijkheid eener kolonisatie door Duitschers wordt onderzoek gedaan.*"

„*De Regering heeft pogingen in het werk gesteld om den aanvoer van Chinesche arbeiders in Suriname te bevorderen.*"

En bij dat al nam zij, in *beide* haar Ontwerp-Reglementen, het STELSEL VAN VERTEGENWOORDIGING op.

Nu, naauwlijks een jaar later, doet de Regering een tred terug. Geene vertegenwoordiging meer. Een stelsel, waarvan men in 1851 schreef: *dat het gezag in kracht toeneemt, naar gelang de gevestigde ingezetenen worden geroepen*

om dit te schragen; een stelsel, waarvan men in 1855 *met gerustheid aannam, dat hetzelve een heilzamen invloed op het lot der W. I. Kolonien zou uitoefenen;* — de Regering ziet er in 1856 van af.

Waarom?

De omstandigheden zijn immers dezelfde gebleven, als die welke bestonden op het tijdstip, toen zij met nadruk verklaarde: „*dat in de oude beginselen van* 1682 *een stelsel lag opgesloten, dat met de welvaart der Kolonien op het naauwst verbonden was*" *?!*

Ik geloof dat de veranderde zienswijze door de Regering op andere gronden had moeten worden verdedigd. Want gesteld, dat het voornemen om de slavernij af te schaffen en de kolonisatie en immigratie te bevorderen, niet reeds van 1851 en vroeger dagteekende, maar een vrucht was van 1856, dan nog bestond er dáárom voorzeker geen reden, om het stelsel van 1682 te veroordeelen. De Regering had het trouwens zelf verklaard, — en zij was toen zeker niet op een dwaalspoor, — *dat het wettig gezag in kracht* TOENEEMT *door de medewerking der ingezetenen.* Waarom nu, in 1856, in die medewerking gezien, *een weg om het gezag van den Gouverneur* TE VERKORTEN?! [1])

Ik zal mij hier niet in gissingen begeven. Ik vrees, dat, wilde

[1]) Ik geef hier en overal de eigen woorden der Regering terug.

ik den gang der redenering volgen, die in de vermelde Memorie van Beantwoording is vervat, ik zou stuiten op een stelsel ook oud, maar versleten; volstrekt niet het stelsel van 1682, maar ver daarvan verwijderd. Ik zie er daarom liever van af.

Velen met mij blijven het stelsel van vertegenwoordiging, als vorm van het koloniaal bestuur in W. Indië, voorspreken. Ik zie daarin den grondslag tot verdere, in onze W. I. koloniën zoo hoogst noodige hervormingen, ook op materiëel gebied. De Regering heeft in hare Memorie van Toelichting van 1851, toen zij in § 4 schreef: „*dat zij de oude instellingen wilde doen* HERLEVEN," tevens met ronde woorden verklaard: „*dat zij, de geschiedenis raadplegende*, GEEN VOLDOENDEN GROND *vindt tot* BESTENDIGING *van het* TEGENWOORDIG *stelsel.*" [1]) Welk stelsel zal de Regering *nu* voorstaan? Het tegenwoordige heeft zij uitdrukkelijk en beslissend veroordeeld. Wie weet, — en dit zij bescheiden gezegd, — of zij niet weder tot de zienswijze, die zij in 1851 en 1855 verdedigde, terugkeert?... En het zou toch mogelijk kunnen zijn, dat er iets bruikbaar's was in mijne beschouwingen...

Maar gesteld, het stelsel ware voor goed op den achtergrond, — en ik wil het niet ontveinzen dat ik dit, naar mijne overtuiging,

[1]) Het is opmerkelijk dat de Regering in de Mem. van Toel. van 1855, dezen zin in anderen vorm kleedt en daarin schrijft: „*dat zij* „*het raadzaam acht, dat bij het Ontwerpen van een nieuw Reglement* „*op het beleid der Regering, tot die instellingen worde teruggekeerd,* „*waaronder deze Bezittingen bloei en welvaart gekend hebben.*"

zou betreuren, — dan behooren in allen gevalle de Ontwerp-Reglementen van 1851 en 1855, ***beide*** tot de ***geschiedenis*** van het Nederlandsch-koloniaal-Regerings-stelsel. Ook uit dat oogpunt kunnen de beginselen, die den grondslag dier Regeringsstukken uitmaken, de behandeling en beschouwing waardig worden geacht.

Ik heb alzoo de redenen opgegeven waarom ik mijn keuze tot dit onderwerp bepaalde; ook die, welke mij leidden om bij mijn voornemen te blijven.

Over de behandeling zal ik niet veel zeggen. Zij blijkt uit de volgende bladzijden.

Hoofdzakelijk zijn het eenige algemeene beschouwingen over den tegenwoordigen, ook over den toekomstigen vorm van het bestuur der West-Indische kolonien. In het bijzonder heb ik mij bepaald tot het stelsel van vertegenwoordiging, dat ik, naar aanleiding van het Ontwerp-Reglement van 1855, tot wet dacht verheven te worden.

Over het groote vraagstuk der West-Indien, de opheffing der slavernij, heb ik mij tot een enkel woord bepaald.

De Regering moet den tegenwoordigen toestand opheffen. Dit is buiten tegenspraak. Hare taak strekt zich evenwel niet veel verder uit. Even als in andere zaken, verlangt en verwacht men van de Regering m. i. *te veel;* en onder hen, die

het beste in alle opregtheid willen, vindt men er, die haar, in betrekking tot de slaven in West-Indie, tot eene taak roepen, die de hare niet is. De zedelijke ontwikkeling der slaven is de taak der philantropie en der middelen, die deze ten dienste staan: hunne geestelijke beschaving, die der School: hunne opleiding en vorming tot godsdienstige begrippen, die der Kerk. Maar dit alles is daarbij het werk van den tijd, van de jaren, die nog in de verre toekomst liggen, en van eene magt, veel grooter dan alle regeringsmagt. Men bereidt zich, wil men zich daarvan overtuigd houden, geene teleurstelling. De emancipatie *alléén*, zal en kan de schoone uitkomsten niet opleveren, die men er zich van voorspiegelt. Maar de Regering heeft eenmaal haar eigen standpunt; zij moet er op blijven, om het nimmer te verlaten. Men moet van haar niet meer willen dan zij kan. *Opheffing der slavernij*, emancipatie, is hare taak, om daarna al het goede dat men beoogt, te beschermen, te ondersteunen, te verzekeren, te bevorderen. Meer niet.

Die van de Regering meer verlangen, dan een *maatregel van Staat*, waarbij zij, ONDER BEHOORLIJKE VOORZORGEN EN WAARBORGEN, den tegenwoordigen toestand der slaven, *maatschappelijk*, d. i. *staats-regtelijk* opheft, om dien toestand *maatschappelijk* te hervormen, trachten m. i. te vereenigen, wat niet te vereenigen is. Zal de emancipatie den slaven ten zegen zijn, dan moet er met ijver en met kracht gearbeid worden aan hunne *zedelijke* beschaving, hunne *geestelijke* ontwikkeling en hunne *godsdienstige* opleiding. Dit valt

niet te betwisten en daaromtrent zijn allen het eens. Maar die taak behoort niet *per se* tot den maatregel der emancipatie, d. i. zij behoort niet *onmiddelijk* tot de roeping der Regering. Wat de School en de Kerk, de Zedeleer en de Godsdienst willen, moet de Regering onderschragen, tot stand helpen brengen en de hulpmiddelen verschaffen, waar men die behoeft en die men zonder haar niet kan erlangen. Dit is hare roeping in betrekking tot *al* de leden van den Staat, zonder onderscheid, en al had zij geene slavernij af te schaffen, de Regering ware er buitendien door gebonden. Het is staatszorg en staatspligt. Deze ontstaan uit het Staatsverdrag, dat de vervulling der staatspligten in het algemeen waarborgt. De emancipatie doet ze niet geboren worden. Hoe *eenvoudiger* nu de Regering hare taak in betrekking tot de slaven, als maatregel van Staat, opvat, hoe ligter daardoor die taak wordt, en hoe *eerder* zij te volbrengen is. Het doel, dat men in West Indie beoogt, kan dan spoediger bereikt en even spoedig de grond gelegd zijn tot eene hervorming, door zoo velen en zoo te regt gewenscht, en door zoo veel en zoo gebiedend bevolen.

De Regering bewege zich op een zuiver staatsregtelijk standpunt; het eenige, waarop zij zich, naar mijne overtuiging, plaatsen kan. Niet onmiddelijke vrijheid: een zedelijke moord en de ondergang der kolonie; maar zij emancipere, onder voorzorgen en waarborgen. Zij heeft bondgenooten. Menschelijkheid en Godsdienst, School en Kerk, de 19e eeuw, zullen met haar volbrengen, wat te volbrengen is. Zij geve den spoorslag. Er zij een begin.

Eindelijk heb ik eene Proeve van eene Kieswet voor de kolonie willen leveren. Ik heb ze met eenige aanteekeningen trachten toe te lichten, en dit heeft mij gebragt op het gebied van het Nederlandsche kiesstelsel, dat mij tot vraagbaak is geweest. Over de beginselen, waarop dat stelsel rust, heb ik mij hier en daar eenige bedenkingen en opmerkingen veroorloofd.

Ik geloof ook geene ondienst te hebben gedaan, door het Octrooi van 1682 als bijlage te doen afdrukken.

Ik schreef eene Academische Proeve.

Moge ik lezers vinden, hun oordeel zij niet hard, ook niet omdat ik onbewimpeld mijne meening heb gezegd. Moge ik gedwaald hebben, alle teregtwijzing zal mij aangenaam zijn.

Dat er veel aan mijn werk ontbreekt, daar ben ik innig van overtuigd.

Leiden 1857.

De Reglementen op het beleid der regering van onze Kolonien worden door de wet vastgesteld.

De Grondwet bepaalt dit bij art. 59.

Het beleid der regering van Neerlands Indie is dan ook reeds door de wetgevende magt van het Rijk vastgesteld, bij de wet van den 2den September 1854, Staatsblad N°. 129.

Dezelfde toekomst wacht de West-Indische Kolonien van Nederland en weldra, welligt zeer spoedig, zal de grondwettige regeling van het koloniaal Bestuur aldaar, bij de wet worden vastgesteld en geregeld.

Het ontwerp door de Regering in het laatst van 1851 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, heeft alle onzekerheid doen ophouden, omtrent de bedoeling der Regering, ook omtrent den aard der grondstellingen, die zij in betrekking tot de West-Indien wenscht aan te nemen.

Dit Ontwerp is niet ter behandeling gekomen, maar onafgedaan gebleven; later is het ingetrokken.

1

Het nieuwe Ontwerp, aan de Tweede Kamer in de zitting van den 16 November 1855 aangeboden, ademt in de hoofdzaak denzelfden geest. De beginselen zijn dezelfde. Naar mijne overtuiging evenwel is er veel in het vroegere Ontwerp, dat ik ongaarne door het latere zou wenschen vervangen te zien. Ik zal welligt gelegenheid vinden hierop later te wijzen.

De Regering wil een geheel nieuw, een ander dan het thans bestaande beginsel. Nieuwe bepalingen zullen worden in het leven geroepen. De Kolonien gaan eene geheele hervorming te gemoet, en de grondzuilen zullen worden gelegd, waarop het veranderde Koloniale Staatsstelsel rusten zal. Deze hervorming en alle nieuwe instellingen die haar zullen verzellen, moeten derhalve eene rigting nemen, die de Kolonien blijvend geschikt maakt om te worden bestuurd naar beginselen, in welke men, en te regt, zooveel mogelijk naar eenvormigheid streeft met die, waarop het tegenwoordig Staats-Bestuur van Nederland is gegrondvest.

Er is echter nog iets, dat bij deze overwegingen in ruime mate de aandacht verdient. Elke nieuwe regeling van het bestuur der W. I. Kolonien heeft niet tot onderwerp eene maatschappij zoo als die reeds lang *was*, zoo als die *is*, en *blijven* zal, maar eene maatschappij die *worden* moet, die bij nagenoeg volkomen ommekeer, de grootste veranderingen te wachten heeft. Ik heb hier, in het bijzonder, het oog op het vraagstuk omtrent de Negerbevolking. Een vraagstuk van hoog gewigt, omdat het grijpt in het raderwerk der geheele koloniale maatschappij. De

tegenwoordige toestand der Negers zal plaats maken voor eenen anderen, en het thans bestaande stelsel zal worden opgeheven. De ingezetenen der W. I. Kolonien worden dan zonder onderscheid *vrije* ingezetenen. Deze waarheid, die de toekomst zal verwezenlijken, beheerscht iedere toekomstige regeling of in rigting van het koloniaal bestuur, in wezen en grondbeginsel. Instellingen, waar de Kolonien van oudsher aan gewoon waren, zullen moeten vervallen, om door anderen te worden vervangen, meer overeenkomstig de rigting van den tijd en meer geschikt om duurzaam het *beleid* der regering te kunnen regelen in eene maatschappij, die geheel van aanzien verandert en eene volkomene Staats-regterlijke hervorming te gemoet gaat. [1])

Deze stellingen plaats ik op den voorgrond, en verdedig ze gaarne, wanneer ik het oog vestig op de *nabij zijnde*, ook op de *meer verwijderde* toekomst der West-Indische Bezittingen van Nederland.

Het ligt niet in mijn plan dit opstel dienstbaar te maken aan beschouwingen, die het ingediende Ontwerp-Reglement in zijn geheelen omvang betreffen. Voor het tegenwoordige oogenblik laat ik dit ter zijde. Welligt kom ik er later op terug. Ik heb slechts één onderwerp ter behandeling genomen. Het is dat der *regtstreeksche verkiezingen*; — de grondslag van het

[1]) Eene Grondwet moet voor eene lange toekomst gemaakt worden en ontwikkeling gedoogen. Zij moet levensbeginsel zijn. Zie Mr. J. R. THORBECKE, Bijdr. tot de Herziening enz. p. 79.

Ontwerp van **1851**, ook die van het latere Ontwerp van **1855**. Het neemt eene voorname en eerste plaats in, in het nieuwe stelsel, dat de Regering omtrent het toekomstig beheer der Kolonien wil vestigen. [1])

Het kiesstelsel is voor de W. I. Kolonien van hooge beteekenis. Het zal de kracht der Regering duurzaam maken en deze doen eerbiedigen; het politiek leven der ingezetenen zal zich ontwikkelen, en het is buitendien eene zaak, die de *oude* instellingen in beginsel kennen, zoo als dit in de Memorie van Toelichting, die de beide ontwerpen der Regering in **1851** en **1855** hebben verzeld, is uiteengezet.

De behoefte aan veranderingen en wijzigingen in de bestaande orde van zaken zal zich dadelijk doen gevoelen.

De geheele koloniale Staats-inrigting is in den uitgestreksten zin betrokken in het stelsel, waardoor aan de ingezetenen eenen dadelijken invloed op de handelingen der regering zal zijn verzekerd. Al de magten in den Staat zullen, in haar wezen, moeten zijn ingerigt en zamengesteld naar de beginselen, die de eerste en onmisbaarste gevolgen zijn van het stelsel van vertegenwoordiging zelve.

Er zal harmonie moeten zijn tusschen het geheel en de deelen onderling. De inrigting van het Koloniaal Bestuur zal in het on-

1) Zie artt. 10—18 Ontwerp van 1851 en artt. 16, 17, 20, 21 en 23 Ontwerp van 1855.

middelijkst verband moeten gebragt worden met de grondslagen waarop het regt van vertegenwoordiging rust, en met deze in volkomen overeenstemming moeten zijn.

Ik hecht daarom voor de Kolonien in de eerste plaats, aan de volgende waarheden, die trouwens algemeen en van beproefde toepassing zijn:

a. Hoe eenvoudiger de inrigting van het bestuur, hoe zekerder de waarborg voor de eerbiediging van de regten der ingezetenen; hoe ligter en gemakkelijker de taak en de roeping der Regering.

b. Hoe juister de grenzen omschreven van iedere tak van het bestuur, hoe grooter de zekerheid dat inmenging van magt eene volstrekte onmogelijkheid wordt.

c. Hoe omzigtiger derhalve de grenslijn getrokken is tusschen het uitvoerend, het wetgevend en het regterlijk gezag, hoe stelliger de uitkomst, dat zich al deze magten op haar eigen terrein zullen blijven bewegen, en hare werkkring zal zijn eene onafhankelijke, op zich zelve staande, en aan geenen invloed van buiten onderworpen.

Het in acht nemen dezer grondstellingen is voor elke kolonie, die men zich altijd in haren geheel exceptionelen toestand moet blijven denken, eerste behoefte en bepaalt een der hoofdvragen van haar bestaan. Voor de W. I. kolonien van Nederland geldt dit in het bijzonder. Hare wisselingen, sedert het tijdstip harer vestiging, hebben het op overtuigende wijze bewezen.

De geschiedenis van het Koloniaal regerings-stelsel, in hare onderscheiden tijdperken, leidt als van zelve tot de gevolgtrekkingen, die ik hier op het oog heb.

Ik wil ze hier in eenige korte trekken te zamen vatten.

Het Octrooi van 1682 had het beginsel van vertegenwoordiging tot wet verheven [1]).

De ingezetenen hadden een aanzienlijk deel in de regering door vertegenwoordigers, welke door hen gekozen, met den Gouverneur het *Hof van Policie* daarstelden.

Artikel 18 van het Octrooi bepaalde:

Dat den voorsz. Politijquen Raedt sal bestaen en ghecomposeert wesen nu voor de eerste-mael uyt thien Personen en bij vervolgh van tyden na het accrois van de Colonie, de inclinatie van de ingezetenen of om andere redenen op het welgevalle en goedtvinden van de voornoemde Compagnie moghen werden verhooght tot veertigh Personen incluys.

terwijl art. 19 van den volgenden inhoud was:

Sullende de voornoemde Raedts-personen uyt de aensienlijkste, verstandighste en moderaetste onder de Coloniers, haer leven langh geduyrende, tot de voorsz. Raedts-

1) Zie Octroij of fondamentele Conditien, onder de welcke haer Hoogh. Mog. ten besten ende voordeele van de ingezetenen dezer landen, de Colonie van Suriname hebben doen vallen in de handen, ende onder de directie van de Bewindhebberen van de Generale Nederlantsche Geoctroijeerde West-Indische Compagnie. In date den 23 Septr. 1682. Zie Groot Placaat-Boek. III D. bladz. 1424.

plaets beroepen werden; Te weten door pluraliteyt van stemmen van alle de Coloniers een dubbelt getal genomineert wesende, sal den Gouverneur daer uyt electie doen, waer in by afstervingh of vertreck tot suppletie ghecontinueert sal werden, ter tijdt en wyle het ghetal der Coloniers so groot sal wesen, dat het selve niet wel als met een dis-ordre soude kunnen werden gepractiseert, als wanneer de Compagnie op approbatie van haer Hoogh Mog. sal mogen ordonneren, dat de nominatie tot de voorsz. suppletie jaerlijcks op een vast-gestelden dagh geschiede door de overgebleven Raedts-personen alleen; sullende echter de voorsz. veranderinge niet mogen werden gemaeckt, als daer het getal der Raedts-personen ten minsten tot dertigh Personen sal wesen geaugmenteert.

Dit stelsel had den gunstigsten invloed op den stand van zaken in de Kolonie; en *niet de wijziging*, maar de *geheele verandering* van dezen vorm van het bestuur sedert het jaar 1815, behoort onder de opmerkelijke teekenen van den tijd, en heeft haar aanmerkelijk deel in den achteruitgang der W. I. Bezittingen van Nederland.

Genoeg, het representatief stelsel viel en het Reglement op het beleid der Regering van Suriname, geapprobeerd bij 's Konings besluit van 14 September 1815 N°. 58 [1]) bevatte onder anderen de zamenstelling van een *Hof van Policie*, waarvan de leden niet zoo als vroeger door de ingezetenen, maar *door*

[1]) Zie Sur. Gouv. Bladen 1816. N°. 2.

het Bestuur werden benoemd. Met den Gouverneur, die het voorzitterschap bekleedde, aan het hoofd, was dat ligchaam geroepen tot de uitoefening van het wetgevend gezag, echter onder zeer beperkende bepalingen, terwijl het uitvoerend gezag in den persoon van den Gouverneur bleef berusten. Aan dat Collegie was uit den aard der zake tevens opgedragen de Criminele regtspraak, die later bij het Hof van Justitie werd overgebragt [1]). Altijd echter, tot de ontbinding van dit ligchaam van Bestuur, bleven zich de attributen van hetzelve, in meerdere of mindere mate, uitstrekken tot de roeping der regterlijke magt. De verwarring en de strijd van beginselen, die hiervan het gevolg waren; de heterogene bemoeijingen van het Hof van Policie; de conflicten tusschen dat ligchaam en het uitvoerend gezag, en de attributen van hetzelve, die zich in vele gevallen bepaalden tot onderwerpen van den meest ondergeschikten aard [2]), in een woord, de geheele instelling leverde een zoo vreemd verschijnsel in den Staat, dat men genoeg heeft met zich te verwonderen, dat het Hof van Policie eerst in 1828, en niet reeds veel vroeger, heeft opgehouden eene plaats in den rij der koloniale instellingen in te nemen.

Het jaar 1828 was dat der geheele koloniale Staatshervorming.

1) Zie art. 42 van het aang. Reglement.

2) Het Hof van Policie, was, bij de administratie der Criminele Justitie, onder anderen geroepen tot *het uitschrijven van belastingen* tot *het toelaten van schoolonderwijzers* en ook tot *het opzigt over de civiele gebouwen*, ook tot *de zorg voor het onderhoud van bruggen en wegen*. Zie het aangehaalde Reglement van 1816. artt. 38—41.

Het representatief stelsel bleef echter tot de verouderde en afgeschafte beginselen behooren. Het Hof van Policie werd ontbonden, en vervangen door den *Hoogen Raad der Nederl. W. I. Bezittingen.* Bij dien Raad, die uitsluitend uit ambtenaren bestond, berustte het wetgevend gezag. De regterlijke magt had haar eigen werkkring. Het *Hof van Civile en Criminele Justitie* werd geconstitueerd, terwijl het administrative beheer der plaatselijke aangelegenheden werd opgedragen aan een *Gemeente-Bestuur*, tot hetwelk vele der attributen kwamen, die vroeger tot de bemoeijingen van het Hof van Policie hadden behoord. — Er was nu wel eene betere afscheiding dan sedert 1815, maar toch liepen de bemoeijingen der onderscheiden Collegien steeds in elkander; en het volkomen gemis van een gezond stelsel omtrent de beginselen van het bestuur had ten gevolge, dat ook deze staatsregeling reeds in 1832 haar einde zag genaderd, en voor de Kolonie op nieuw een Reglement op het beleid der regering werd vastgesteld, dat *ongewijzigd* tot het jaar 1845 bleef voortduren [1]).

Doch ook toen geene vertegenwoordiging hoegenaamd. Berustte volgens het Reglement van 1828, het wetgevend gezag bij den Gouverneur Generaal *in Rade*, het Reglement van 1832 [2]) vestigde nu dat gezag in den persoon des Gouverneurs *alléén*. De in 1828 ingestelde Hooge Raad der Nederlandsche W. I. Bezittingen werd opgeheven. Den Gouverneur werd een *Koloniale*

1) Zie Sur. Gouv. Bladen 1828. N°. 3.

2) Zie Sur. Gouv. Bladen 1832. N°. 13.

Raad toegevoegd. Daarin hadden *zes* ingezetenen zitting, doch door de Regering benoemd, waren zij slechts geroepen om den Gouverneur, *waar deze zulks noodig zoude achten*, te advyseren of voor te lichten [1]). Het Opperbestuur zetelde in de Kolonie bij dien hoofd-ambtenaar alléén, en den ingestelden Kolonialen Raad was bepaaldelijk de bevoegdheid ontzegd, om andere onderwerpen in deliberatie te brengen, dan die welke door den Gouverneur zouden worden voorgedragen [2]). Tot de onmiddelijke en bijzondere zorg van dien hoofd-ambtenaar behoorde daarbij al hetgeen, waartoe eerst het Hof van Policie van **1815**, en later het Gemeente-Bestuur van **1828** waren geroepen.

Het jaar **1845** bragt geene verandering in den vorm van het Bestuur. 's Konings Besluit van den **14** Mei **1845** N°. **43** [3]) bevatte slechts eene wijziging en aanvulling van het Reglement van **1832**. Het regerings-stelsel bleef hetzelfde, en duurt voort

1) Zie art. 9—10 van het Reglement van 1832, in de aangehaalde G. Bl. 1832 No. 13.

2) Het was voor de W. I. Kolonien volkomen hetzelfde, als de *conseils municipaux*, die in ons Vaderland na de inlijving in het Fransche Keizerrijk, krachtens de Fransche Wet van 17 Maart 1800, in de steden en dorpen eene zekere bevolking tellende, werden geconstitueerd, doch alleen als *raadgevend* Collegie, aan den maire *ter zijde gesteld*, even als de *Conseils de prefecture* aan den prefect. Bestuur en Wetgeving waren in handen van den prefect en den maire. Het gemeenteleven had onder die wetgeving in ons vaderland den laatsten snik gegeven. Zie Mr. BOISSEVAIN in zijn Algem. Overzigt der Gemeentewet pag. 17. Het in de Kolonien aangenomen stelsel ademde denzelfden geest. Het had daar dezelfde treurige gevolgen.

3) Zie Sur. Gouv. Bladen 1845 No. 14.

tot op dezen oogenblik. Het bepaalt de tegenwoordige inrigting van het koloniaal Bestuur. Voegt men nu bij dit al, dat *eerst* de individuële leden van het Hof van Policie, *daarna* die van het Gemeente-Bestuur en *eindelijk* die van den Kolonialen Raad, niet alleen met de administratie der Policie *in de divisiën*, onder den naam van *Heemraden*, waren belast, maar tevens met de attributen der regtsmagt als *gedelegeerde regters* waren bekleed, dan komt men niet moeijelijk tot de slotsom waartoe het voorgaande overzigt leidt. Het uitvoerend gezag zich, bij uitsluiting, bewegende op het gebied der wetgeving. Hierdoor verwarring van beginselen, en de regterlijke magt in hare zelfstandigheid ontzenuwd en krachteloos gemaakt. In andere woorden: De verschillende takken van het Bestuur der Kolonie, uit den aard der zaak zelf, in bepaalden en onderlingen en voortdurenden strijd, en meer dan gevoeld gemis aan instellingen, die de zoo noodzakelijke grenzen van de werking van al de ligchamen van het Staatsbestuur moeten en ook alleen kunnen verzekeren. 1)

De Regering kiest thans een anderen weg. Het Ontwerp van 1851 strekt hiervan, even als het Ontwerp van 1855, dat in denzelfden geest heeft voortgebouwd, ten bewijze. Willen echter

1) Men zie Mr. J. R. Thorbecke in zijn opstel „Over de plaatselijke begrooting (pag. 105) „Wetgeving en bestuur, twee wezenlijk „onderscheidene verrigtingen, zijn niet dan ten nadeele van beide, en „vooral van eene juiste wetgeving, onder elkander door dezelfde magt „uitoefenbaar. De grofste dwalingen en misbruiken zijn onvermijdelijk, „wanneer het uitvoerend gezag de regels tot wier betrachting het is „ingesteld, zelf geeft en verandert. De regel wordt dan naar oogenblik-

de nieuwe beginselen aan het doel beantwoorden, dan moeten die in alle deelen overeenstemmen met de geheele inrigting van het koloniaal Bestuur. Het verderfelijke en tegelijk het onhoudbare der thans bestaande verwarring van de eerste grondbeginselen van Staatsbestuur behoeft geen betoog. Men kan dan alleen van de toekomst iets goeds verwachten, wanneer men reeds nu uit het bestaande stelsel begint te verwijderen al hetgeen tot op dit oogenblik zulke onvoordeelige uitkomsten heeft opgeleverd.

Ik treed thans tot eenige bijzondere beschouwingen, in betrekking tot mijn onderwerp.

DE ADMINISTRATIVE OF TERRITORIALE VERDEELING DER WEST-INDISCHE BEZITTINGEN.

Welke moet deze verdeeling zijn, om daarop het stelsel der regtstreeksche verkiezing inteënten?

Met het oog op de afscheiding der W. I. Bezittingen van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 9 April 1845 N⁰. 8 [1]) kan de verdeeling van het bestuur dier bezittingen in *twee* Gouvernementen, zoo als die ten grondslag is aangenomen

„kelijke, wisselende administratieve begrippen verbogen of gewijzigd; „het bestuur wordt, bij den besten wil, willekeurig, en, hoe strijdig „dit met zijn wezen zij, onverantwoordelijk."

Deze waarheden behooren tot de geschiedenis van het W. I. Koloniaal bestuur. Zij hebben aldaar volkomene bevestiging erlangd. Vergelijk Mr. J. R. Thorbecke in zijne Bijdrage tot de herziening der Grondwet pag. 56 en volgg.

1) Zie Sur. Gouv. Bladen 1845. No. 6.

in artikel 1 van het Ontwerp-Reglement van 1855, in stand worden gehouden. Zij is buitendien volkomen juist en doelmatig, en beantwoordt in alle opzigten aan de vereischten, die eene behoorlijke administratie in die gewesten kunnen verzekeren. De centralisatie van het bestuur van al de W. I. Koloniën onder *één* Gouvernement-Generaal, in 1828 beoogd, heeft tot geene gunstige resultaten geleid. Er was veel dat dit in den weg stond, en dit altijd zal blijven. De afstand, de bezwaren aan de gemeenschap verbonden, maar voornamelijk de verschillende en zeer onderscheidene bronnen van bestaan; de handel met de naburige Kolonien en de Vrijstaten, door de ligging van Curaçao, dáár veel belangrijker dan te Suriname; de scheepvaart enz., ziedaar even zoovele oorzaken als redenen. Er zijn echter nog meer. Iedere Kolonie hebbe hare eigene en zelfstandige ontwikkeling. De eene van de andere afhankelijk te maken, zou de ongelukkigste uitkomsten opleveren. Ik schrijf dit hier dáárom, omdat het aannemen van een nieuw Regerings-stelsel, ook voor Curaçao en de overige eilanden, het vaststellen van Reglementen zal noodzakelijk maken.

Bij het uitvaardigen van wetten vergete men nu vooral niet, dat zeer veel op Curaçao uitvoerbaar is, dat te Suriname doelloos zijn zou, en zoo omgekeerd.

DE VERDEELING IN KIESDISTRICTEN.

Welke moet deze verdeeling zijn?

Ik vang aan met *Suriname*.

Ik stel geheel ter zijde de vraag, in hoeverre het raadzaam kan worden geoordeeld, de verdeeling der Kolonie in kiesdistrikten *dadelijk* bij de wet of het Reglement op het beleid der Regering vast te stellen en er in op te nemen. Naar mijn inzien, is de beslissing dezer vraag, in betrekking tot het reglement, dat voor de Kolonie de plaats eener Grondwet inneemt, van geheel ondergeschikt belang [1]). Ik heb daarom niet kunnen besluiten het gevoelen te deelen van hen, die eene verdeeling der kolonie in kiesdistricten (in het bijzonder der Kolonie Suriname) aan bezwaren van verschillenden aard onderhevig achten [2]).

1) Het Ontwerp-Reglement van 1851 liet die verdeeling, m. i. zeer juist, *buiten* het Reglement. Het Ontwerp van 1855 volgde dit beginsel. Die verdeeling is daar ook niet op hare plaats. Eene afzonderlijke kieswet regele die.

2) Zie Memorie van Toelichting gevoegd bij het gewijzigd Ontwerp uit Suriname aan de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediend d.d. 23 Julij 1852. Ik vermeld hier, dat Surinaamsche belanghebbenden, zich in der tijd geroepen hebben gevoeld hunne bezwaren tegen het in 1851 ingediende Ontwerp-Reglement, aan de Vertegenwoordiging bloot te leggen. Zij deden dit bij het hier bedoeld gewijzigd Ontwerp en de daarbij gevoegde memorie van Toelichting.

Zonder mij bevoegd te oordeelen alle moeijelijkheid, gewoonlijk aan zoodanige verdeeling verbonden, weg te redeneren, voornamelijk in een tijd, waarin het kiesstelsel en de kieswet van Nederland op zoo verschillende wijze ter sprake worden gebragt, en de bijeentrekking en verdeeling van onderscheidene gemeenten een tal van moeijelijkheden schijnt op te leveren, geloof ik toch, dat, wat de Kolonie Suriname betreft, deze bezwaren geheel denkbeeldig zijn, zoo niet in het geheel niet bestaan. En ik geloof hierin niet te dwalen, wanneer ik slechts let op de *natuurlijke*, in verband met de tegenwoordige administrative indeeling van Suriname, en op de wijze waarop die kolonie thans is bevolkt.

De indeeling of verdeeling waarop ik doel, is deze:

a. Paramaribo (de stad) en de divisien in den omtrek gelegen.

b. Nickerie, (de Nickerie-punt of Nieuw Rotterdam) en de in den omtrek gelegene plantagiën.

c. Coronie en de daar gelegene plantagiën.

Hoe zijn die onderscheidene gedeelten der Kolonie bevolkt?

a. Paramaribo, de hoofdplaats, is de verblijfplaats van de hoofdbevolking, zoo als de statistieke mededeelingen en officiële verslagen der Regering dit aanwijzen. De *divisiën* bestaan uit de plantagiën, en op deze bevinden zich de Negermagten, aan wier hoofd op iedere plantagie een Directeur en een of meer Blank-Officiers gesteld zijn.

b. Nickerie heeft tot hoofdplaats, de zoogenaamde Nickerie-punt of Nieuw-Rotterdam, de woonplaats van den Land-

drost en van de hoofdbevolking; en langs de zeekust tot aan den mond der rivier Nickerie, en van de monding dier rivier op- of landwaarts in, bevinden zich de plantagiën, even als dit in de *divisiën* van *Paramaribo* het geval is en die op dezelfde wijze bevolkt zijn.

c. Coronie, heeft geene hoofdplaats, maar bestaat alleen uit plantagiën, in dat gedeelte der Kolonie gelegen, die op dezelfde wijze als de overige plantagiën, wat hare bevolking betreft, zijn zamengesteld.

Bij eene verdeeling in kiesdistricten is, naar mijne meening, nimmer eenig bezwaar gelegen, in betrekkelijke *uitgestrektheid.* Men plaatst zich integendeel op het juiste standpunt wanneer men let op de *plaatselijke gesteldheid*, de *middelen van verkeer*, het *gemeenschappelijk belang* en *den aard en de onderlinge verhouding* der bevolking.

Naar die beginselen is er (m. i.) volstrekt geen bezwaar, dat het Gouvernement *Suriname* worde verdeeld in *drie* kiesdistricten als volgt:

a. het district *Paramaribo.*

b. het district *Nickerie.*

c. het district *Coronie.*

Ik geloof dat deze verdeeling zich zelve aanbeveelt.

Vooreerst rust zij op de *tegenwoordige* factische verdeeling der Kolonie, en daarbij levert zij volstrekt geen bezwaar ter doelmatige toepassing en in werking brenging van het kiesstelsel. Omtrent de *districten Nickerie* en *Coronie* zal men tot geene

nadere verdeeling of indeeling *kunnen* besluiten. Dit gedeelte der Kolonie leent zich gevoegelijk tot geene andere. — Doch ook omtrent *Paramaribo* zal dit het geval moeten zijn. De *Divisien*, het is waar, nemen op zichzelve eene groote uitgestrektheid lands in. Maar factisch behoort de geheele *vrije* bevolking, die zich daar bevindt, in haar geheel wezen, in hare belangen en betrekkingen, tot de bevolking van Paramaribo. Moge nu al door eene toekomstige emancipatie eene geheele verandering in den toestand der Negerbevolking plaats grijpen, dan zal daarvan het gevolg zijn, dat de bevolking der divisien zal zijn eene bevolking van *vrijen;* maar het zal toch altijd waar blijven, dat zij in den regel niet zal zijn zamengesteld uit individuen, die, hoe laag men den census ook stelle, tot de kies- of stemgeregtigden zullen kunnen behooren. Het zal toch altijd zijn eene bevolking bestaande uit *opzigters* of *directeurs* of hoe men hen noemen wil, en *landbouwers* of *arbeiders*.

Het getal der plantagien stellende op p. m. 300, zoo zullen er p. m. 300 individuen zijn, die eventuëel tot kiezen bevoegd zullen zijn. Omtrent de *geëmancipeerden* is het niet alleen te voorzien, dat zij niet *zeer spoedig* tot de kiesgeregtigden zullen behooren, maar eene gezonde staatkunde zal, zelfs bij het vrijgevigste stelsel van emancipatie, steeds gebiedend voorschrijven, dat de geëmancipeerden niet *dadelijk* geroepen worden tot het genot dier burgerschaps-regten, tot welke het kiesregt behoort. [1])

[1]) De Staats-Commissie, benoemd bij Kon. Besl. van 29 Nov. 1853, No. 66, wil ook in haar sedert uitgekomen Verslag, een bijzonderen

Ook de toestand waarin de Kolonie door *kolonisatie* en *immigratie* geraken zal, kan in niets verschillen van den tegenwoordigen, in betrekking tot het kiesstelsel. Het laat zich toch voorzien, en het ware wezenlijk in het belang der zaak, dat kolonisten zich zullen nederzetten, *in*, *bij* en *om* het reeds bevolkte gedeelte der Kolonie. De bevolking der divisiën zal dan een grooter cijfer bereiken. Men vermeerdere dan het getal vertegenwoordigers voor het kiesdistrict Paramaribo. Doch even als dit met de geëmancipeerden het geval zal zijn, zal zich in betrekking tot den te stellen census, in de eerste tijden althans, ook uit de *kolonisten* geene klasse ontwikkelen, die tot kiezen geregtigd zal zijn.

Mogt evenwel, in latere tijden, eene kolonisatie zich vestigen op verren afstand van het thans bevolkte gedeelte der Kolonie, men vermeerdere dan, wanneer de volkplanting een betrekkelijk hoog cijfer bereikt, het getal kiesdistricten, of men herscheppe eene of meer der *divisiën* in *kiesdistricten;* men make er *onder-kiesdistricten* van, waartoe altijd gelegenheid is, zonder aan het een of ander stelsel, dat men inmiddels mogt hebben aangenomen, den minsten afbreuk te doen.

regts-toestand voor de geëmancipeerden (*van het meesterschap onthevenen*). De wijze waarop zij hen (in *gemeenten*) na die opheffing vestigen wil, heeft eene geheel nieuwe en van de oude afwijkende verdeeling der kolonie op het oog Mij schijnt, ook bij eenen veranderden toestand der slaven, de bestaande verdeeling de beste te zijn. De vorm van het koloniaal bestuur, deze is het die herstel en betering eischt. Eenige bedenkingen tegen het *verdeelings* of *indeelings-stelsel* der Staats-Commissie zal ik hierna mededeelen.

In de eerste tijden evenwel, zal men tot deze voorzieningen of maatregelen niet behoeven te besluiten. Er is althans niets dat dit schijnt te voorspellen.

DE INRIGTING OF VORM VAN HET BESTUUR.

HET UITVOEREND GEZAG.

In het naauwste verband met het kiesstelsel zelve, staat de inrigting of liever de vorm van het bestuur. Welke moet die zijn? Ik heb hier eenige bedenkingen.

Het Ontwerp van 1855 wil daaromtrent, even als het vroegere Ontwerp van 1851, het volgende:

1°. Voor de Kolonie *Suriname*, het hoogste gezag bij den *Gouverneur*.

2°. Voor de Kolonie *Curaçao*, het hoogste gezag bij den *Gouverneur*. (art. 1 van het Ontw.)

3°. Voor de onderhoorigheden van Curaçao, nam. de eilanden *Bonaire*, *Aruba*, *St. Martin* en *St. Eustatius*, *Gezaghebbers*, voor ieder der genoemde eilanden respectivelijk, onder de bevelen des Gouverneurs. Zie artt. 68 en 69 van het Ontwerp van 1855. [1])

[1]) Het Ontwerp van 1851 sprak, bij art. 54, ook nog van de *districten Nickerie en Coronie*, die door *Landdrosten* zouden worden bestuurd. Men weet welligt dat ook op dit oogenblik het bestuur in *die* districten door Landdrosten wordt uitgeoefend. Het Ontwerp van 1855

Deze indeeling van het Bestuur der W. I. Bezittingen is de tegenwoordige. Zij kan worden in stand gehouden. Zij rust op de administratieve afscheiding dier gewesten, bevolen bij het Koninklijk besluit van den 9 April 1845, waarvan ik hiervoren melding maakte.

Ik ga verder, maar bepaal mij hier tot *Suriname*.

De Gouverneur, die in het hoofddistrict Paramaribo zijn verblijf houdt, zal aldaar ter zijde worden gestaan door een *Adviseren-den Raad*. Ook deze bepaling voldoet aan een hoofdzakelijk vereischte, en de instelling van dien Raad is ter voorlichting en ondersteuning van den Gouverneur niet alleen noodig, maar zeer zeker hoogst doelmatig. Zie art. 5 Ontwerp 1855.

Over de zamenstelling wensch ik het volgende in het midden te brengen.

Mijns inziens is het beginsel, zoowel in het ontwerp van 1851 als in dat van 1855 ten grondslag aangenomen, dat die Raad zal zijn zamengesteld *uit de in de kolonie aanwezige*

spreekt bij art. 67 in het algemeen van *districten*. Te oordeelen naar de Publicatie van den Gouverneur van Suriname van den 30 Augustus 1856, houdende afkondiging van 's Konings besluit van 1 Julij 1856, No. 53, schijnt de Regering van plan, dien vorm van bestuur te willen handhaven. Doch hoe ook, hetzij de tegenwoordige *divisien* later ook *districten* zullen worden genoemd of niet, zeker is het, dat het bestuur van *Nickerie* en *Coronie* een geheel anderen grondslag zal moeten hebben dan dat der overige *districten* (?). Het komt mij voor dat, ook in de vermelde Publicatie, op die eventualiteit niet genoeg gelet is. Zie onder anderen art. 7 dier Publ. te vinden onder de bijlagen der M. v. B. Hoofdstuk XI Staatsbegrooting 1857. Bijlagen bladz. 351 en volgg. (Sur. Gouv. Blad. 1856, No. 10).

hoofd-ambtenaren, zeer juist. Het doel der instelling is toch, het ter zijde staan van den Gouverneur in de uitoefening zijner betrekking. Deze Regerings-ambtenaar is bekleed met het uitvoerend gezag in de kolonie, en als zoodanig met de behandeling der zaken van het bestuur belast. De Advijserende Raad moet dus *zelfstandig* zijn, en een even zelfstandigen werkkring hebben.

Daarom moeten de *ingezetenen*, onder welken vorm of onder welke benaming ook, van dien Raad uitgesloten blijven. Deze is mijne overtuiging.

Het stelsel van vertegenwoordiging waarborgt, in den toekomstigen *Kolonialen Raad*, de regten en den invloed der bevolking op de handelingen der regering op volledige wijze. Meerdere aanspraak bestaat niet, en daarbij komt dat er niets is, dat deze gewilde bevoegdheid der ingezetenen kan regtvaardigen of wettigen. Hen tot de zittingen van den Advyserenden Raad toe te laten of daarin te roepen, zou eene verwarring van beginselen veroorzaken, die de noodige krachten van het uitvoerend gezag verlamt en de handelingen van het bestuur in den weg staat,

Ik ben het daarom, op dat punt, niet eens met de stellers van het *gewijzigd* Ontwerp, bij adres van den 23 Julij 1852, door Surinaamsche ingezetenen aan de Staten-Generaal ingediend. In de Memorie van Toelichting, bij dat gewijzigd Ontwerp gevoegd, heeft men zich overtuigd gehouden, dat de Gouverneur de bevoegdheid had de ingezetenen afzonderlijk te *hooren*. Dit erken ik gaarne. Maar ik ontken dat eene discussie

in den Raad, *met* de ingezetenen, in bijzondere gevallen, noodig en goed zou zijn. Tegen het *officieus* hooren van den een of ander ingezeten, hetzij afzonderlijk, hetzij in Commissie, bestaat volstrekt geen bezwaar, en het kan slechts nuttig zijn, wanneer de Gouverneur van de inlichtingen en het advies van *kundige* ingezetenen gebruik maakt, en tegelijk de bevoegdheid heeft die in te winnen. Maar nimmer mag de tusschenkomst van ingezetenen, welke die ook zijn mogen, in betrekking tot de *dadelijke* handelingen van het bestuur, een *officiëel* karakter aannemen. Dit nu zou onvermijdelijk plaats vinden, wanneer zij, *als leden*, ter zitting en tot discussie in den Raad werden opgeroepen. Daarom *geene* ingezetenen in den Advyserenden Raad des Gouverneurs, of men zou op nieuw vervallen tot het stelsel, dat reeds zoo wrange vruchten heeft gedragen. Er ware toch zoo doende, inmenging in de daden van het bestuur, en de zelfstandigheid van het uitvoerend gezag zou geheel zijn ondermijnd. De regten der bevolking worden door het representatief stelsel volledig gewaarborgd.

Het is juist en doelmatig dat de ingezetenen door hunne vertegenwoordigers hun invloed op het gebied van het *wetgevend gezag* doen gelden; maar het zou tot slechte uitkomsten leiden, wanneer zij zich in den werkkring van het *uitvoerend gezag* zouden mogen bewegen, hoe *indirect* dit dan ook ware.

Uitgaande van het zoo even gezegde zou het ook nuttig zijn, dat de *Landdrosten* in de Districten *Nickerie* en *Coronie*, even

als dit met den Gouverneur het geval is, worden ter zijde gestaan door Advyserende Raden, of Commissien. Maar ook in deze districten, moet den *dadelyken* invloed der ingezetenen op de uitvoerende daden der Regering vermeden worden. Dus ook dáár een Raad of Commissie gekozen uit de *ambtenaren* in die districten aanwezig en de keuze bij de Regering; maar geene *ingezetenen* den Landdrost ter zijde gesteld.

Ik vestig hier de aandacht op eene instelling, reeds voorlang en ook tegenwoordig in de Districten Nickerie en Coronie bekend, en aldaar een deel van het bestuur uitmakende. Ik bedoel den *Raad der Hoofd-Ingelanden* [1]).

Het Reglement goedgekeurd bij 's Konings Besluit van den 8 October 1835, N°. 3, afgekondigd in de Kolonie bij Publicatie van 9 Maart 1836, Gouv.-Blad. 1836, N°. 2, bevat de constitutie van den hier bedoelden Raad, en toont aan dat de roeping der Raden-Hoofd-Ingelanden is, „*om den Landdrost*

1) Het ontwerp van 1851 bepaalde bij art. 54, dat hetgeen tot het bestuur der districten behoort, bij *koninklijke ordonnantie* zal worden geregeld. Het ontwerp van 1855 bevat in art. 67 hetzelfde voorschrift. Het moge daarom niet ondoelmatig geacht worden, op de inrigting van het districts-bestuur, wat de hoofdzaak betreft, nu reeds de aandacht te vestigen. Van vele, en zoo als mij gebleken is, ook van geachte en invloedrijke zijde, wordt de instandhouding van den Raad der Hoofd-Ingelanden in *die* districten, ook bij eene nieuwe orde van zaken, verdedigd. Ik heb hiertegen bezwaren. Men zou dit ligchaam of iets dergelijks voor de toekomst kunnen willen in stand houden. Geeft art. 69 van het Ontwerp van 1855 geene aanleiding dit te denken?

„*ter zijde te staan in de waarneming zijner functien* (Art. 6), „*terwijl zij tevens bekleed zijn met regterlijke attributen,* „*en onder het Presidium van den Landdrost eene bur-* „*gerlyke regtbank in eersten aanleg constitueren* (art. 12 „en volgg.).”

Valt tegen dit Collegie bij de *nu* bestaande orde van zaken reeds veel te zeggen, zeker is het, dat, in verband met een nieuw in te voeren stelsel, hetzelve geen doel en volstrekt geen nut heeft. Het moet worden *opgeheven* en geheel vervallen bij de aanstaande hervorming van het koloniaal bestuur.

Ik heb getracht de redenen te ontwikkelen die zich verzetten tegen het voornemen, om ingezetenen te roepen in den Advijserenden Raad des Gouverneurs. Voor de Landdrosten geldt hetzelfde. De Landdrosten der districten zijn ondergeschikt aan den Gouverneur van Suriname. (art. 5 Reglement van 8 October 1835). Zij deriveren van dien Hoofd-Ambtenaar en zijn, in zijn naam, met het *uitvoerend* gezag in de districten bekleed. Dat gezag moet, voornamelijk in eene kolonie, vrij blijven van allen invloed van buiten. Hierna zou men nu te vergeefs trachten, indien in de districten zouden blijven bestaan de Raden-Hoofd-Ingelanden die, zoo als tot nu toe, *uitsluitend uit de ingezetenen worden gekozen.*

Die dezen Raad willen in stand houden hebben, hoe vreemd ook, de meening voorgestaan, dat in het nieuwe stelsel het voorschrift moet worden opgenomen, dat de leden

zullen gekozen worden door de *kiezers* in de districten. Werden zij *door de Regering* benoemd, dan ware er, naar mijne meening, reeds bezwaar genoeg; maar de keuze door *kiezers* wordt gewraakt door alle gezonde beginselen van Koloniaal Staatsbestuur, en zou stelselloosheid verraden.

a. Het eerste gevolg toch zou zijn dat de Landdrost, die in den waren zin niet dan een *gedelegeerd* ambtenaar is van den Gouverneur, daardoor in zijne betrekking eene zelfstandigheid verkrijgt, die uit den aard der zaak aan die betrekking *niet* verbonden is, of mag zijn. Bevindt zich de Landdrost aan het hoofd van een Raad, uit *ingezetenen* zaamgesteld en door *kiezers* gekozen, dan zijn daarin *twee strijdige* elementen. De Landdrost, *ambtenaar der Regering en van het uitvoerend gezag*, en de leden van den Raad, *vertegenwoordigers der ingezetenen*. Want, hoe naauwkeurig men de grenzen der bevoegdheid van dit ligchaam ook moge omschrijven, het zou altijd waar blijven, dat *kiezers*, d. i. de *ingezetenen*, den Landdrost eenen raad toevoegen, dien *zij* constitueren, om den ambtenaar der Regering in de uitoefening zijner functien, dus in de *uitvoerende daden van bestuur*, ter zijde te staan. Behalve den strijd van beginselen, die, wil men goede uitkomsten bereiken, zorgvuldig moet vermeden worden, zou aldus een *directen* invloed op de daden van het uitvoerend gezag geboren worden, die de vrije en onbelemmerde werking van hetzelve in den weg staat. Er zou toch altijd, hoe ook, in den Raad, wanneer die op deze wijze zou zaamgesteld zijn, een element

der vertegenwoordiging aanwezig zijn, dat daar niet op zijne plaats was. Want van attributen, die tot het wetgevend gezag behooren, (en tot deze *alleen* bepaalt zich de roeping der vertegenwoordiging) kan in *dien* Raad geene sprake zijn. Dat gezag toch zal berusten bij den toekomstigen *Kolonialen Raad van Suriname*, voor de geheele Kolonie, dus ook voor de districten.

b. Er is echter nog meer.

De invoering van het kiesstelsel heeft natuurlijk op het oog, dat ook de districten, hunne afgevaardigden kiezen, om deel uit te maken van den Kolonialen Raad van Suriname. De regten van de ingezetenen *dier* districten zijn dus gewaarborgd. En waarom hen nu *meer* gegeven dan aan de ingezetenen van Paramaribo? Deze kiezen hunne *vertegenwoordigers;* maar de Advyserende Raad des Gouverneurs, zal ingevolge art. 5 van het Ontwerp-Reglement bestaan, uit de in de kolonie aanwezige hoofd-ambtenaren [1]). De regering wijst die aan. En nu zouden, indien de Raad der Hoofd-Ingelanden niet alleen werd

1) Ik zou s. m. de redactie beter vinden, wanneer er stond: „uit de te *Paramaribo* aanwezige hoofd-ambtenaren." Het nieuwe Ontwerp van November 1855 behoudt de redactie van art. 4 van het Ontw. van 1851: „*in de Kolonie aanwezende hoofd-ambtenaren.* Waarom?" Heeft men ook het oog op de Landdrosten? Andere ambtenaren, die eenigzins in de categorie van *Hoofdambtenaren* vallen, heeft men in de kolonie niet. Behoort dit evenwel tot de behoefte? Is de Advijserende Raad des Gouverneurs, als zij uit de te *Paramaribo* aanwezige hoofd-ambtenaren zal zijn zamengesteld, niet talrijk genoeg?

behouden maar de zamenstelling daarvan aan *kiezers* werd opgedragen, de regten der ingezetenen van de kies-districten *Nickerie* en *Coronie* zich *verder* uitstrekken dan die van het kies-district *Paramaribo*. In het laatste toch zou aanwezig zijn een Raad, bestaande uit *ambtenaren* der Regering, op wiens zamenstelling de ingezetenen niets zouden vermogen; terwijl de ingezetenen in de eerstgenoemde districten dien Raad zelve zouden constituëren uit personen *door* hen en *uit hun midden* gekozen? Ook van dien kant is deze instelling, als vorm van het districts-bestuur, geheel verwerpelijk.

c. Nog van van eene andere zijde.

Blijft men de instandhouding van den Raad der Hoofd-Ingelanden willen, en doet men de leden daarvan kiezen door *kiezers*, d. i. door de *ingezetenen*, dan ontstaat in de districten Nickerie en Coronie, iets dat veel heeft van de Gemeente-raden in Nederland. En nu is het eene waarheid, dat dusdanige instelling in de kolonie niet alleen geene behoefte is, maar ook daar alle strekking en doel mist. De Gemeenten (districten) zijn betrekkelijk te klein, en het voormalige Gemeente bestuur van 1828, heeft genoegzaam bewezen van hoe weinig praktisch nut het *in eene kolonie* is, de behandeling van gemeentebelangen, aan *speciale* besturen op te dragen. De zorg daarvan aan de Regering over te laten is proefondervindelijk voor Suriname de beste weg geweest. Men verlieze daarbij niet uit het oog de exceptionele toestand waarin eene kolonie steeds verkeert, die de juiste afbakening tusschen de roeping van een gemeen-

te-bestuur en die der Regering moeijelijk zoo niet geheel onmogelijk maakt. Beginselen, die in geordende en groote maatschappijen welligt van goede werking zijn en zeer doelmatig worden geacht, zijn in den regel niet altijd geschikt voor eene kolonie. En bij dit al komt dan ook, dat de kiesdistricten Nickerie en Coronie in het gestelde geval een' Gemeente-raad zouden hebben, en Paramaribo, het grootste en het aanzienlijkste kiesdistrict, een zoodanigen raad geheel zoude missen.

d. Ik durf gelooven dat de voorgaande stellingen zwaar genoeg wegen, om het gevoelen omtrent de opheffing van den Raad der Hoofd-Ingelanden te kunnen regtvaardigen. Wanneer ik echter let, dat men in het Ontwerp van eene nienwe *Wet op de Regterlijke Organisatie in de Nederlandsche W. I. Bezittingen*, indien ik niet geheel verkeerd ben ingelicht [1]) de instandhouding van den Raad der Hoof-Ingelanden blijft voorstaan, om dien Raad, ingevolge en naar aanleiding van art. 12 en volg. van 's Konings Besluit van 8 October 1835 N⁰. 3, bij *voortduur* met *regterlyke* attributen te bekleeden, dan worden de bezwaren tegen dat Collegie grooter.

Zou toch die Raad niets anders ten doel hebben, dan om den Landdrost, in den geest van art. 6 van het zoo even genoemd Koninklijk Besluit van 8 October 1835 N⁰. 3, als *advijserend* ligchaam *in de uitoefening zijner functien* ter zijde te blijven staan, dan reeds ware de instandhouding ge-

1) Dit is eene andere en voorname reden waarom ik hier eenigzins uitvoerig ben geweest.

heel ondoelmatig en verre van alle stelselmatigheid in den vorm van het bestuur; — maar door *kiezers* een Collegie te doen constitueren, dat *regtsmagt* had over de *ingezetenen*, dus over de *kiezers zelve*, dit zou moeijelijk, zoo niet onmogelijk te vereenigen zijn met de begrippen, die én wetenschappelijk én staatkundig de leer der regtsmagt in iedere geordende maatschappij bepalen. Ik ben het beginsel der zelfstandigheid van de regterlijke magt uit volle overtuiging toegedaan; ook hare onafhankelijkheid worde altijd gehandhaafd; en nu behoeft het voorwaar geen betoog dat een *aldus* zaamgesteld *Regts-Collegie*, met deze beide hoofdbegrippen in lijnregten strijd is. Aan den eenen kant toch geroepen tot de leiding der handelingen van het *uitvoerend* gezag, althans daartoe mede te werken, bleef het aan den kant bevoegd tot de regtspraak over de *mede*-ingezetenen. In een Collegie, dat op deze wijze beurtelings was een *ligchaam van Staat*, en tevens iets had van eene *Jury*, zou de zonderlingste verwarring den boventoon voeren. Zelfstandige en onafhankelijke regtspraak ware op die wijze onbereikbaar. *Zelf gekozen* regters zoo in burgerlijke als in strafzaken zijn, naar algemeene en ook naar onze regts-instellingen, niet denkbaar. En waar blijft de waarborg omtrent de onafhankelijkheid van regters, door de ingezetenen gekozen? Waar de waarborg omtrent de kennis van hen, die tot de regtspraak worden geroepen als tot eene *bijzaak*, en die, door vele en maatschappelijke verhoudingen en betrekkingen gebonden, bij hunne afhankelijkheid hoe betrekkelijk die ook

moge zijn, alle opleiding, alle wetenschappelijke vorming missen? Hoe de periodieke aftreding der leden van dien Raad en de vatbaarheid tot herkiezing al of niet, in verband gebragt met de inamovibiliteit van regterlijke ambtenaren die wel mag worden beperkt, maar nimmer *geheel* mag worden uit het oog verloren?

En zou men aldus niet verder kunnen gaan, wanneer men het oog wil vestigen op de euvelen die onvermijdelijk met het kiesstelsel zamengaan, op de moeijelijkheden om zich de waarborgen te verschaffen dat de keuze der kiezers steeds eene juiste zij; moeijelijkheden die zich *overal* doen gevoelen, maar voornamelijk in eene kleine gemeente (en de districten Nickerie en Coronie zijn al zéér kleine) zooveel mogelijk moeten worden onschadelijk gemaakt?!!

Er zij dus een Advijserende Raad of Commissie voor de Landdrosten in de districten, maar bestaande uit de aldaar aanwezige ambtenaren [1]), met bevoegdheid om *buiten* den Raad

[1]) Hoe betrekkelijk gering en onaanzienlijk, het getal ambtenaren in de districten Nickerie en Coronie ook moge zijn (en hoe kleiner hoe beter), zoo zie ik hierin geen bezwaar. *Twee* zijn er toch stellig te vinden. De Landdrost is een afhankelijk en ondergeschikt ambtenaar van den Gouverneur en moet dit ook blijven. Hem is het opgedragen de bevelen van het uitvoerend gezag in de kolonie, d. i. van den Gouverneur, ten uitvoer te brengen in zijn district. Hij vertegenwoordigt zonder eigene zelfstandigheid. (Zie Reglement van 5 October 1835 No. 3). Het is dus meer dan waarschijnlijk dat de noodzakelijkheid tot het bijeenroepen van een Advyserende Raad, in *die* districten, bij eene goede inrigting van het koloniaal bestuur, zich niet veelvuldig kan doen gevoelen. Overbodig oordeel ik de instelling echter geen-

de ingezetenen afzonderlijk of in Commissie te hooren. Doch *volstrekt* geen Raad bestaande uit ingezetenen; *veel minder* dien Raad door kiezers te doen zamenstellen; doch *het allerminst* met *regterlijke* attributen hoe ook bekleed. [2])

---

zins. Hoe ondergeschikt ook aan den Gouverneur der Kolonie, is de Landdrost een ambtenaar, wiens standplaats verwijderd is van den zetel van het algemeen Bestuur; en er kunnen gevallen voorkomen waarin hij voorlichting en raad behoeft. Dit geldt voornamelijk voor Nickerie, dat eene geregelde scheepvaart onderhoudt en op de grenzen van ons gebied in Guijana, in het gezigt en de onmiddelijke nabijheid der Engelsche kolonien, gelegen is.

2) Mijn voornemen is om mij in deze en de volgende beschouwingen alleen te bepalen tot *Suriname*. Omtrent het hier behandeld punt, vestig ik in betrekking tot *Curaçao* en de onderhoorige eilanden alleen de aandacht op art. 69 van het Ontwerp-Reglement van 1855.

„*Aan ieder der Gezaghebbers* (*der eilanden*) *wordt toegevoegd eene* „*Advyserende Commissie van* twee ingezetenen, *die op zijne voordragt*, „*worden benoemd door den Gouverneur, onder nadere goedkeuring des* „*Konings*.

„*De benoeming geschiedt zoodanig, dat om de drie jaren één lid* „*beurtelings aftreedt*.

„*De aftredende leden kunnen op nieuw worden benoemd*."

Waarom hier niet hetzelfde beginsel vastgehouden als bij de zamenstelling van den Advyserenden Raad des Gouverneurs?

Waarom eene commissie van *ingezetenen* den Gezaghebber toegevoegd?

Op welk stelsel heeft de Regering hier gebouwd, wanneer zij de periodieke aftreding en de herbenoeming dier Commissie in de wet schrijft?

Welk verband is hier met het ook op die eilanden intevoeren kiesstelsel?

Mijns inziens is eene Advyserende Raad of Commissie den Gezaghebbers even noodig, als dit opzigtens de Landdrosten der districten

Bij de voorgaande opmerkingen over de attributen van het regterlijk gezag, voeg ik nog dit: zoowel het uitvoerend gezag als de wetgevende magt in de Kolonien zijn, in beginsel, niet gelijk aan die beide magten, zoo als die zich bewegen in Nederland. Zij kunnen en *mogen* dit niet. Autonomie, in volstrekten zin, kunnen Kolonien *nooit* hebben, of het houden op Kolonien, in den zin van bezittingen van het Rijk, te zijn. Dáár moeten beide deze magten afhankelijk blijven van het oorspronkelijk gezag in het moederland. Het is daar alleen delegatie van magt. De Gouverneur is ondergeschikt aan den Koning, en de wetgevende magt, huisvestende bij den Kolonialen Raad, zal in hare handelingen de bekrachtiging der Regering en van de wetgevende magt van het Rijk behoeven. Maar de regterlijke magt *kan*, *mag* en *moet* ook dáár hare zelfstandigheid behouden. De geheele inrigting van het bestuur *kan* en *moet* er dus voor waken, dat de regtspraak onafhankelijk en zelfstandig, en haar onveranderlijk beginsel onschendbaar blijve. Deze waarheid verdient naauwgezette en hooge behartiging bij de toekomstige organisatie van het koloniaal bestuur.

Te meer houd ik mij daarvan overtuigd, omdat het voorzeker niet tot de moeijelijke voorzieningen zal behooren, het regterlijk

Nickerie en Coronie het geval is. Maar bestaande uit *ambtenaren*. Dit heeft op de eilanden, door het grooter personeel, veel minder bezwaar dan in de genoemde districten.

Er moet *eenvormigheid* en *gelijkheid* zijn in het Bestuur van *al* de W. I. Kolonien.

gezag in de districten Nickerie en Coronie te organiseren. Mij dunkt dat men er niet anders behoeft dan *één* regter, zoo als de Nederlandsche kanton-regters, des noods bijgestaan door een griffier, met eene *bepaalde* competentie, zoo in burgerlijke als in strafzaken; welke competentie zich regelen kan naar aanleiding van de bepalingen, vervat in de wet van 5 October 1835. G. Blad. 1836, N°. 3.

De statistiek der regtspraak in die districten en de aard en het onderwerp der regtsgedingen, die daar ter regterlijke kennisneming worden gebragt, bewijzen volledig dat door de aanstelling van *één* regter in de behoefte ruimschoots is voorzien. Het appel of beroep aan het Collegie van kleine zaken te Paramaribo kan toegelaten blijven, terwijl de overige regtsgedingen, die *nu* niet tot de regtspraak der Raden Hoofd-Ingelanden, en, in het gestelde geval, *in het vervolg* ook niet tot die van den benoemden *districts-* of *kantonregter* zouden behooren, even als dit nu plaats vindt, ter eerste instantie, voor het koloniaal Geregtshof te Paramaribo kunnen worden gebragt. Ik stip dit hier ter loops aan. Deze beschouwing is voor meerdere uitweiding en behandeling vatbaar. Alles hangt hier af van het stelsel dat de Regering omtrent de organisatie der regterlijke magt in de W. I. Bezittingen zal aannemen. [1]) Wat de districten Nic-

[1]) In betrekking tot dit onderwerp, een der belangrijkste die regeling vereischen, heb ik hier deze korte beschouwing.

De regterlijke magt is op dit oogenblik in de kolonie Suriname aldus zaâmgesteld: De regtspraak is opgedragen aan een *Geregtshof*

kerie en Coronie betreft, zal men toch moeijelijk tot iets minder dan de aanstelling van *één* regter, deze zij dan kantonregter,

en een *Collegie van kleine zaken.* De zamenstelling is geregeld bij art. 19—41 van het Regerings-Reglement van 1832. Daarin is eenige verandering gebragt door het Koninklijk Besluit van 14 Mei 1843, No. 43 (Gouv. Blad 1845, No. 11), hetwelk, voor zoo ver betreft de regterlijke magt (art. 2), bij Publicatie van den Gouverneur der kolonie van 21 Junij 1847 (Gouv. Blad 1847, No. 8) in werking is gebragt. Deze wetsbepalingen en eenige andere, in de Gouv. Bladen verspreid en op onderscheidene tijdstippen uitgevaardigd, bepalen de tegenwoordige inrigting der regterlijke magt en hare bevoegdheid. Ik gewaag hier niet van het *Collegie van Commissarissen voor het Departement der onbeheerde boedels* (Gouv. Blad 1836, No. 2), noch van het *Militair Geregtshof der Ned. W. I. Bezittingen* (Gouv. Blad 1832, No. 7). Ook de *gedelegeerde Regtbanken der Heemraden* laat ik ter zijde. Van de regtsmagt der *Raden-Hoofdingelanden* in de districten Nickerie en Coronie sprak ik reeds hierboven 1).

Eene regterlijke *organisatie* is dit zamenstel van wettelijke verordeningen voorzeker niet. De W. I. kolonien hebben groote behoefte dat zij geregeld worde. De Ontwerpen van 1851 en 1855 heropenen het vooruitzigt dat daarin spoedig zal worden voorzien.

Art. 76 van het Ontwerp van 1855, geheel eensluidende met art. 65 van het Ontwerp van 1851, en beide volgens de Mem. v. Toel. ontleend aan art. 149 der Grondwet, bepaalt:

„*De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, bij algemeene verordeningen aangewezen.*"

In art. 65 van het Ontw. v. 1851 stond: „*bij* DE *algemeene verordeningen aangewezen.*" Juister is de redactie van 1855 „*bij algemeene verordeningen aangewezen.*" Maar geheel juist is het m. i. nog niet. Het is toch niet waarschijnlijk dat die *algemeene verordeningen* reeds

1) Men zie over al deze regterlijke ligchamen het Regerings-Verslag over Suriname van 1849.

kunnen besluiten. Is dáár, wegens de verwijderde ligging van de hoofdplaats, een *ambtenaar van het uitvoerend gezag* (Landdrost) noodig, ook een *regterlijk* ambtenaar zal er aanwezig moeten zijn en niet kunnen gemist worden.

bij de invoering van het Regerings-Reglement zullen zijn vastgesteld. Het is ook niet *volstrekt* noodig. Men had aan den geest en te gelijk ook aan de redactie van art. 149 der Grondwet getrouw kunnen blijven. „*De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, welke algemeene verordeningen aanwijzen,*" ware, geloof ik, beter geweest.

Maar... *algemeene verordeningen?* De vraag doet zich hier voor, door wien, door welke magt znllen die worden uitgevaardigd? Ik acht mij niet bevoegd hier te beslissen. Ik vestig er alleen de aandacht op.

Verder leest men in art. 88 van het Ontwerp van 1855, even als in art. 74 van het Ontwerp van 1851:

„*Er zijn in de Nederlandsche West-Indische Bezittingen regtbanken en kantongeregten, wier regtsgebied door algemeene verordeningen wordt aangewezen.*"

Dit artikel is overbodig. Wat men er mede beoogt is in art. 76 van het Ontwerp volledig vervat. Daarbij komt dat het Reglement zou beslissen, dat in de toekomstige inrigting slechts *regtbanken* en *kantongeregten* zullen worden opgenomen. Waarom nu de vrijheid des wetgevers, wie die ook zijn moge, in het Regerings-Reglement beperkt? Zie Mr. J. R. Thorbecke in zijne Bijdrage tot de herziening der Grondwet p. 92.

Ik geloof ook niet dat door de instelling van *regtbanken* en *kantongeregten* in de behoeften zal zijn voorzien. Kan het *Geregtshof* niet blijven bestaan?

DE KOLONIALE RAAD. — VERKIESBAARHEID. HET WETGEVEND GEZAG.

a. De Koloniale Raad.

Wat de tegenwoordige Koloniale Raad beteekent heeft men reeds hierboven kunnen zien. Men kent ook zijne zamenstelling en de wijze waarop de leden worden gekozen.

Wat voornemen heeft nu de Regering?

Zij wil de medewerking der ingezetenen in de regeling hunner belangen.

Hoe wil zij die tot stand brengen?

Door de instelling van een Kolonialen Raad; maar een geheel ander dan het tegenwoordige Collegie van dien naam.

De nieuwe Koloniale Raad moet zijnen grondslag vinden in het *beginsel van vertegenwoordiging.* De Regering wil het oude stelsel zijne plaats in het bestuur doen hernemen. Daaromtrent is alle twijfel opgeheven. Zoo in het ontwerp van 1851 als in dat van 1855 heeft zij zich uitdrukkelijk beroepen op het *Octrooi van* 23 *September* 1682. Dit zegt genoeg.

De plaats dezen Raad in het koloniaal Staatsgebouw aangewezen is die van *een wetgevend ligchaam.* Zijne roeping zal zijn eene wetgevende, gewijzigd en beperkt naar de eischen eener exceptionele maatschappij, die aan de wetgeving van het Rijk en de regten der Kroon onderworpen blijft. Ook dit

blijkt uit den geheelen zamenhang van het Ontwerp-Reglement zoowel van 1851, als van 1855 [1]).

Is de Regering zich omtrent deze grondstellingen, waarvan zij is uitgegaan, in haar Ontwerp-Reglement volkomen gelijk gebleven? Ik durf het niet gelooven. Mijns inziens heerscht omtrent het aan te nemen stelsel een strijd van beginselen. In een Reglement op het beleid der Regering der Ned. W. I. Kolonien moet men het, in principe, eens zijn. Iets of niets, maar niets tweeslachtigs. Beginselen van bestuur moeten waarheden zijn. Transactie is onmogelijk of het loopt uit op verwarring.

Het ligt voor het tegenwoordige niet in mijn plan het stelsel der Regering, in zijn geheel, een onderwerp van beschouwing te maken. Ook de attributen van den toekomstigen Kolonialen Raad en de grenzen binnen welke dit Collegie zich in zijne bevoegdheid zal bewegen, houden mij hier minder bezig. Ik acht mijn oogmerk geheel bereikt, wanneer ik tracht na te gaan tot welke algemeene beschouwingen de volgende vragen kunnen leiden:

Hoedanig en uit welke deelen zal de Koloniale Raad, als plaatselijk wetgevend ligchaam, zijn zaamgesteld?

Op welke wijze zal het zich in zijn werkkring bewegen?

1) Zie art. 30—37 Ontw. Regl. 1855. Verg. Mem. v. Toel. § 3, in verb. met art. 14.

Voor eene Kolonie onbepaald dezelfde instellingen te willen, als die welke de wet in den Moederstaat heeft gevestigd, is eene poging, die zich zelve veroordeelt. De toestand waarin kolonien in den regel verkeeren, maakt dit trouwens onmogelijk.

Het streven naar eenvormigheid en gelijkheid in het bestuur van Oost- en West-Indie is ook ijdel. De roeping der Regering is in deze onderscheidene bezittingen van den Staat volstrekt niet dezelfde. Grooter nog is het verschil tusschen de bevolkingen zelve en hare verhouding tot Nederland [1]).

Maar het koloniaal Regerings-stelsel moet *rusten* op de grondslagen waarop het Rijksbestuur is gevestigd. Nederlandsche staats- en wetsbeginselen moeten in de kolonie volle toepassing erlangen, en het koloniaal Staatsgebouw moet uit dezelfde grondstoffen worden opgetrokken als die, waaruit het Rijksgebouw in Nederland bestaat. Er moet *eenheid* zijn in de *beginselen* van bestuur, en men vinde de Rijkswetgeving en hare instellingen in de koloniewetgeving en de koloniale instellingen, in het gronddenkbeeld, terug, wil men eenmaal tot een proefhoudend koloniaal regerings-stelsel geraken.

Ik zoek dáárom de grondslagen van het toekomstig stelsel, dat de Regering in de W. I. Bezittingen vestigen wil, in *Nederland*.

1) Zie Mr. J. R. Thorbecke, Bijdrage tot de herz. der Grondwet pag. 34 en volgg.

De Vertegenwoordiging heeft in Nederland drie hoofdvormen. Die der *Gemeenten*, der *Provincien*, en *van het Volk*.

Met welke van deze vormen moet de Vertegenwoording in de W. I. Bezittingen worden gelijk gesteld? Aan welk gronddenkbeeld moet zij beantwoorden? Want van *al* de vormen iets te nemen, dit levert slechts een wanstaltig geheel.

De *Koloniale* vertegenwoordiging gelijk te stellen met de *gemeentelijke* in Nederland, is onmogelijk. Eene Kolonie is geene Gemeente. De inrigting van een koloniaal Bestuur, ook naar de tegenwoordige bedoelingen der Regering, heeft andere grondslagen dan de inrigting eener Gemeente. De beginselen kunnen dus niet dezelfde zijn. Men heeft genoeg als men slechts let op den aard der betrekking die het hoofd der Gemeente, *de Burgemeester*, vervult. Hetzij uit de leden, hetzij buiten deze, door den Koning benoemd, staat hij als Voorzitter aan het hoofd van den Gemeenteraad, en is daarbij in volstrekten zin *de man der Gemeente*, om met Wethouders, die tevens leden zijn van den Gemeenteraad, een Collegie van uitvoering uit te maken [1]). De *Gouverneur* der kolonie daarentegen moet zijn, — de Regering wil het, en zeer juist, — *de man der Regering*. Hij *alléén* is met het uitvoerend gezag bekleed. Er is geen uitvoerend Collegie dat zich met en naast hem bewegen zal, en hij staat geheel *buiten* den Kolonialen Raad, wiens Voorzitter door hem,

1) Zie art. 91 Gemeentewet. Verg. Mr. Boissevain in Algem. Overzigt pag. 23—25.

uit de leden, zal worden benoemd [1]). Maar het zou doelloos zijn hierover verder uit te weiden.

Aan toepassing van het stelsel der *Provinciale* vertegenwoordiging valt evenmin te denken. Kolonien zijn geene *Provincien* van den Staat. Hetzelfde geldt dus hier als omtrent de vertegenwoordiging der Gemeenten. Er is echter nog meer. De Provinciale Staten hebben eene *zelfstandige* wetgevende magt. Art. 131 der Grondwet draagt hen op: „*de regeling en het bestuur van het provinciaal huishouden* [2]). Regeling veronderstelt *wetgeving*, en bestuur doet aan *uitvoering* denken. De Koloniale Raad daarentegen zal, naar het Ontwerp-Reglement, (en zij kan en mag ook niet anders hebben) alleen geroepen zijn tot *regeling*, d. i. wetgeving. En niet eens *eigene* regeling, in *dien* zin als de Provinciale Staten die hebben. Integendeel, eene regeling geheel beperkt; want zij blijft, in wezen en beginsel, bij den Rijkswetgever, ook bij den Koning berusten. De Provinciale Staten hebben daarbij autonomie uit de *Grondwet.* De koloniale Raad zal die hebben uit de *Wet*, bij delegatie, bij exceptie, zoo als de toestand der kolonie zelve, terwijl het bestuur, de *uitvoering*, zooals men zag, zal huisvesten in den persoon des Gouverneurs, die met dat gezag, in naam des Konings, is bekleed.

1) Zie Ontwerp-Reglement art. 15.

2) Zie art. 144 Grondwet van 1840. — Art. 130 der Grondwet. Ook de Gemeenten hebben regeling en bestuur. Zie art. 134 en volgg. der Gemeentewet.

Verder. De Provinciale Staten constitueren een op zich zelf staand ligchaam van wetgeving. Dit kan, bij eene goede orde van zaken, de Koloniale Raad m. i. *nimmer*. Dit Collegie kan niet anders dan een' *tak* van het wetgevend gezag in de koloniën uitmaken. Ik zal dit aanstonds breeder bewijzen.

De verordeningen der Provinciale Staten behoeven de koninklijke goedkeuring (art. 99 Grondwet). De *ordonnantien* (?) van den Kolonialen Raad zullen die evenzeer behoeven (art. 35 Ontw.-Regl.). Het verschil is echter zeer groot. De koninklijke goedkeuring bedoeld bij art. 140 der Grondwet en art. 99 der Prov. wet, is het gevolg van het *veto* op de verordeningen der Staten aan de Kroon toegekend. Zij vindt haar grond in het *toezigt* dat de Koning heeft over de wetgevende magt der Provinciale Staten [1]). In de kolonie is het anders. Dáár wordt meer gevorderd. Het is niet de Koning, die *toezigt*, maar de Regering is het, die *deel* moet hebben. Ook uit dit oogpunt is de autonomie van de Provinciale Staten eene geheel andere, dan die van den Kolonialen Raad *zal* of *kan* zijn.

De Regering wil, en zeer te regt, het uitvoerend gezag in de Kolonie de bevoegdheid geven tot *ontbinding* van den Kolonialen Raad (art. 3 Ontw.-Regl.). Het *toezigt*, dat de Kroon uitoefent, strekt zich daarentegen *niet* uit tot ontbinding der Provinciale Staten [2]). Ook daarin derhalve geheele afwijking.

1) Over den grond en het doel der hierbedoelde goedkeuring, zie Mr. J. R. Thorbecke, Brief aan een lid der Prov. Staten van Gelderland, p. 18 en volgg.

2) Zie Bijblad Ned. St.-Ct. M. v. B. p. 339.

Over de verhouding van het *Collegie van Gedeputeerde Staten* tot de Provinciale Staten, en de betrekkelijke wetgevende bevoegdheid van eerstgenoemde [1]) zal ik niet gewagen. Ook dit beginsel, dat tot het wezen der Provinciale Staten behoort, is verre verwijderd van het beginsel van den Kolonialen Raad in de West-Indien. De *Commissaris des Konings*, als *Voorzitter* der Staten, ook deze vindt men in den persoon des Gouverneurs niet terug. Het gronddenkbeeld der koloniale vertegenwoordiging kan dus ook niet in de vertegenwoordiging der Provincien, evenmin als in die der Gemeenten, gezocht worden.

Op het standpunt van mijne beschouwing van den Kolonialen Raad, in betrekking tot het Nederlandsche vertegenwoordigingsstelsel, vindt ik dat gronddenkbeeld in de *volks-vertegenwoordiging*, de Staten-Generaal, die, met den Koning, het wetgevend gezag des Rijks, uitoefenen. Na het voorafgaande laat zich, naar ik geloof, die stelling uit den aard der zaak zelve verdedigen. Daarbij komt de uitdrukkelijke verklaring der Regering, opgesloten in haar beroep op het Octrooi van 1682. Volgens dat Octrooi was de „*Polityque Raedt*" het *wetgevend* ligchaam der kolonie, en de leden, door de *ingezetenen* gekozen,de *vertegenwoordigers* van deze. De Regering verlangt nu „*de medewerking der ingezetenen in de regeling hunner belangen* [2])". Op welke wijze? *Niet* door den voormaligen „*Polityquen Raedt*"

[1]) Zie art. 151 in verband met art. 157 der Prov. wet.

[2]) Zie Mem. v. Toel. § 3.

weder in het leven te roepen. Anders zou de Gouverneur der kolonie zijne plaats als Voorzitter moeten hernemen. Maar door „*tot de beginselen van het Octrooi terug te keeren.*" [1]) En welke zijn die *beginselen?* Men weet dit. Zij vinden hunnen grondslag in het begrip der volks-vertegenwoordiging. Zij kunnen dien ook *dáár* alleen vinden.

De Memorie van Toelichting regtvaardigt buitendien mijn gevoelen. Bij art. 21 van het Ontwerp-Reglement, waar sprake is van het onderzoek der geloofsbrieven, beroept zich de Regering op art. 93 der Grondwet; bij art. 22, waar gehandeld wordt over de kiesgeregtigden, op art. 76; bij art. 24, over de vervolgbaarheid wegens de advyzen in den Raad uitgebragt, op art. 92; bij art. 26 en 27, bepalende de vereischten tot beraadslagen en de wettigheid der besluiten, op art. 100 en 101 der Grondwet. Al deze artikelen, men vergelijke slechts, zijn volkomen gelijk aan de artikelen der Grondwet. De Regering verklaart, in hare Memorie van Toelichting, die *alle* te hebben „*overgenomen*" uit de *Grondwet.* Dáár komen zij *alle* voor in het 3e Hoofdstuk, handelende „*Over de Staten-Generaal.*" Zegt dit genoeg? Men vindt immers noch beroep op de *Provinciale Wet*, noch verwijzing naar de *Gemeente Wet.*

1) Zie Mem. v. Toel. ter aang. plaatse.

Beschouwt men nu den Kolonialen Raad in het licht van het Ontwerp-Reglement, dan ontwaart men spoedig, dat de Regering hier niet van een bepaald stelsel is uitgegaan, althans het met haar zelve niet geheel eens is geweest.

Beoogt de Regering, in de W. I. kolonien, een stelsel van vertegenwoordiging, [1]) dan wil zij dat de wetgevende magt van het Rijk de uitoefening van hare magt, voor zoo ver die gewesten betreft, voor een gedeelte, opdrage aan een *ander* ligchaam. [2]) Maar aan welk ligchaam?

Het Ontwerp-Reglement levert hier geen volledig, althans geen voldoend antwoord.

Wel blijkt er uit art. 14 dat er zal zijn *een Koloniale Raad, zaamgesteld uit* 12 *leden door de stemgeregtigde ingezetenen te verkiezen...* Maar tot welke magtsuitoefening zal dat vertegenwoordigend ligchaam geroepen zijn? In het Ontwerp vindt men artikelen, die de attributen en de grenzen der bevoegdheid van dien Raad regelen. Alleen de M. v. T. is het, die de *bedoeling* der Regering op dat punt in het licht stelt. De Raad zal bekleed

1) Zie Mem. v. Toel. op art. 14, waar de Regering verklaart „eene *zuivere* vertegenwoordiging der belangen van de ingezetenen te willen daarstellen;" ook op art. 15, waar de koloniale Raad een ligchaam genoemd wordt, „*onafhankelijk* van de Regering en de ingezetenen zelven *vertegenwoordigende*."

2) Ik ga uit van de stelling dat, met uitzondering van de regterlijke magt, de overige staatsmagten zich in de kolonie, zelfs bij het vrijzinnigste regerings-stelsel, alleen bij *delegatie* in den aangewezen werkkring bewegen. Zie hiervoren pag. 32.

zijn met eene *wetgevende magt.* [1]) Moet dit niet uitdrukkelijk in de wet vermeld staan? Is het genoeg dat het uit den zamenhang der artikelen blijke? *Is een artikel, in den geest van art.* 104 *der Grondwet, niet vereischte?*

Verder. Welke zal de verhouding zijn van den Gouverneur der kolonie tot den Kolonialen Raad? Hij zal aan den Raad *voorstellen* doen, om onder 's Konings goedkeuring ordonnantien vast te stellen, die tot bevoegdheid van den Raad behooren (art. 34); hij zal de door den Raad vastgestelde ordonnantien van dezen *ontvangen*, aan den Minister van kolonien *opzenden* (art. 35), en na bekomen goedkeuring des Konings *afkondigen.* (art. 36).

Vergelijkt men nu hiermede art. 15 van het Ontwerp-Reglement, dat den Raad een voorzitter *uit zijn midden* verzekert, dan blijkt het dat de Gouverneur, de Ambtenaar van het uitvoerend gezag, tevens zal zijn de ambtenaar van den Kolonialen Raad, het wetgevend gezag. In het *wezen* der zaak heeft hij daaraan geen deel. Ook de *vorm* laat hem niet de minste waardigheid. Moet deze de verhouding zijn van den hoofdambtenaar, die den Koning in de kolonien vertegenwoordigt? Strekt dit tot bevordering van den invloed der Regering, dáár onontbeerlijk en noodzakelijk?

Volgens het Ontwerp is het dus de Koloniale Raad *alléén*, aan wien, *zonder eenige medewerking*, de wetgevende magt in de kolonie zal zijn opgedragen. Hoe beperkt de werkkring ook zij, de Koloniale Raad *alléén* is de plaatselijke *wetgever*.

[1]) Zie Memorie v. Toelichting. § 3.

Is dit juist? In Nederland berust bij den Koning, *in vereeniging* met de Staten-Generaal, de wetgevende magt van het Rijk, en deze verdeelt zich in drie takken. Maar de Staten-Generaal *alléén* zijn niet de *wetgevers*. De vertegenwoordiger des Konings zal zich geheel *buiten* de plaatselijke wetgevende magt bewegen, en deze zich bij uitsluiting, zonder eenige vertakking, in zich zelve concentreren. Op welk stelsel heeft de Regering hier gebouwd? Of beteekent het iets dat bij art. 32 den Gouverneur de bevoegdheid is gelaten een of meer *Commissarissen* te benoemen, om in *zijnen naam* in den Kolonialen Raad zitting te nemen en daar eene *raadgevende* stem uit te brengen? [1]) De wetgevende magt, naar het oude stelsel, van het Ministerie van kolonien te doen uitgaan, om die in den persoon des Gouverneurs *alléén* te vereenigen, [2]) is zeer zeker de juiste weg niet; maar dat die ambtenaar tot deze magt in volstrekt *geene*, althans geene *andere* verhouding zal staan, dan die uit het Ontwerp-Reglement volgt, is evenzeer met de begrippen van een goed koloniaal bestuur in strijd. De Gouverneur neme dus, in betrekking tot den Kolonialen Raad eene andere plaats in.

Dat het Ontwerp, den Kolonialen Raad geheel op zich zelven doet staan en een volstrekt onafhankelijk standpunt verzekert, is uit de algemeene strekking en de uitdrukkelijke bewoordingen der Regering volkomen duidelijk. Art. 45 van het Ontwerp be-

1) Dit artikel ontleent blijkbaar zijnen oorsprong aan art. 89 der Grondwet.

2) Zie Mr. J. R. Thorbecke in zijne Bijdrage enz. pag. 26 volgg.

vestigt die opvatting in niet geringe mate. Daar vindt men het *formulier van afkondiging* der Ordonnantien van den Raad. Het luidt als volgt:

In naam des Konings!

De Gouverneur der kolonie.

Allen, die deze zullen zien enz.

DOOR DEN KOLONIALEN RAAD *is bij resolutie van den......* *het volgende bepaald:*

(Hier volgen de beweegredenen en den inhoud der ordonnantie en daarna de woorden:)

En nademaal de Koning enz... heeft goedgekeurd, zoo is het, dat daarvan deze afkondiging geschiedt.

En opdat enz. [1])

Dit formulier stelt buiten tegenspraak dat de Koloniale Raad van het Ontwerp in zich *bij uitsluiting* vereenigt de wetgevende magt in de kolonien. De Gouverneur is alleen geroepen om, na bekomen goedkeuring des Konings, *af te kondigen*, wat *door* den Raad, onder nadere goedkeuring, is *bepaald*. De Gouverneur is dus niet veel meer dan een aangewezen *intermediair*. Er is, dunkt mij, niet veel *waardigheid* in dezen vorm.

Dit kan, de bedoeling van het Nederlandsche Staatsbestuur onmogelijk zijn. Eene onafhankelijkheid, in *dien* zin, kan de

1) Behalve eene kleine wijziging, die slechts den vorm betreft, is dit formulier in de hoofdzaak gelijk aan het formulier van art. 36, in het Ontwerp van 1851. Zou de Regering hier art. 173 der Gemeentewet voor oogen gehad hebben?

Regering voor den Kolonialen Raad niet bedoeld hebben. Zie trouwens de Memorie van Toelichting op art. 30.

Het stelsel dat ik meen te kunnen verdedigen, komt hierop neder:

De leden van den nieuwen Kolonialen Raad moeten in den volsten zin worden de *vertegenwoordigers* der *ingezetenen*. Hunne roeping zij in betrekking tot de Kolonie, die der Nederlandsche volks-vertegenwoordigers in betrekking tot het Rijk. Hun zij, even als deze, een *deel* in de wetgeving, onder die *beperkingen* en binnen die *grenzen*, welke het gebied der Grondwet en de regten des Konings in hunne onschendbaarheid noodzakelijk maken. [1]) Het beginsel blijve. *Betrekkelijke zelfstandigheid, zonder onafhankelijkheid*- De Grondwet der kolonie zij juist en doelmatig, zich zelve gelijk, en er is geene botsing

1) Bij art. 21 van het Octrooi van 1682 was bepaald dat „*de Gouverneur, mitsgaders de Raad gezamentlijk en ieder in het bijzonder, in alle zaken in de fundamentele artikelen van dat Octrooi niet speciaal gelimiteerd en bepaald, gehouden waren te obtempereren en op te volgen het bevel en de orders welke hun van tijd tot tijd door de West-Indische Compagnie gegeven en geprescribeerd zouden worden, en dat op den Eed bij hen respectivelijk ten ingang hunner bedieningen gedaan en zulks dat de voorzegde hunne besluiten alleen plaats zouden hebben in alle zaken, welke in deze artikelen als privilegien bevat waren en verder in alle andere zaken waaromtrent de Gouverneur geen speciale last en order of instructie zoude hebben bekomen.*"

In beginsel, is het *dit* stelsel dat ik beoog. Echter gewijzigd, behoorlijk omschreven en bepaald, en ingerigt naar de tegenwoordige begrippen van koloniaal bestuur, naar onze tegenwoordige Staatsinstellingen, maar voornamelijk in overeenstemming met de Grondwet, die het geheele stelsel in al zijnen omvang beheerschen moet.

mogelijk. — De wetgevende magt worde daarom uitgeoefend *door den Gouverneur, in vereeniging* met *den Kolonialen Raad*. De Gouverneur neme de plaats in, die den Vertegenwoordiger des Konings en den Ambtenaar van het uitvoerend gezag behoort. De roeping der Staten-Generaal kome tot den Kolonialen Raad. Ik heb hier de *Tweede Kamer* op het oog.

Er zij derhalve in het Reglement een artikel, als art. 104 der Grondwet, en het formulier van afkondiging, bedoeld bij art. 45 van het Ontwerp, worde als de proeve, die volgt:

In naam des Konings!

De Gouverneur der kolonie Suriname.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen salut, doet te weten:

Alzoo enz.

Gehoord den Advijserenden Raad [1]) *en in gemeen overleg met den Kolonialen Raad, hebben goedgevonden enz.*

(Hierna volgt den inhoud der ordonnantie).

En nademaal Z. M. de Koning bij besluit van den......
deze verordening [2]) *heeft goedgekeurd* (enz. als in art. 45.)

1) Dit is toch zeer zeker een vereischte. Art. 34 wil uitdrukkelijk en zeer juist, dat omtrent voorstellen aan den Kolonialen Raad, de Gouverneur de voorlichting zal vragen van den *Advijserenden Raad*. Het behoort dus tot de *grondwettigheid* eener koloniale verordening, dat dit voorschrift worde opgevolgd. Moet daarvan niet bij de wetsafkondiging blijken? Vergelijk art. 54 en 69 van het Ontwerp, en de Mem. v. Toelichting op art. 5.

2) Men leest in het formulier van art. 45 van het ontwerp: „*Door den Kolonialen Raad is bij* RESOLUTIE *bepaald:*"

Ik sprak hiervoren van een strijd van beginselen. Naar mijne opvatting beoogde de Regering, in de artikelen van haar ontwerp die ik hiervoren behandelde, eene volstrekte onafhankelijkheid van den Kolonialen Raad. Er is echter een ander artikel waaruit zou kunnen blijken dat de Regering dit onafhankelijk en geïsoleerd standpunt voor den Kolonialen Raad *niet* beoogt. In art. 29 1e alinea staat:

„*De Gouverneur heeft het regt om den Kolonialen Raad te ontbinden.*"

Of het eene of het andere. Staat de Koloniale Raad op zich zelven, stelt hij *alleen* de plaatselijke wetgevende magt daar, dan kan er van geene *ontbinding* sprake zijn en het regt daartoe behoort *niet* tot de Regering. Regt van *ontbinding* onderstelt *zamenwerking*. Waar deze niet bestaat, houdt dit regt op. Wat wil nu de Regering? Wil zij alleen een *toezigt* op de handelingen van den Raad, door zich de bevoegdheid tot goed of afkeuring voor te behouden? [1]) of wil zij haar zelve, en door haar den vertegenwoordiger des Konings, *een werkdadig deel*

en daarna:

„*En nademaal de Koning deze* VERORDENING *heeft goedgekeurd.*"

Is deze redactie wel juist? *Resolutien* zijn geene *verordeningen*, althans geene verordeningen, hoedanige in het Ontwerp-Reglement bedoeld worden. Resolutien zijn, dunkt mij, eer *besluiten*, en als zoodanig *daden van het bestuur*. De daden van een ligchaam met wetgevende attributen zijn of *wetten*, of *verordeningen*, of *reglementen* enz. De Koloniale Raad is een wetgevend ligchaam. Men besluite hieruit. Maar *resolutien* gelooven wij in geen geval de juiste benaming te zijn.

1) In den geest als het *toezigt* der Kroon op de verordeningen der Provinciale Staten? Zie hiervoren pag. 41.

in de koloniale plaatselijke wetgeving gewaarborgd hebben? — In het *eerste* geval vervalt het regt tot ontbinding, en de Koloniale Raad verkrijgt eene zelfstandigheid die aan onafhankelijkheid grenst, zoo niet onafhankelijkheid zelve is. Het 29e artikel moet dan wegvallen. In het *laatste* geval is het regt van ontbinding op zijne plaats. En dat is het beginsel dat ik gaarne verdedig. Zie Mem. v. Toel. op dit art.

Ik heb nog een paar opmerkingen. Uit art. 32 blijkt de bedoeling der Regering, dat de Gouverneur de bevoegdheid zal hebben een of meer *Commissarissen* te benoemen, *om in zijnen naam in den Kolonialen Raad zitting te nemen*, *ten einde daar eene raadgevende stem te hebben*, ten ware zij leden van den Raad mogten zijn. Wanneer men nu in de Mem. van Toelichting leest, dat die Commissarissen geroepen zullen zijn, *zoodanige ophelderingen te geven als noodig mogten zijn*, dan zie ik in dat artikel het regt van *interpellatie* opgesloten. Ik vind daarin ook volkomen terug den geest van art. 89 der Grondwet. [1]) Waarom nu de geheele bedoeling niet rui-

[1]) Ik had dit reeds geschreven toen bij mij eenige nadere bedenkingen rezen. Ik las in alinea 2 van art. 32 van het Ontwerp.

(Zij (de Commissarissen) *hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij leden van den Raad mogten zijn.*"

„*Ten ware zij leden van den Raad mogten zijn.*"... Kan de Regering dit wel bedoeld hebben? Ik mag het niet gelooven. Ik wees hierboven reeds op het naauw verband tusschen dit geheele artikel en art. 89 der Grondwet. Zie ook art. 91 der Grondwet. De hier bedoelde Commissarissen moeten in den Kolonialen Raad de plaats innemen, die

terlijk in de *wet* uitgedrukt? Waarom verpligt naar de Mem. v. Toel. te grijpen, om gewaar te worden wat men bedoelt? Zooals de hoofden der Ministeriele Departementen in de zittingen der Staten Generaal vervullen. Is het ambt der Ministers nu, naar het oordeel van meest bevoegden, geheel onvereenigbaar met het mandaat van vertegenwoordiger [1]), een gevoelen dat in de praktijk door voorbeelden is bevestigd, [2]) — dan rijst bij mij de vraag, of dit zelfde niet geldt ten opzigte van de Commissarissen des Gouverneurs, die ons art. op het oog heeft?

Ik geloof ja, want, zonder het Reglement noch veel minder de invoering daarvan te willen vooruit loopen, *wie* zullen in den regel tot Commissarissen kunnen worden benoemd? Hoofdambtenaren waarschijnlijk. Ik kan mij toch niet voorstellen dat de Gouverneur het reeds kleine aantal leden van den Kolonialen Raad nog meer zou willen verkleinen, door een of meer leden tot *zijne* Commissarissen te benoemen. Of kan de Commissaris als zoodanig te gelijk de voorstellen van regeringswege verdedigen of ondersteunen, en ze als vertegenwoordiger beoordeelen? Ook dit geloof ik niet. Zie Mr. THORBECKE t. a. pl.

Ik zou er daarom voor zijn de laatste zinsnede van alinea 2 van ons artikel te doen wegvallen. Naar het mij voorkomt is deze phrase, die ook in art. 89 alin. 1 der Grondwet geschreven is, eene doode phrase. De praktijk zal ze buiten toepassing laten. Het ware even goed als ze er *niet* stond, en waarom nu eene gelijkluidende alinea in art. 31 van het Ontwerp afgeschreven? De onvereenigbaarheid waarvan ik sprak geldt à fortiori voor eene kolonie. Het reglement poge ook dáár niet te vereenigen wat niet te vereenigen is. —

Ik stelde de Commissarissen des Gouverneurs in betrekking tot den Kolonialen Raad, gelijk met de Ministers des Konings in betrekking tot de Staten-Generaal. De M. v. T. die deze Commissarissen roept tot het *geven van ophelderingen*, regtvaardigt m. i. deze opvatting. Ik meen dan ook dat de oorsprong van ons artikel niet moet gezocht worden in art. 105 der Grondwet, waar van *eene Commissie* sprake is, door

1) Zie Mr. J. R. THORBECKE in zijne Bijdrage tot de herziening, enz p. 56—58.
2) Mr. BOISSEVAIN op art. 89 Grondwet.

het artikel nu luidt volgt het regt van interpellatie daaruit geenzins. [1])

De Regering vindt, volgens hare eigene verklaring, in de Kolonie „waarborgen voor de handhaving van het wettig gezag," en neemt met gerustheid aan, „dat de *medewerking* der ingezetenen in de regeling hunner belangen op het lot der W. I. Bezittingen en Kolonien een *heilzamen* invloed zal kunnen uitoefenen." [2])

Ik stel mij voor dat de Regering hierin niet op teleurstelling behoeft te rekenen. Kan er daarom gevaar te duchten zijn, wanneer de Koloniale Raad het regt van *Enquête* onder zijne prae-

welke de Koning zijne voorstellen aan de Kamer kan *inzenden*. Bepaalt zich de roeping dezer Commissie nu om eenvoudig de taak te vervullen, die anders, naar eene letterlijke opvatting van art. 105 der Grondwet, door eene „*schriftelijke boodschap*" even goed wordt volbragt, dan geloof ik dat er zich niets tegen verzet dat de leden dezer Commissie tevens kunnen zijn leden der 2e Kamer. Ik twijfel echter of eene dusdanige opdragt, indien zij al plaats mogt vinden, in den regel aan de *leden* der 2e Kamer geschieden zal. Beschouwt men echter die Commissie in het licht waarin het Reglement van orde voor de 2e Kamer haar plaats, dan staan de leden dier Commissie als zoodanig volkomen gelijk met de hoofden der Ministeriele Departementen. Zij hebben dan zitting en adviserende stem. En in *dat* geval geloof ik ook dat de taak dier Commissarissen met het mandaat van vertegenwoordigers evenmin te vereenigen is, als dit met het ambt van Minister het geval is. Verg. Mr. Boissevain in zijne aant. op art. 105 der Grondwet.

[1]) Zie Mr. J. R. Thorbecke. Bijdrage tot de herz. der Grondw. bl. 52—53. Vergelijk art. 97. Reglement van orde der 2e Kamer, van April 1849.

[2]) Zie Mem. v. Toel. § 3 in fine.

rogativen zal mogen tellen? Het Ontwerp-Reglement zwijgt hierover [1]).

Zal de Koloniale Raad ook het regt van *initiatief* hebben, in den geest van art. 110, en van *amendement*, naar aanleiding van art. 107 der Grondwet? Ook daarvan staat niets in het Ontwerp. Het volgt er ook niet uit.

Mij komt het voor dat het regt van *amendement* althans, tot het wezen behoort van de roeping van den Kolonialen Raad, en onder de prerogativen onmogelijk kan gemist worden. Anders toch ware de Raad slechts geroepen tot *goed- of afkeuring* van de voorstellen, die door den Gouverneur volgens art. 30 den Raad zullen worden aangeboden. Zou de geheele instelling in dit geval iets meer dan een koude krachtelooze vorm beteekenen? [2]).

Wat het regt van *initiatief* betreft, zoo geloof ik dat dit regt, *mits binnen behoorlijke grenzen door de Wet beperkt*, tot de bevoegdheid van den Raad zal moeten behooren, wil men het wezen niet aan den schijn opofferen, en den nieuwen Kolonialen Raad niet doemen, om dezelfde droevige vertooning te maken als zijne voorgangers. Deze waren, in den regel, slechts geroepen tot de beraadslaging over hetgeen de Regering, de

1) Zie art. 90 der Grondwet. Verg. Wet van 5 Augustus 1850, Staatsbl. No. 45. Zie Mr. Boissevain in zijne aanteekening op art. 90.

2) Zie Mr. Boissevain in zijn Algem. Overz. der Prov. Wet p. 29. De Prov. Staten stellen *zelve* voor, en zij hebben het regt van amendement. In de kolonie zullen de voorstellen van eene *andere* magt uitgaan. Vrage?

Gouverneurs, in den raad ter beraadslaging bragten en daaraan onderwierpen. Verder ging hunne bevoegdheid niet. De Gouverneurs zelve waren ook niet in staat het initiatief van hervormingen te nemen [1]). Veel was er dat hun in den weg stond. En dit is gebleken een slechte vorm van bestuur geweest te zijn. Zelf meester van den regel, dien het moet doen werken, wordt een bestuur wankelend en zonder grondslag. En de instelling van den Kolonialen Raad heeft juist in de *eerste* plaats, als hervormingsmiddel, *verbetering* ten doel [2]). De hervorming moet daarom gemeend zijn.

1) Zie Mr. J. R. THORBECKE. Bijdrage tot de herziening der Grondwet, pag. 25—28.

2) Bij art. 37 van het Reglement op het beleid der Regering der N. W. I. Bezittingen, geapprobeerd bij 's Konings besluit van 1815, No. 58 (Gouv. bl. 1816, No. 2) was bepaald dat „in de vergaderingen van het Hof van Policie *geene* zaken in deliberatie zouden worden gebragt, *dan die door den Gouverneur-Generaal zouden worden voorgedragen.*" Er was echter eene uitzondering omtrent de gevallen vermeld in art. 39 en 40 van het Reglement, in zaken de landbouw, het onderwijs en nieuwe belastingen betreffende. Die uitzondering beteekende echter niet veel. De bevoegdheid was meer dan beperkt.

Art. 32 van het Reglement van 1828 (Gouv. bl 1828, No. 3) ademde een meer vrijzinnigen geest. Het beginsel van art. 37 van het Reglement van 1815 bleef evenwel op den voorgrond, niettegenstaande de toenmalige Hooge Raad der Ned. W. I. Bezittingen uitsluitend uit *ambtenaren* der Regering was zamengesteld. Zie art. 21. Den leden was echter de bevoegdheid gelaten tot het doen van voorstellen. Maar het stond *geheel en al* aan den Gouverneur-Generaal die voorstellen *al of niet* een punt van deliberatie te maken.

Art. 10 van het Reglement van 1832 (Gouv. bl. 1832, No. 13) maakte den Kolonialen Raad tot eene bloote vertooning. De voor-

Ik heb ten slotte nog dit: onder de hoofdeischen der hedendaagsche regering behoort, *openbaarheid*. Zullen de zittingen van den Kolonialen Raad in het openbaar worden gehouden? Het Ontwerp noch de Memorie van Toelichting zeggen er iets van. Mij komt het voor dat het voorschrift van art. 96 der Grondwet in het Reglement op het beleid der Regering moet worden opgenomen. Het behoort tot het stelsel dat de Regering voor de kolonie wil vestigen. Het kan daarin ook niet gemist worden.

Het Ontwerp laat ook de *plaats* waar de Raad zal vergaderen in het midden. Is een voorschrift daaromtrent voor de Kolonien niet noodig? Zie art. 95 der Grondwet.

Er zijn nog meerdere punten, die in betrekking tot den Kolo-

den van dit artikel zijn nog al beslissend. „De Koloniale Raad „met geen *ander* oogmerk ingesteld zijnde, dan om den Gouverneur-„Generaal *waar hij zulks noodig mogt achten te adviseren* of *voor te „lichten*, zoo zullen dienvolgens in de vergaderingen *geene* onderwerpen „in deliberatie mogen worden gebragt, dan welke tot *een der gemelde „einden* door den Gouverneur-Generaal zullen worden voorgedragen." Vergelijk art. 8 en 9 van dit Reglement.

Van dien tijd heette het in de Publicatien en Wetten door de Gouverneurs der kolonie uitgevaardigd: „Den Kolonialen Raad *gehoord*." Zoo heet het nog; maar het beteekent niet veel. Het Koninklijk besluit van 14 Mei 1845, No. 43 (Gouv. bl. 1815, No. 11) liet den Kolonialen Raad wat die was, wat die nog is. De magt des Gouverneurs deze was het die uitbreiding erlangde. Zie art. 1, § 12 en 13 van het Koninklijk besluit van 14 Mei 1845, No. 43, in verband met art. 13 en 14 van het Regerings-reglement van 1832, Gouvernements-Blad No. 13.

nialen Raad ter beschouwing kunnen komen. Die alle toe te lichten zou een boekdeel vereischen. Eenige heb ik behandeld in de aanteekeningen op de artt. 54, 55, 56, 69 en 70 van mijne Proeve-Kieswet. Zie hierna.

De volgende vinde hier nog eene plaats:

De Koloniale Raad van Suriname zal hoogst waarschijnlijk vergaderen te *Paramaribo;* die van Curaçao, en onderhoorigheden op *Curaçao.*

Nu zou het kunnen zijn dat kiezers welligt hen zullen afvaardigen, die in het district woonachtig zijn waar de Raad vergadert; maar het tegendeel zou ook kunnen plaats vinden.

Hoe ook, *al* de afgevaardigden moeten, op den door de Wet bestemden tijd, tegenwoordig zijn in het district en op de plaats waar de Raad van iedere kolonie zal vergaderen.

De Regering wil dat de leden van den Raad als zoodanig *niet* zullen zijn bezoldigd. Zie art. 12 Ontw. Regl. van 1851 en art. 16 Ontw. Regl. 1855.

Zullen nu de leden van den Raad, die zich welligt met verpligte tijdelijke ter zijde stelling van eigene belangen aan die van het algemeen moeten wijden, eene *schadeloosstelling* erlangen?

Zullen althans die leden, die uit andere districten naar den Raad te Paramaribo en naar dien op Curaçao worden afgezonden, vergoeding erlangen voor *reis- en verblijfkosten?*

De eerstgestelde vraag zou bevestigend kunnen beantwoord worden. De schadeloosstelling zij evenwel zoodanig dat de be-

trekking van lid van den Kolonialen Raad steeds blijve een *honorifieke*. Eene betaling, die men geniet, versterkt het pligtgevoel of maakt althans de schaamte wakker 1).

Een toestemmend antwoord op de tweede vraag wordt door de billijkheid voorgeschreven. Want niet alleen moeijelijk en gevaarlijk, maar ook kostbaar is de gemeenschap tusschen de eilanden, die tot de onderhoorigheden van Curaçao behooren; nog moeijelijker en kostbaarder dan die tusschen de districten Nickerie, Coronie en Paramaribo, die echter ook met kosten gepaard gaat.

Eene voorziening in de Wet of het Reglement op het beleid der Regering mag op dat punt noodzakelijk worden geacht. Zie art. 85 der Grondwet.

Ik heb de beoogde instelling zoo veel mogelijk van alle zijden ter beschouwing genomen. Welligt heeft dit zijn nut. Het kan mogelijk zijn dat ik te veel vorder. Maar iets of niets. Wordt het bestaande stelsel niet *in den grond* en *in wezen* verbeterd, eene nieuwe *vorm* alleen zal krachteloos blijven en der kolonien geen heil kunnen aanbrengen.

b. Verkiesbaarheid.

Het Ontwerp-Reglement wil bij art. **17**:

1) Zie Mr. J. R. Thorbecke. Aant. op de Grondwet art. 88.

De vereischten om tot lid van den Kolonialen Raad te worden gekozen zijn:

1° *dat men Nederlander zij, of in eene Nederlandsche kolonie geboren, en het vol genot der burgerlijke regten bezitte;*

2° *dat men den ouderdom van vijf en twintig jaren hebbe bereikt en ten minste twee jaren in de kolonie woonachtig zij geweest;*

3° *dat men het koloniaal kiesregt bezitte;*

Is de Regering geslaagd in de taak, dien zij hier te vervullen had? Ik moet het betwijfelen.

Alinea 1. *Nederlanderschap. Genot van regten.*

a. Wil men in eene Wet, die de verkiesbaarheid en het kiesregt regelt, van *Nederlanders* gewagen, dan dient vooraf het Staatsregtelijk begrip van *Nederlander* door de Wet te zijn bepaald. Voor Nederland is het de Grondwet, die bij art. 7 bepaalt, dat: „de *Wet* verklaart wie Nederlanders zijn"; en het is de Wet van 28 Julij 1850, Staatsbl. N°. 44, die de uitvoering van dit artikel der Grondwet verzekert.

Het Ontwerp-Reglement verbindt bij art. 17 de verkiesbaarheid tot het lidmaatschap van den Kolonialen Raad, onder anderen, aan de hoedanigheid van *Nederlander*. Dit voorschrift vervult dus voor het toekomstig Reglement de taak van art. 79 der Grondwet. Van *Nederlanders* gewagende, heeft dit artikel echter achter zich art. 7 der Grondwet en de Wet van 28 Julij 1850, Staatsbl. N°. 44.

Welke is de Wet die *ons* artikel achter zich heeft? Ik ken ze niet; ze bestaat ook niet.

Is het *noodig* dat er eene Wet zij, die het Staatsregtelijk begrip van *Nederlander* voor de Kolonie bepale, en waarin het ontworpen art. 17 zijnen grond vinden moet? Ik geloof dat het moeijelijk zal vallen dit te betwijfelen.

Welke *kan*, welke *moet* die Wet zijn?

Mij komt het voor dat een afzonderlijk artikel in den geest van art. 7 der Grondwet, in het Reglement van de W. I. kolonien geene volstrekte behoefte is. Is toch het Regerings-Reglement niets anders dan eene Wet, die haren grond blijft vinden in de Grondwet van het Rijk (art. 59 Grondwet), dan volgt daaruit dat de Grondwet voor *Nederlanders* hare kracht en gezag ook in de kolonien blijft behouden. Om diezelfde reden is eene Wet als die van 28 Julij 1850, Staatsbl. N°. 44 voor de kolonie evenmin een vereischte; want ook deze behoudt dáár hare verbindbaarheid voor *Nederlanders* [1]).

Mijns inziens is voor de W. I. kolonien niets anders noodig, dan dat de Wetgever duidelijk verklare, *wie hij als* en *welke Nederlanders* hij op het oog heeft, wanneer hij van een *Nederlanderschap* de verkieshaarheid tot lid van den Kolonialen Raad afhankelijk maakt. Aan dien eisch kan hetgeen de Regering bij het ontwerpen van art. 17 beoogt geheel voldoen. En

[1]) Vergelijk hier Mr. BOISSEVAIN in zijn Algem. Overz. der Wet van 28 Julij 1850, en Mr. J. R. THORBECKE, in zijn: Iets over de hervorming van ons Kiesstelsel, pag. 37.

wel in tweeledigen zin: namelijk door het *radicaal* der verkiesbaarheid zóódanig te omschrijven, dat daaruit tevens blijke wie de koloniale Grondwet (het Regerings-Reglement) als *Nederlander* beschouwt. En dit doel is allezins bereikbaar. De Wet zij echter duidelijk. Art. 17 van het Ontwerp van 1855 is dit niet. Want, al moest de wetgever niet zóó veel in dat artikel uitdrukken als hij nu verpligt is, dan nog laat de redactie, naar ik geloof, iets te wenschen over.

Er staat:

„*De vereischten — zijn:*

1⁰ *dat men Nederlander zij, of in eene Nederlandsche kolonie geboren.*"

Wat beteekent hier: „*dat men Nederlander zij?*" Naar Nederlandsche regtsbegrippen is men dit, *óf* volgens art. 7 der Grondwet in verband met de Wet van 28 Julij 1850, Stsbl. N⁰. 44, *óf* volgens de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek.

Wat wil het ontworpen artikel? *Welke* Nederlanders worden hier bedoeld? Het blijkt geenzins. De Regering, in Nederland wetten ontwerpende voor de W. I. kolonien, heeft zich zelve, dunkt mij, niet genoeg in de kolonien gedacht en zich niet geheel kunnen losmaken van den invloed der gewoonte, zelfs niet van de woorden waarin *Nederlandsche* wetten en wetsbepalingen op dat stuk zijn vervat. Want wilde de voorgaande uitdrukking sluiten op de volgende: „*of in eene Nederlandsche kolonie geboren,*" dan had er b. v. moeten staan: *dat men zij geboren in Nederland, of* enz. Niet, „*dat men*

Nederlander zij, of enz." Dit volgde van zelf. *Niet-Nederlanders* waren toch zeer zeker uit den aard der zaak uitgesloten. De zinsnede, zoo als zij daar nu gelezen wordt, op zich zelve, zegt daarom of te veel of te weinig. In allen gevalle is de Regering er niet in geslaagd het begrip dat de koloniale Grondwet aan het Nederlanderschap hecht, in het Ontwerp volledig uit te drukken.

Wat mij betreft, ik houd het er voor dat met geene mogelijkheid *stelselmatig* in het ontworpen art. 17 *andere* Nederlanders *kunnen* bedoeld zijn, dan die art. 5 van het Ned. Burg. Wetboek als zoodanig beschouwt. Ik vind grond voor mijne meening in de woorden zelve, waarin het bedoelde artikel is gekleed. Het *Nederlanderschap* kan zich voor de kolonien naar geene andere opvatting rigten.

Zou het daarom niet juist zijn wanneer, in plaats van hetgeen er nu staat, in de 1e alinea van art. 17 gelezen wierd:

1° *dat men zij Nederlander, waarvoor deze Wet houdt allen, die het zijn volgens de bepalingen vervat in art.* 5 *van het Ned. Burg. Wetboek.*

2° *dat men het vol genot enz.*

3° *enz.*

Ik stel dit voor als eene proeve. Men zou ook eene redactie als de volgende kunnen voorstaan:

1° *dat men zij Nederlander, waarvoor deze Wet houdt, enz.* (hier met de noodige wijziging invullen den inhoud van art. 5 van het Burg. Wetb.)

2^{0} *enz. enz.*

Maar hoe het ook zij, het Reglement moet *volledig* uitdrukken, wat er nu volstrekt niet in te lezen is [1]).

Hoe meer men echter in dit vraagstuk doordringt, hoe gebiedender de noodzakelijkheid zich doet gevoelen en hoe dringender de behoefte wordt, dat tegelijk met de hervorming van het koloniaal Regerings-stelsel, ook de *burgerlijke* en de *straf-wetgeving* haar hervormings-tijdperk nadere. Het eischt geen betoog dat zich niet dan leemten kunnen doen gevoelen en men steeds over onvolledigheid zal struikelen, wanneer *nieuwe regeringsbeginselen*, wier verband met *nieuwere regtsbeginselen* voorwaarde van bestaan is, op het verwarde zamenstel van het tegenwoordige koloniale regt zullen worden geënt [2]).

1) Men zou ook een *afzonderlijk* artikel aan hetgeen ik hier beoog kunnen dienstbaar maken, en het artikel over de *verkiesbaarheid* in zijn geheel kunnen laten.

2) Het ingediende Ontwerp-Reglement van 1855 opent het vooruitzigt dat de Regering er op bedacht is in deze behoefte te voorzien.

Reeds in art. 59 van het Ontwerp van 1851 las men:

De Nederlandsche wetboeken van burgerlijk regt, van koophandel, van burgerlijke regtsvordering, van strafvordering en van strafregt, worden, behoudens de daarin door de locale gesteldheid der kolonien en bezittingen gevorderde wijzigingen, op een bij koninklijke ordonnantie te bepalen tijdstip aldaar in werking gebragt.

In art. 72 van het Ontwerp van 1855 leest men:

„*De regtspraak in burgerlijke en handelszaken alsmede in strafzaken, berust op algemeene verordeningen, zooveel mogelijk overeenkomende met de in Nederland bestaande wetten.*"

Het verschil is opmerkelijk.

Het Ontwerp van 1851 belooft *eenvormigheid* in beginselen van

b. Het Ontwerp vordert verder bij dezelfde alinea „het vol genot van *burgerlijke* regten." Waarom ook niet van *burger-*

wetgeving met het moederland, en doet denken aan *eene invoering der Nederlandsche Wetboeken* in W. Indie; het werk dat voor Oost-Indie is volbragt. Dit is juist hetgeen op dat punt de behoefte bepaalt, en, als ik mij niet bedrieg, ook hetgeen men in W. Indie verwacht.

Wat belooft art. 72 van het Ontwerp van 1855? Iets geheel anders. „*De regtspraak*...... *berust op algemeene verordeningen.*" — Met *regtspraak* heeft de Regering, geloof ik, het denkbeeld willen uitdrukken dat opgesloten ligt in: *er zal worden regt gesproken.* Maar die woorden beteekenen volstrekt niet hetzelfde. Regtspraak in burgerlijke-handels- en strafzaken bepaalt *de taak der regterlijke magt*, is die taak zelve. Deze wordt geregeld bij de *regterlijke organisatie.* Maar *regtspraak* in burgerlijke en handelszaken beteekent volstrekt niet *wetgeving* in burgerlijke en handelszaken, en art. 72 is alleen geroepen om te bepalen niet *hoe* en *door wien* maar, naar welke wetgeving, welk *regt* in de W. Indie zal *worden* regt gesproken.

Wetgeving in burgerlijke en handels-zaken, d. i. het burgerlijk regt enz. kan ook niet *berusten* op *algemeene verordeningen*, maar moet bestaan uit *wetten*, die gewoonlijk in *wetboeken* worden verzameld; waaruit volgt, dat naar eene strenge opvatting de woorden van art. 72, in paraphrasi, niets anders kunnen beteekenen dan: „*de* WIJZE *waarop en* DOOR WIEN *zal worden regt gesproken*," en dit kan toch voorzeker in *dit* artikel niet bedoeld zijn. Zie art. 76, 1855. Verg. de noot op pag. 34.

Voegt men nu hierbij dat de Regering in de *beide* Memorien van Toelichting van 1851 en 1855 uitdrukkelijk verklaard heeft „*dat zij er op bedacht is in W. Indie hetzelfde te doen als omtrent de Nederlandsche wetgeving in Oost-Indie is gedaan*," dan begrijpt men niet regt, waarom de Regering de redactie van art. 59 van het Ontwerp van 1851, die m. i. volkomen aan het doel beantwoordt, in 1855 heeft veroordeeld, en men komt onwillekeurig tot de vraag, of de bedoelingen der Regering op het stuk der burgerlijke wetgeving in W. Indie wel *dezelfde* zijn gebleven? Want tusschen de beide Regerings-Ontwerpen bevindt zich het *Koninklijk besluit van* 27 *September* 1852,

schapsregten? Ik vind er geene reden voor. De Regering stelt zelve als 3e vereischte „*dat men het koloniaal kiesregt bezitte.*" Dit is toch zeker een *burgerschapsregt* [1]). Ik erken dat ik van *dit* regt in het bijzonder de verkiesbaarheid tot het lidmaatschap van den Kolonialen Raad *niet* wensch afhankelijk te zien gesteld. Maar er zijn nog *andere* burgerschapsregten. De *verkiesbaarheid* zelve is dit evenzeer als het kiesregt. [2]) De wet die de bevoegdheid toekent van *gekozen* te kunnen worden, geeft dáárdoor alleen en uitdrukkelijk een *burgerschapsregt.* Het Reglement kan dus niet volstaan met hier alleen het vol genot van *burgerlijke* regten te vorderen.

Heeft de Regering eene andere *bedoeling* gehad dan die zij

no. 46, waarbij eene Staatscommissie is ingesteld, „*aan welke*" zoo schrijft de Regering in de Mem. v. Toel. v. 1855, „de ONTWERPEN, *zaamgesteld met het doel om de nieuwe Nederlandsche Wetgeving voor de Ned. W. I. Bezittingen van het Rijk toepasselijk te maken, tot onderzoek en ter beoordeeling zijn opgedràgen.*"

Wilde ik hier verder gaan, ik zou in gissingen moeten vervallen, en dit wensch ik te vermijden. Zeker is het dat het werk der Wetgeving in W. Indie de hoogste omzigtigheid vordert. Het gebouw van onze W. Indien eischt overal herstel. Het is oud en bouwvallig, eene onvoorzigtige hand kan het doen instorten.

De taak die, in betrekking tot deze bezittingen, op de Regering rust, is moeijelijk en van grooten omvang. Niemand zal dit ontkennen. Maar die taak *is* te volbrengen. —

[1]) Zie Mr. J. R. THORBECKE over de hervorming van ons kiesstelsel, p. 81.

[2]) Zie Mr. J. R. THORBECKE in zijne Bijdrage tot herziening der Grondwet, pag. 89 en volgg. Verg. art. 7 der Grondwet en Mr. BOISSEVAIN in zijne aantt. op art. 5 der Grondwet.

in het artikel uitdrukt? Vordert zij niet *implicite* ook het vol genot van *burgerschapsregten*?

Het Ontwerp spreekt van het *vol* genot van *burgerlijke regten.* Ik lees ongaarne in eene wet een woord, dat ôf geene beteekenis heeft, ôf er gevoegelijk kon gemist worden. Wat kan nu, waar van kiesregt en verkiesbaarheid de rede is en op den voorgrond van *Nederlanders* wordt gewaagd, de uitdrukking „VOL *genot van burgerlijke regten*" beteekenen? Wie hebben dat VOL genot?

Vreemdelingen toch voorzeker niet. Want hoezeer èn Nederlandsche wetsbeginselen èn die welke het tegenwoordig koloniaal regtsstelsel eerbiedigt, den vreemdeling *het genot van burgerlijke regten* verzekeren, geldt dit alleen *in genere*, niet *in specie*. Niet *alle* burgerlijke regten zijn hen toegekend. Op bescherming van persoon en goederen heeft de vreemdeling, krachtens Art. 3 der Grondwet, *gelijke* aanspraak als de Nederlander. Maar het *burgerlijke* regt is slechts in zoo verre voor beiden hetzelfde, *zoolang de wet het tegendeel niet bepaalt.* [1]) En onze Wetgever, men weet dit, is op die uitzonderingen bedacht geweest. [2])

[1]) Zie art. 9 der Wet houdende Algemeene bepalingen enz. Het komt mij voor dat aan de beteekenis van dit artikel en de kracht van de uitdrukking „*hetzelfde*" nu en dan eene uitbreiding wordt gegeven, die daarin niet gelegen is. Zie o. a. Mr. BOISSEVAIN in zijne aantt. op art. 4. der Grondwet. Het is niet de *gelijkheid*, die art. 3 der Grondwet verkondigt. Het is *gelijkstelling*, met *uitzonderingen* en onder *voorwaarden*.

[2]) Zie onder anderen de artt. 884, 957, B. W. B. 127, 152, 585

Vol genot van burgerlijke regten hebben alleen *Nederlanders;* en *dat* genot sluit volkomen in zich het begrip van genot van *burgerschapsregten*. Het *Nederlanderschap* is, als voorwaarde van het burgerschap, de eerste en eenige grondslag van het *genot* van *alle*, zoo *staatkundige* als *burgerlijke regten* in den Staat [1]).

Het Regerings-Reglement bepale dus uitdrukkelijk dat, om te kunnen gekozen worden, het vol genot van *burgerlijke* en *burgerschapsregten* vereischte is. Naar de redactie die ik voorstelde, kan alinea 2 van art. 17 van het Ontwerp dit voorschrift bevatten. Zie hiervoren pag. 52.

De Nederlanders, die art. 5 van het Burg. Wetboek als zoodanig beschouwt, wijze de Wetgever dienvolgens aan als de *staatsburgers der Kolonie*. Hij neme *voor de Kolonie*, onder Nederlanders weder op, die de wet van 28 Julij 1850 Stbl. n°. 44, *voor Nederland*, daarbuiten liet. De verkiesbaarheid en hare vereischten vinde hare plaats in het Regerings-Reglement; de stembevoegdheid of het kiesregt worde geregeld in eene afzon-

710, 768 en 855 B. R. V. — Er is nog meer dat den vreemdeling op dit gebied van den Nederlander onderscheidt; o. a. de bepalingen ten aanzien van gijzeling, preventive gevangenis; bepalingen echter die in mijn oog geene dadelijke onbestaanbaarheid vaststellen met de *gelijkheid* die de Grondwet predikt. — Ook in de W. I. kolonien, waar nevens het Oud Hollandsche regt het Romeinsche als subsidiair regt van kracht is, geldt op burgerlijk regtsgebied hetzelfde stelsel omtrent vreemdelingen; nu eens uitgebreider, dan weder meer beperkt dan het Nederlandsche, maar altijd onvolledig en verward.

[1]) Zie Mr. BOISSEVAIN op art. 5 der Grondwet.

derlijke *Kieswet*, die in het Regerings-Reglement haren grondslag vinden moet. Daardoor vestige zich het begrip van het *koloniaal Staatsburgerschap* in betrekking tot de *koloniale burgerschapsregten*, waarvan het genot aan de hier bedoelde staatsburgers der Kolonie aldus door de Wet zou worden verzekerd, in den geest van art. 5 der Grondwet. [1])

c. Ik had reeds gelegenheid op te merken dat op het indienen van het Ministerieel Ontwerp van 1851 was gevolgd een adres van Surinaamsche belanghebbenden aan de Tweede Kamer, verzeld van een gewijzigd Ontwerp-Reglement. [2]) Men leest daarin dat de Adressanten het gevoelen zijn toegedaan dat „vreemde-„lingen, die bij het in werking brengen van het Regerings-„Reglement, gedurende 15 of 10 jaren in Suriname gevestigd „zullen zijn geweest, eigenaren van plantagien aldaar zijn en „in het burgerregister aldaar zijn ingeschreven, *bij uitzondering* „verkiesbaar zouden kunnen zijn."

In dit gevoelen kan ik niet deelen. Trouwens ik heb de redenering der Adressanten niet goed kunnen volgen. Vóóraf erkennen zij „dat er vreemdelingen in de kolonie zijn, die, niettegenstaande een zelf langdurig verblijf, zich steeds als *vreemdelingen in*

1) De stellige voorwaarden van het koloniaal Burgerschap, met opzigt b. v. tot de wijze van verkrijging, het dragen van plaatselijke belasting en andere stedelijke burgerpligten, kunnen door de Wet worden beschreven. Ik wijs hier op het Reglement op het burgerregt in de W. I. Kolonien, van 3 Maart 1831. Zie Sur. Gouv. Blad. 1831 N°. 13.

2) Zie hiervoren pag. 14.

betrekking tot de Nederlandsche Regering blijven beschouwen." Ik ben dit volkomen eens. *In den regel* willen de Adressanten hun alle verkiesbaarheid ontzegd hebben. Is er nu iets dat de *uitzondering* regtvaardigt? Ik heb het niet kunnen vinden.

Men geve den vreemdelingen, hier door de Addressanten bedoeld, *stembevoegdheid;* het kiesregt behoore, bij uitzondering en onder bepaalde voorwaarden tot hunne regten. Haken zij echter naar *meer*, dat zij zich dan door *naturalisatie* met de Nederlanders vereenzelvigen [1]).

De Regering wil in de Memorie van Toelichting van haar Ontwerp van **1855** even als in die van **1851**, en zeer te regt, dat in den Kolonialen Raad zitting zullen hebben zij, die in hunne belangen kunnen gerekend worden *duurzaam* aan de Kolonie verbonden te zijn. Dit kunnen alleen *Nederlanders*. Vreemdelingen, nimmer.

Alinea 2. *Leeftijd. Duur van verblijf.*

Over den in de leden van den Kolonialen Raad gevorderden leeftijd heb ik mijn gevoelen geuit in de aantt. op art. 4 der Proeve-Kieswet. Wat den duur van hun verblijf in de kolonie betreft, zoo geloof ik dat *twee*jarig verblijf, zoo als het Regerings-Ontwerp dit wil, wat kort is. Moet de verkiesbaarheid en ook het kiesregt niet afhankelijk gemaakt worden van een' verblijf van *langeren* duur, b. v. van *vijf* jaren?

[1]) Zie hierna artt. 5 en 54 der Proeve-Kieswet en de aantt. aldaar.

Alinea 3. *Census van verkiesbaarheid.*

Het derde door de Regering gestelde vereischte is, „*dat men het koloniaal kiesregt bezitte.*" De Regering wil derhalve een census. Is die hier op zijne plaats? Ik geloof het niet.

Kiesregt veronderstelt kiesvrijheid. Zij wordt gekrenkt door het vaststellen van een census van verkiesbaarheid, die, als onmiddelijk gevolg, het getal verkiesbaren verkleint. Het is wel is waar een middel het minst krenkende van allen; maar krenking blijft het altijd. Daarom worde het alleen *des noods* aan de hand genomen. Men blijve er buiten waar geene noodzakelijkheid het beveelt. Dit zijn algemeene beginselen, die overal gelden waar vertegenwoordiging de grondslag van het bestuur is. Die beginselen bepalen het standpunt waarop ik mij hier wensch te plaatsen. [1])

Men weet dat het Nederlandsche vertegenwoordigings-stelsel in geen zijner hoofdvormen, de verkiesbaarheid van een bepaalden census heeft afhankelijk gemaakt; ook niet voor de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. [2])

1) Zie hier Mr. J. R. THORBECKE. Over het kiesstelsel, p. 56, 87 en volgg.

2) Dë leden dier Kamer moeten „*tot de hoogst aangeslagenen behooren.*" Art. 78 Grondwet. Maar dit is geen *census*. Deze moet *bepaald* zijn, een *maximum* en *minimum* hebben, zoo als in art. 76 der Gwet. *Hoogste aanslag* daarentegen is aan geene bepaling of vaststelling onderworpen en is daarvoor, uit den aard der zaak. ook moeijelijk vatbaar. *Hoogste aanslag* betreft ook de *verkiesbaarheid* en is eene *voorwaarde* van de uitoefening van *dit* speciale burgerschapsregt. De *census* daarentegen heeft betrekking tot het *kiesregt;* maar is geene *voorwaarde* in

Waarom is de Regering van dit algemeen in Nederland aangenomen beginsel, in betrekking tot de W. I. Kolonien, afgeweken? Met welke bedoeling?

Om zich *waarborgen* te verschaffen tegen slechte of min juiste verkiezingen?!

Ik erken dat de Wetgever zich van den pligt, om de kansen van slechte benoemingen te verminderen, nimmer ontslagen mag achten. Er is echter meerdere politische ontwikkeling in de W.

denzelfden zin en betreft in allen gevalle de *verkiesbaarheid* niet. Het eene beoogt dus een doel, dat van het andere daarin geheel verschilt en beide rusten op geheel andere grondslagen.

Dat het beginsel waarop de instelling eener Eerste Kamer rust, in de verte zelf, voor eene kolonie buiten alle toepassing is, behoeft naauwelijks aangemerkt. Doch...... heeft de Regering, toen zij den nieuwen Kolonialen Raad ontwierp, het oog gehad op de Eerste Kamer? Heeft zij een *middenweg* willen vinden?... *Niet* de *hoogst-aangeslagenen*, — maar ook *niet* hen, die *in het geheel niet* — en dáárom hen. die voor een *bepaald* bedrag in de belasting waren aangeslagen, — en alzoo... *die het kiesregt bezitten?!*

Ik geloof bijna dat er grond is voor deze mijne onderstelling, — want meer is het niet, — wanneer men er op let, dat tot nu toe de leden van den *tegenwoordigen* Kolonialen Raad werden gekozen uit de *aanzienlijkste* ingezetenen, *grondbezitters* en *vertegenwoordigers* van grondbezitters. (*administrateurs*). *De keuze was bij den* GOUVERNEUR. Zie art. 2. Reg.-Regl. van 1832. En wat vindt men nu in de Grondwet van 1815? Onder de vereischten tot het lidmaatschap der Eerste Kamer, werd onder anderen gevorderd: *geboorte, gegoedheid, aanzien*. De keuze was bij den KONING. Zie art. 80. Die attributen vielen in 1848 bij de herziening weg, en de voorwaarde bepaalde zich alleen tot: *hoogste aanslag.*

Het moge een middenweg zijn, die gevonden is; maar...... hij is niet begaanbaar. Het bleef dan niet langer *vertegenwoordiging;* maar het ware *volstrekt* niet *medewerking* der ingezetenen. Vergel. pag. 74.

I. Kolonien, dan men bij eene eerste beschouwing wel zou denken. De Regering kieze ter bereiking van haar doel een doelmatiger middel. Zij stelle gestrenge *voorwaarden van stembevoegdheid;* zij beperke het aantal kiezers; en het gevaar dat zij ducht zal voor het grootste deel geweken zijn. Het vestigen van een goeden kiezerstand is hoofddoel. De Wetgever zij vervuld met vertrouwen op de bevolking. [1]) Hij geve niet met de eene hand om met de andere te nemen, en de instelling van den Kolonialen Raad zal de Regering in hare verwachtingen *niet* te leur stellen, wanneer zij zich van dat ligchaam en van het geheele vertegenwoordigingsstelsel, voor de toekomst, „*een heilzamen invloed*" belooft. [2]) De Regering erkende dit in 1851. In 1855 uitte zij hetzelfde gevoelen. Er is geene reden te denken dat zij bij die verklaring, nu en later, niet zou volharden, welke maatschappelijke hervorming zij ook voor de W. I. Kolonien op het oog heeft.

Wat toch zal de beoogde census van verkiesbaarheid, hoe ook en in welke verhouding ook bepaald, in de toepassing, voor de W. I. Kolonien, te weeg brengen?

Op den voorgrond bestaat er geene de minste noodzakelijkheid toe. Het is dáár evenmin als in Nederland behoefte. Men moet willen of niet willen. Maar wat meer is, het verouderde, en *door de Regering zelve afgekeurde* stelsel zou weder in

[1]) Men zie hier voornamelijk Mr. J. R. Thorbecke in zijn: Iets over de Hervorming van ons kiesstelsel. p. 49, p. 84 en de aangeh. plaatsen.

[2]) Men zie de Mem. van Toelichting § 2.

het leven zijn geroepen. Het *exclusivisme* had dan weder vrije baan. [1]) De belangen der ingezetenen zouden zijn vertegenwoordigd, maar *in naam*. In het wezen der zaak zou geene verandering zijn aangebragt. Wat men ook doe, men wake er toch vooral voor dat de vertegenwoordiging eene fictie worde. Zij zou dat op de voorgestelde wijze zeer zeker in Suriname. Moet toch de verkiesbaarheid van het kiesregt of de stembevoegdheid, en daardoor van een zekeren stand afhankelijk worden gemaakt, ik weet dan waarlijk niet wat te verkiezen zou zijn, eene keuze der Regering, door den Gouverneur, *het oude stelsel*, dan wel eene keuze der ingezetenen, door *zoogenaamde* kiezers?... Het vermogen is nimmer en nergens een waarborg tegen onwaardige verkiezingen. Geld wijst geene politieke rijpheid aan. [2]) Dit geldt voor *kiezers* en voor *verkiesbaren*.

Het voorschrift dat alleen kiezers verkiesbaar maakt, is, dunkt mij, zich zelven ook niet gelijk. De *ingezetenen* zouden het dan niet zijn die vertegenwoordigd waren. Integendeel. Eene bijzondere klasse *uit* de bevolking zou zich zelve vertegenwoordigers uit *haar* midden verkiezen. *Kiezers* verkozen dan *zich zelven* tot leden van den Kolonialen Raad. De Wet, die van eene bepaalde schatpligtigheid de stembevoegdheid afhankelijk maakt zou, gaat het beoogde stelsel door, *een ligchaam van kiezers* con-

[1]) Voornamelijk zal dit waar zijn, wanneer onder *directe* belastingen mogt begrepen worden wat de stellers van het gewijzigd Ontwerp uit Suriname daaronder wenschen te verstaan. Zie hierachter de aantt. op art. 4 van de Proeve-kieswet.

[2]) Zie Mr. J. R. THORBECKE in zijne Bijdrage enz. p. 43.

stitueren, *waaruit telkens de Koloniale Raad wierd aangevuld*, die daardoor in zekeren zin ook *zich zelven zou aanvullen*. Dit strijd met het zuivere begrip waarop vertegenwoordiging rust. De voormalige kiezers-collegien, die ons vertegenwoordigingstelsel thans niet meer kent, konden nog *buiten* hun kring kiezen. Het koloniaal kiezers-ligchaam zou zich altijd in zich zelven, binnen *eigenen* kring, moeten bewegen.

Dit leidt tot eene andere opmerking. De Regering wil de stemgeregtigden *onmiddelijk* laten kiezen, en *kiezers alléén* zijn verkiesbaar gesteld? Verdiende het nu niet in allen gevalle ernstige overweging, eene *hoogere* schatpligtigheid van den verkiesbare dan van den stemgeregtigde te eischen? Ik geloof het èn om het beginsel èn om het stelsel zelve. [1]) Wordt het bezwaar tegen een vast te stellen census hierdoor niet grooter? Eene regering van *vermogenden* bij uitsluiting? Is die in eene kolonie niet gevaarlijker dan overal elders?

Het in te voeren nieuwe stelsel moet beter zijn dan het oude en *iets* beteekenen. De verkiesbaarheid moet vrij blijven. De beoogde hervorming zal anders op niets uitloopen.

Is het de ernstige bedoeling der Regering, — en wie zal daaraan twijfelen, — dan vestige zij in den toekomstigen Kolonialen Raad, *in den volsten zin*, een ligchaam van *vertegenwoordiging*. Het stelsel zelve is in de kolonie toegejuicht. Bewijze dit het adres uit Suriname aan de Tweede Kamer in Julij 1852. Daarom

[1]) Zie Mr. J. R. THORBECKE. Over de hervorming van het kiesstelsel. p. 55.

op dat punt, *niet ten deele* maar *geheel* teruggekeerd tot de beginselen van het Octrooi van 1682. Dat Octrooi, door de voormalige Raad van koophandel en kolonien, in haar rapport van 9 Mei 1815, genoemd „*een stuk vol wijsheid en staatkundig doorzigt*," bleef *meer dan eene eeuw* en ook ná 1792 den grondslag van het bestuur uitmaken. „*En gedurende dit lange tijdperk*," zegt de Regering in hare Memorie van Toelichting, „*hebben die bezittingen eene hooge mate van welvaart gekend.*" Toen werden tot leden van den Politicquen Raedt gekozen de „*aensienlykste, verstandighste en moderaetste onder de Coloniers..*" Het oordeel over de verkiesbaarheid was bij de bevolking. *Alle* ingezetenen waren kiezers. De gekozen leden werden *voor hun leven* aangesteld. En „*daaruit is*," zoo schrijft de Regering, „*vroeger geene ongelegenheid geboren.*" [1])

Nu zal een vast te stellen census het *kiesregt* regelen en tevens *beperken*. Er zal ook zijn *jaarlijksche aftreding* der leden. Welke ongelegenheid zou er *nu* te vreezen zijn?

HET BESTUUR IN DE DIVISIEN.

Ik bepaal mij hier tot de divisien, die naar mijne verdeeling tot het kies-district *Paramaribo* zullen behooren.

Divisien zijn „*de landen en wateren, welke binnen den*

[1]) Zie Mem. v. Toelich. § 3. Verg. art. 18 en 19 van het Octrooi van 1682.

omtrek der stad Paramaribo zijn gelegen of daartoe behooren." Dit bepaalt de Publicatie van 1 Maart 1842, Gouv. bl. N°. 3, bij art. 1, en zegt verder „dat tot deze *divisien niet* zullen worden gerekend, de *districten* Nickerie en Coronie." Men noemde die vroeger *Opper- en Neder-district Nickerie.*

In het belang der zaak moet ik hier terug komen op eene onnaauwkeurigheid, die, naar mijne meening, in het 4e Hoofdstuk van het Ontwerp-Reglement van 1851 was ingeslopen, en in het Ontwerp van 1855 niet geheel is weggenomen. Op den voorgrond kwam mij dit Hoofdstuk dáárom onjuist voor, omdat het, van de *districten* gewagende, tevens bepalingen bevatte omtrent de *divisien.* Toonde het aangehaalde art. 1 van het Reglement van 1842 het niet reeds duidelijk aan, dat *divisien* geene *districten* waren, dan was voorzeker eene oppervlakkige en eenvoudige kennis der plaatselijke gesteldheid genoeg om buiten alle tegenspraak te stellen, dat de inrigting en organisatie der beide *districten Nickerie en Coronie* geene de minste overeenkomst had met die der *divisien*, en van deze geheel verschilde. Het Reglement van 1842 strekte zich dan ook alleen uit tot den *omtrek van Paramaribo* met de *daarbuiten*, hoezeer altijd *in* den omtrek gelegene *divisien.* Het was echter geene verdeeling van de *kolonie* Suriname, zoo als, doch verkeerd, uit den *titel* van het Reglement zou kunnen worden opgemaakt. Het *gedeelte* der kolonie, dat ik zoo even beschreef, was *alleen* en *uitsluitend* het onderwerp der bedoelde verordening.

Dit bezwaar gold ook tegen de redactie van art. 54 van het Ontwerp van 1851, waarin de rede was van de *twee* districten Nickerie en Coronie, welke door *Landdrosten*, en van de *overige* (districten?), die door *Heemraden* zouden worden bestuurd. Ook de *titel* van het 4e Hoofdstuk, dat met art. 54 aanving, sprak van *districts-besturen*. Mijne bedenkingen waren deze:

Er waren in Suriname maar *twee* en niet *meer* districten; het overige gedeelte bepaalde zich, behalve *de stad* Paramaribo, tot *divisien*, die volstrekt geene *districten* waren en daarmede in niets gelijk stonden. Ik gevoelde mij genoopt deze omstandigheid te doen opmerken, omdat zij ook de aandacht der Ontwerpers van het gewijzigd Ontwerp van 23 Julij 1852 scheen te zijn ontgaan, hoezeer zij, naar mijn inzien, een bepaalden invloed op de toekomstige hervorming van het koloniaal regerings-stelsel moest uitoefenen en volstrekt niet kon worden over het hoofd gezien.

Ik schreef dit ook reeds, vóór de indiening van het Ontwerp van 1855, in een opstel dat ik toen de eer had de Regering te mogen aanbieden.

In het Ontwerp van 1851 luidde art. 54 aldus:

„*De verdeeling der kolonie Suriname in districten geschiedt door den Koning.*

De TWEE *districten Opper- en Neder-Nickerie, worden bestuurd door Landdrosten en de* OVERIGE *door Heemraden te kiezen uit eigenaren of beheerders van plantagien.*

De ambtsverrigtingen van de Landdrosten en Heemraden

en hetgeen verder tot het districts-bestuur behoort wordt bij koninklijke ordonnantie geregeld."

Dit artikel werd vervangen door art. 67 van het Ontwerp van 1855 en luidt nu:

„*De verdeeling der kolonie Suriname in districten geschiedt door den Koning.*

De districten worden bestuurd overeenkomstig regels, bij algemeene verordening gesteld.

Wat de Regering thans voor de toekomst met *districten* bedoelt, zal later blijken. Dit is zeker dat het Ontwerp van 1855, niet *afzonderlijk* van TWEE *tegenwoordige districten Nickerie* en *Coronie* gewaagt. Het stelt deze dus *niet* met de thans *bestaande* divisien *op gelijken lijn.*

Ik mogt derhalve mijne vroegere meening gerust verdedigen. Alleen vindt men in de Mem. van Toel. van 1855, op art. 67 en 68, waar de Regering op de *tegenwoordige* verdeeling der kolonie doelt, gewag gemaakt van „de *overige districten* van Suriname, *acht* in getal." Dit is niet juist. Ik vestig daarom op dit onderwerp ook *nu* de aandacht. De naam doet zeker niets af. Maar de beteekenis, die zich daaraan hecht, kan op het in te voeren verdeelings-stelsel van invloed zijn.

Er is echter nog een ander merkbaar en belangrijk verschil tusschen art. 54 van het vroegere en art. 67 van het latere Ontwerp. Ik bedoel de bepaling omtrent de HEEMRADEN. Het latere Ontwerp gewaagt van deze Ambtenaren volstrekt niet.

Zijn divisien nu geene districten, dan kunnen *divisie-besturen* ook geene *districts-besturen* zijn, even als het omgekeerde waar is. De volgende beschouwingen bepalen zich tot het tegenwoordig bestuur in de divisien. Over het *districts-bestuur* sprak ik reeds hiervoren. [1]).

Het Reglement van 1842 (Gouv. blad 1842, N°. 3), na bij art. 2 de *acht* divisien te hebben aangewezen, schrijft bij art. 12 voor, dat „ELK *der divisien ten aanzien van deszelfs* (?) „*huishoudelijk bestuur ondergeschikt is aan eenen* HEEM- „RAAD. *Het opperbestuur over* ALLE *is bij den Gouverneur-* „*Generaal, die de Heemraden benoemt, uit de zes ingezetenen-* „*leden van den Kolonialen Raad.*" [2])

Deze is, op dit oogenblik, de grondslag der inrigting van het bestuur der divisien. Verbetering, *geheele hervorming* is hier dringende behoefte.

Ik geloof dat de Regering gerust zal kunnen besluiten tot de geheele *opheffing* van het *Heemraadschap* in de kolonie Suriname.

Die instelling rust op het verward stelsel van vroegere dagen. Zij is een treurig overblijfsel. Zij was nimmer en is ook nu niet in overeenstemming met de beginselen eener doelmatige

1) Ik herinner hier dat het bestuur der districten Nickerie en Coronie, geregeld is bij het Reglement. van 8 Oct. 1835. Zie p. 22 en volgg.

2) Vergelijk hier de Publicatie van 1816, Gouv. Blad No. 2, art. 38 en 41; van 1828, Gouv. Blad No. 3, art. 36 en volgg.; van 1832, Gouv. Blad No. 13, art. 42—48, in verband met art. 15 van het divisie-reglement van 1842, Gouv. Blad No. 3.

koloniale administratie, en zeer zeker wordt zij gewraakt door het nieuwe stelsel, dat de Regering verklaard heeft voor de W. I. Bezittingen te willen beoogen [1]).

a. De opheffing en ontbinding van den tegenwoordigen Kolonialen Raad, zooals die bij de Regerings-Reglementen van 1832 en 1845 is zamengesteld, om plaats te maken voor den Kolonialen Raad, dien het nieuwe Reglement bedoelt, heeft tot

1) Ik veroorloof mij hier te melden dat ik het voorregt mogt hebben de denkbeelden hier ontwikkeld, in het opstel waarvan ik hiervoren sprak, aan de Regering te mogen mededeelen. Ik schreef toen met het Ontwerp van 1851 voor mij. Later kwam het Ontwerp van 1855.

Men heeft reeds kunnen opmerken dat dit laatste Ontwerp *de Heemraden* ter zijde heeft gelaten en van hen volstrekt niet gewaagt.

Het Heemraadschap bestaat evenwel nog in de Kolonie. Die instelling is eene koloniaal-grondwettige; want zij vindt haren grondslag in het tegenwoordige Regerings-Reglement. Eene *uitdrukkelijke* opheffing is derhalve noodig.

Uit de Publicatie van den Gouverneur van Suriname van 30 Augustus 1856, waarbij 's Konings besluit van 1 Julij 1856 is afgekondigd, heb ik niet kunnen opmaken dat de *Heemraden* voortaan alleen *tot de geschiedenis* van het Koloniaal Regeringsstelsel zullen behooren. Of zullen zij *nevens* de toekomstige Ambtenaren, *die krachtens art.* 6 *van opgenoemd Koninklijk Besluit, door het Gouvernement in de divisien zullen worden aangesteld*, blijven fungeren? Welke is de hervorming die het *divisie-bestuur* heeft ondergaan? Er zijn nog meer vragen, die, voor zoo ver mijne bekendheid met hetgeen sedert de voornoemde Publicatie in de kolonie is voorgevallen reikt, door die Publicatie volstrekt niet opgelost zijn. Er is ook bovendien nog *meer* aan de betrekking der tegenwoordige Heemraden verbonden. Ik vertrouw daarom dat men zal kunnen goedkeuren, dat ik de hier ontwikkelde meening in mijn tegenwoordig opstel eene plaats heb gelaten.

dadelijk gevolg, dat ook de betrekking der tegenwoordige leden van dien Raad, als *Heemraden*, zal moeten wegvallen.

Hier ontstaat nu de vraag, welke personen of titularissen als Heemraden der divisien aân te stellen, indien de Regering mogte besluiten die betrekking in stand te houden?

De leden van den *nieuwen* Kolonialen Raad?

Dit zou vele zwarigheden opleveren.

Het ligt toch wel niet buiten de grenzen van het waarschijnlijke, dat, ook naar het stelsel der Regering, die de verkiesbaarheid tot het lidmaatschap van den Kolonialen Raad van het kiesregt afhankelijk maakt, de keuze der kiezers zich bepaalde tot personen, die tot de divisien en de daarin gelegen plantagien in geene de minste betrekking staan. Zouden deze tot het Heemraadschap kunnen geroepen worden, of hetzelve, eenmaal opgedragen, op zich willen nemen? Maar in allen gevalle zou de Regering uit de leden van den Raad eene *keuze* moeten doen. Dit zou moeijelijkheden doen ontstaan door het *onbepaalde* der keuze zelf. Er zullen toch *meer* leden zijn dan het getal der divisien (*acht*) waarin de *landen en wateren van den omtrek der stad Paramaribo* nu zijn verdeeld. Of is men voornemens het getal der divisien te *vermeerderen?*

b. Mogt evenwel deze zwarigheid niet van overwegenden aard zijn, het blijft toch altijd waar, dat Heemraden zijn: *ambtenaren* der Regering. — Men zal het niet afkeuren dat ambtenaren, in het bijzonder *regterlijke*, verkiesbaar zullen zijn tot leden van den Kolonialen Raad; maar volgt dáaruit, dat *uit*

de leden van den Kolonialen Raad, de ambtenaren der Regering (Heemraden) moeten worden gekozen? Het doet er niets toe dat de Heemraden niet worden bezoldigd. De bezoldiging stelt den ambtenaar niet daar; wel zijne verhouding tot en zijne roeping omtrent de Regering.

Het beginsel der vertegenwoordiging zou trouwens ook worden geschonden, wanneer de leden van den Raad, *omdat* zij leden zijn, tot de functien van *ambtenaren* zouden worden geroepen. Het lidmaatschap van een ligchaam van vertegenwoordiging mag in den regel nimmer de verkiesbaarheid tot eene gouvernementsbetrekking bepalen of daarstellen. De meeste wetgevers hebben hiertegen zorgvuldig gewaakt. En zeer juist. Immers wat zou er het gevolg van zijn in de Kolonie? De leden, die met het Heemraadschap waren bekleed, zouden *twee* strijdige elementen in den Raad medebrengen. Hunne verhouding tot hunne ambtgenooten, de *overige* leden *niet-Heemraden*, werd eene valsche verhouding. Het vreemde conflict, dat in betrekking tot de vertegenwoordiging hieruit noodzakelijk moet geboren worden, laat zich zeer ligt denken. Er zou eene stelselloosheid ontstaan, die de vrije en onbelemmerde werking van het uitvoerend gezag even gevaarlijk is, als dat zij de krachten der vertegenwoordiging verlamt en deze geheel ontzenuwt.

c. Nimmer echter mag *in de Wet* het voorschrift worden opgenomen, dat alleen *die* leden van den Kolonialen Raad *welke zijn eigenaren of beheerders van plantagien*, tot Heemraden verkiesbaar zullen zijn. Dit beginsel is door de stel-

lers van het gewijzigd ontwerp uit Suriname voorgestaan. Het Ontwerp-Reglement van 1851 gaf er aanleiding toe. De Regering had het Heemraadschap wel niet *dadelijk* verbonden aan het lidmaatschap van den Kolonialen Raad, maar zij had toch in art. 54 van dat Ontwerp in betrekking tot het districts-bestuur geschreven: *dat de Heemraden zouden worden gekozen, uit de eigenaren en beheerders van plantagien.* De ontwerpers gingen verder en wilden, ook onder het kiesstelsel, de eigenaren en beheerders van plantagien eene plaats in den Kolonialen Raad verzekerd hebben. Van hier, indien ik mij niet bedrieg, de meening door hen verdedigd. In 1855 volgde de Regering eene andere zienswijze. Het in 1851 geopperde denkbeeld werd ter zijde gesteld en de regeling van het bestuur der divisien aan *nadere verordeningen* overgelaten. Deze zijn er nog niet; maar welke ook de inzigten der Regering in betrekking tot het koloniaal bestuur, in het algemeen en in het bijzonder, mogten zijn, er is naar mijn gevoelen niets, dat de Regering kan bewegen, om een stelsel van uitsluiting te bestendigen, waardoor *eigenaren en beheerders* als het ware eene *afzonderlijke* corporatie uitmaken, die hen eene even afzonderlijke houding tegenover het bestuur doet innemen. De wetgever wijde de hoogste zorg aan de belangen van den landbouw; maar de verhouding van vroegere dagen mag in het nieuwe stelsel hare plaats niet hernemen. Hebben eigenaren en beheerders belang bij den bloei der kolonie, niet minder belang heeft ook het overige deel der bevolking. Het *algemeen* belang zij de rigtsnoer van den vorm

van het Bestuur; niet dat eener bijzondere klasse der bevolking, om deze bij uitsluiting, tot eene bevoorregte verhouding tot de Regering te roepen. Een zoodanig beginsel moge verdediging hebben gevonden onder het tegenwoordige stelsel van koloniaal bestuur in W. Indie; maar nu het door de Regering zelve is veroordeeld, is er in het nieuwe stelsel zeker niets, dat het voortduren van dien stand van zaken zou kunnen wettigen.

Het Koloniaal Gouvernement heeft dus geen beschikbaar personeel, om er hare Heemraden uit te kiezen. Of zal zij besluiten deze betrekking te creëren en als eene andere te bezoldigen? Dit ligt geloof ik, niet in hare bedoeling. Trouwens bestaat daartoe geene noodzakelijkheid. De *betrekking* der Heemraden, naar het beginsel waar zij *nu* op rust, maakt alle stelselmatigheid in de hervorming van het bestuur onmogelijk en leidt nu reeds tot verwarring van erkende beginselen van staatsbestuur. Men lette slechts op de roeping der Heemraden in de divisien Welke is die?

Art. 13 van het Reglement van 1842 zegt: „*Heemraden zijn* „*belast met het oppertoezigt van het huishoudelijk beheer in* „*de divisien, en zorgen zij alzoo voor eene stipte naleving* „*van alle Wetten, Publicatien en Verordeningen van in-* „*wendige Policie, inzonderheid wat de behandeling van* „*en de goede orde onder de slaven betreft.*" Onder hunne bevelen staat de *gewapende magt*, aan wier hoofd zich in k[illegible] divisie bevindt een Burgerkapitein (art. 17), die weder

onder zijne bevelen heeft een zeker bij de wet bepaald aantal officieren, onder-officieren en manschappen (art. 18), en tot wiens attributen verder alles behoort wat tot *de dadelijke handhaving der Policie in de divisien* in betrekking staat (art. 28 en volgg.). Het hoofdbeginsel van het Heemraadschap is dus middelijke handhaving der Policie, in eenigzins uitgestrekten zin, en *voornamelijk die welke de slaven betreft.*

Is dit waar, dan kan, met eenige wijziging, die eene nieuwe inrigting van het bestuur van zelve zal medebrengen, de gewapende Burger-magt in de divisien, zoo als die nu bestaat, ter handhaving van orde en rust worden in stand gehouden. *Maar de Heemraad kan wegvallen.* Die betrekking heeft geen nut, ook geen doel.

Is toch de handhaving der Policie hoofddoel, waarom dan niet de onderscheidene divisien, als *Commissariaten van Policie*, als afdeelingen (*divisien*) van het Hoofdbureau te Paramaribo gevestigd, aangemerkt?

De hoofden der divisien (*Burger-kapiteins*) worden dan de hoofden dier Commissariaten, en staan onder het Hoofd der Policie van de kolonie, welke ambtsbetrekking in den persoon van den Procureur-Generaal is vereenigd. Bij de tegenwoordige inrigting van het bestuur is dit in vele opzigten nu reeds het geval De Heemraden missen nu toch reeds alle zelfstandigheid. Veeltijds zijn zij slechts het intermediair door welke de Regering of de Procureur-Generaal zijne bevelen aan de Burger-kapiteins in de

divisien doet toekomen [1]) Dat intermediair kan even gevoegelijk gemist worden, als dat de invloed en de verhouding der Heem. raden in de divisien moet ophouden. De Procureur-Generaal moet *direct* worden het hoofd der Autoriteiten in de divisien, zoo als dit nu reeds *indirect* plaats vindt. Het zou ook oneindig beter zijn. Deze Autoriteiten staan dan op zich zelve; en daardoor wordt, ook op dat punt, het zoo noodzakelijk beginsel gehuldigd, om de daden van *inwendig* bestuur, zoo min mogelijk aan speciale commissien op te dragen. De ambtenaren, met het gezag in de divisien bekleed, worden dan *directe* titularissen der Regering en kunnen zich vrij bewegen in den werkkring hun aangewezen. Niet zelden toch is de noodige veerkracht der Burger-kapiteins ondermijnd geworden, door de omstandigheid dat zij, in den regel, waren de loontrekkende en ondergeschikte dienaars (*directeurs*) van de Heemraden (*eigenaars of beheerders*); en zij bleven aan dien invloed naar den gewonen loop van zaken in al hunne handelingen onderworpen, al was de Heemraad der divisie, waarin zij zich bevonden, niet hun onmiddelijke chef of patroon. Een zoodanig beginsel moet de wetgever op geene wijze doen voortduren.

De opheffing van het Heemraadschap, zal den geregelden gang der zaken volstrekt niet bemoeijelijken. Het zal dien veeleer bevorderen. Men mag dit als zeker aannemen. Voornamelijk zou het schoone uitkomsten opleveren, wanneer bij eene nieuwe regterlijke organisatie in de kolonie, de betrekking van *ommegaand regter*

1) Zie het divisie-reglement v. 1842 *passim*.

in de divisien, in het leven wierd geroepen. Ik heb de vrijheid genomen dit reeds vroeger te betoogen [1]). Ik voeg er nog dit bij: In 1837 werd de zamenstelling van eene *Regtbank van Policie in divisie-zaken* ontworpen. De Adressanten uit Suriname gewagen hiervan in hunne Memorie van Toelichting pag. 9. Ik gevoel mij niet geroepen over deze beoogde instelling hier uit te weiden; maar mij dunkt, dat door de aanstelling van ommegaande regters, dit plan zelf in de verte niet zou behoeven te worden verwezenlijkt. De ligging der divisien, gevoegd bij den *qualitativen* toestand harer bevolking en de verhouding van deze tot de overige ingezetenen, maken m. i. de aanstelling der bedoelde regters, in het algemeen, verkiesselijk boven de constitutie van een stationair Hof of Regts-Collegie. Men heeft hier trouwens de Engelsche Kolonien tot voorbeeld.

Zou er geene mogelijkheid bestaan *om de handhaving der Policie in de divisien*, reeds nu aan speciale ambtenaren, als *hulp-Commissarissen van Policie*, op te dragen? Door zoodanig *hulp-commissariaat* ware in de behoeften geheel voor-

1) Ik gaf ook reeds in het opstel, waarvan ik gewaagde, te kennen, dat het zeer wenschelijk mogt geacht worden, dat de huisselijke jurisdictie over de slaven binnen *engere* grenzen beperkt wierd, en der regterlijke cognitie een *ruimer* werkkring moest worden aangewezen. De Publicatie van 30 Augustus 1856 laat het punt der *plaatselijke regterlijke magt*, waarop ik hier doel, geheel onbeslist. *De zaak is nagenoeg, zoo niet geheel, bij het oude gebleven.* Of zullen de *Landdrosten*, bij art. 6 der bedoelde publicatie bedoeld, met regterlijke attributen worden bekleed? De Publicatie zelve zegt er *niets* van. Was dit niet de hoofdzaak?

zien, indien men aan die betrekking die uitbreiding zou geven, welke door plaatselijke omstandigheden wordt noodzakelijk gemaakt. De gewapende Burgermagt kan daarbij in stand worden gehouden en hare roeping blijven bestaan, met uitzondering van de onmiddelijke handelingen of daden, die tot de Policie behooren. [1])

[1]) Ik mogt mij later verheugen, in mijne zienswijze, toen ik dit gevoelen opperde, niet geheel te hebben misgetast. Het koninklijk besluit van den 1 Julij 1856 N°. 53, *houdende wijziging en uitbreiding van de in* 1853 *vastgestelde reglementen op de behandeling der stads- en plantage-slaven in Suriname*, door den Gouverneur van Suriname in dato 30 Augustus 1856 afgekondigd, strekt hiervan ten bewijze.

Men leest in die Publicatie in art. 6.

Met de handhaving der in het belang der slaven vastgestelde ver- „ordeningen is, onder de bevelen van den Gouverneur, inzonderheid „belast de Procureur Generaal, wien tot dit einde, onder onze nadere „goedkeuring, zoo vele ambtenaren en onder zoodanigen titel worden „toegevoegd, als blijken noodig te zijn."

In art. 9 leest men:

„*Alle op dit oogenblik verbindende verordeningen, voor zoo veel zij „met de boven vastgestelde bepalingen niet in strijd zijn, worden uit- „drukkelijk gehandhaafd.*"

Wat is nu afgeschaft, en wat niet? Wat is gehandhaafd?

Mij komt het voor dat het aangehaalde art. 6, *in naauwer verband staat met het* DIVISIE-REGLEMENT *van* 1842, dan met de SLAVEN-REGLEMENTEN van 1851. Van het Reglement van 1842 wordt evenwel in de Publicatie van 30 Augustus 1856 *geen* gewag gemaakt. Is dit juist? Heeft de bevoegdheid der Burgerkapiteins *geheel* opgehouden?

Halve maatregelen — ik wil er echter de bedoelde Publicatie niet geheel onder brengen, en noem ze liever *onvolledig*, — zijn over het algemeen gevaarlijk, wanneer eene bestaande orde van zaken *radicale* hervorming behoeft. Zij blijken zoo ligt verre van doeltreffend te zijn en de eene moeijelijkheid ontstaat uit de andere. Ik zou ook tegen mijne

Er is nog een onderwerp waarop ik de aandacht wensch te vestigen.

Hoezeer niet duidelijk in het Reglement van 1816 omschreven, behoorden de attributen der tegenwoordige Heemraden vroeger tot de leden van het Hof van Policie. [1]) Later werden de leden van het Gemeente-Bestuur tot die functien geroepen [2]); waarmede sedert 1832 de leden van den Kolonialen Raad werden bekleed, [3]) om die, ook ná het Reglement van 16 Mei 1845 ,[4]) tot op den tegenwoordigen tijd te blijven behouden. Tot deze attributen of functien behoorde uitdrukkelijk *„dat Heemraden „eene gedelegeerde regtbank konden uitmaken, in alle ge- „vallen waar de verstoorde rust of oproerige bewegingen „op een of meer plantagien dit vorderde; welke Regtbank „de plano en ter gelijke competentie als de Regtbank van „kleine zaken* (thans het Collegie van kleine zaken) *de zaken „ten* AANZIEN VAN SLAVEN *zoude beslissen.*" [5])

Het is bekend dat die *gedelegeerde Regtbanken* op onderscheiden tijdstippen en bij onderscheiden gelegenheden in de

overtuiging spreken wanneer ik het verbloemde, dat ik moeijelijkheden vooruitzie. De uitkomst moge mij logenstraffen, ik wensch dit; maar ik geloof dat men *spoedig* op *andere* voorzieningen bedacht zal moeten zijn, wil men de *verbetering* tot eenige volledigheid brengen en het besturen mogelijk maken. Zie verder de nooten op pag. 87 en 91.

[1]) Zie art. 38 en 41. Reglement van 1815. (Gouv. bl. 1816, N°. 2.)

[2]) Zie art. 36 en volgg. Reglement van 1828. (Gouv. bl. 1828, N°. 3.)

[3]) Zie art. 41 - 48. Reglement van 1832. (Gouv. bl. 1832, N°. 13.)

[4]) Zie § 4. Reglement van 1845. (Gouv. bl. 1845, N°. 11.)

[5]) Zie art. 47. Reglement van 1832. (Gouv. bl. 1832, N°. 13.)

kolonie regtsmagt hebben uitgeoefend. De leden waren, in den regel, Heemraden.

Door de instelling van den nieuwen Kolonialen Raad, houdt de roeping der tegenwoordige leden, als Heemraden, geheel op. Het onderwerp der constitutie van gedelegeerde Regtbanken zou derhalve voorziening eischen. Wat is daarvan?

Niemand en niets worde buiten hooge noodzakelijkheid van den gewonen regter afgetrokken. Deze regel duldt maar zeldzame en dan nog zeer omzigtige uitzondering. Het is daarom dat het beginsel waarop de constitutie van gedelegeerde regtbanken rust, *in den regel*, niet te verdedigen is. Zeer zeker geldt dit in het bijzonder tegen de *de gedelegeerde regtbanken der Heemraden*. Maar het zwaarste weegt, dat Heemraden, die altijd zijn *ingezetenen-eigenaren of administrateurs*, door het belang dat zij hebben, door hunne eigene verhouding tot de negermagten, niet altijd als leden van eene regtbank, en geroepen *om regt te spreken* over de oproerige bewegingen enz. onder de negers, die onpartijdigheid en dat onbevangen oordeel in de vierschaar kunnen medebrengen, dat zoo gebiedend als de eerste en zekerste waarborg eener onafhankelijke regtspraak wordt gevorderd. Ik ga zelfs verder, en geloof niet te dwalen wanneer ik mij overtuigd houde, dat de Heemraden zelve de eerste zijn, die zich niet dan ongaarne tot het lidmaatschap dier regtbanken geroepen zien. Het is een *last* aan hunne betrekking van leden van den Kolonialen Raad *verbonden*, en, ik weet het, zij hebben er zich meermalen van bevrijd gewenscht.

Wil men daarom de instelling der gedelegeerde regtbanken bestendigen, men neme dan een ander personeel, men trachte naar eene andere zamenstelling. *Nimmer kieze men belanghebbenden.* Want belanghebbenden waren de Heemraden-eigenaren administrateurs als regters *altijd*, en zoo dikwijls zij moesten oordeelen over de oproerige bewegingen onder de slavenmagt van de eene of andere plantagie; welke feiten uitsluitend ter kennisneming van Heemraden *in collegio* werden gebragt.

Aan deze regtbanken kan evenwel in het vervolg geene behoefte zijn. Ik merkte hiervoren reeds aan, dat de regeling van het koloniaal Bestuur ten onderwerp had eene maatschappij, die worden moest. Ik had daarbij het oog op eene aanstaande emancipatie. De noodzakelijkheid tot het aanstellen van gedelegeerde regtbanken zal van zelve ophouden. Zij werden geconstitueerd *om* de *slaven*. Er zullen geene *slaven* meer zijn. Met hen verdwijnt dan ook de rede, die aan deze Collegien het aanzijn gaf. Bovendien ware reeds voor een groot deel in de behoefte voorzien door de aanstelling van *ommegaande regters*. Ik erken het, dit is eene mijner utopien. Ik overtuig mij steeds meer en meer dat reeds nu, in den tegenwoordigen stand van zaken, één dusdanig regter in iedere divisie volkomen aan het doel beantwoordt. Gedurende een interimairen toestand en de latere invrijheidstelling, blijft dit eveneens in alle opzigten het geval. [1])

1) Maar het moet een *regterlijk* ambtenaar zijn, *uitsluitend* met de regtspraak belast; geen *administratief* ambtenaar met *regterlijke attributen.* — Ik ben in den regel tegen vereeniging van heterogene attri-

En mogt nu en later de noodzakelijkheid, — maar het zij dan eene volstrekte, — ontstaan, om een gedelegeerd regtscollegie zamen te stellen, men keere ook hierin terug tot vroegere beginselen. Tot het jaar 1828 werden tot leden benoemd twee Commissarissen uit het Hof van Politie en Criminele Justitie, die met de Criminele Rol belast waren. Men benoeme nu één lid uit het *Koloniaal Geregtshof*, en één uit het *Collegie van kleine zaken*, (des noods de President van laatstgenoemd Collegie) opdat deze, bijgestaan door een' Griffier, eene regtbank zamenstellen, bij welke de Procureur-Generaal het officie van openbaren aanklager vervulle. Dan is het beginsel van eene doelmatige regtsbedeeling gehandhaafd; dan zijn het *onafhankelijke* regters, die regt spreken; dan is er zelfstandigheid, terwijl de tijdelijke delegatie dier regterlijke ambtenaren den geregelden gang van het justitie-wezen in de kolonie volstrekt niet zal belemmeren.

Nog dit: In het meermalen besproken gewijzigd Ontwerp uit Suriname, zijn bij art. 54[b] onderwerpen ter sprake gebragt, die de aandacht der Regering ruimschoots verdienen. Ik deel volgaarne de overtuiging, die de Ontwerpers bij de redactie van genoemd artikel heeft geleid. Maar ik geloof niet dat mijne stelling omtrent de opheffing van het Heemraadschap, daardoor onhoudbaar wordt.

buten, waar het de uitoefening van het gezag der Magten in den Staat geldt. Zelfstandigheid en onafhankelijkheid is haar levensbeginsel. Vereeniging geeft al zeer ligt aanleiding tot suprematie van de eene over de andere, en zij worden er onderling door verzwakt. Het Bestuur moet sterk zijn en veerkracht hebben.

Niets toch verbiedt dat de wet bepale, dat zoo dikwijls voorzieningen moeten worden getroffen over maatregelen, betreffende het aanleggen, verzwakken of intrekken van posten enz. en hetgeen verder in genoemd art. 54^b staat vermeld, de Regering gehouden zal zijn het advies en de voorlichting in te roepen van belanghebbenden, hetzij afzonderlijk of in commissie. Dit laatste zou de voorkeur verdienen. Maar nimmer eene *Commissie van Heemraden* (?); nog veel minder, zoo als de Ontwerpers dit willen, „*in vergadering vereenigd met den Advijserenden Raad des Gouverneurs*," hetgeen ook niet met de Commissie uit eigenaren en beheerders, die ik hier bedoel, naar mijn inzien, zou behoeven plaats te vinden.

DE VOORSTELLEN DER STAATS-COMMISSIE, BENOEMD BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN 29 NOVEMBER 1853, N°.66, IN BETREKKING TOT DE VERDEELING DER KOLONIE.

Het Rapport der Staats-Commissie heeft in Augustus 1855 het licht gezien, en kort daarop is een nieuw Ontwerp-Reglement op het beleid der Regering van Neerlands West-Indie, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend.

Er zijn andere en nieuwe gezigtspunten. Ik wensch daarom nog eens terug te komen op de verdeeling, die het kiesstelsel noodzakelijk zal maken.

Het Ontwerp-Reglement van **1855** wil, even als dat van **1851**, eene verdeeling der kolonie in *kiesdistricten*. [1])

De Staats-commissie brengt, zoo als men weet, eene verdeeling der Kolonie in *districten*, *gemeenten* en *gilden*, in verband met het door haar voorgedragen emancipatie-stelsel.

Men leest nu in de Mem. van Toel. v. het Ontwerp van **1855**, op de artt. 67 en 68. (Hoofdst. V.)

„*In verband met de voorstellen der Staats-Commissie*, „*ingesteld bij Koninklijk Besluit van* 29 *November* 1853, „N°. 66, DIE EVENTUËEL EENE ANDERE VERDEELING EN WIJZE „VAN BESTUUR ZULLEN NOODZAKELIJK MAKEN, *is bij art.* 67 „*van het Ontwerp bepaald dat de wijze, waarop de districten worden bestuurd, bij algemeene verordening zal „worden geregeld.*"

De verdeeling der kolonie volgens het plan der Staats-commissie staat dus, te oordeelen naar de Mem. van Toel., *van het standpunt der Regering*, in naauwe betrekking met de geheele nieuwe inrigting van het Koloniaal Bestuur. Het voorstel der Staats-Commissie beweegt zich daarom *ver* buiten het gebied der emancipatie zelve.

Wat de Staats-Commissie *in*, *met* en *door* de ontworpen verdeeling beoogt, laat ik ter zijde. Ik vestig alleen de aandacht op de verdeeling zelve en hare gevolgen. Dit onderwerp is hoogst belangrijk. Het voorgedragen stelsel rust er geheel op.

Wil eene nieuwe verdeeling, die men voor Suriname wil, aan

1) Zie art. 22 van het Ontwerp-Reglement.

het doel beantwoorden, dan moet zij op een vast en zeker stelsel gebouwd zijn. Anders zal zij den geregelden gang van het algemeen bestuur stremmen en niets dan verwarring en moeijelijkheden doen ontstaan.

De Staats-Commissie wil eene verdeeling *met het oog op de emancipatie*.

De Regering *kan* m. i., in een Reglement op het beleid der Regering van de W. I. Bezittingen, *niets anders* willen, dan eene verdeeling in betrekking tot *het bestuur*, *de vertegenwoordiging* en het in te voeren *kiesstelsel*.

Zijn die beide oogpunten te vereenigen? Naar mijne overtuiging volstrekt niet.

Wat wil de Staats-Commissie?

Er zullen zijn *zes* districten:

1°. *Saramacca*. *een* district.

2°. *Nickerie en Coronie*. *een* district.

3°. *het grondgebied, gelegen tusschen twee gebogen lijnen, getrokken uit de plantagie Toledo, loopende de eene lijn in eene N. O. rigting tot aan zee, de andere lijn in eene N. W. rigting tot aan zee*. *vier* districten [1]).

Een *District* zal zijn: eene *vereeniging van gemeenten, onder het bestuur van een Landdrost*. [2])

1) Zie art. 1 Ontwerp-Reglement. Bijlage F van het Rapport. pag. 170.

2) Zie art. 23 Ontwerp-Reglement, Bijlage B. pag. 143

Eene *Gemeente* zal zijn: *eene vestiging van* 1500 à 2000 *zielen, behoorende tot de van het meesterschap onthevenen die tot de plantagien hebben behoord, onder een Hoofdman.* [1])

De bepaling van het *getal* der Gemeenten zal den Gouverneur der Kolonie worden overgelaten.

Men lette nu hierop:

De uitgestrektheid lands, in art. 1, 1°., 2°. en 3°. van het Ontwerp-Reglement der Staats-Commissie (Bijl. F) ter verdeeling aangewezen, staat, in verhouding tot de kolonie zelve, als volgt: *grondgebied* sub. 1 + sub. 2 + sub 3 = *het geheele bebouwde en bewoonde* gedeelte van Nederlandsch Guijana, alzoo: DE GEHEELE KOLONIE.

Men zie de bij het Rapport gevoegde kaart.

A. *Verdeeling in districten.*

a. *Paramaribo*, de hoofdplaats en zetel van het bestuur der Kolonie met hare zamengestelde bevolking, bestaande uit ambtenaren, partikulieren enz. enz. enz. *ook uit de tegenwoordige particuliere of stads-slaven*, en met deze eene bevolking tellende van p. m. 15000 zielen, bevindt zich *binnen* de twee gebogen lijnen van het grondgebied, sub 3, dat in *vier* districten zal moeten verdeeld worden:

Wat moet nu *Paramaribo?* een *District* met een *Landdrost*, of eene *Gemeente* met een *Hoofdman* aan het hoofd? Of moet

1) Zie art. 21 Bijlage B, in verband met art. 4 Bijlage F en art. 6 Bijlage B. van het Rapport. pagg. 142, 171 en 138.

Paramaribo *tot* een district of eene gemeente behooren? Of moe- het *geen* district, ook *geene* gemeente zijn?

De Staats-Commissie zegt alleen, dat *te* Paramaribo de van het meesterschap onthevenen in *gilden* zullen worden vereenigd. Zij erkent dat de oprigting van eene *gemeente* daar niet noodig is. [1]) Maar dan wil men voor Paramaribo in betrekking tot de voorgestelde *algemeene* verdeeling, een toestand *bij exceptie?* Welke moet die zijn? De *geheele* Kolonie, zoo als men doet, te verdeelen in districten en gemeenten, en Paramaribo *buiten* die verdeeling te laten, zou eene vreemde orde van zaken doen ontstaan. Van Paramaribo een district te maken, zou nog vreemder zijn. Om een *district* te zijn moet het niet alleen eene gemeente in zich opnemen, maar ook zelf eene gemeente zijn. [2])

Dit beoogt de Staats-Commissie dan ook zeker niet. Maar welke plaats is dan *Paramaribo* met *hare gilden*, in de verdeeling aangewezen? Welke *naam* haar bestemd? [3])

1) Zie Rapport der Staats-Commissie, p. 127.

2) Zie de definitie van district in art. 23, Bijlage B. van het Rapport pag. 143.

3) Ik herinner dat ik hier de verdeeling der Staats-Commissie *als verdeeling* en voornamelijk uit dat oogpunt beschouw. Zij kan *onmogelijk* den grondslag uitmaken eener verdeeling *in betrekking tot het bestuur der kolonie.* Wat ik meer van die verdeeling zeg, lag aanvankelijk niet in mijn plan.

Ik had dit gedeelte van mijn opstel ook reeds geschreven toen men uit de dagbladen vernam, dat de Gouverneur van Suriname het geheele plan der Staats-Commissie *onuitvoerbaar* oordeelde. Ik ken de beweegredenen van dien landvoogd niet. Maar ik heb volstrekt geene redenen er mij over te verwonderen.

b. Nickerie en *Coronie* zullen tot *een* district worden vereenigd. Dit zal op zich zelven reeds zwarigheden opleveren en wel zeer groote. Niet alleen de relatieve uitgestrektheid, die nog al aanzienlijk is, maar de ligging, de middelen van verkeer en de gemeenschap zullen hier groote hinderpalen zijn. Deze verdeeling zal in de toepassing zeer zeker moeten falen.

Maar dit daar gelaten, Nickerie heeft eene *hoofdplaats*, *Nickeriepunt* of *Nieuw Rotterdam.* Deze *hoofdplaats* heeft, hoezeer op kleiner schaal, eene bevolking volkomen gelijk aan die van Paramaribo en op dezelfde wijze zaamgesteld. Moet dit een *district* of eene *gemeente* worden?

Wat ik zoo even omtrent Paramaribo beweerde, *geldt* ook in *alle* opzigten in betrekking tot Nickeriepunt of Nieuw Rotterdam, ook tot *Coronie*, maar niet in gelijke mate. Dit district heeft eigenlijk gezegd geene *hoofdplaats*.

c. Saramacca alleen zou een *district* in den zin der Staats-Commissie kunnen worden. Nu is het eene *divisie*. Dáár is echter geen ommekeer noodig. Het is het eenigste gedeelte van het grondgebied, dat zich aan de bedoelingen der Staats-Commissie zou *kunnen* leenen. *Saramacca* is bij uitsluitlng een *landbouwend gedeelte* der kolonie. Dáár zijn niets dan plantagien en gronden. Maar . . . . de verdeeling moet voor de *geheele kolonie* doelmatig zijn!

Ten opzigte van Saramacca geldt nog deze opmerking:

Het grondgebied dat het *district Saramacca* zal uitmaken, is in het genoemd art. 1 1⁰ van het Ontwerp-Reglement der Staats-Commissie omschreven, als volgt: „*de gronden aan de rivier Saramacca bij en met inbegrip van de plantagie Catharina Sophia.*" Ik heb met deze omschrijving vergeleken de kaart van Suriname, die bij het Eerste Rapport der Staats-Commissie gevoegd is en deze geraadpleegd.

Mijne bedenkingen zijn deze:

Waar blijven de plantagien *Kent*, *Caledonia*, *Concordia*, *Hildesheim* enz. ter regter en ter linker oever van de rivier Saramacca, aan hare monding, gelegen? Waarom zijn deze, de drie eerste althans, *groote* en zeer *aanzienlyke* plantagien, niet op de kaart vermeld? Blijven zij *buiten* de ontworpen verdeeling, en zal verlaten haar lot zijn? Is dit aan te raden wanneer men behalve het ongemeen vruchtbare der streek, ook de voordeelige ligging dier goederen, digt aan zee en aan de monding eener groote rivier, in aanmerking neemt?

e. Ik kom terug op dat gedeelte van het grondgebied dat ik hiervoren vermeld heb, *Sub* N⁰. 3. Het is dat, in art. 1. 3⁰. der bijlage F, door de Staats-Commissie bedoeld.

Dat gedeelte bestaat, naar de definitie der op dit oogenblik geldende wetsbepalingen: *uit Paramaribo en uit de landen en wateren welke binnen den omtrek der stad* (Paramaribo) *gelegen zijn of daartoe behooren* [1]), dat is: de *acht* tegen-

[1]) Zie art. 1 Publicatie van 1 Maart 1842, Gouv. Bl. No. 3.

woordige *divisien*. Deze moeten *met* Paramaribo VIER *districten* worden. Zou men zich nu al met de verdeeling in districten van *dat* gedeelte kunnen vereenigen, dan zijn *vier* districten zeker te weinig.

De uitgestrektheid is te groot; de middelen van gemeenschap te moeijelijk. Nu reeds leveren de *acht divisien*, om dezelfde redenen de grootste zwarigheden op, en nu reeds is niets moeijelijker dan het verkeer, de gemeenschap. Die de kolonie kent, weet dit. En deze zwarigheden zijn niet ligt, in de eerste jaren althans niet, te boven te komen.

Maar de verdeeling in *gemeenten* zal dit bezwaar grootendeels, zoo niet geheel kunnen wegnemen? Integendeel. De bezwaren tegen het *geheele* stelsel van verdeeling worde grooter, wanneer men juist let op de voorgestelde

B. *Verdeeling in Gemeenten.*

Men kent de bevolking der tegenwoordige *acht* divisien, ook hare onderlinge verhouding. Het zijn plantagien, hout- of kostgronden, ieder op zich zelve staande en als het ware eene *kleine gemeente* vormende, met een Directeur en diens ondergeschikten aan het hoofd.

Wat wil nu de Staats-Commissie?

De vestiging van *grootere* gemeenten van 1500 a 2000 zielen, die de tegenwoordige *kleine* gemeenten (negermagten) in zich zullen opnemen.

A. Gaat dit plan door, dan verkrijgt men, als eerste gevolg, de *noodzakelijkheid* tot het *bijeentrekken der negermagten.* Wat men er nu ook van zeggen en denken moge, dat bijeentrekken *is* en *blijft* hoogst bezwaarlijk. De Staats-Commissie heeft uit den mond van een deskundige vernomen „*dat aan* „*het verplaatsen van negermagten vele moeijelijkheden* „*verbonden zijn.* Aan verplaatsing van een zeker soort van „negers (houtnegers) althans, valt in het geheel niet te den„*ken* [1]).

Een ander deskundige, die zich deze zwarigheden schijnt te hebben ontveinsd, wil dan toch in allen gevalle die bijeentrekking *hoogst omzigtig* doen plaats vinden. „*Gelijktijdige* „verplaatsing zou een *te grooten schok geven. Men zal* „*behooren te beginnen met het vormen van* een CENTRAAL „DISTRICT *enz.* [2]) Welke illusien men zich dus ook make [3]), de voorbeelden en antecedenten zijn daar, om op *eene aan onuit-*

1) Bijlage N, Vraag 7. 8, pag. 286, 291. Verg. Vraag 33, pag. 297 van het Eerste Rapport.

2) Bijlage O, Vrag. 11, 12, maar voornamelijk het antwoord op Vraag 13. Verg. Vraag 17, pag. 318—322 v. h. Rapport.

3) Men geeft dunkt mij ook eenigzins te breed op van het *gezondste en vruchtbaarste gedeelte der Kolonie,* waar men de Negers wil bijeentrekken. Steekt de mate dier gezondheid enz. wel zoo bijzonder af, van de *overige* gedeelten der Kolonie? Wettigt de meerdere of mindere vruchtbaarheid het verlaten eener streek, als maatregel van Staat? Is dat minder gezonde niet misschien te wijten aan oorzaken, die bij meerdere ontginning en bevolking van zelve zullen en ook *moeten* verdwijnen? Waren, in de eerste dagen der vestiging, die *thans* vruchtbare en gezonde streeken dit evenzeer?

voerbaarheid grenzende moeijelijkheid te wijzen. Zij die men de voorstanders van dien maatregel zou kunnen noemen, zijn, huns ondanks, verpligt geweest op *omzigtigheid* te wijzen. *Men moest vooral zorgen dat geene vijandige magten bij elkander gebragt werden*, maar vooral, dat *langzamerhand* en bij *gedeelten* de bijeentrekking moest worden bewerkstelligd [1]).

Vereenigt de Staats-Commissie, wanneer zij de bijeentrekking den grondslag van haar stelsel maakt, zich met deze meening? Wil zij haar stelsel in de categorie der *proeven* brengen? Geen der gehoorde deskundigen, heeft zich zonder *beding* en *bepaald* voor de bijeentrekking der Negermagten verklaard. De een ziet, en *zeer juist*, groote moeijelijkheden, de andere wil het systema der *proeven?* Prijst een zoodanig beginsel zich aan? Of moet de emancipatie, reeds in hare *voorbereidende* maatregelen, een maatregel *op tijd* worden?

Daarbij komt, dat, moge het bijeentrekken van negermagten al eene gewenschte zaak zijn voor *eigenaren*, zij het zeker niet is, voor den Staat, voor de uitbreiding en ontwikkeling der Kolonie, ook niet voor de Slaven.

Ik ben meer dan zeker dat mijne stem de schaal niet zal doen overhellen; misschien word ik zelf veroordeeld, want ik ben geen belanghebbende; maar dit weerhoudt mij niet om uit overtuiging

1) Bijlage O, Vraag 38. „*Men moet echter toezien dat men geene onderlinge vijandige magten*, (negermagten) *vereenigt, want dan vergeven zij elkander.*" Zie hier het antwoord zoo als het door den Heer GULCHER is gegeven. Zie Eerste Rapport pag. 332.

in het gevoelen te deelen van hen, die de verplaatsing der negermagten, *ook uit het oogpunt der meerdere sterfte*, hoogst nadeelig en verderfelijk achten.

Eenigen mogen het *dwang*, anderen *vastheid van de Regering*, anderen weder *vertoon van magt*, *krachtdadige doorzetting van het Gouvernement* noemen; als beginsel blijft het altijd *dwang*. De naam doet niets af. Alleen door dwang kan de verplaatsing bewerkstelligd worden [2]). *Gewillig*, uit *overtuiging* uit *eigen besef* doen de negers het *nooit*, welke pogingen men ook aanwende, welke middelen men ook bezige. Eenige leden waren dan ook ten opzigte van de bezwaren aan de verplaatsing verbonden maar *gedeeltelijk* gerust gesteld [3]).

De Staats-Commissie gewaagt ook in haar Rapport, dus na de ingewonnen inlichtingen van deskundigen, uitdrukkelijk van *pogingen* tot *verzet*, die bij gelegenheid der verplaatsing naar de zetels der gemeenten kunnen plaats vinden, welke pogingen, naar haar oordeel, terstond *bedwongen* zullen moeten worden.

Zij is ook op die pogingen *bedacht* geweest. Wat meer

1) Zie het Eerste Rapport der Staats-Commissie pag. 115.

2) Zie pag. 115 van het Eerste Rapport en het aldaar door den Oud-Gouverneur Baron VAN RADERS ontwikkeld gevoelen.

3) Zie pag. 116 van het Eerste Rapport der Staats-Commissie. Dat nu en dan *eenige* bijeentrekkingen *gelukt* (?) zijn, bewijst niets voor de doelmatigheid of voor de uitvoerbaarheid van eene bijeentrekking van *al* de negermagten.

is: zij schrijft in een harer Ontwerp-Reglementen [1]), het 43e art., waarmede zij uitdrukkelijk zegt te *bedoelen*, dat den Gouverneur de magt zal zijn gelaten, om *middelen* van *bedwang*, naar de bestaande reglementen aan de hand te nemen, niet alleen *bij* de verplaatsing, maar ook wanneer deze reeds *vreedzaam* mogt hebben plaats gehad, en het verzet zich eerst *later*, *na* de vestiging, vertoont!

En die bevoegdheid des Gouverneurs zal een *jaar* na de vestiging en indeeling blijven voortduren!!

Is de Staats-Commissie *zelve* gerustgesteld?

B. Het beginsel van *bevolking* is eerste voorwaarde van het bestaan van iedere kolonie. *Bevolking* is *hoofddoel.* Door bevolking erlangt eene kolonie *uitbreiding*, en daardoor wordt zij belangrijk voor het moederland.

Wat zullen nu de geprojecteerde *gemeenten?* Wat zal door haar de bijeentrekking der negermagten?

Zij zal te weeg brengen, *het verlaten van bebouwde* en *bevolkte gedeelten* der Kolonie.

In plaats van territoriale *uitbreiding*, inkrimping; en landen, die thans de schoonste en vruchtbaarste streken der kolonie bepalen, zullen gedoemd zijn, om tot haar eersten woesten staat terug te keeren. Is dit voordeelig voor Suriname? *Is dat gezonde koloniepolitiek?* Is dat de taak van Nederland ten opzigte

1) Zie Ontwerp-Reglement B pag. 147. Verg. pag. 130 van het Eerste Rapport der Staats-Commissie.

van zijne W. I. Bezittingen, in onze dagen en bij den tegenwoordigen drang der omstandigheden? Is Nederland niet geroepen, en in eigen belang, met het oog op de toekomst, niet *gehouden*, de uitbreiding zijner *W. I. Kolonien* te bevorderen? Of moet Suriname voor het grootste deel eene wildernis worden?! De oppervlakte die men nu zou verlaten, schatten gelds, ingespannen arbeid en vele jaren zouden er noodig zijn, om die tot de vroegere vruchtbaarheid, tot productiviteit, tot bebouwing geschikt te kunnen maken.

Ik ga hier een stap verder.

De Staats-Commissie beroept zich in de Memorie van Toelichting van haar Ontwerp-Reglement *op de inrigting der districts-gemeenten* [1]), op dat gedeelte van haar Rapport, waar melding is gemaakt van het gevoelen van den Gouverneur van Demerarij Sir H. BARKLY, vervat in een brief aan Lord GREY van 10 September 1850. Daar schrijft deze Engelsche Landvoogd: „*Het streven der regering behoort*, *naar mijn nederig* „*gevoelen, te zijn*, *om door elk wettig middel de bevolking* „*te* concentreren, *geenzins haar nog meer te verspreiden.*"

Hoe juist dit gevoelen ook is, regtvaardigt herzelve m. i. de bijeentrekking der negermagten, die de Staats-Commissie beoogt, *op geene enkele wijze.*

Op welk *tijdstip* oordeelde de Gouverneur van Demerarij dit nuttig?

Zeventien jaren NA de emancipatie.

1) Zie Bijlage S, pag. 184 van het Eerste Rapport.

Waarom?

Omdat de *onvoorwaardelijke* emancipatie de *verspreiding* der negermagten had in de hand gewerkt, waarbij kwam de proclamatie van het Britsch bestuur van **1839**, die de Kroonlanden [1]) tegen **1** £ st. *per acre* voor de geëmancipeerden had verkrijgbaar gesteld.

Welke strekking wilde de Gouverneur BARKLY den voorgestelden maatregel verzekeren?

Eene *repressive* voorzeker. Want hij was gerigt tegen *de vestiging buiten de palen der beschaving* [2]) van hen (de geëmancipeerden), die, gebruik makende van den geringen prijs van het land in de districten, *ingezetenen werden* van het woud, en de heilzame banden van het beschaafde leven afwierpen [3]).

Wat beoogt de Staats-Commissie van hare zijde met de bijeentrekking der negermagten, het *concentreren* der bevolking?"

Een *preventief* middel. Dit is duidelijk. En welk middel? *Hetzelfde* dat voor Engeland, als *repressive* maatregel, noodig werd geoordeeld.

Nu kunnen *repressive* middelen goede werking hebben, die,

1) Landen *buiten* den bebouwden kring der kolonie gelegen.

2) Zie brief van Sir BARKLY aan Lord GREY, d.d. 17 April 1850 in het Rapport der Staats-Commissie op pag. 21 en 22 aangehaald.

3) „Becoming denizens of the forest, and throwing off the wholesome restrictions of civilized life." Zie Rapport of JOHN GARDINER AUSTIN, Acting circuit stipendiary Magistrate, in het Rapport der Staats-Commissie ter aang. plaatse. Verg. pag. 37 van het Rapport.

in preventieven zin genomen, niet alleen doelloos zijn, maar meermalen tot *tegenovergestelde* en zeer gevaarlijke uitkomsten kunnen leiden.

De *onvoorwaardelijke* emancipatie toch en de verkrijgbaarheid van land hadden de verspreiding der bevolking bevorderd, en het voorstel van den Gouverneur van Demerarij had tot strekking dit *tegen te gaan*. Nederland *zal* niet *onvoorwaardelijk* emanciperen. Nederland is ook niet van plan, zijne Kroonlanden voor spotprijzen aan de geëmancipeerden te koop aan te bieden. De omstandigheden zijn dus niet *dezelfde*. Maar bovendien had Sir BARKLY geenszins geoordeeld, dat Engeland met het *bijeentrekken* der negermagten de emancipatie had moeten *beginnen*.

Integendeel, territoriale uitbreiding door bevolking en bebouwing prees zich altijd zelve aan. De Proclamatie van het Britsch Bestuur van het jaar 1839 rustte op een juisten grondslag; maar het middel was onder de *ongunstigste* omstandigheden aangewend, *want men had* verzuimd *het bebouwde gedeelte der kolonie in geheel zijne oppervlakte te handhaven*, *en er waren geene maatregelen genomen*, *dat de geëmancipeerden de cultures niet zouden verlaten*. Daar zat de kwaal. Die te *genezen* beoogde Sir BARKLY.

De verspreiding der bevolking, is derhalve in *nadeeligen* zin, de *uitkomst* geweest der onberaden Engelsche emancipatie. Dit is buiten tegenspraak.

Het voorstel van Sir H. BARKLY heeft daarom eene zeer

leerrijke zijde voor Nederland, in het door haar te volgen stelsel. Het is eene belangrijke bijdrage tot de kennis van den aard der neger-bevolking, en wat men van hen, bij schoone utopien, voor de toekomst te wachten heeft.

Engeland bood haren geëmancipeerden *onbebouwde*, *woeste* en *niet ontgonnen* landen (kroonlanden) te koop aan, en *gretig* maakten deze hiervan gebruik. Het opende hen den weg tot volmaakte ledigheid (*utter idleness*) [1]. Het stelsel der Staats-Commissie zal die neiging der negers, in Suriname *zeer bevorderlijk* zijn. Zij maakt die gemakkelijker dan in de Engelsche Kolonien. Want door het *verlaten* der plantagien en gronden, de *dadelijke* gevolgen van het vestigen van gemeenten, zal zich, in de onmiddelijke omgeving der gemeenten zelve, eene *groote* uitgestrektheid, *bebouwd*, *ontgonnen*, *zéér vruchtbaar*, maar dan ook *ontvolkt* land bevinden.

En men wil dan nog de geëmancipeerden in *die* gemeenten, aan *gemeenschappelijken* arbeid brengen en hen daartoe *verpligten*, dáár waar op *weinige* passen afstands van hun *gedwongen* verblijf de gelegenheid open staat, om zonder eenige moeite zich een vadzig leven en eene zorgelooze toekomst te kunnen verzekeren?... [2]. Moet men hierin niet op droevige

1) Zie Rapport der Staats-Commissie pag. 20. Verg. pag 36 en het daar besproken Ontwerp.

2) Ik geloof ook niet dat de verwachting der Staats-Commissie zich zal verwezenlijken, dat de *voormalige eigenaars* de *ontvolkte* gronden, die voor de vestiging der gemeenten *niet* zullen benoodigd zijn, zullen overnemen, en dan nog wel *tegen de voldoening* der getaxeerde

misrekening bedacht zijn? Zal de zamentrekking, als *preventief* middel beoogd, in hare gevolgen niet juist in *tegengestelden* zin werken, en de nadeelige verspreiding der negermagten niet veeleer bevorderen? . . . .

C. Het verlaten der gronden, door de bijeentrekking veroorzaakt, zal medebrengen, het *verlaten* van *fabrijken*, *machinerien*, *gebouwen*, enz. enz.

Doelloos verlies. De Staat zal onteigenen en schadeloos stellen. Maar wie zal er voordeel aan hebben? Men moge de uitgaven voor de schadeloosstelling van stoommolens en ijzeren waterwerken, bij eene raming der uitgaven voor de emancipatie, voor *Memorie*, gebragt hebben, ijdel blijft het vooruitzigt, dat die *uitgaven* door *baten* zullen vergoed worden. In het algemeen, op eenige weinige uitzonderingen na, is de toestand dier stoommolens, ijzeren waterwerken, gebouwen enz. op de plantagien zeer treurig. Oud, versleten en afgebruikt, zal men er *niets* voor terug krijgen. Nu doen zij nog dienst, kunnen

waarde! (Zie art. 5 in verband met art. 21 van het Ontwerp-Reglement bijlage B, pag. 138 van het Rapport). En indien dit al mogt plaats vinden, dan verwacht men toch zeker niet, dat *alle* eigenaars tot die overname zullen besluiten. Er blijft dus altijd *genoeg* over voor *occupatie* en daar zullen de Negers gretig van gebruik maken.

Wat wordt nu de keerzijde der medaille van de bijeentrekking? Ik lees daarop, dat, wil men het plan doorzetten, men zal moeten denken aan de noodzakelijkheid om in *zeer vele* opzigten *zekere* middelen aan de hand te nemen, die men zich bij het ontwerpen eenigzins heeft *ontveinsd*.

het *blijven* doen, wanneer er de hand aan wordt gehouden, en eene verbetering van den algemeenen toestand, ook dáárin *verbetering*, *vernieuwing*, *opbouwing*, zal te weeg brengen. Maar bij *overname* of *koop* zal dit landbouwmateriaal staan = *afbraak* en *oud ijzer*, en de waarde = 0. Voor de Regering alléén, die het plan der Staats-Commissie moet ten uitvoer brengen, heeft het de grootste waarde, te weten: tot *vernieling*, *verwoesting* of *verbranding*. Want anders wordt het buitendien reeds genoeg aanlokkelijke, om zich *buiten* de *gemeenten* te vestigen, nog *grooter* en *aanlokkelijker*.

D. Hoe meer ik over Suriname nadenk, hoe sterker bij mij de overtuiging wordt, dat alleen in *immigratie* en *kolonisatie*, een afdoend middel tot opbeuring van den vervallen staat der kolonie te vinden is. Die opbeuring te bevorderen en te ondersteunen, is de *voornaamste* taak van het Staats-Bestuur in Nederland. Dit middel is tot welslagen uitnemend geschikt. Kolonisatie moet de emancipatie *verzellen;* hoe geleidelijk en voorzigtig anders ook bewerkstelligd, de emancipatie zal *altijd* tot verzwakking der Kolonie leiden, als aan het ligchaam geene kracht wordt bijgezet ter genezing van de kwaal, welke de ontwikkeling van Nederlandsch-Guyana reeds zoo lang heeft tegengehouden. [1])

1) Ik vestig hier de aandacht op het belangrijk opstel van den oud-Gouverneur, Baron VAN RADERS: „*de vestiging van Nederlanders te Suriname aanbevolen*,” ('s Hage. Erven DOORMAN 1854). Ik maak ook de hier overgenomen woorden van dien voormaligen landvoogd, voorkomende in de *Beschouwingen omtrent de oplossing van het vraagstuk:*

Eene kolonisatie, wil zij tot voordeelige uitkomsten leiden, moet, in de eerste tijden althans, *niet* op een ver afgelegen en van het bewoonde en bebouwde verwijderd punt der kolonie, de plaats harer vestiging kiezen. Integendeel, dadelijk en blijvend voordeel kan alleen ontstaan uit de nederzetting van arbeiders-kolonisten, *bij*, *om* en *onder* de eventuëel geëmancipeerden.

Trouwens men volgt dit beginsel reeds in Suriname. De vreemde vrije arbeiders aldaar in de laatste jaren aangekomen, hebben zich *verhuurd* aan eigenaren van plantagien, en zijn door deze *met* de negers werkzaam gesteld. Dezer dagen heeft men ook uit de dagbladen kunnen vernemen, dat in Fransch Guijana 800 *Coolies* en 300 *Afrikanen* (*!*) zijn aangekomen, die op dezelfde wijze aan eigenaars zijn *verhuurd*, om met de negers (geëmancipeerden) op de plantagien te werken. In Britsch Guijana volgt men reeds voorlang denzelfden weg.

Is het nu niet eene ongunstige zijde van de door de Staats-Commissie ontworpen verdeeling, dat zij eene kolonisatie onmogelijk maakt? Immers *sluit* zij den kring waarin hare gemeenten zich moeten bewegen. Zij bewerkt door de bijeentrekking der negermagten, het *verlaten* van *bebouwde* gedeelten der kolonie, en verandert in woestenij, wat handen wacht, om in hooge mate productief te worden. Zij vermindert ook de oppervlakte van

de Emancipatie der slaven enz." opgenomen in het Rapport der Staats-Commissie, pag. 364, gaarne en volkomen de mijne. *Emancipatie* zonder *kolonisatie* blijft, hoe ook genomen, altijd een *halve* en in *vele* opzigten een hoogst *gewaagde* maatregel.

bebouwd en *bewoonbaar* land, tot nederzetting uitnemend geschikt, en verijdelt daardoor de mogelijkheid en zeer zeker het welslagen eener *kolonisatie met arbeiders;* het middel waarvan de meeste eigenaren in de kolonie, zoo ver hun de gelegenheid er toe openstaat, zich als om strijd bedienen, om de productieve krachten hunner bezittingen te vermeerderen.

Mag de Regering deze kans van welslagen afsnijden? Moet zij de uitbreiding van het bebouwd territoir in de hand werken, of in tegengestelden zin handelen?......

Spreken ook deze beschouwingen niet luide tegen de uitvoerbaarheid van het stelsel der Staats-Commissie?

Ik zou zoo kunnen voortgaan. Er zijn nog *vele* en *meerdere* bezwaren tegen dit verdeelings-stelsel. Men ziet, ik plaatste mij bijna bij uitsluiting op het standpunt van het staatsbelang van Nederland, in betrekking tot het behoud zijner W. I. kolonien en hare ontwikkeling. Maar grooter, en talrijker en van niet minder gewigt zijn de bezwaren, die zich van het standpunt van het particulier belang der Surinaamsche eigenaren, tegen dit stelsel, en á fortiori tegen hetgeen men *met* en *door* hetzelve beoogt, kunnen verheffen.

Ik geloof althans niet, om maar één punt aan te roeren, *dat onteigening der plantagien en panden zelve*, welke *schadeloosstelling* men ook uitkeere, *in den regel*, door de *eigenaren, die te Suriname gevestigd zijn* (en dit getal is in de laatste jaren aanmerkelijk toegenomen), zal worden *gewenscht* of *verlangd*. Het tegendeel neem ik veeleer aan. In Suriname is

men nog niet op de hoogte van het *heröisme* van Amsterdamsche eigenaren, die, na de onteigening hunner gronden, b. v. *dadelijk* tot het *oprigten van centrale suikerfabrijken* zouden besluiten, en zich *even spoedig* een *nieuw middel van bestaan* zouden weten te verschaffen. [1]) De Surinaamsche eigenaren zullen zich dan ook voorzeker ter *gepaster* tijd doen hooren.

Over het *gildenstelsel* te Paramaribo zal ik niet uitweiden. De gilden als *gilden*, een overblijfsel uit den ouden tijd, kunnen moeijelijk hunne plaats hernemen. De gilden te Paramaribo evenwel zullen *iets geheel anders* zijn. Maar hoe ook, het moet tot eene vreemde orde van zaken leiden. Immers op de plaats waar de zetel is van het hoofd-bestuur, zou een ander bestuur ontstaan over *een gedeelte* der bevolking; derhalve een bestuur *in* een bestuur. Wat echter nog meer is, onder het oog van den gewonen regter, op de plaats zelve waar hij zetelt, een *andere* regter in de hoedanigheid van *opper-gildenmeester*, die in burgerlijke en in strafzaken, regtsmagt heeft over de gildenleden, met eene bepaalde competentie, en *in het openbaar* over

1) Men zie het antw. op Vraag 35, bijl. 231 van het Rapport. Is men zich hier wel geheel gelijk gebleven met het antwoord op Vraag 29 pag 328, waar men erkend heeft „*dat men zich zeer zoude bedriegen, indien men meende dat de eigenaren door zoodanige onteigening* (*der plantagien*) *bevoordeeld zullen worden. Integendeel zullen hunne inkomsten daardoor eene belangrijke vermindering ondergaan.*”

Ik meen ook te mogen gelooven dat de Surinaamsche eigenaren, *die*

deze regt spreekt. [1]) Ik wil niet eens van den *landdrost*, als regter in het district, noch van den *hoofdman*, als regter in de gemeente, ook niet van den *gildenmeester*, als regter in het gild gewagen. Zullen die *regterlijke* ambtenaren eene plaats in de *regterlijke organisatie* moeten innemen? Men houde mij deze vraag ten goede. Het gewigt der zaak maakt haar noodzakelijk. [2])

Nog eene bedenking.

Te Nickeriepunt of Nieuw-Rotterdam bevinden zich, even als te Paramaribo, *particuliere of stads-slaven*. Moeten deze ook in een *gild* of in *gilden* vereenigd worden? Of moeten zij in een *district* of in eene *gemeente* worden opgenomen? De Staats-Commissie laat dit in het midden. Ten opzigte van de stads- of particuliere slaven, die ik hier bedoel, treft men in het Rapport geene bepaling aan.

---

hunne eigene plantagien bewonen, hunne stem zullen voegen bij het zeer gegrond bezwaar, door den oud-Gouverneur Baron van Raders in de 15e Vergadering der Staats-Commissie op dat punt geopperd. Vergelijk het Rapport op pag. 115 en 331.

1) Zie art. 13 van Ontw., Bijl. H, in verband met art. 15 en volgg. van Ontw., Bijl. F van het Rapport der Staats-Commissie. pagg. 173, 192 en volgg.

2) Ik vereenig mij hier ook gaarne met het gevoelen van J. F. B(uijs), in het Bijblad tot de Wetenschappelijke Bladen, 1e Aflev. pag. 9 (Haarlem Kruseman), waar ZEd. in betrekking tot het plan der Staats-Commissie zeer juist beweert, „dat de *Landdrosten* en *hoofdlieden* der Staats-Commissie *menschen van een zeer bijzonderen stempel, en van een uitnemend eerbiedwaardig karakter* zullen moeten zijn. *Waar die menschen te vinden?*"

De verdeeling, die de Staats-Commissie beoogt, is *onvolledig*. Trouwens dit kon uit den aard der zaak bezwaarlijk anders zijn. Zij rust ook niet op een bepaald en zeker stelsel, en in de toepassing zal zij stuiten op groote en onoverkomelijke bezwaren en hinderpalen. Is zij ook wel in het belang der kolonie? In het belang der eigenaren? Is zij *ten nutte* der slaven in praktijk te brengen?......

Maar hoe ook, nimmer kan het plan der verdeeling, dat van de Staats-Commissie is uitgegaan, den *grondslag uitmaken* van, of de *beginselen leiden* waarop eene verdeeling rusten zal, die bij eene grondwettige hervorming van het beleid der regering van de W. I. Bezittingen van het Rijk en in betrekking tot het in te voeren kiesstelsel eene plaats moet innemen. En dit is het voorname punt, dat ik hier heb willen bewijzen. Ik ben er toe geleid door hetgeen men daarover in de Memorie van Toelichting der Regering op artt. 67 en 68 van het Ontwerp-Reglement van 1855 leest. [1])

Het kan ook niet in de bedoelingen der Staats-Commissie gelegen zijn, dat hare verdeeling op zich zelve kan stand grijpen, en eene andere geheel op hare plaats zal laten. Twee *onderscheidene* verdeelingen kunnen onmogelijk naast elkander gaan en voor hetzelfde territoir gelden. Eene verdeeling in *districten* in betrekking tot het bestuur en de kieswet, en eene herverdeeling in *districten*, *gemeenten* en *gilden*, of eene onderverdeeling der reeds gemaakte verdeeling, *alleen in het belang*

[1]) Verg. hier de Inleiding tot mijne Proeve-Kieswet. Zie pag. 94.

der geëmancipeerden, leidt tot verwarring, is stelselloos en onuitvoerbaar.

Men denke zich een emancipatie-stelsel, zoo voorzigtig en en doelmatig mogelijk. Men neme het belang, het voordeel der Neger-slaven daarbij als uitgangspunt, des noods als *eerste* voorwaarde.

Maar een opvoedings-stelsel naast het emancipatiebeginsel te willen vestigen, en de emancipatie zelve, daaraan te subordineren; d. i. het *omzigtig pogen* om *meer* en *veel meer* te willen, dan het voldoen aan eene *verpligting* om den tegenwoordigen toestand der Negers in Suriname te veranderen en voor een beteren te doen plaats maken, — dit *kan* niet, welken vorm, welke naam men er ook voor denke, of men zou er eene gevestigde orde van zaken geheel aan prijs geven. — Het mag ook niet, — zou ik haast zeggen, — wil men niet het overige deel der bevolking aan de geëmancipeerden en om den wille van deze alléén geheel ten offer brengen, en eene kolonie reddeloos doen te niet gaan.

Door den *tegenwoordigen toestand* der Neger-slaven te doen *ophouden*, door *emancipatie*, voldoet de Regering *geheel en al* aan de eischen van den tijd. Zij make dien maatregel zoo onschadelijk mogelijk, zoo voordeelig, nuttig en heilzaam voor vrijen en slaven als dit maar eenigzins *kan*. Maar zij *overdrijve*

hare roeping niet. Hare beschaafde, vrije, industriële bevolking, het *behoud* der kolonien, blijve hare voorname zorg.

Alle zaken hebben haren *natuurlijken* gang. Dezen te leiden en op zijde te streven, ligt in 's menschen vermogen. Dien te veranderen, te dwingen, in kunstmatige banden te knellen, ligt daarbuiten. De poging daartoe is ijdel. Zij is daarbij verderfelijk en schokt de maatschappij in hare grondvesten. Zij is een arbeid, die, dra is zij niet volbragt, de noodzakelijkheid tot nieuwen arbeid onmiddelijk doet ontstaan.

Wat men dus ook poge, de emancipatie *zal* hare gewone, hare *natuurlijke* gevolgen na zich slepen, voor vrijen en voor slaven, voor de kolonie en voor het moederland. Dit lijdt geen twijfel. Men leide, men volge die, dáár waar men ze niet afwenden kan. Het verledene make men zich ten nutte, gare daaruit lessen voor het tegenwoordige, ook voor de toekomst, maar scheide de emancipatie vooral niet van de *wachters*, die zij heeft.

Nimmer evenwel trachte men haren *gewonen* en *natuurlijken* loop te dwingen of te stremmen; want achter die poging schuilt voor de Kolonie verderf en ondergang, en voor Nederland het verlies van een harer schoonste, een harer belangrijkste bezittingen. Het heil en het welzijn der Negers zal er ook geenszins door bevorderd worden.

Proeve

VAN

WET, REGELENDE HET KIESREGT IN DE KOLONIE SURINAME, EN DE BENOEMING VAN DE LEDEN VAN DEN KOLONIALEN RAAD, MITSGADERS DE WIJZE HUNNER AFTREDING.

Dat ik mij in deze Proeve gehouden heb aan de Kieswet van 4 Julij 1850, Staatsbl. N°. 37, en ze gevolgd heb, behoeft, naar ik geloof, noch verdediging noch vermelding.

Ik wensch echter rekenschap te geven van de hoofdgedachte, die mij heeft geleid.

Men keere terug tot de Staats-regeling van 1798 en werpe een blik in de Staatsregelingen, die elkander in Nederland tot op onzen tijd hebben achtervolgd, en men ontwaart in het staatkundige een kamp, waarin het stelsel van centralisatie nu eens den boventoon voert, dan weder voor het federalistisch beginsel wijkt, om evenwel nimmer zijn invloed, zelfs niet onder het gezag der herziene Grondwet van 1848, geheel te verliezen.

Die afwisseling en beweging op staatkundig gebied is op het beheer onzer kolonien van grooten invloed geweest.

Volgens art. 129 der Staats-regeling van 1798, behoorde het beheer der buitenlandsche Etablissementen en Colonien en der-

zelver inwendig bestuur tot het Uitvoerend Bewind. De Staatsregeling van 1801 vereenigde de Kolonien onder een en hetzelfde Algemeen Bestuur hier te lande (art. 48). De Constitutie van 1806 bragt de bestiering der Kolonien bij uitsluiting over op den Koning (art. 36). De Grondwet van 1814 hernieuwde de bewoordingen van art. 36 der Constitutie van 1806. De Grondwet van 1815, art. 59, ontleende ze daaraan. Bij de herziening in 1848 vielen de woorden „*bij uitsluiting*" weg [1]).

Ik zal over vroegere reglementen op het Regerings-beleid in W. Indie, onder het gezag dier onderscheidene Staats-regelingen uitgevaardigd, heenstappen en alleen teruggaan tot het tijdstip, toen deze Bezittingen onder Nederlandsch gezag terugkeerden.

In 1816 werden de W. I. kolonien in *drie* Gouvernementen verdeeld. Het oppergezag berustte in elk derzelve bij den Gouverneur, die hetzelve in naam des Konings uitoefende en daardoor het Opperbestuur vertegenwoordigde.

In 1828 gaf men uitbreiding aan dit beginsel. Het waren niet zoo zeer de voordeelen, die de toenmalige Commissaris-Generaal zich daarvan voorspiegelde, het was integendeel de geest van centralisatie, die *al* de W. I. Bezittingen vereenigde onder het bestuur van één Gouverneur-Generaal.

„*De verwachtingen*," zoo schrijft de Regering in hare M. v. T. „*werden niet verwezenlijkt.*" Het stelsel duurde

[1]) Zie hierover den Hoogleeraar Mr. C. J. van Assen. De taal der Grondwet bl. 77—81.

evenwel voort tot het jaar 1845. Toen vond eene nieuwe verdeeling plaats en de W. I. Bezittingen werden onder *twee* afzonderlijke Gouvernementen gebragt. Deze verdeeling is de tegenwoordige. Ik geloof dat zij aan het doel beantwoorden kan 1).

Mijne beschouwingen over het tegenwoordig Regerings-stelsel heb ik, wat sommige hoofdpunten betreft, in het vorige opstel getracht te ontwikkelen. Ik zal er niet op terugkomen. Maar, welke ook de locale inrigting van het koloniaal bestuur zal zijn, ik geloof dat regeling door de Wet, het bestuur over zee niet zal verzwakken. Ik neem liever het tegendeel als zekere uitkomst aan. Maar dan moeten de Nederlandsche Staten-Generaal zich ook, in betrekking tot de kolonien, op *hun eigen* standpunt blijven bewegen. Eer volgen, dan te ver gaan: licht ontvangen, dan geven: te weinig, dan te veel willen [2]). Dit beginsel moet onwrikbaar gevestigd zijn. Is het dit niet, dan twijfel ik of *het weigeren* der koninklijke goedkeuring *alléén*, een' dam zal kunnen zijn, altijd sterk genoeg om een invloed te keeren, die schadelijk op de kolonien zou kunnen terugwerken.

1) Zie hiervoren pag. 12 en volgg.

2) Verg. Mr. J. R. Thorbecke, in zijne Bijdrage tot de Herz. der Grondwet, pag. 25 en volgg. Ik vind daar het standpunt beschreven, dat de Staten-Generaal in betrekking tot de Regering en de kolonien moeten innemen, maar wil niet beslissen of de Staten-Generaal zich wel altijd sedert 1848 *in* en nimmer *buiten* dien kring hebben trachten te bewegen.

Ik erken evenwel gaarne dat ik mij hier op een moeijelijk terrein bevind.

Reeds bij de behandeling der Scheepvaart-wetten, in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van den 8 Julij 1853, is art. 59 der Grondwet, ter gelegenheid van het bekend amendement der 5 leden, betrekkelijk de herziening der koloniale tarieven, ter sprake gebragt. Meermalen is daarop later teruggekomen, en nog onlangs is, in de vergadering van den 12 December 1856, over de juiste opvatting van dit artikel strijd gevoerd.

Wat mij betreft, de Grondwet moet de eene of de andere beteekenis hebben. Eene doode letter kan of mag zij niet zijn. In de *laatste* alinea van art. 59 zie ik daarom niets anders dan eene *niet-opnoeming* van *andere* onderwerpen, echter niet om in de 2e en 3e alinea en in art. 60 *exceptien* te zien op den *regel*, in de *eerste* alinea van art. 59 vastgesteld. Bij de herziening der Grondwet, — welke ook de loop der gedachtenwisseling van Regering en Vertegenwoordiging bij die gelegenheid moge geweest zijn [1]), — was het leidend en heerschend beginsel, dat de wetgevende magt van het Rijk zich ook zou *uitstrekken* tot de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen. Op dien grondslag heeft men willen bouwen. De bevoegdheid der wetgevende magt is daarop door de Grondwet zelve aan

1) Men zie onder anderen de Redevoering van den Heer Verweij Mejan, in de verg. der Tweede Kamer van den 8 Julij 1850. Verg. die van den Heer Mr. de Kempenaer, in de verg. van 12 December 1856.

banden gelegd en beperkt, om, in de gevallen, die de Grondwet *niet* opnoemt, hare taak eerst te doen ontstaan, *zoodra de behoefte daaraan zou blijken te bestaan*. Maar, aan den anderen kant, heeft de opnoeming der onderwerpen in alinea 2 en 3 van art. 59 en in art. 60 der Grondwet, de deur niet gesloten. Integendeel, zij heeft die voor latere ervaring opengesteld [1]). Ontwikkeling ligt in iedere Grondwet, en zoolang onze Grondwet *Grondwet* blijft moet zij een zin hebben en vordert zij naleving.

Het voornaamste waar het hier op aan komt is, dat Regering en Vertegenwoordiging het omtrent eene later ontstane of gebleken behoefte volkomen eens zijn. Er moet *behoefte* zijn. Geene *aanmatiging*, maar gemeen *overleg*, in den waren zin. De heilzame invloed van het beginsel gaat door niets eerder te loor, dan door *noodelooze* en *ontijdige inmenging* in de zaken van het Koloniaal Bestuur. Het vordert geoefende oogen, die juist over zee kunnen zien. Oefening vordert tijd, en het geldt hier een *verren* afstand. De oogen van Nederlandsche Staten-Generaal, hoe geoefend anders ook, kunnen, in de eerste tijden althans, wel eens schijn voor waarheid aannemen. En dit zou tot zeer verkeerde uitkomsten kunnen leiden. Want er hangt veel, ook voor het moederland, aan de kolonien [2]) Het is, naar mijne overtuiging, niet mogelijk, dat de grenzen, bin-

1) Men zie de Redevoering van den Heer Mr. DONKER CURTIUS, in de Vergadering van 8 Julij 1850.

2) Zie Mr. J. R. THORBECKE, t. a. pl.

nen welke de bevoegdheid der wetgevende Magt zich moet bewegen, door de wet zelve, worden aangewezen, omschreven en beperkt. Het „*tot hiertoe en niet verder*" moet in de trouwe en eerlijke opvatting van het beginsel gevonden worden. Daarin ligt de heelende kracht van hetgeen er gevaarlijk's in kan zijn. Ook de Regering erkenne de behoefte tot regeling door de wet, wanneer die behoefte werkelijk *bestaat*. Maar de regten der Kroon moeten onschendbaar en heilig blijven. De Grondwet heeft het *opperbestuur* der kolonien aan den Koning opgedragen. Dit, maar *vooral* dit, mag in geen geval eene doode letter zijn. Het regeren wordt anders onmogelijk en het gaat niet altijd op, dat *alle* koloniale onderwerpen, die regeling behoeven, *hier te lande* even goed door de wetgevende Magt als bij Koninklijk Besluit kunnen worden geregeld.

Wat nu de kolonien zelve betreft, dáár kan omtrent het bestuur, m. i. geen ander stelsel worden aangenomen dan dat, hetwelk in elk der beide Gouvernementen, het uitvoerend gezag in den persoon des Gouverneurs *centraliseert*. Het collectief begrip van *kolonie*, stelt het bestaan van *deelen* of *gedeelten* dier kolonie op den voorgrond. De kolonie zelve in hare eenheid kan eigen *regeling* hebben, *bestuur* nimmer. Maar eigen regeling noch bestuur is voor de *deelen* eener kolonie denkbaar. Anders houdt zij op *kolonie* te zijn; de verhouding tot het

Moederland wordt onmogelijk, en het beheer zelf mist allen regel en grondslag.

Die *deelen*, men noeme ze *afdeelingen*, *divisien* of *districten*, kunnen, in betrekking tot de noodige eenheid van het gezag, in den persoon des Gouverneurs gevestigd, nimmer anders zijn dan *administratieve ligchamen*, ondergeschikt en verantwoordelijk aan het hoogst uitvoerend gezag in de kolonie, dat zich op zijne beurt in dezelfde ondergeschiktheid en verantwoordelijkheid bevindt, in betrekking tot het uitvoerend bewind in den Staat. De deelen staan in dezelfde verhouding tot het centraal-koloniaal bestuur, als de kolonie zelf tot het Rijksbestuur. De besturen aldaar zijn niet anders dan instellingen van het algemeen administratief gezag, dat geroepen is in *alle* bijzondere belangen der kolonie, tot de geringste locale toe, te voorzien [1]).

In Nederland lossen zich de kiesdistricten, uit een administratief oogpunt, op in *gemeenten*, met *eigen regeling* en *bestuur*. Nu is voor *koloniale* kiesdistricten, in de verste ontwikkeling, die men zich voor deze denken kan, het ontwikkeld standpunt der Nederlandsche gemeenten, ten eenenmale onbereikbaar. Het grondbegrip der verdeeling in kiesdistricten, in betrekking tot eene koloniale vertegenwoordiging, moet dus in een ander stelsel gezocht worden.

[1]) Ik beschouw die deelen hier van het standpunt, waarop de Staatsregeling van 1798, bij art. 147, de *departementale* en *gemeentebesturen* in ons Vaderland had geplaatst.

Zij behoort, m. i., dezelfde te zijn, als de verdeeling in betrekking tot het koloniaal bestuur. De districten zelve zijn departementen van algemeen bestuur. Zij moeten dit blijven. Geen stelsel, ook niet het kiesstelsel, mag hierin verandering brengen [1]).

Van dit standpunt heb ik mij bij het zamenstellen der volgende Proeve van Wet bewogen. Meestendeels heb ik mij moeten bepalen de Nederlandsche Kieswet na te schrijven. Zoo veel in mij was, heb ik evenwel getracht het niet te doen zonder nadenken. Waar ik al geen ander beginsel voorstond, heb ik mij nu en dan eenige afwijking veroorloofd.

Het geheele verkiezings-werk heb ik van den Gouverneur doen uitgaan, om het tot den Gouverneur te doen terugkeeren. De verhouding der Landdrosten; de verpligte kennisgeving van den uitslag der verkiezingen in *al* de kiesdistricten aan dien hoofdambtenaar, vloeijen daaruit voort. Het aanplakken, vaststellen en sluiten der lijsten, op last van den Gouverneur; de verpligte inzending der processen verbaal van de verkiezingen en der stembilletten door de stembureaux aan het bestuur van elk district en door deze alle aan het Gouvernement der kolonie, zijn daarvan even zoo vele gevolgen.

De indeeling in kiesdistricten moet alleen en *uitsluitend* beschouwd worden, als eenvoudige *maatregel van administratie*, die tot strekking heeft *de uitoefening van het kies-*

[1]) Zie art. 1 der Proeve-Wet en de aantt. aldaar.

regt mogelijk en gemakkelijk te maken. Maar de kiesdistricten zelve mogen er geene verhouding door verkrijgen, die hen, in betrekking tot het algemeen bestuur, eenige zelfs de minste zelfstandigheid waarborgt. Zij houden anders op te blijven *deelen* eener kolonie, en zouden het standpunt van Nederlandsche *Gemeenten* veroveren.

Er zij dus *éène* verdeeling of indeeling der kolonie; die, in betrekking tot het bestuur. De indeeling in kiesdistricten rigte zich hierna en zij *dezelfde.* Dit kan zeer goed. Het kiesstelsel zal dan, ook bij de invoering, geen schok, noch botsing kunnen veroorzaken. Op andere grondslagen gebouwd zal er belemmering en verwarring uit ontstaan.

PROEVE VAN WET, REGELENDE HET KIESREGT IN DE KOLONIE SURINAME EN DE BENOEMING VAN DE LEDEN VAN DEN KOLONIALEN RAAD, MITSGADERS DE WIJZE HUNNER AFTREDING. [1]).

WIJ, enz.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN DE VERDEELING DER KOLONIE SURINAME IN KIESDISTRICTEN.

Art. 1.

De Kolonie *Suriname* wordt verdeeld in drie kies-districten, te weten:

a het kiesdistrict *Paramaribo*, bestaande uit de stad Parama-

1) De Wet regele het kiesregt in iedere kolonie afzonderlijk. De beginselen zijn in beide dezelfde.

Deze Proeve-Wet bepaalt zich alleen tot Suriname. De toepassing voor *Curaçao* en de onderhoorige eilanden komt mij voor niet moeijelijk te zijn. Er zijn slechts eenige wijzigingen, die de plaatselijke gesteldheid noodzakelijk zal maken. Zij bepalen zich n. l. tot de volgende:

a de verdeeling in kiesdistricten.

b de bepaling van den census.

c de wijze van beslissing der bezwaren tegen de kiezerslijsten, voor zoo veel betreft de aanwijzing van het regts-collegie, dat daarover zal regt spreken.

d de verhouding der Gezaghebbers op de eilanden tot den Gouverneur van Curaçao in betrekking tot het werk der verkiezingen. Zie art 69 van het Ontw. Reglement van 1855. Verg. art. 102.

ribo en de landen en wateren welke in den omtrek dier stad zijn gelegen, waartoe gerekend worden te behooren de thans bestaande divisien, bekend onder de namen van: 1°. Boven Suriname en Thorarica. 2°. Para. 3°. Beneden Commewijne. 4°. Beneden Cottica. 5°. Matappica. 6°. Boven Commewijne. 7°. Boven Cottica en Perica, en 8°. Saramacca.

De hoofdplaats van het kiesdistrict is de stad Paramaribo.

b het kiesdistrict *Nickerie*, bestaande uit de Nickerie-punt of de zoogenaamde stad Nieuw-Rotterdam, benevens de in dat district gelegene plantagiën, nederzettingen en etablissementen.

De hoofdplaats van dit kiesdistrict is de Nickerie-punt.

c het kiesdistrict *Coronie*, bestaande uit de in dat district gelegene plantagiën, nederzettingen en etablissementen.

De hoofdplaats van dit kiesdistrict wordt gerekend te zijn ter plaatse waar de Landdrost zijn verblijf houdt.

AANTT. Omtrent deze verdeeling heb ik mijne meening trachten te ontwikkelen in het opstel dat deze Proeve voorafgaat. Het is de tegenwoordige verdeeling der Kolonie en daarbij de natuurlijkste. *Men brenge geene veranderingen, waar men die niet behoeft.* Zie de Inleiding tot deze Proeve. Vergelijk hiervoren pag. 13 en volgg.

Over de *divisien*, zie men verder het Divisie-Reglement, gearresteerd bij 's Konings Besluit van 8 Oct. 1835 N°. 3. opgenomen in het Gouv. Blad van 1842 N°. 3.

Over de *districten*, het Reglement opgenomen in het Gouv. Blad van 1836 N°. 2. Verg. de Publicatie van den 10 Oct. 1851, G. Blad N°. 10.

Ik teeken hier nog aan, dat een artikel, in den geest van art. 77 der Grondwet, in het Regerings-Reglement van W. Indië, naar het mij voorkomt, uit den aard der zaak kan gemist worden.

Art. 2.

Onder-kiesdistricten kunnen, na gehoord advies van den Adviserenden Raad, door den Gouverneur der kolonie worden aangewezen.

Aantt. Zie art. 99 alin. 4 der Ned. kieswet van 4 Julij 1850. Stbl. No. 37. Vergel. echter art. 30 dezer Proeve en de aanteekeningen aldaar.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN DE KIEZERS.

Art. 3.

Kiezers van leden van den Kolonialen Raad van Suriname moeten zijn:

1º. Nederlanders in het vol genot der burgerlijke en burschapsregten.

2º. Meerderjarigen, en

3º. Ingezetenen der kolonie

Zij moeten in de directe belastingen betalen de som, die voor de verschillende kiesdistricten respectivelijk bij art. 5 wordt aangeduid.

Aantt. *Alinea* 1. Zie het betoogde op pag. 59 en volgg.

Alinea 2. Zie Aantt. op art. 4. alin. 2.

Alinea 3. De kieswet der kolonie, bij het volgende artikel verklarende *wie* Nederlanders zijn, en krachtens welke *wetsbepaling* zij dit doet, noemt verder *ingezeten der kolonie*, hem *die gedurende de laatste, aan de sluiting der kiezerslijsten voorafgaande, twee jaren, zijne woonplaats in de kolonie gehad heeft*." Zie art. 4 alin. 3 dezer Proeve.

Bij de zamenstelling van het onderwerpelijk artikel heb ik het oog gehad op art. 2 der Ned. kieswet.

Het behoeft nu geen betoog, dat het de bedoeling des wetgevers is, dat de *vier* hier gestelde vereischten moeten zamengaan, d. i. *alle* in den persoon van den kiezer moeten vereenigd zijn. Zie art. 11 der Ned. kieswet en art. 11 dezer Proeve.

Hieruit volgt dat de kieswet, van *ingezetenen* gewagende, geene andere dan *Nederlanders-ingezetenen* op het oog heeft. Men vergelijke de analogie der wet van 28 Julij 1850. Staatsbl. No. 50. art. 3d. en Mr. Boissevain in het algemeen overzigt dier wet § 13 en volgg. De wetgever kan daarom onder *ingezetenen* alleen die Nederlanders bedoelen, die, in betrekking tot het *koloniaal Nederlandschap*, zullen zijn de Nederlanders, bedoeld in het aangehaalde art. 3 alinea 4 der wet van 28 Julij 1850.

Ik vestig dáárom op dit punt de aandacht, omdat het Ontwerp-Reglement omtrent dit beginsel niet regt duidelijk is.

Men leest aldaar in art. 22.

„De leden van den Kolonialen Raad worden in de kiesdistricten, waarin de kolonie verdeeld wordt, gekozen door de *meerderjarige ingezetenen*, in het volle genot der *burgerlijke* regten, enz., enz.

Welke meerderjarige ingezetenen bedoelt de Regering hier? Alle, zonder onderscheid? Of zijn de *vreemdelingen-ingezetenen* uitgesloten?

Is het niet een eerste vereischte dat dit duidelijk blijke?

En welk verband vindt de Regering in art. 17 en art. 22 van het Ontwerp?

In art. 17 stelt zij het *Nederlanderschap*, in verband met het *bezit*

van het *kiesregt*, als vereischte tot verkiesbaarheid, en in art. 22 spreekt zij *zonder onderscheid* van *ingezetenen*, wien zij *alle*, mits meerderjarig en een zekeren census betalende, het kiesregt *geeft?!* Is dit juist?

Naar mijne zienswijze wordt vereischt:

1°. Het *Nederlander-ingezetenschap*, moet *regel* zijn, en dit moet uit art. 22 blijken.

2°. De wetgever kan, *bij uitzondering*, aan *vreemdelingen-ingezetenen*, of juister, aan *niet-Nederlanders-ingezetenen*, het kiesregt geven. Echter niet aan *alle*, maar alleen aan die, welke aan zekere bij de wet bepaalde vereischten en gestelde voorwaarden voldoen. Zie hierover art. 5 dezer Proeve en de aanteekeningen aldaar. — Maar ook die *uitzondering* moet in het Regerings-Reglement haren grondslag vinden en duidelijk in de wet opgenomen zijn. Het begrip van het *ingezetenschap* moet, even als het *Nederlanderschap*, uit het Reglement blijken. En dit kan allezins.

Zoo als art. 22 nu luidt, laat het zich m. i. niet verdedigen.

Moest eindelijk in dit artikel, in plaats van het genot van burgerlijke regten *alléén*, ook niet het genot van *burgerschapsregten* tot vereischte gesteld zijn? Zie pag. 64 en volgg.

Alinea 4. Zie Aantt. op art. 4 alin. 5.

Art. 4.

Deze Wet houdt:

Voor *Nederlander*, hem die het is volgens het Regeringsreglement, bij art. (17) verklarende wie Nederlanders zijn.

Voor *meerderjarig*, hem die den ouderdom van drie en twintig jaren heeft vervuld, en in de cohieren der belasting reeds als schatpligtig is aangeslagen.

Voor *ingezeten der kolonie*, hem die zijne woonplaats ge-

durende de laatste, aan de sluiting der kiezerslijsten voorafgaande, *twee* jaren, in de kolonie gehad heeft.

Voor *directe belastingen*, de belasting in de kolonie bekend onder den naam van personeel.

Voor *betalen*, het aangeslagen zijn in de cohieren der belasting van het personeel, die op het oogenblik én van het opmaken én van het sluiten der kiezerslijsten tot de loopende dienst behooren; en het betaald hebben van deze en de overige belastingen voor welke men aangeslagen is, voor zoo veel die op de beide bedoelde tijdstippen, hetzij geheel of gedeeltelijk, volgens de daaromtrent bestaande wettelijke verordeningen, opvorderbaar en verschuldigd mogten zijn.

AANTT. *Alinea* 1. Omtrent deze alinea verwijs ik naar het betoogde op pag. 59 en volgg. Het is voldoende wanneer het Regerings-Reglement, de Grondwet der kolonie, duidelijk omschrijft, wie, in betrekking tot de kolonie, voor *Nederlanders* gehouden worden.

Ik vestig hier evenwel de aandacht op de *gemanumitteerden* en eventueel op de *geëmancipeerden*. Men kan deze onmogelijk tot het genot van *alle* burgerlijke, maar volstrekt niet tot het genot van burgerschapsregten roepen; en, indien al, dan toch zeer zeker eerst na een bepaald en betrekkelijk lang tijdsverloop. Men vergelijke de Publicatie van 3 October 1844. (Gouv. Blad. 1844 No. 5). Dit geldt ook, in de eerste jaren *na* de vestiging althans, ten opzigte van *immigranten-kolonisten*, en ook daaromtrent is eene voorziening in het Regerings-Reglement noodzakelijk.

Alinea 2. Ik heb het slot der bepaling van alin. 2 van art. 2 der Ned. Kieswet: *of voor den ter sluiting der kiezerslijsten bestemden dag, zal hebben vervuld,* (*nam. zijne meerderjarigheid*) hier niet overgenomen.

Ik laat ter zijde de moeijelijkheid, die de strikte toepassing van

deze bepaling altijd opleveren kan, en meermalen ook oplevert. Maar zij is in de koloniale kieswet niet noodig; want, wordt het personeel de directe belasting, die de kieswet wil, dan zal hij, die op het oogenblik van het sluiten der kiezerslijsten zijne meerderjarigheid heeft bereikt, dáárom alleen niet tot kiezen geregtigd kunnen zijn. Hij zal het tijdstip moeten afwachten waarop hij *schatpligtig* wordt. Dit wordt hij eerst op den 1e Januarij *ná* zijne meerderjarigheid; want naar aanleiding van art. 2. der Publicatie van 14 October 1850 (Gouv. Blad 1850 No. 15), vallen slecht zij in de termen van schatpligtigheid, die op den *eersten dag van het jaar* hunne meerderjarigheid reeds *hebben* bereikt. Moeten nu, en te regt, alle voor de kiezers gestelde vereischten, in den persoon des kiezers zamengaan, dan zal hij én *schatpligtig* én *meerderjarig* moeten zijn, wil hij van zijn kiesregt gebruik maken. Vóór dien tijd heeft hij geene regten. Daarbij komen de moeijelijkheden, waarop ik zoo even doelde, en die op deze wijze kunnen afgewend worden. Men zie Mr. BOISSEVAIN op art. 2 der Ned. kieswet en de aanteekening aldaar sub k. en. l.

Alinea 3. Het behoeft geene opmerking dat de wet hier gewaagt van woonplaats in regtskundigen zin Vergelijk de Aantt. op alin. 3 van het voorgaande artikel.

Art. 2 der Ned. Kieswet beschouwt verder als ingezetenen hen, die sedert de laatste 18 maanden, aan het sluiten der kiezerslijsten voorafgaande, hunne woonplaats hebben gehad *in Nederland* of *in de Kolonien* of *bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen*. Ik meen dat de koloniale Kieswet bepaald vorderen kan: woonplaats *in de kolonie*.

Moge men dus vroeger zijne woonplaats in Nederland of in eene *andere* Nederlandsche Kolonie gevestigd hebben gehad, het doet niets af. Er wordt integendeel gevorderd, dat men die gehad hebbe *in de Kolonie*, waar men het kiesregt wil uitoefenen. Het geldt hier eene *plaatselijke*, niet eene *nationale* keuze. Zie art. 1 alin. 2 der kieswet. Verg. de beraadsl. in de Tweede Kamer, vergad. van 11 Junij

1850 p. 6 en volgg. Men zie hier ook art. 2 der Public. van 14 Oct. 1850. Gouv. Blad No. 15. Vergelijk het Reglement op het Burgerregt in de Ned. W.I. Kolonien, van 3 Maart 1831. (Gouv. Blad No. 13.)

Voorts geloof ik, dat het gevorderd tijdsverloop van *twee* jaren, niet te lang kan worden geacht.

Alinea 4. Ik zou er voor zijn, dat alleen de belasting bekend onder den naam van het *personeel*, voor de kolonie, in betrekking tot de kieswet, onder de directe belastingen gerekend worde. Hierin is naar ik geloof genoegzame waarborg gelegen.

De Regering wil in haar Ontwerp-Reglement bij art. 22, voor den te bepalen census, als minimum *f* 20, als maximum *f* 60. Ik ga hiervan uit. De Publicatie van 14 October 1850 (Gouv. bl. No. 15), bij welke de belasting op het personeel is ingesteld, bepaalt bij art. 5, *tien* klassen van aanslag; de hoogste of eerste klasse *f* 120, de laagste of tiende *f* 5. De 4e klasse staat gelijk met het maximum van den census door de Regering voorgesteld, en bedraagt *f* 60.

Wanneer men nu let op de kohieren der belastingen in de kolonie, dan verkrijgt men zeer spoedig de overtuiging dat, bepaalt men den census der kiesgeregtigheid op *f* 30, hoogstens op *f* 40, (de 6e of 5e klasse der schatpligtigen, (zie art. 5 der belasting-wet van 1850 Gouv. bl. No. 15), tot de kiezers in den regel slechts zullen behooren die ingezetenen, die daartoe in alle opzigten geschikt kunnen worden geacht. Tot het minimum *kan* men gaan. Men *behoeft* echter zoo laag niet te gaan. Er is bij het vaststellen van een' census toch altijd eene rigting die naar lager streeft.

De belanghebbenden uit Suriname willen, in hunne Memorie van Toelichting gevoegd bij het gewijzigd Ontwerp, waarvan ik in het voorgaande opstel gewag heb gemaakt, ook het *personeel*, maar zij voegen er bij:

In de tweede plaats; het hoofdgeld voor particuliere en aan plantagien of panden verbonden slaven, en

In de derde plaats; de belasting op de eigendommen te Paramaribo, bekend onder de benaming van de *quota der huurwaarde.*

Ik heb hiertegen bedenkingen. De *hoofdgelden* toch vallen weg, omdat er in het vervolg geene slaven meer zullen zijn. Buitendien zou het niet oordeelkundig zijn in de kieswet eene belasting op te nemen, die tot het oude, ook tot het veroordeelde stelsel behoort. Hierbij komt dat dan *alleen* eigenaren van slaven en plantagien kiesgeregtigden zouden zijn, en ook van dien kant is het wenschelijk, dat de thans bestaande *hoofdgelden voor de slaven,* het allerminst zullen worden gerekend tot de belastingen, die de kieswet bedoelt.

De *quota der huurwaarde* 1) zou, in betrekking tot de kieswet, tot de directe belastingen kunnen blijven gerekend worden. Maar ik meen dat het personeel genoegzamen waarborg oplevert. Het is daarbij aan geen twijfel onderhevig, dat zij, die de quota der huurwaarde voldoen en nu nog de belasting der slaven-hoofd- gelden te dragen hebben, in den regel tot die klasse van ingezetenen behooren, die voor *f* 30, *f* 40 en hooger in het personeel zijn aangeslagen. Zonder nu deze beide, onder de *directe,* door de kieswet gevorderde belastingen op te nemen, zullen deze ingezetenen, door het personeel alléén, tot de kiezers behooren. Mijne hoofd-rede is, dat de kiezerstand zich op een standpunt van voortgaande ontwikkeling moet kunnen en blijven bewegen. De wet wake er daarom voor, dien stand niet binnen eene zekere en bepaalde klasse der burgerij, bij uitsluiting, te concentreren 2).

Eindelijk lette men dat de *huurwaarde der woning,* die wel niet is de *quota der huurwaarde,* maar toch hetzelfde beginsel ten grondslag heeft, krachtens art. 4 der belasting-wet van 1850, als maatstaf in aanmerking komt bij de klassificatie der schatpligtigen. Eene reden te meer voor het genoegzame van het personeel. Het eenige, dat de

1) Over deze belasting zie men de Publicatie van den 30 October 1829 (Gouv. blad 1829 No. 19).

2) Zie hierv. pag. 73 en volgg.

wet wil, is een *geschikte* kiezerstand, en dit doel kan op deze wijze worden bereikt. Men zij er alleen op bedacht, dat, wanneer de *aanslag* alléén de schatpligtigheid en daardoor de eerste voorwaarde van het kiesregt bepaalt, de Commissie bedoeld bij art. 6 der Wet van 1850 [1]), zoolang het tegenwoordig belasting-stelsel in de kolonie blijft bestaan, doelmatig en oordeelkundig uit de meest onpartijdigen worde tezamengesteld. De invloed dezer Commissie is uit den aard der zaak aanmerkelijk genoeg. Men strekke die niet verder uit.

Mogt eindelijk het personeel, als de door de kieswet bedoelde belasting worden aangenomen, dan vervalt voor de kolonie de toepassing van art. 3 der Kieswet. Zie art. 2 en 3 der Wet van 14 October 1850, Gouv. bl. No. 15.

Dat vrouwen, hoezeer *meerderjarige ongehuwde*, die eigen vermogen hebben en *niet* bij hare ouders inwonen, in het personeel, naar art. 3 der aangehaalde koloniale belasting-wet van 1850, worden aangeslagen, evenwel van het kiesregt moeten zijn uitgesloten, behoeft naauwelijks aangemerkt 2). Hebben reeds de volwassen beschaafde Europesche maatschappijen den invloed der vrouwen, op het gebied der vertegenwoordiging, en naar ik geloof te regt, willen keeren, zeker is het, dat het volgen van dit beginsel in de kolonie volstrekte noodzakelijkheid is. Dáár toch zijn *zeer vele* meerderjarige *dochters*, die eigen vermogen hebben en op zich zelve staan.

Alinea 5. Om kiezer te zijn, stelt de wet tot vereischte, *dat men eene zekere Som in de belastingen betale.* Art. 3 al. 4.

De Koloniale Kieswet bepaalt hier wat zij houdt voor *betalen.* Ik

1) Dit artikel luidt aldus: „*De klassificatie geschiedt door eene Commissie, bestaande uit den Administrateur van Financien en vier leden door den Gouverneur te benoemen, met bijbenoeming van twee leden, als plaatsvervangers.*" In den regel, zijn tot nu toe *ingezetenen*, tot leden der hierbedoelde Commissie aangewezen.

2) Ook van vrouwen *in den gehuwden staat*, die, uithoofde van de afwezigheid harer echtgenooten of van andere omstandigheden, tijdelijk als hoofden van het huisgezin mogten zijn aan te merken, en als zoodanig in het personeel worden aan geslagen, dient hetzelfde gezegd. Zie art. 3 der Wet van 1850.

heb de orde der Ned. Kieswet gevolgd; van de omschrijving, die zij geeft, ben ik afgeweken; ik verdedig een ander beginsel.

Even als art. 1 en 2 der Ned. Kieswet hun grondslag vinden in art. 76 der Grondwet, even zoo zullen de artt. 3 en 4 dezer Proeve dien moeten vinden in (art. 22 van) het Regerings-Reglement.

In betrekking tot den census leest men in art. 76 der Grondwet: „*De leden* — *worden gekozen* — *door de meerderjarige ingezetenen* — betalende *in de directe belastingen eene Som enz.*"

Welke beteekenis hecht de Ned. Kieswet, bij alinea 5 v. art. 2, aan het woord „*betalende*"? Het „*aangeslagen zijn*" in de Cohieren.

Ik geloof dat deze opvatting strijdt met den geest der Grondwet, en eene fictie is, die men haar heeft opgedrongen.

De census is vastgesteld om den *materielen* toestand van den kiezer te bepalen. Hij moet geacht worden belang te hebben bij de handhaving van rust en orde en bij de keuze van zoodanige personen, die de orde en rust zullen verdedigen. Van dit beginsel uitgaande spreekt de Grondwet niet van „*aangeslagen zijn*," maar van „*betalende ingezetenen.*" En wie kan zij hiermede bedoeld hebben? Immers geene andere ingezetenen dan hen, die *betalen*, d. i. die de belasting *kwijten*, niet hen, die *aangeslagen zijn*, d. i. die *verpligt zijn* de belasting te voldoen, van wien de belasting kan worden *gevorderd*.

Dit gevoelen is bij de behandeling der Kieswet, door eenige leden der Tweede Kamer, tegen den Minister van Binnenlandsche Zaken, in de vergadering van den 11 Junij 1850 verdedigd. Uit overtuiging kies ik hun zijde. Want is de grondwettige beteekenis van „*betalende*" alleen *verpligting tot betaling*, dan blijft men niet ver van een stelsel, dat tot het *algemeen stemregt* zou kunnen leiden; een stelsel, dat niet in de bedoeling van onze grondwettelijke instellingen ligt [1]; voor de W. I. koloniën is het zeker af te keuren. 1857 is niet 1682.

[1] Men zie onder anderen de Redevoeringen van den Heer Mr. F. A. v. Hall in de vergaderingen van de Tweede Kamer van den 4 en 11 Junij 1850; die van

Ik erken evenwel dat „*betalende*" naar de spraakkundige opvatting, evenzeer kan beteekenen: hij, die *betaalt*, als hij, die *betaald heeft*, welligt in zekeren zin ook hij, die *verpligt is* te betalen. Eene uitdrukking voor zoo verschillende opvatting vatbaar, is, in eene Grondwet vooral, niet op hare plaats. Waar over de beteekenis kan getwist worden, moet men ze zooveel mogelijk vermijden, en ik kan het daarom niet goedkeuren, dat de Regering, in art. 22 van het Ontwerp-Reglement voor West-Indie, de woorden van de Grondwet overneemt. Men leest er:

„De leden van den Kolonialen Raad worden gekozen door de meerderjarige ingezetenen, — *betalende* in de directe belastingen enz."

Ware het niet juister wanneer er stond:

„De leden van den Kolonialen Raad worden gekozen door de meerderjarige ingezetenen — die, in de directe belastingen *betalen* eene Som, welke enz."

Op zich zelve, ik weet het, neemt deze redactie alle zwarigheid niet geheel weg, maar zij komt nader bij de bedoeling, die de census beoogt, en kan er volkomen aan beantwoorden, wanneer de Koloniale Kieswet de beteekenis van het koloniaal-grondwettige „*betalen*" duidelijk omschrijft [1]).

---

de Heeren Jhr. Boreel van Hogelanden en Mr. Donker Curtius in de vergadering van 11 Junij 1850. Verg. de redevoeringen van de Heeren Mr. Groen van Prinsterer en van Dam van Isselt in de vergadering van 14 Junij, en die van den Heer van Rijckevorsel in de vergadering van 15 Junij 1850.

Ook in de zitting der Eerste Kamer is een groot tal leden, ook die *voor* het Ontwerp hebben gestemd, bij dit bezwaar blijven stilstaan, en ik heb reden om te twijfelen of eene zesjarige ondervinding wel heeft bewezen, dat de euvelen, die men toen duchtte, zoo geheel denkbeeldig waren.

Maar hoe ook, in eene kolonie worden *waarborgen* geeischt.

1) In het Regerings-Ontwerp stond, — en men leest nu nog in alinea 3 van art. 1 der Kieswet: — „Eene — tabel wijst de Som aan, die men, — in de directe belastingen *moet betalen*." De Regering heeft derhalve de woorden der

Uit de Handelingen der Tweede Kamer blijkt, dat op alinea 5 van art. 2 der Kieswet twee amendementen zijn voorgesteld, het eene door den Heer Mr. F. A. van Hall, het andere door den Heer Mr. J. S. Lotsij. Het eerste is niet ter stemming gebragt; het laatste is verworpen. Met den geest en de strekking dier beide amendementen heb ik mij volkomen kunnen vereenigen; zij bepalen den grondslag van hetgeen ik, omtrent dat punt, in de Koloniale Kieswet wensch te zien opgenomen [1]).

Ik ga, even als de voorstellers, uit van de stelling, dat de census alle bedoeling zou missen, wanneer *de betaling* der belasting, niet de uitdrukkelijke voorwaarde was, waarop de kiesbevoegdheid rust.

Grondwet niet overgenomen; anders had zij, in plaats van „*moet betalen*", geschreven: „die men — in de directe belastingen „*moet betalende zijn*, of „*betalende is.*" Het woord „*betalende*" is bij de behandeling in de Kamers ter sprake gekomen. Ik hecht aan deze omstandigheden. Hoe ook, hij, die *moet betalen* beteekent iets anders dan hij, die *betalende is*. En daar, mijn's inziens, de Kieswet, in alinea 5 van art. 2, tot niets anders geroepen was, dan om het „*moet betalen*" in alinea 3 van art. 1 te verklaren, zoo geloof ik, dat ook in de keuze der woorden, door de Regering in de Kieswet gebezigd, het bewijs ligt opgesloten, dat „*aangeslagen zijn*," de beteekenis van het „*betalende*" der Grondwet niet teruggeeft, maar nog veel minder het „*moet betalen*" der Kieswet, naar eisch en juist uitdrukt. Ook deze grond pleit voor de opvatting, die ik verdedig.

1) In het Regerings-Ontwerp stond, en men leest nu ook in alinea 5 van art. 2 der Kieswet:

„Voor betalen, het aangeslagen zijn in de kohieren die op het oogenblik van het sluiten der kiezerslijsten tot de loopende diensten behooren."

Het amendement van den Heer van Hall luidde:

„Voor betalende hem, die tot het bedrag der Som, op de bij deze Wet gevoegde tabel aangewezen, aangeslagen is in de kohieren, die op het oogenblik van het opmaken en sluiten der kiezerslijsten tot de loopende dienst behooren en op het oogenblik van het opmaken de verschenen termijnen of althans zoodanige Som, die gelijk staat met de op de bedoelde tabel aangewezen Som heeft uitbetaald."

Het amendement van den Heer Lotsy strekte, om bij de alinea, zoo als zij door de Regering was voorgesteld, te voegen de woorden:

„en het betaald hebben van de helft van den daarin gestelden aanslag voor zooveel de personele belasting en het patentregt betreft, vóór den 31 Januarij."

Het amendement van den Heer VAN HALL ving aan met de woorden: *voor betalende, hem enz.* Ik schrijf eenvoudig: *voor betalen enz.* Mij dunkt dat de wet den *persoon*, die betaalt, buiten beschouwing kan laten. Zij behoeft alleen het *feit*, het betalen *als daad* te omschrijven.

Verder wil dit amendement, dat in aanmerking zullen komen, „de cohieren, die op het oogenblik van het *opmaken* en *sluiten* der kiezerslijsten tot de loopende dienst behooren.” Ik heb dit overgenomen, te meer omdat, naar ik mij voorstel, het *onbepaalde* der Ned. kieswet, in betrekking tot de *werkelijke sluiting* van de kiezerslijsten, in de koloniale kieswet kan worden vermeden [1]) De Ned. kieswet gewaagt alleen van het oogenblik van het *sluiten*, maar ik ben het geheel met dit amendement eens, dat de kiezer, om van zijn kiesregt gebruik te kunnen maken, op de cohieren der belasting moet voorkomen op *twee* tijdstippen. Vooreerst bij het *opmaken* der kiezerslijsten, d. i. *bij het begin*, daarna bij het *sluiten* derzelve, d. i. *bij het einde*.

Naar art. 8 van deze Proeve zal de lijst worden opgemaakt den 31 Januarij van ieder jaar. Op dat tijdstip moet hij die kiezer is, reeds *schatpligtig* zijn. Dat is de onmisbare voorwaarde. Maar hij moet ook op die lijst *blijven* en daarop nog voorkomen op het tijdstip der *sluiting*, (zie art. 21 dezer Proeve); met andere woorden, hij moet nog schatpligtig zijn op het oogenblik, dat hij *door de daad* van zijn kiesregt gebruik maakt. Immers zou het kunnen gebeuren, dat hij, den 31 Januarij nog schatpligtig zijnde, inmiddels vóór de sluiting der lijsten had *opgehouden* schatpligtig te zijn; hetzij door vrijstelling, hetzij door niet meer in de termen van schatpligtigheid te vallen. In beide gevallen mist hij een der eerste voorwaarden van stembevoegdheid, en zou het beroep dat hij schatpligtig was in het oogenblik van

1) De woorden eener wet moeten *strenge* beteekenis hebben. Ik heb getracht dat „*sluiten*” in de koloniale kieswet, „*sluiten*” zou beteekenen. Zie art. 22 dezer Proeve. Verg. de Aantt. aldaar.

het *opmaken* der lijst, tot ongerijmdheid leiden, tegen de bedoeling der wet zijn, en het oogmerk van den census verijdelen.

Deze alinea stelt verder: „dat de kiezer moet betaald hebben, wat op de beide bedoelde tijdstippen aan belasting opvorderbaar en verschuldigd is."

Twee omstandigheden moeten derhalve, én op het tijdstip van het opmaken, én op dat van het sluiten, zamenloopen. Op beide tijdstippen moet men én schatpligtig zijn én het verschuldigde betaald hebben. Het eerste is, zoo als ik reeds zeide, de onmisbare voorwaarde. Het tweede zet die voorwaarde kracht bij.

Ook hier ben ik het vòlkomen eens met de strekking van het amendement van den Heer v. Hall, maar ik heb een anderen weg gevolgd, en mij iets meer bewogen in de rigting van het amendement van den Heer Lotsij. Naar mijne bedoeling zal men, om kiezer te kunnen zijn, moeten betaald hebben, hetgeen men op de *beide* bedoelde tijdstippen verschuldigd is. Ik schreef ook: „*hetzij geheel* of *gedeeltelijk*", dewijl de koloniale belasting-wetten de voldoening der belastingen in termijnen splitsen. Men zal dus kunnen volstaan met het bewijs van de *termijnen* te hebben voldaan, zoowel die, welke op het oogenblik van het opmaken der kiezerslijsten reeds verstreken of verschuldigd zijn, als die, welke op het oogenblik van het sluiten inmiddels mogten zijn verstreken of verschuldigd zijn geworden. Alzoo zal hij, die op 31 Januarij zijne belasting reeds heeft aangezuiverd en op de lijst geplaatst is, däärdoor allëén nog niet geregtigd zijn tot de keuze mede te werken; maar ook op het oogenblik van het sluiten zal moeten blijken, dat hij aan zijne verpligting heeft voldaan, wil hij op de lijst *blijven* en tot kiezen geregtigd zijn [1]). Op die wijze alleen is bereikbaar, wat de wet door den census beoogt. *Betalen* in

1) Art. 21 dezer Proeve-wet heeft ten doel dit beginsel toepassing en uitvoering te verzekeren.

den werkelijken zin, dat wil de Grondwet. Anders verkrijgt men non-valeurs en wordt de geheele bepaling eene fictie. Al ware het dan ook maar ten deele, kan hierdoor een euvel worden vermeden, dat het kiesregt ontzenuwt. Men zij er vooral op uit, zooveel mogelijk te voorkomen, dat dezulken kiezers kunnen worden, van wien het bijna zeker is, dat zij aan den invloed van anderen onderworpen zullen zijn.

Ik heb hier ook gewaagd van *„deze en de overige belastingen.”* Derhalve niet alleen de voldoening der belasting, waarop het kiesregt doelt, maar van *al* de belastingen, welke men, hetzij geheel of voor de verschenen termijnen, op de bedoelde tijdstippen verschuldigd mogt zijn. Mijne bedoeling is deze: Om kiezer te zijn wordt, in betrekking tot den census, alleen vereischt, dat men schatpligtig en aangeslagen zij in het personeel, en het verschuldigde *betale* . Niets meer. Maar is de materiële toestand van den kiezer zóódanig, dat hij ook voor *andere* belastingen b. v. grondlasten, huurwaarde, patent 1) enz. in de cohieren is aangeslagen, dan zal hij ook het bedrag *dier* belastingen of de verschenen termijnen moeten *voldaan* hebben, op het oogenblik dat

1) De belasting van het *patent* moet zeer zeker niet onder de belasting, die de kieswet bedoelt, opgenomen worden. Eene eenvoudige aanvrage aan het bestuur is voldoende, om patent te verkrijgen en aangeslagen te worden. Er ware dan aan fraude electorale geen eind, zelfs al werd die belasting *voldaan.* Men zou een aantal kiezers zien opdagen, die niet den geringsten waarborg opleverden. Dit vermijde men vooral in eene kolonie. Bij het personeel bestaat dat gevaar niet. Daar vindt geene *eigen* aangifte plaats. De aanslag geschiedt *buiten* den belastingschuldige. Zie de wet van 1850. Gouv. bl. No. 15.

Hetgeen in Belgie gebeurde, heeft in dit opzigt eene zeer leerrijke zijde; want toen daar de verwijdering tusschen de twee groote politieke partijen was gevestigd, bespeurde men dat in de *loi electorale* van 31 Maart 1831 een middel aanwezig was, om door eene kleine opoffering het kiesregt te koopen, en nu kwam men op het denkbeeld om, door vrijwillige bijdragen, gelden te verzamelen en daarmede te betalen voor hen, die ten dienste stonden van de eene of andere partij, en zich hadden doen aanslaan, hoezeer wetende niet te zullen, ook niet te kunnen betalen. In de wet van 31 Maart 1831, stond: „Les contributions ne sont comptées a l'electeur, que pour autant qu'il a *été imposé* ou *patenté,* etc' In de wet v. 7 April 1843 staat: Les contributions, pour autant qu'il à *payé* etc. Verg. de Constitution Belge Art. 47.

hij op de lijst vermeld wordt, en op het oogenblik waarop hij van zijn kiesregt gebruik maakt. Mag de uitoefening van het kiesregt niet op die wijze aan het belang van 's lands schatkist worden dienstbaar gemaakt? Ik vind geene gronden die er tegen pleiten. Die de uitoefening van een der schoonste burgerschaps-*regten* wil, beginne met het nakomen zijner burger-*pligten*. Het voldoen der belastingen is een der eerste.

Het te betalen bedrag afhankelijk te maken van het bedrag van den census, gelijk het amendement van den Heer Mr. VAN HALL in de laatste plaats wilde, met dat gevoelen heb ik mij niet kunnen vereenigen. Het doel ware daardoor niet bereikt. De census is bepaald, is de aangewezen maatstaf. Het is echter *niet* de census, maar de belasting, die betaald moet worden. Beide staan op zich zelve. Onevenredigheid, ongelijkmatigheid tusschen hoog en lager-aangeslagenen in de belasting, zou van den beoogden maatregel het gevolg zijn. Er zou een privilegie uit ontstaan [1]).

Art. 5.

Tot de uitoefening van het kiesregt zijn ook toegelaten, die, geen Nederlanders zijnde, bij het in werking brengen van deze wet, reeds gedurende 15 (10) jaren in Suriname zullen gevestigd geweest zijn, er eigenaren zijn van onroerende goedederen, en in het burgerregister der kolonie zijn ingeschreven; mits voldoende aan de andere vereischten bij art. 3 vermeld.

AANTT. Het kiesregt behoort tot de burgerschapsregten. Derhalve kunnen alleen *Nederlanders* kiezers zijn.

De exceptionele toestand waarin eene kolonie zich bevindt, maakt evenwel eene uitzondering op dit beginsel noodzakelijk. Van hier het voorschrift in dit artikel vervat.

1) Men zie de redevoering van den Heer Mr. DE FREMERY in de verg. der Tweede Kamer van 11 Junij 1850

Ik vond hiertoe aanleiding in hetgeen, m. i. zeer juist, in de Memorie van Toelichting, gevoegd bij het gewijzigd Ontwerp uit Suriname (pag. 2), is betoogd: „dat welligt een zesde gedeelte van de bezittingen in Suriname aan vreemdelingen behoort, van welke verscheidene in de kolonie wonen.”

Ik stel echter als voorwaarde, de eigendom van *onroerende goederen*. Er zijn ook vreemdelingen in Suriname, die geene eigenaren van *plantagiën* zijn.

Ik weet dat de Surinaamsche Ontwerpers die uitzondering hebben gewild, in betrekking tot de *verkiesbaarheid* tot lid van den Kolonialen Raad. Ik schrijf die hier, met het oog op de *bevoegdheid als kiezer*. Omtrent de *verkiesbaarheid*, verwijs ik naar het betoogde op pag. 68.

Vreemdelingen, die den zetel van hun vermogen in de kolonie hebben gevestigd, hebben ongetwijfeld regt om, onder bepaalde beperkingen, mede te werken tot de keuze van hen, die de bevolking op het gebied der wetgeving vertegenwoordigen. Maar verder mag zich dat regt niet uitstrekken. Verg. art. 3 en de Aantt. op alin. 3.

Art. 6.

De som die men, om tot het kiezen van leden van den Kolonialen Raad bevoegd te zijn, in de directe belastingen betalen moet, is, voor het kiesdistrict *Paramaribo*, even als voor *Nickerie* en *Coronie*, de som van *f* . . . . . .

Aantt. De vrije bevolking van Nickerie en Coronie is over het algemeen en naar verhouding meer bemiddeld, dan die van het district Paramaribo, waar meerdere en *alle* klassen der maatschappij zich vereenigd vinden.

Ik zie geene reden om in den census, in betrekking tot de onderscheiden kiesdistricten, eenig verschil te brengen. Nimmer echter de census voor de kiesdistricten Nickerie en Coronie *lager* gesteld, dan voor het kiesdistrict Paramaribo. De aanzienlijkste eigenaren wonen

in Nickerie of Coronie. De census dus aldaar veeleer hooger. Het beste komt mij voor, dat men dien voor *al* de kiesdistricten gelijk stelle, en op *f* 30, hoogstens op *f* 40 bepale, de 6e of 5e klasse van aanslag in het personeel, ingevolge de wet van 14 October 1850. Gouv. No. 15.

Zou men den census voor de vreemdelingen, die de kieswet bij art. 5 bedoelt, en wien zij bij uitzondering stembevoegdheid geeft, niet hooger kunnen stellen, dan voor hen, die art. 3 der kieswet op het oog heeft? Ik geef dit in bedenking. Zou er iets onbillijks in zijn? Ik geloof het niet.

Art. 7.

De bewijsmiddelen voor het bestaan van den aanslag en de betaling, door deze wet gevorderd, zijn:

het aanslagbillet.

een uittreksel uit het kohier der belastingen.

de quitantie van den Ontvanger.

Aantt. Zie hiervoren de Aantt. op alin. 5 van art. 4. Niet alleen de aanslag, maar ook de betaling moet bewezen worden. Zie ook Mr. Boissevain in zijne aanteekening op art. 4 der kieswet.

Ten slotte doe ik hier nog opmerken, dat wanneer het personeel *alleen* de directe belasting zal zijn, die de kieswet bedoelt, in dat geval, de bepaling, vervat in art. 5 der Ned. kieswet, in de kieswet der kolonie niet behoeft opgenomen te worden. De *bekende* of *onderstelde gegoedheid* is, volgens het koloniaal belastingstelsel, ook de maatstaf bij de klassificatie der schatpligtigen; en aan gegoedheid van iemand, die *geregtelijken afstand* van zijne goederen gedaan heeft, kan redelijkerwijze niet gedacht worden. 1)

1) Zal, in afwachting van de zoo gewenschte en noodige invoering der Nederlandsche wetboeken in de West-Indiën, niet reeds voorloopig moeten worden

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DE LIJSTEN DER KIEZERS.

Art. 8.

Naar aanleiding der tot de loopende dienst behoorende kohieren, wordt jaarlijks in ieder kiesdistrict, uiterlijk op den en wel te Paramaribo door den Ontvanger en Betaalmeester, en te Nickerie en Coronie door de respective Landdrosten, eene lijst opgemaakt, te waarmerken door den Administrateur van Financiën te Paramaribo, waarin wordt gebragt de naam van elk ingezeten, die de in de kiezers gevorderde vereischten bezit.

Deze lijsten vermelden, behalve den naam, tevens de voornamen van den kiezer, de plaats en de dagteekening zijner geboorte, de dagteekening zijner naturalisatie, zoo deze heeft plaats gevonden, en het bedrag waarvoor hij in de belasting is aangeslagen.

Aantt. Er bestaat geen bezwaar, dat deze lijsten op den 31 Januarij in gereedheid zullen kunnen zijn. Men zie art. 1 der belastingwet van Oct. 1850. (Gouv. bl. 1850 No. 15).

Ik geloof ook de hier voorgestelde wijze de eenvoudigste, en zie

voorzien in eenige gedeelten der koloniale wetgeving? Vorderen de faillieten, de geregtelijke afstand van goederen en het leerstuk van het verlies der burgerlijke en burgerschapsregten enz., enz. niet *dadelijke* regeling bij de wet? Het aannemen van eene nieuwe grondwet voor de koloniën, en de invoering van van het kiesstelsel, maken dit, naar mijn inzien, gebiedend noodzakelijk. Verg. pag. 63.

geene reden om eerst eene lijst of opgave te doen opmaken, waarop *al* de ingezetenen voorkomen, ten einde naderhand daaruit eene *lijst van kiezers* zamen te stellen. (Zie artt. 7 en 8 der kieswet). Vooreerst is de bevolking niet zoo talrijk, dat dubbele lijsten noodzakelijk zouden kunnen geacht worden. En buitendien, welk Collegie aan te wijzen, om de taak der Gemeenteraden te vervullen? De bevoegdheid bij Art. 11 gegeven, levert m. i. waarborgen genoeg, tegen iedere vergissing of verzuim van de ambtenaren, die met het opmaken der kiezerslijsten belast zijn.

Intusschen ben ik het met mij zelven omtrent dit artikel niet geheel eens geworden. Uit de artt. 52—61 van het Besluit van Z. M. van 8 October 1835, No. 3. (Gouv. bl. 1836 No. 2), vaststellende een *Reglement op het beheer der districten Nickerie*, is het duidelijk, dat de Landdrosten dier districten ook zijn, de door de wet aangewezen ambtenaren, die met de perceptie van 's lands geldmiddelen in hunne districten, voor en in naam van den Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester te Paramaribo, belast zijn. De aanslag zelve geschiedt te Paramaribo. Ook de Cohieren bevinden zich daar. Zouden nu de in dit artikel bedoelde lijsten, voor de *drie* kiesdistricten, niet kunnen worden opgemaakt, door den Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester, onder het waarmerk van den Administrateur van Financiën der Kolonie? En is dan aan het oogmerk niet tevens geheel beantwoord, wanneer de lijsten, de kiezers in Nickerie en Coronie betreffende, bij de aanplakking bedoeld in Art. 10, door de Landdrosten werden gewaarmerkt? Ik geef dit in bedenking. Verg. de Inleiding dezer Proeve. Zie ook de Aantt. op Art. 5.

Art. 9.

De lijsten der *drie* kiesdistricten worden, uiterlijk dagen daarna, op last van den Gouverneur der Kolonie, ter bekwamer plaatse aangeplakt, en gewaarmerkte afschriften derzelve, gedurende acht dagen, ter Gouvernements Secretarie te Paramaribo

voor een ieder ter inzage nedergelegd. Hiervan geschiedt te gelijker tijd openbare kennisgeving.

AANTT. De nederlegging der lijsten kan ook plaats vinden ter Griffie van het Koloniaal Geregtshof. Zie Aantt. op Art. 11. Ik heb bij dit artikel en de volgende het oog gehad op de bedenking, die ik maakte aan het slot van de aanteekening op het vorige artikel. Zou dit stelsel niet de voorkeur verdienen?

Art. 10.

In de districten Nickerie en Coronie worden de lijsten hiervoren bedoeld eveneens, op denzelfden tijd, op last van den Gouverneur aangeplakt, en afschriften derzelve, gedurende acht dagen, op het bureau van de Landdrosten ter inzage nedergelegd. Ook daarvan geschiedt in de vermelde kiesdistricten de noodige openbare kennisgeving.

Art. 11.

Elk ingezeten der kolonie de in Art. 3 vermelde vereischten bezittende, en bijgevolg ook hij, die in de termen is vallende van Art. 5 dezer wet, is bevoegd tegen de opgemaakte lijsten bezwaren in te dienen:

1°. wanneer daarop zijn naam of die van een ander tegen de bepaling vervat in Art. 8 niet, of niet behoorlijk voorkomt,

2°. wanneer daarop de naam van iemand is gebragt, die een of meer der in de kiezers gevorderde vereischten mist of uitgesloten is.

AANTT. Dit artikel is ontleend aan Art. 11 der Kieswet. Men leest daar evenwel: „*Elk inwoner van het kiesdistrict.*”

Ik heb hier de volgende bedenking. Naar aanleiding van Art. 22 van het Ontwerp-Reglement van 1855, vordert Art. 3 dezer Proeve,

als vereischte van het kiezerschap, dat men zij *ingezeten der kolonie.* Zou het derhalve niet te verdedigen zijn, dat niet alleen aan *elk inwoner van het kiesdistrict*, maar aan *elk ingezetenen der kolonie*, die de in Art. 3 vermelde vereischten bezit, de bevoegdheid werd gegeven, waarop dit artikel doelt? Of moet zij worden beperkt tot de lijsten van het district, waar hij zijn werkelijk verblijf houdt? Ik geloof het eerste. Het zijn van ingezeten der kolonie is een der vereischten voor het kiesregt. Een verband tusschen dit Art. en Art. 3 is alzoo noodzakelijk. Ik vind hierin grond voor de bedenking bij Art. 8 en 9 geopperd, waar ik heb voorgesteld, de lijsten der *drie* districten, in *al* de drie districten te doen aanplakken en afkondigen. Zie de Aantt.

In Art. 11 der Kieswet staat verder aan het slot, dat men ook zijne bezwaren kan indienen, wanneer op de kiezerslijsten is gebragt den naam van iemand, *die op de kiezerslijst eener andere gemeente staat.* Deze zinsnede, die in verband staat met het bepaalde bij Art. 8 der Kieswet, geloof ik, om de gronden in de Aantt. op Art. 8 dezer Proeve ontwikkeld, voor de kolonie van geen toepassing. Het geval zal er zich, zoo als de inrigting nu is, niet kunnen voordoen, en wat de toekomst betreft, het laat zich niet voorzien, dat de bestaande en de te creëren districten zich spoedig zullen kunnen bewegen op het ontwikkeld standpunt, waarop de gemeenten in Nederland staan. Trouwens *gemeenten* mogen het nooit worden. Zie de Inleiding.

Art. 12.

De bezwaren worden binnen 14 dagen na de dagteekening der in artt. 9 en 10 bedoelde kennisgeving, door partijen of hare praktizijns, doch deze daartoe behoorlijk gemagtigd, bij verzoekschrift door de noodige bewijsstukken gestaafd, uit *al* de kiesdistricten, aan het Collegie van kleine zaken te Paramaribo ingediend.

De verzoekschriften, door partijen zelve in te dienen, moeten pro stylo door een der geadmitteerde praktizijns zijn onderteekend.

Op verzoekschriften, welke niet voldoen aan dit vereischte, wordt geen regt gedaan.

Aantt. *Alinea* 1. Er is, wanneer men let op de gewone communicatie tusschen Paramaribo en de tegenwoordige divisien Nickerie en Coronie, zooals zij thans plaats vindt, geen bezwaar, om een termijn van 14 dagen na de inzage, hier voldoende te kunnen achten. De opdragt der beslissing voor *al* de kiesdistricten aan *één* regtscollegie, zal den geregelden gang der zaken kunnen bevorderen. Daarbij komt, dat de beide kiesdistricten Nickerie en Coronie op dit oogenblik geene regterlijke collegien hebben. Eén regter zou, nu en ook bij elke verandering in den vorm van het bestuur, in die districten voldoende zijn. Dezen echter de regtspraak over de verkiezings-questien op te dragen, komt mij voor minder doelmatig te zijn. De *controversiae de statu* zijn, ook in de Nederl. kieswet, niet aan den kantonregter opgedragen.

Alinea 2 en 3. De waarborgen voor eene goede regtsbedeeling zijn, in de proces-orde omtrent de verkiezing-questien, in de Nederl. kieswet wel eens aan eenvoudigheid en onkostbaarheid opgeofferd. De grootste voorstanders hebben dit erkend. Zie onder anderen Mr. Boissevain op art. 15 der kieswet. De Regering heeft ook, tijdens de behandeling in de Tweede Kamer, de bezwaren op dat punt geopperd, niet volledig wederlegd.

Ik deel in die bezwaren. Vormen zijn niet altijd overtollig. Men vrage het de practici. Het onbepaald veroordeelen van *alle* vormen, maakt de regtsbedeeling uiterst moeijelijk, zoo niet onmogelijk. Omslagtig en breed mag het proces over de verkiezings-questien nimmer

zijn; om vele redenen. Maar *alle* waarborgen kunnen niet gemist worden. Men zie de kantongeregten. De hulp van een deurwaarder is de *eerste* phase van het proces. Er is dus al dadelijk *vorm*, hoe eenvoudig ook, en in dien vorm ligt grooten waarborg.

De Ned. kieswet bepaalt bij art. 15 alin. 2, dat partijen niet *gehouden* zijn, zich van de tusschenkomst van procureurs te bedienen. Die tusschenkomst is evenwel geenszins *uitgesloten* of *verboden*. Is dit eene concessie van den kies-wetgever aan zich zelven? Heeft hij de mogelijkheid ondersteld, dat, hoe eenvoudig ook, de verkiezings-questien van dien aard kunnen zijn, dat de partijen zelve, hare eigene inzigten niet volkomen vertrouwende, de kunde en ervaring van een regtsgeleerde zouden inroepen? Ik stip dit hier aan.

Wat mij betreft ik geloof dat het beginsel van regtsbedeeling *de plano* of *summier*, nimmer of nergens, *in volstrekten zin*, kan worden vastgehouden. Het is een overblijfsel van de tijden der omwenteling in Frankrijk. Ik wil mij hier in geen diep onderzoek begeven. Genoeg is het, wanneer men het oog vestigt op de *procedure*, volgens den Franschen Code, en de wijze van procederen voor den kantonregter, volgens ons Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering. Hoe eenvoudig het proces voor den kantonregter ook is, de partijen kunnen *bij gemagtigden* verschijnen, art. 99 B. R. V., en de praktijk bevestigt het dat, in zaken van eenig gewigt, die gemagtigden in den regel zijn deskundigen, Advokaten en Procureurs Deze zijn dan ook nergens *uitgesloten*; zij verschijnen slechts onder nederiger naam. Ook in de kolonien geschiedt dit. Het Reglement op de manier van procederen voor de Regtbank, thans het Collegie van kleine zaken, van 1828 [1]), — een reglement dat blijkbaar zijnen oorsprong ontleent aan den Code de Procedure Civile, — begint met bepaalde vormen van de dagvaarding enz. voor te schrijven, en laat partijen in persoon of

1) Zie Sur. Gouv. Blad 1828 No. 3, Bijlage, art. 4. Verg. de Publicatie van 21 Junij 1847. Gouv. Blad 1847. No. 10.

bij gemagtigden toe. Deze gemagtigden, ook *woordvoerders* genoemd, zijn in den regel, voornamelijk in zaken van eenig belang, de Advocaten en Procureurs, die voor het koloniaal Geregtshof zijn toegelaten. Enkele zaken zijn er, in welke, hoezeer de behandeling summier is, het ministerie van praktizijns is vereischt, zoo als in de regtsvorderingen van oppositie tegen vertrek uit de kolonie, enz. [1]).

In het algemeen heb ik mij kunnen overtuigen, dat de maatstaf, die in onze hedendaagsche regtsvorderingen de bevoegdheid van den regter en de regtsvormen bepaalt, gewoonlijk hoogst gebrekkig, zoo niet stelselloos en zeer willekeurig is. De regts-questien zijn o. a. meermalen belangrijker dan de geldsom, waarover het geding loopt, en het behoort onder de utopien, dat vormen en regtsgeleerden kunnen gemist worden. Het zijn *vormen*, die het regt hebben ontwikkeld. *Les formes sont conservatrices de la liberté*, zegt MONTESQUIER.

Maar ik keer tot mijn onderwerp terug. De waardigheid der regterlijke magt, ook deze staat in naauw verband met de verpligte inachtneming van *vormen*. Er is niemand die hier zal twijfelen; de practici het allerminst. Ik ben er evenwel niet voor, om bij de verkiezings-questien de partijen *in persoon* voor den regter of voor regter-commissarissen te doen verschijnen, zoo als het Ontwerp Kieswet van 1849 dit wilde; maar ik verlang meer *decorum* in de regtspraak, dan dat ieder, zonder eenigen vorm, op de wijze die hij verkoos, zich bij een geschrift, somtijds ook bij een brief, tot den regter zou kunnen wenden, die dan geroepen zou zijn daaropregt te doen. Dit veroorzaakt eene weifelende proces-orde, die zich zelve veroordeelt, want zij leidt tot verwarring. Omslag, die men wil vermijden, geeft niet zelden grooteren omslag.

Ik heb daarom voorgesteld, dat de verzoekschriften enz. *pro stylo*

[2]) Zie Publicatie van 27 Julij 1840. No. 9, art. 24. Hierin is, wat den vorm betreft, eenige verandering gebragt bij de Public. van 24 Januarij 1850. Gouv. Blad 1850 No. 2.

moeten zijn onderteekend. Dit vereischte is peremtoir. Zie alin. 3 van dit art. Vergelijk art. 14 alin. 2.

Ik beloof mij van dien maatregel, vorm en duidelijkheid in de verzoekschriften enz, en verligting van de taak des regters. Het instellen van ongegronde regtsvorderingen zal men nimmer geheel kunnen tegengaan; maar men kan het beperken. De balie verdient vertrouwen, en de regter zal niet *verpligt* zijn een procureur toe te voegen, wanneer hij de ongegrondheid der vordering tot gevestigde overtuiging heeft.

De vorm, die ik hier bedoel, waarborgt ook den regter omtrent de *identiteit* der partijen, die zijne uitspraak inroepen. Waar *alle* vormen gemist worden, bestaat die waarborg niet, en zij is in regtszaken van hooge beteekenis; voornamelijk naar het stelsel, dat ik in deze Proeve van wet verdedig, en dat den regter roept, om, zonder voorafgaande beslissing van een administratief ligchaam, zoo als de gemeenteraad volgens art. 14 der kieswet, raauwelijks te oordeelen [1]).

Zwarigheid kan het voorschrift, dat ik in dit artikel verdedig, niet opleveren. Ik heb het reeds in de vorige bladzijden vermeld, dat in de districten Nickerie en Coronie geene regterlijke collegien worden gevonden. De verzoekschriften uit die districten aan de regterlijke magt in de kolonie, worden door het intermediair der te Paramaribo geadmitteerde praktizijns ingediend. Dit kan ook met de verzoekschriften, in dit artikel bedoeld, plaats vinden. Deze weg is steeds de geleidelijke gebleken en heeft nimmer moeijelijkheden veroorzaakt. De ingezetenen dier districten zijn gewoonlijk te Paramaribo, in hunne belangen, door de praktizijns aldaar vertegenwoordigd, die tot dat einde, in den regel, van generale volmagten *ad lites* voorzien zijn.

Ik heb voorts nog het oog gehad op een ander voorschrift, dat de Nederl. kieswet niet bevat, nam. het hooren van getuigen. Zie

1) Verg. het slot van de redevoering van Mr. DE MAN, in de Verg. der Tweede Kamer van 12 Junij 1850.

art. 16 dezer Proeve en de Aantt. Ik ben het volkomen eens, dat de regtsvorderingen omtrent de verkiezings-questien nimmer in een *gewoon* proces mogen ontaarden. Van het beginsel van summiere behandeling mag niet worden afgeweken. Dit sluit echter geene volledigheid uit, en deze mag niet worden over het hoofd gezien.

Art. 13.

In de gevallen bedoeld onder N°. 1 van art. 11, stelt de Griffier het verzoekschrift en de bewijsstukken onmiddelijk in handen van het Publiek Ministerie, om, binnen drie dagen na het indienen van het verzoekschrift, zijne Conclusien uit te brengen, ter teregtzitting van het Collegie.

Het Collegie doet daarna, mede ter teregtzitting, binnen drie dagen uitspraak, en doet deze, door een deurwaarder, aan den verzoeker beteekenen. Bij afwijzende beslissing komen de kosten der beteekening ten laste van den verzoeker.

Aantt. Verg. art. 14 alin. 2 in verband met art. 28 alin. 2 der Kieswet. Het geding is nagenoeg geheel onkostbaar. Zie art. 18, 19 en 27 dezer Proeve. De kosten van beteekening als anderzins zijn onvermijdelijk. Het proces zelve is hier hoogst eenvoudig. Het koloniaal bestuur, dat de lijsten opmaakt, wordt geacht zich geen partij te stellen. Zie Aantt. op art. 24 in fine.

Art. 14.

In de gevallen bedoeld onder N°. 2 van art. 11, doet de verzoeker, op den dag der indiening, het door hem aan het Collegie van kleine zaken ingediende verzoekschrift, met afschriften zoo van het verzoekschrift als van de bewijsstukken, door een deurwaarder beteekenen aan den persoon, wiens weglating van de lijst gevraagd wordt. Hij doet het exploit van beteekening ter Griffie nederleggen.

De wederpartij kan binnen 14 dagen, met overlegging van bewijsstukken, hare wederlegging schriftelijk aan het Collegie inleveren. De voorschriften omtrent den vorm vervat in art. 12 zijn hier van toepassing.

In het geval zij dezen termijn heeft laten verstrijken, zonder van deze bevoegdheid te hebben gebruik gemaakt, wordt zij gerekend zich geen partij te hebben gesteld.

Aantt. Dit artikel vindt zijn grond in art. 13 in verband met art 17, 18 en 28 der Ned. kieswet.

Een termijn van 14 dagen, hoezeer iets lang, is hier noodzakelijk. Vooreerst om dezelfde reden als in art. 12 (zie de Aantt.); en ook dáárom, omdat de persoon in dit artikel bedoeld, zijne woonplaats kan gevestigd hebben, óf te Nickerie, óf te Coronie, óf in een der tegenwoordige divisien, buiten de hoofdplaats waar het regts-collegie zetelt.

Het geval, bedoeld in alinea 3 van dit artikel, kan zich zeer ligt voordoen. Art. 14 alin. 3 der Ned. kieswet gaat van die onderstelling uit. Art. 28 alinea 1 gewaagt er uitdrukkelijk van. Ik heb gemeend deze bepaling hier te moeten opnemen, omdat zij van invloed is op de verwijzing in de kosten. Zie hierna art. 18.

Art. 15.

Daags na het indienen der bedoelde wederlegging, of, mogt deze niet zijn ingekomen, daags na het verstrijken van den bij het vorige artikel gestelden termijn, geeft de Griffier van gemeld Collegie, met toezending van het een en ander, de noodige kennis aan het Openbaar Ministerie, opdat deze binnen drie dagen zijne conclusien neme.

Het Collegie van kleine zaken, doet daarna, mede ter teregtzitting, binnen drie dagen uitspraak.

Art. 16.

In de gevallen waarin partijen het omtrent de feiten niet eens zijn, en deze, naar het oordeel des regters, tot de beslissing der zaak kunnen leiden, kan de regter, op verzoek van een der partijen, bij interlocutoir vonnis, het hooren van getuigen bevelen.

Hij kan dit ook ambtshalve doen, als hij zulks tot de beslissing der zaak dienstig en noodig acht.

Van dit interlocutoir vonnis valt geen hooger beroep.

Het tegenbewijs staat van regtswege vrij.

De proces-orde, voorgeschreven bij de artt. 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 114, 116, 117 en 118 in verband met de artt. 200 alinea 2, 3 en 4 en 211 van het Ned. Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, is hier van toepassing.

AANTT. Onder de noodzakelijke vormen, die tot eene goede regtsbedeeling leiden, behoort voorzeker het voorschrift in dit artikel vervat.

Het is hier een contradictoir proces, (art. 11 No 2), en er kunnen omtrent de bevoegdheid van den kiezer, vraagpunten ter sprake komen, die alleen na het hooren van getuigen kunnen beslist worden. Het ingezetenschap b. v., de questie omtrent de woonplaats, en de omstandigheden, die den animus redeundi bepalen enz. enz., kunnen zoo niet moeijelijk anders, dan toch nimmer zoo volledig als door getuigen bewezen worden [1]). Naar de Ned. kieswet, zal de regter dikwijls of niet, kunnen oordeelen over het punt in geschil, óf eene willekeurige procesorde moeten scheppen. Het eene zoowel als het andere is met eene goede regtsbedeeling in strijd. Vormen zijn hier bepaald noodig. Het

1) Ik ben het hier in beginsel geheel eens met Mr. D. DONKER CURTIUS, lid der Tweede Kamer, in zijne rede van 7 Junij 1850, en verschil van de zienwijze door de Regering in hare Memorie van Toelichting, op dat punt, verdedigd. Zie Bijbl. St. Cour. 1850—1851, pag. 349.

moge eenigen tijd meer wegnemen, wanneer de gevallen zich voordoen, die de toepassing van dit artikel vereischen; maar het voorschrift is van dien aard en ziet op gevolgen, die aan spoed alleen niet mogen worden opgeofferd, en de kosten zijn zoo aanmerkelijk niet.

De uitspraak of het tusschengewijsde, waarbij de regter het verhoor van getuigen beveelt, valt in het hoogste ressort. De vorm van procederen is uiterst eenvoudig. Ik doelde op de manier van procederen, die op dit oogenblik voor het Collegie van kleine zaken te Paramaribo, bij het hooren van getuigen, wordt gevolgd. Zij is vervat in het Reglement voor de Regtbank van kleine zaken van 1828, (Gouv. Blad 1828 No. 3), in verband met de Publicatie van 21 Junij 1847. (Gouv. Blad 1848 No. 10), en is overgenomen uit den Franschen Code de Procedure Civile. Maar zij is verre van volledig te zijn, en daarom heb ik hier de wijze van procederen voor den kantonregter gevolgd, de eenvoudigste, die men m. i. kiezen kan. Zij moet zich evenwel zelve verdedigen.

Er moet regt gedaan worden; dit staat vast, en de wetgever moet de mogelijkheid daarvan waarborgen. Een voorschrift als in alin. 2 en 3 van art. 200 B. R. V. is, in betrekking tot de kiesdistricten Nickerie en Coronie, noodig. Eene reden te meer, die voor de noodzakelijkheid der aanstelling van een *plaatselijk* regter in die districten pleit.

Getuigen, die in de divisien van het kiesdistrict Paramaribo wonen, kunnen voor den regter te Paramaribo verschijnen. Maar ook daarin kan voorzien worden door de *ommegaande regters*, die ik in die divisien wensch aangesteld te zien.

Er is voorts naar mijne wijze van zien niets bezwarends in gelegen, om de proces-orde voor den kanton-regter, voor de kolonie toepasselijk te maken. De artikelen van het Wetb. v. Burg. Regtsv., die er betrekking op hebben, kunnen in den vorm van wet in de Kolonie afgekondigd worden.

Art. 17.

Het verhoor der getuigen geschiedt in tegenwoordigheid van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie, opdat deze binnen drie dagen zijne conclusien ter teregtzitting neme.

Het Collegie doet daarna, mede ter teregtzitting, binnen drie dagen uitspraak.

AANTT. Zie de Aantt. op art. 14. Verg. Mr. BOISSEVAIN op art. 15 der Kieswet. Ik geloof dat het voorschrift in dit artikel vervat, na het voorgaande, geene verklaring behoeft.

Art. 18.

De beteekening der uitspraak geschiedt, op last van het Collegie, door een deurwaarder aan beide partijen, in persoon of aan hare woonplaats.

De kosten van beteekening van het verzoekschrift, ingevolge art. 14, alsmede die der uitspraak, komen, met de kosten veroorzaakt door het beteekenen van het tusschengewijsde en het dagvaarden der getuigen, indien dit mogt hebben plaats gevonden, ten laste der verliezende partij.

In het geval, voorzien bij de laatste alinea van art. 14, worden, bij eene toewijzende beslissing, die kosten gedragen door den Staat.

Bij eene afwijzende beslissing, komen dezelve ten laste van den verzoeker alléén.

Art. 19.

De beslissing van het Collegie van kleine zaken vindt plaats in het hoogste ressort.

Alle hooger beroep is uitgesloten.

AANTT. De proces-orde in de gevallen, die zich naar aanleiding van art. 11 kunnen voordoen, heb ik trachten zaam te vatten in de artt. 12—18. Geene voorloopige beslissing, zoo als die der Gemeenteraden in Nederland, zal dus in de kolonie te pas komen. Aan welk ligchaam die trouwens ook op te dragen? En waarom moet eerst de administrative en daarna de regterlijke magt beslissen? De regterlijke magt verkrijgt daardoor eene suprematie over het administratief gezag. En dit beginsel is, dunkt mij, niet grondwettig. Het is ook gevaarlijk.

Ik ben overigens de meening toegedaan, niet alleen dat de beslissing der bezwaren *dadelijk* moet worden opgedragen aan een *regterlijk* ligchaam, maar ook dat de regterlijke uitspraak moet vallen in het hoogste ressort.

Hierdoor bereikt men een veelzijdig doel: spoed, weinige omslag en onkostbaarheid. De waarborgen, die men vorderen kan, zijn gelegen in die, welke de regterlijke magt zelve oplevert. Verg. de Aantt. op art. 12.

Wil men liever het hoogste regts-collegie, men drage in dat geval de beslissing op aan het koloniaal Geregtshof.

Zie voorts in het bijzonder Mr. J. R. THORBECKE over de hervorming van ons kiesstelsel p. 47 en volgg.

Art. 20.

De Griffier van het Collegie van kleine zaken geeft, onmiddelijk en ten zelven dage, bij officiele aanschrijving, aan den Gouverneur der kolonie kennis van de gevallen uitspraak.

Indien de gevallen, bedoeld onder No. 1 en 2 van art. 11, zich beide mogten hebben voorgedaan, geschiedt de bedoelde aanschrijving van den Griffier, gelijktijdig, eerst ten dage der uitspraak in de gevallen, bedoeld onder No. 2 van art. 11.

De Gouverneur beveelt daarop, dat in de lijsten onmiddelijk worden gebragt de wijzigingen, bij de regterlijke uitspraken bevolen.

Alinea 1. De uitspraak wordt aan de belanghebbenden in den vorm *beteekend*. (Zie art. 13 en 18). Dit is juist. Eene officiele *aanschrijving* van den Griffier aan den Gouverneur zij daarentegen voldoende, om de bevolen wijzigingen te bewerkstelligen. — Artikel 30 der Kieswet vordert *het vertoon der uitspraken* aan den Voorzitter van den Gemeenteraad. Ik ben van dit voorschrift afgeweken. Men zie de Aantt. op art. 22 enz.

Alinea 2 heeft ten doel, dat de bij regterlijke uitspraken bevolen wijzigingen, niet telkens en op verschillende, maar op een bepaald en zeker tijdstip en *te gelijk*, in de lijsten zullen worden gebragt. De uitspraak in de gevallen, vermeld in No. 1 van art. 11, vindt uit den aard der zaak eerder en vroeger plaats, dan in die, vermeld in No. 2 van dat artikel; maar de kennisgeving door den Griffier rigt zich naar het tijdstip van de uitspraak in de gevallen, in No. 2 bedoeld. Hebben deze zich niet te gelijk met die van No. 1, of wel afzonderlijk voorgedaan, dan is, in ieder der bij de wet gestelde gevallen, alin. 1 van dit artikel van toepassing, en geschiedt de kennisgeving *ten dage der uitspraak*.

Alinea 3. De *regterlijke uitspraken*, in deze alinea bedoeld, zijn hier uitsluitend die, welke het gevolg zijn van de regtsvorderingen omschreven in de artt. 12—18 dezer Proeve; want deze zijn het, die *wijzigingen* in de lijsten bevelen. Zie deze artt. De Ned. kieswet spreekt bij art. 30 ook van wijzigingen, die *bevolen* zijn. Deze alinea 3 is aan dat artikel ontleend.

De *regterlijke uitspraken*, bedoeld in art. 24 dezer Proeve zijn van anderen aard. Zie de Aantt. aldaar. Zie ook art. 33 der Kieswet.

Art. 21.

Onmiddelijk na den ontvangst van de in het vorig artikel bedoelde officiele aanschrijving van den Griffier, en ten zelven dage, beveelt de Gouverneur der kolonie, dat hem door den Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester eene opgave worde inge-

zonden, bevattende de namen der kiezers, die, op dien dag, ten zijnen kantore nog niet hebben betaald het bedrag der belastingen, van welke de termijn van voldoening op dat tijdstip opvorderbaar mogt zijn.

De namen der hier bedoelde kiezers worden, op last van den Gouverneur der kolonie, van de kiezerslijsten geschrapt.

Aantt. De bepaling in dit artikel vervat, verzekert de uitvoering van hetgeen de Kieswet in alinea 5 van art. 4 op het oog heeft. Ik verwijs hier naar de Aantt. op deze alinea. De bedoeling is, dat de kiezer, die, in de gevallen hier voorzien, van de kiezerslijst is geschrapt, *dat* jaar aan het werk der verkiezing geen deel zal kunnen nemen. Het schrappen hier bedoeld geschiedt onder de verantwoordelijkheid des Gouverneurs. Men kan het des noods in de wet vermelden.

Art. 22.

De lijsten worden, uiterlijk twee dagen na de dagteekening van de meer bedoelde officiele aanschrijving van den Grifier, door den Gouverneur der kolonie gesloten.

Aantt. Ik volg hier een ander stelsel dan de Ned. Kieswet.

a. Krachtens art. 30 der Kieswet, is het de belanghebbende partij, die, *op vertoon der regterlijke uitspraken,* het brengen der wijzigingen in de kiezerslijsten, vordert.

Volgens het door mij ontworpen art. 20 geschiedt dit krachtens eene *officiele aanschrijving* van den Griffier, *buiten medewerking* van den belanghebbende.

b. Naar art. 30 der Kieswet is de Gemeenteraad *ten allen tijde* verpligt, op vertoon der uitspraken, *wijzigingen* in de kiezerslijsten te brengen. Dus ook *ná* de sluiting der lijsten, die volgens art. 31 op den 25 April moet plaats vinden; want tot *op den dag, die de inlevering der stembriefjes voorafgaat,* kan men vorderen, op de lijst

der kiezers geplaatst te worden, of dat een ander van de lijst geschrapt en alzoo van de stembus geweerd worde. De bepaling, dat men *ná* den 25 April dit slechts kan vorderen *krachtens een vonnis*, doet niets af. Men *kan* het vorderen; dit is genoeg.

Hieruit volgt, dat, in Nederland, het *sluiten* der kiezerslijsten, in den waren zin, eerst plaats vindt *op den dag der stemming*. Van de stembus zijn alleen uitgesloten, die *op dien dag* niet op de kiezerslijsten voorkomen; en dit laatste kan men nog vorderen den dag, die dien der stemming voorafgaat. De dag der *sluiting* is dus deze dag, en niet die (25 April), welke de wet heeft bepaald. Zie art. 31 en 47 der Kieswet en Mem. v. Toel. der Regering. Hand: bl. 259.

Naar het stelsel evenwel, dat ik in de voorgaande artikelen op het oog heb, verkrijgen niet alleen de regterlijke uitspraken haar *volkomen* beslag en is het geheele proces over de kiezerslijsten *ten einde*, maar worden ook die lijsten op een bepaald tijdstip gesloten, en *is* de dag der sluiting, die der *sluiting*.

Ik ben met het werk der verkiezingen in Nederland niet genoeg bekend, om hier te kunnen oordeelen. Maar dit is zeker, dat, ontstaan door de hier bedoelde bepalingen geene moeijelijkheden, zij evenwel *kunnen* ontstaan. Het *onbepaalde* van den termijn binnen welken, volgens art. 30 der Kieswet, het vertoon der uitspraken moet plaats vinden, stelt de Gemeenteraad, tot aan den dag der stemming, bloot aan *voortdurende* aanvragen om wijzigingen in de lijst te brengen. In eene kolonie is dit stelsel niet aan te prijzen. Het voorschrift ter sluiting moet *iets* beteekenen. Verg. art. 21 en de Aantt. aldaar. Ook in betrekking tot dit artikel is het noodzakelijk,

Het voorschrift van art. 29 der Kieswet, bepalende, dat *de regtsvorderingen overeenkomstig de Kieswet ingesteld, in geen geval het werk der verkiezingen stuiten*, behoeft geene plaats in de Kieswet der kolonie. Eerst wanneer de regtsvorderingen alle *ten einde* zijn gebragt, worden de lijsten gesloten. *Sluiten* staat dan in ons art. *in strengen zin*,

in welken zin dit woord in de artt. 31, 44, 84 enz. der Ned. Kieswet, uit den aard der zaak, *niet* voorkomt. Men zie Mr. BOISSEVAIN, op art. 2, in verband met de aanteekeningen op artt. 30, 31, 47 en 84 der Kieswet.

Omtrent art. 30 der Kieswet heb ik nog deze vragen:

Wat is regtens, wanneer eene regterlijke uitspraak, bij welke eene wijziging in de kiezerslijst is bevolen, *niet* tijdig is vertoond, en de betrokken kiezer, bij eene *volgende* verkiezing, op nieuw als kiezer optreedt? Moet, in dat geval, eene nieuwe regtsvordering krachtens art. 11 No. 2, worden ingesteld? Of kan de vroegere uitspraak met vrucht ingeroepen worden, en krachtens art. 30 *alsnog* worden vertoond? Ik geloof het eerste.

Zou ook de Gemeenteraad, of de Voorzitter, die later, op welke wijze dan ook, kennis verkreeg van eene uitspraak, [1]) die *niet* was vertoond, den betrokken kiezer, bij de herziening, van de lijst mogen schrappen? Het komt mij twijfelachtig voor, welke waarborgen ook art. 11 No. 1, moge opleveren.

Naar het stelsel waarop deze Proeve-wet rust, kunnen zich deze vragen, naar ik geloof, niet voordoen. Het bestuur verkrijgt onmiddelijk kennis van de regterlijke uitspraken, en volbrengt de wijzigingen *buiten* den belanghebbende. Zie art. 20 alin. 1 en de Aantt. verg. art. 24 alin. 2 en de Aantt.

Art. 23.

Op last van den Gouverneur der kolonie, worden de gesloten lijsten op nieuw aangeplakt, en gewaarmerkte afschriften ter Gouvernements-Secretarie te Paramaribo voor een ieder ter inzage neergelegd, met openbare kennisgeving van het een en ander.

[1]) Ik spreek hier niet van de regterlijke uitspraken, bij welke iemand *van zijn burgerschapsregten ontzet is*. Daarop ziet art. 33 der Kieswet. Zie art. 24 dezer Proeve en de Aantt. op alin. 2.

Gelijke aanplakking, nederlegging en kennisgeving geschiedt in de kiesdistrickten Nickerie en Coronie.

Aantt. Zie art. 31 der Kieswet. Verg. art. 9 en 10 dezer Proeve. Ik heb dit artikel overgenomen. Het voorschrift heeft hier evenwel eene andere strekking. Men weet dat, naar het stelsel der Kieswet, ook *ná* de sluiting, die op 25 April plaats vindt, tot aan den dag der stemming, in de gesloten (?) lijsten wijzigingen kunnen worden gebragt. De aanplakking der lijst ná 25 April heeft dus een bepaald doel. Volgens art. 22 dezer Proeve evenwel, worden de lijsten op last van den Gouverneur op een bepaald tijdstip *gesloten*, en na dien tijd zijn geene wijzigingen meer mogelijk. Ik had dit artikel daarom kunnen weglaten. Maar het schaadt niet, en het kan in eenige opzigten nuttig zijn, dat de handelingen des Gouverneurs, die de lijsten sluit, en die, nog vóór de sluiting, krachtens art. 21 tot het schrappen van kiezers bevoegd is, openbaarheid erlangen.

Art. 24.

De gesloten lijsten blijven voortdurend van kracht, behoudens de wijzigingen daarin, bij de herziening, ten gevolge van regterlijke uitspraken, of om andere wettige redenen, te brengen.

De regterlijke uitspraken, hier bedoeld, zijn die, welke het verlies van het kiesregt met zich brengen. Zij worden door het Regts-Collegie dat dezelve uitspreekt, onmiddelijk na de uitspraak, op officiele wijze gebragt ter kennis van het Koloniaal Bestuur, dat er aanteekening van houdt.

Aantt. *Alinea* 1. De Kieswet heeft hier eene andere redactie. In de Kieswet, art. 33, staat: *behoudens de wijzigingen, daarin ten gevolge van regterlijke uitspraken, of bij de herziening, te brengen.* Ik schreef: *daarin, bij de herziening, ten gevolge van regterlijke uitspraken, of* OM ANDERE WETTIGE REDENEN, *te brengen.*

Men kan een of meer vereischten van het kiesregt verloren hebben, zonder dat dit altijd uit eene regterlijke uitspraak kan of behoeft te blijken. Ik geloof daarom dat de redactie, die ik hier voorstel, hare regtvaardiging vindt in de juiste opvatting van art. 33, in verband met art. 35 der Kieswet. Daar wordt omschreven, *wat* bij de herziening geschiedt. Het schrappen nu op grond dat men *verkeerdelijk op de lijst was gebragt*, b. v. omdat men geen ingezetenen was, of dat naderhand bleek, dat men den gevorderden census niet betaalde, of eene andere woonplaats had, of *dat men overleden is*, bepaalt eene *wettige reden*, die buiten eene regterlijke uitspraak kan geconstateerd worden.

Naar het mij voorkomt, is het woordje OF in art. 33 der Kieswet niet juist geplaatst. Het behoort dààr niet zonder de antithese, al wil men aannemen dat art. 35 art. 33 volledig verklaart. De *herziening* is, even als het *opmaken* der kiezerslijsten, een *administratief feit*. Dit blijkt uit art. 34. De herziening *zelve* brengt geene wijzigingen te weeg; maar *neemt die op*, *constateert ze*, als *het gevolg* van regterlijke uitspraken of van andere wettige redenen. *Herziening* is hier niet de antithese van *regterlijke uitspraken*. [1]).

a. Welke zijn de regterlijke uitspraken, die dit artikel bedoelt?

Volgens de Kieswet zijn o. a. tot kiezen niet bevoegd, die onder curatele gesteld zijn, die zich in staat van faillissement bevinden, die geregtelijken boedelafstand hebben gedaan, die geheel of ten deele van hunne burgerlijke regten ontzet zijn, of hunne burgerschapsregten verloren hebben. Zie Mr. BOISSEVAIN op art. 1.

1) In het Ontw. der Regering stond in art. 33: „ *behoudens de wijzigingen daarin, bij de herziening, te brengen.*" Wat men er nu leest, is het gevolg van eene aanmerking der Comm: v. Rapp. Ik geloof dat het Ontwerp te verdedigen was. Men heeft er niet genoeg op gelet, dat „*wijzigingen*" in art. 33, een ruimer beteekenis had, dan in art. 30. Eenmaal omschrijvende, moest men verder en meer omschrijven. *Amendementen* zijn niet altijd gelukkig. Zij rukken veeltijds een Ontwerp uit zijn verband, maken de stijl der wet stroef en stootend, en doen meermalen leemten ontstaan, waar het Ontwerp, bij interpretatie, anders volledig zou geweest zijn. Zie de Aantt.

Naar mijne opvatting van art. 35 der Kieswet, ook van art. 26 dezer Proeve, mag het schrappen op grond van een of meer dier redenen nimmer plaats hebben, dan krachtens *regterlijke uitspraken.*

Het zijn nu *die* regterlijke uitspraken, welke in art. 33 derKieswet, en in art. 24 dezer Proeve bedoeld worden. Zij verschillen van de uitspraken, bedoeld in art. 30 der Kieswet en in art. 20 alin. 3 dezer Proeve.

De eerste hebben ten gevolge, dat een voormalig kiezer in de termen valt van *„een of meer der in de kiezers gevorderde vereischten te hebben verloren"*, 1) daardoor *ophoudt* kiezer te zijn, en bijgevolg *bij de herziening* van de lijst geschrapt wordt; de laatste, dat men niet tot de verkiezing wordt toegelaten, en *bij de sluiting* van de lijst genomen wordt. De eerste zijn het gevolg van regtsvorderingen tegen den kiezer, als *individu*, en zijn oorzaak van het verlies van burgerlijke of burgerschapsregten; de laatste, van regtsvorderingen tegen den kiezer, *als zoodanig*, en zijn oorzaak van wijzigingen in de kiezerslijsten. Daar waar van *herziening* sprake is, kunnen de eerste *alleen* gedacht worden, in betrekking tot hem, die vroeger kiezer *was*; de laatste kunnen ook slaan op hem, die vroeger nimmer tot de kiezers heeft behoord. 2)

Er is nog eene andere beschouwing, die het onderscheid, waarop ik hier doel, voldingt.

In betrekking tot de *herziene lijst*, zijn, volgens art. 34 (art. 25 dezer Proeve), de regtsvorderingen, bij art. 11—28 der Kieswet (art. 12—18 dezer Proeve) omschreven, van toepassing. De *herziening* is derhalve eene administrative handeling, die de regtsvorderingen, bij die

1) Zie art. 33 in verband met art. 35 der Kieswet en art. 26 dezer Proeve.

2) Dit neemt evenwel niet weg, dat dezelfde redenen, die een voormalig kiezer, bij de herziening, van de lijst doen *schrappen*, ook gelden, om hem, die voor de *eerste* maal als kiezer optreedt, van het deelnemen aan de verkiezing te *weren*; d. i. niet op de kiezerslijst te *brengen*, of daarop gebragt, krachtens regterlijke uitspraak, van de lijst te *nemen*.

art. bedoeld, *vorafgaat;* want èn de herziene lijst èn het het schrappen, kunnen *beide,* krachtens art. 34, een onderwerp dier regtsvorderingen uitmaken. Beide kunnen dus nimmer het *gevolg* ZIJN van *die* regterlijke uitspraken, welke art. 30 der Kieswet (art. 20 alin. 3 dezer Proeve) op het oog heeft, maar zij kunnen door die uitspraken *gevolgd* WORDEN. Art. 33 der Kieswet spreekt van „wijzigingen, *ten gevolge* van regterlijke uitspraken, in de lijsten TE BRENGEN", dus alleen van die uitspraken, die van de wijzigingen oorzaak zijn en dezelve *voorafgaan.* Art. 30 ziet op wijzigingen, *bij de sluiting;* art. 33 op wijzigingen, *bij de herziening.*

Van de wetgeving zal afhangen, of de kolon. kieswet hier moet spreken van regterlijke uitspraken, *die in kracht van gewijsde zijn gegaan.*

b. Wat zijn *wettige redenen?*

Ik sprak er reeds hierboven van. Men kan opgehouden hebben ingezeten te zijn, zijne woonplaats veranderd hebben, niet langer den bepaalden census betalen enz. Zie hier even zoo vele *wettige redenen.* Zij *kunnen,* maar *behoeven* niet uit eene regterlijke uitspraak te blijken. Het schrappen om *die* redenen vindt plaats door de bevoegde autoriteit, op grond van *eigen* wetenschap, als eenvoudigen maatregel van administratie. Waarborgen tegen willekeur vindt men in art. 11 en de regtsvorderingen bij art. 12—18 dezer Proeve omschreven. Zie de Aantt. aldaar.

Alinea 2. De regterlijke uitspraken van art. 30 der Kieswet (art. 20 dezer Proeve), zijn dus niet die van art. 33 (art. 24 dezer Proeve). Ik meen dit te mogen vasthouden. In dit onderscheid ligt de regtvaardiging van de onderwerpelijke 2e alinea.

Ik heb mij de vraag gesteld, hoedanig en op welke wijze de regterlijke uitspraken, hier bedoeld, ter kennis moeten komen van de autoriteit, die over het werk der verkiezingen is gesteld? Van hier het voorschrift in deze alinea vervat. In de Kieswet werd het mijns inziens ook vereischt. Mijne gronden zijn deze:

De regterlijke uitspraken, die het gevolg zijn der regtsvorderingen bij art. 12 — 18 dezer Proeve omschreven, zullen, namens het regtscollegie van hetwelk zij uitgaan, aan den Gouverneur der kolonie worden *bekend gemaakt*, die daarop de in de kiezerslijsten *bevolen* wijzingen in dezelve doet opnemen. Zie art. 20 dezer Proeve.

Naar de bepalingen der Ned. kieswet (art. 30) zullen die uitspraken tot hetzelfde einde aan den Voorzitter van den Gemeenteraad, door de belanghebbenden worden *vertoond;* een voorschrift, dat ik niet heb overgenomen. Zie de Aantt. op art. 22. van deze Proeve.

Maar de regterlijke uitspraken bedoeld in art. 33. der Kieswet, — het zijn die van art. 24 alin. 1 dezer Proeve, — hoe en op welke wijze komen die ter kennis van de bevoegde autoriteit? Art. 30 is niet van toepassing. Ik meen dit reeds aangetoond te hebben. De regterlijke uitspraken van art. 33 hebben eene andere strekking.

Moet nu het gerucht of eene toevallige omstandigheid ter kennis brengen van de autoriteit, die met de herziening is belast, dat een kiezer, bij regterlijke uitspraak, van zijn stemregt ontzet is? [1])

Of moet ook *die* uitspraak worden *vertoond?* Wanneer, op welk tijdstip, en door wien?

De Kieswet zegt er, naar mijne opvatting, niets van. Het is waar, zij geeft bij art. 11 N° 2 de bevoegdheid, om bezwaren tegen de kiezerslijsten, dus ook tegen de herziene kiezerslijsten, in te dienen, wanneer daarop een ander is gebragt, die een of meer der in de kiezers gevorderde vereischten mist. Die bezwaren kunnen nu ook gegrond zijn op de regterlijke uitspraken, hier bedoeld. Maar is dit voldoende? Hoe komt een kiezer tot de kennis, dat een mede-kiezer zijn stemregt verloren heeft? Men stelle zich iemand voor, die den hoogsten prijs op zijne regten stelt, die, zeer naijverig, ongaarne een onbevoegde naast zich zou zien plaats nemen en die alles naauwkeurig onderzoekt. Wie echter heeft grooter belang in het weren van onbevoegden,

1) Zie Hand. Stat. Gen. 1849—1850, bl. 155. Verg. Mr. BOISSEVAIN op art. 8.

de mede-kiezer of de Staat? Voorzeker de Staat. Zij behoeve daarom niet te wachten op hen, die haar opmerkzaam maken dat onbevoegden zich burgerschapsregten aanmatigen, maar geve zelve het initiatief en worde daartoe in de gelegenheid gesteld. Men moet niet te veel op politische ontwikkeling rekenen. Deze ontstaat niet eensklaps, maar is het werk van den loop der tijden. De door mij voorgestelde bepaling maakt het weren van onbevoegden nagenoeg *zeker*. De bepaling van art. 11 N° 2 der Kieswet, die alles van den kiezer afhankelijk maakt, laat dit aan *toeval* over.

Er is nog een ander voordeel verbonden aan het voorschrift, dat ik in deze alinea verdedig.

Wanneer de bevoegde autoriteit een kiezer schrapt, op grond van eene officieel ter harer kennis gebragte regterlijke uitspraak, die het verlies van burgerschapsregten ten gevolge heeft, dan kan de aldus geschrapte, indien hij dit noodig oordeelt, zijne regten doen gelden, krachtens art. 11 N° 1 dezer Proeve-Wet.

Wanneer daarentegen een kiezer, als hier wordt bedoeld, op de lijst *blijft*, en de bevoegde autoriteit hem *niet* geschrapt heeft, welligt omdat zij van de regterlijke uitspraak geen kennis heeft gedragen, dan kan alleen eene regtsvordering, op grond en naar aanleiding van art. 11 N° 2, door een mede-kiezer ingesteld, plaats grijpen.

In het eerste geval volgt de beslissing onmiddelijk, bijna zonder vorm. De autoriteit wordt geacht zich geen partij te stellen.

In het laatste geval ontstaat een contradictoir proces, van langeren duur, is met kosten gepaard en aan vormen onderhevig.

Waar het eerste mogelijk is, moet de Kieswet de gelegenheid tot het laatste niet openlaten.

Om het belangrijke van het onderwerp kom ik hier terug op hetgeen ik reeds hiervoren aanteekende.

Het kiesregt heeft algemeene grondslagen, die overal dezelfde moeten

zijn. Regterlijke uitspraken kunnen alleen rusten op wetten of wettelijke verordeningen. Deze moeten er dus zijn. De nieuwe orde van zaken, die de Regering wil, leidt tot eene radicale hervorming van de wetgeving in burgerlijke en strafzaken. Voorziening omtrent onderwerpen, die tot de Kieswet in betrekking staan, is dringende behoefte. Die voorziening is wel gedeeltelijk, maar niets belet dat zij *kan* plaats vinden, in afwachting van de geheele hervorming op wetgevend gebied, aan welke inmiddels en spoedig de hand kan worden geslagen. Zie de Aantt. op art. 6 dezer Proeve. Verg. hiervoren pag. 63.

De geschiedenis der Nederlandsche wetgeving heeft ook hare tijdperken, die van gedeeltelijke en voorloopige invoering gewagen van hetgeen later op 1 October 1838 wet is geworden. Ik behoor niet tot hen, die eene voorziening ten deele, wanneer zij goed en doelmatig en op zich zelve bestaanbaar is, daarom alleen afkeuren, omdat andere daarmede in naauw verband staande onderwerpen eveneens voorziening behoeven. 1) Dit is een ongelukkig stelsel, dat wel eens de noodzakelijkste en meest gewenschte verbeteringen *ad Kalendas Graecas* verschuift. Liever regeling, zij moge dan onvolmaakt zijn, dan volstrekt geene regeling. De taak der wetgeving is toch eenmaal eene taak, die nimmer ophoudt. Door het jagen naar het volmaakte bereikt men vaak het ellendige. De ervaring van het dagelijksche leven bevestigt dit in vele opzigten.

Art. 25.

De herziening geschiedt jaarlijks in de maand . . . .

De bepalingen der artikelen 8—23 worden daarbij in acht genomen.

Art. 26.

Bij de herziening worden, op last van den Gouverneur der kolonie, van de lijst geschrapt allen, die er verkeerdelijk op

1) Verg. de Handelingen der Tweede Kamer ter gelegenheid der Staatsbegrooting van 1857. (Hoofdst. Binnenlandsche Zaken. Onderwijs).

gebragt waren [1]), die een of meer der in de kiezers gevorderde vereischten verloren hebben, en die overleden zijn.

De namen van hen, die bij de herziening van de lijsten worden geschrapt worden, te gelijk met de in art. 9 en 10 bedoelde aanplakking, nederlegging en openbare kennisgeving, afzonderlijk bekend gemaakt.

Aantt. *Alinea* 1. Door wie geschiedt dit schrappen bij de herziening? Op wiens last? De Ned. Kieswet zegt er bij art. 35 niets van. Is het de Gemeenteraad, die volgens art. 6 de kiezerslijsten opmaakt, dan wel de Voorzitter van den Gemeenteraad, in den geest van art. 30? Het is waar, art. 11 en de geheele regtsvordering, ook de bepaling van art. 34 der Kieswet (art. 25 dezer Proeve), leveren genoegzame waarborgen, maar ik geloof dat het in de wet had kunnen vermeld staan. Ik geef deze opmerking evenwel voor hetgeen zij is. Mij is het niet onjuist voorgekomen in dit artikel de bepaling op te nemen, dat het schrappen bij de herziening geschiedt, *op last van den Gouverneur der kolonie*. Verg. de Inleiding pag. 128. Zie ook de Aantt. op art. 24.

Art. 27.

De in de vorige artikelen bedoelde bezwaar- en verzoekschriften, stukken voor de regtsvorderingen benoodigd, beslissingen, getuigenverhooren, uitspraken, kennisgevingen en af te leveren uittreksels uit de cohieren, zijn vrij van zegel en griffiekosten.

[1]) In art. 35 al. 1 der Kieswet staat: „die er verkeerdelijk op gebragt *zijn*.” De herziening ziet op het *verledene*, te weten: op hen, die *verloren hebben*, die overleden *zijn*, alzoo op hen, die er op gebragt *waren?* . . . „Die er op gebragt *zijn*” ziet op het *tegenwoordige*, en staat gelijk met: „die er op gebragt *worden*.” Op de lijst *brengen* en dadelijk weder *schrappen* gaat moeijelijk. De herziening, als feit, — en het ligt in het woord zelve opgesloten, — *brengt* niet op de lijst, maar *schrapt* „die er op gebragt *waren*.” Die verkeerdelijk op de lijst gebragt *zijn* of *worden*, vallen buiten bereik van de herziening, maar staan alleen bloot aan de regtsvorderingen in art. 12—18 dezer Proeve-Wet omschreven.

Aantt. Zie art. 36 der Kieswet.

VIERDE HOOFDSTUK.

VAN HET STEMMEN DER KIEZERS.

Art. 28.

Elk kiezer ontvangt uiterlijk .... dagen vóór den ter verkiezing bestemden tijd, door een ambtenaar of bode der Regering, een gesloten brief van oproeping, vermeldende den dag, den tijd en de plaats voor de verkiezing aangewezen, en bevattende een stembriefje, waarop het koloniaal zegel is afgedrukt.

Den kiezer, die zijn stembriefje verloren of er geen ontvangen heeft, wordt gelegenheid gegeven een stembriefje te bekomen ter Secretarie te Paramaribo, of aan het Bureau der Landdrosten te Nickerie en Coronie.

Aantt. Zie art. 37 in verband met art. 61 al. 1 der Kieswet. Zie art. 45 dezer Proeve.

Art. 29.

De inlevering der stembriefjes geschiedt bij het bureau van stemopneming, in het district waar de kiezer op de kiezerslijst vermeld staat.

Zij duurt niet langer dan een dag en vangt aan des morgens ten ... ure en duurt tot des namiddags ten ... ure.

Het plaatselijk bestuur zorgt voor eene geschikte zaal.

Aantt. In art. 38 der Kieswet staat: „waar de kiezer op de kie-

zerslijst is *gebragt.*" In verband met de Aantt. op art. 8 schrijf ik hier: „waar de kiezer op de kiezerslijst *vermeld staat.*" De lijsten voor de *drie* kiesdistricten worden *alle* te Paramaribo opgemaakt, en dáár worden *al* de kiezers op de lijsten *gebragt.* Op de lijst, die het district betreft waar hij zijne woonplaats heeft, staat de kiezer *vermeld.* Het district, door *die* lijst aangewezen, is de plaats, waar hij tot de *inlevering* van zijn stembriefje gehouden is.

Ik moet hier evenwel doen opmerken, dat het voorschrift in dit artikel vervat, niet denzelfden grondslag heeft als art. 38 der Kieswet. In de kolonie ziet het uitsluitend op een administrativen maatregel, om de inlevering der stembriefjes aan orde en regel te onderwerpen en die inlevering gemakkelijk te maken. Immers worden de lijsten van *al* de districten, in *al* de districten openbaar gemaakt. Men weet dus in *elk* district afzonderlijk, wie kiezers zijn in de overtge districten. In Nederland daarentegen weet het eene district niets van de kiezerslijst van het andere, en art. 38 der Kieswet heeft ten doel, dat de kiezer slechts daar zijn stembriefje inlevere, waar men *weet* dat hij kiezer is, en waar uit de kiezerslijst blijkt, dat hij bevoegd is tot de verkiezing mede te werken. Wat evenwel meer is, art. 38 heeft voornamelijk de strekking een voorschrift te niet te doen, hetwelk onder het voorloopig Kiesreglement den kiezer de bevoegdheid gaf, naar verkiezing, hetzij in de hoofdplaats van het kiesdistrict, hetzij in een onderkiesdistrict, zijn stembriefje in te leveren. Zie Mem. v. Toel. bijl. St.Ct. bl. 259. Vergelijk Mr. Boissevain op art. 38.

Uit het voorgaande blijkt, dat ik den kiezer in de kolonie, hoezeer niet om dezelfde redenen als die in Nederland daartoe hebben geleid, aan dezelfde bepalingen verlang onderworpen te zien. Ook hij is aan de plaats zijner inwoning gebonden. Ik vestig evenwel de aandacht op de volgende bedenking.

Het moge juist zijn dat in Nederland, waar de kiesdistricten nog al uitgebreid zijn, kiezers alleen kunnen stemmen in de gemeente tot

welke zij behooren 1), maar ik wil niet beslissen of dit beginsel omtrent de kolonie strenge navolging vereischt. Welligt zou eenige vrijgevigheid op dit punt doeltreffend kunnen geacht worden. Gesteld een kiezer uit het district Nickerie of Coronie bevond zich voor zijne belangen in het district Paramaribo, op het oogenblik dat ook aldáár eene verkiezing plaats vond; b. v. wanneer, in *beide* of in *al* de districten, een of meer leden van den Kolonialen Raad moesten worden gekozen, zou dan de te Paramaribo aanwezige kiezer uit het district Nickerie of Coronie, tot de stembus te Paramaribo niet kunnen toegelaten worden? Men beslisse hier. De redenen, die zich in Nederland daartegen mogen verzetten, gelden niet voor de kolonie. *Al* de kiezers zijn dáár bekend. Men zou dus, bleef men streng aan het beginsel vasthouden, òf den kiezer buiten de gelegenheid stellen zijne stem uit te brengen, of hem, stelt hij prijs op zijn burgerschapsregt, noodzaken op den bestemden dag in *zijn* district tegenwoordig te zijn, waartoe, door de plaatselijke gesteldheid, de verre afstand en de gemeenschap *over zee*, niet altijd gelegenheid bestaat. Van éène enkele stem kan nu en dan veel afhangen. De gewigtigste zaken worden er meermalen door beslist, en in de kolonie zullen de stemmen zoo talrijk niet zijn.

Wat evenwel de kiezers betreft die hunne woonplaats hebben in de divisien (onder-kiesdistricten?), welke tot Paramaribo behooren, ik geloof dat, zijn deze in het hoofdplaats, op den dag ter inlevering bestemd, aanwezig, men hen niet van de stembus te Paramaribo zou moeten weren. De vrijheid, die het voorloopig Kiesreglement in Nederland op dat punt waarborgde, zou voor hen van toepassing kunnen gemaakt worden.

Art. 30.

Het stembriefje schriftelijk ingevuld, wordt door den kiezer in persoon op de plaats, voor de inlevering bestemd, in de aldaar aanwezige stembus gestoken.

1) Zie de Aantt. op art. 30.

Aantt. In het belang der kiezers, die hunne woonplaats hebben op aanzienlijken afstand van de plaats, waar de bureaux van stemopneming zich bevinden, is eene voorziening in de wet noodzakelijk. Ik bedoel hier de *divisien*, die volgens art. 1 tot het kiesdistrict Paramaribo zullen behooren. De gemeenschap is aan bezwaren onderhevig, en de middelen van verkeer zijn nog wat ver van Europesche ontwikkeling.

Men zou er *onder-kiesdistricten* van kunnen maken? Maar dan vervalt men in de noodzakelijkheid om daar stembureaux te vestigen. Is dit noodzakelijk, wanneer men let op het *zeer gering* aantal stembevoegden, dat zich, in de eerste tijden althans, in de divisien zal bevinden?

De stemgeregtigden in de gelegenheid te stellen, hunne stembriefjes, ingevuld en onder verzegelden omslag, aan het stembureau in te zenden, zou strijden met den geest van art. 61 der Kieswet. Het inzenden op de bedoelde wijze, zou den *naam* des kiezers niet *onbekend* kunnen laten, en het genoemd artikel vordert uitdrukkelijk het *niet* onderteekenen der stembriefjes.

Mogt men nu dit bezwaar *overwegend* blijven achten, dan is er, wil men de bedoelde kiezers niet noodeloos bemoeijelijken, een ander middel op. Zonder daarom stembureaux te constitueren, kunnen de ambtenaren, die zich naar aanleiding van het Koninklijk Besluit van den 1 Julij 1856, in de kolonie afgekondigd bij Publicatie van 30 Augustus 1850, aan het hoofd der divisien zullen bevinden, bevoegd worden verklaard, om de stembriefjes op te nemen, ten einde die op eene behoorlijke wijze, na daarvan opgemaakt proces-verbaal, aan het stembureau van het kiesdistrict in te zenden. De opening moet evenwel geschieden door het stembureau van het district, bedoeld in Art. 35, aan wien ook het oordeel over de geldigheid verblijft.

In verband met de hier verdedigde meening, stel ik de volgende artikelen voor:

Na art. 30 moet dan volgen:

Art. (31.)

„De kiezers, die in de divisien, welke tot het kiesdistrict Parama-
„ribo behooren, woonachtig zijn, kunnen, [1]) doch altijd in persoon,
„hunne stembriefjes, ten bepaalden dage en ure, op het bureau van
„den Landdrost der divisie inleveren, en dezelve werpen in de aldaar
„aanwezige stembus."

Na art. 40, volgt:

Art. (41.)

„De Landdrosten der divisien, mogt de inlevering der stembriefjes
„krachtens art. (31) ten hunnen burele plaats vinden, handelen, ieder
„in het bijzonder, overeenkomstig en in den geest der voorschriften,
„in de artt. (31—34) en (36—39) dezer wet vervat.

„De gesloten stembussen, met de lijsten door hen gehouden, en de
„in verzegeld papier geslotene sleutels, worden, onmiddelijk na afloop
„der inlevering, met bijvoeging van behoorlijk onderteekende en vol-
„gens het bij deze wet gevoegd voorschrift ingerigte processen-ver-
„baal, door de voornoemde Landdrosten, ieder voor zoo veel hem
„aangaat, ingezonden aan den voorzitter van het bij art. 35 bedoeld
„stembureau, die daarmede handelt overeenkomstig het bij art. (40)
„bepaalde."

Vereenigt men zich hier met mijn gevoelen, dan zou ook art. 43
eene wijziging moeten ondergaan, en aldus kunnen luiden:

Art. (43.)

„Vóór het openen der stembriefjes, worden de uit de onderscheiden
„divisien ingezonden stembussen geopend, de zich daarin bevindende
„briefjes geteld, met de daarbij gevoegde lijsten vergeleken, en de
„processen-verbaal voorgelezen. Daarop worden de briefjes, die zich

1) Ik schreef hier: „*kunnen*." Zij zijn er dus niet toe verpligt, d. i. wanneer de kiezers in dit artikel bedoeld, ten bepaalden dage en ure, zich mogten bevinden op de plaats, waar het stembureau van het kiesdistrict gevestigd is, dan moeten zij tot de stembus aldaar worden toegelaten. Zie de Aantt. op art. 29.

„in de stembus van de hoofdplaats van het kiesdistrict bevinden, ge-
„teld en vergeleken met het getal der kiezers, die, blijkens de lijsten
„gestemd hebben. De briefjes worden in de kiesdistricten, waar ver-
„schillende bussen te ledigen zijn, ongeopend ondereen gemengd."

De Nederl. kieswet verpligt de kiezers om hunne stembriefjes *in persoon* in te leveren. Zie art. 39. Ik heb dit voorschrift in deze Proeve wet overgenomen. Voor de kolonie is het doeltreffend en het zal dáár geene bezwaren opleveren. Maar is dit ook het geval in Nederland? Ik wensch hier mijne meening te zeggen.

Men herinnert zich voorzeker dat bij de behandeling in de Tweede Kamer, de strekking van art. 39 der Kieswet door eenige leden bestreden is. Er waren er, die den kiezer de gelegenheid wilden geven, om, bij verhindering van in persoon te kunnen verschijnen, zijn stembriefjes op formele en wettige wijze aan het stembureau te kunnen inzenden. Een amendement in dien geest werd door den Heer Mr. J. S. Lotsy voorgesteld. Het vond bestrijders en werd afgestemd. Eenigen erkenden dat er eene poging in was, om te regelen wat niet kon geregeld worden. De Minister van Binn. Zaken noemde het een terugkeer tot een stelsel, dat men had laten varen. 2)

Ik wil niet beweren dat het regelen der bezwaren, over welke toen sprake was, eene gemakkelijke taak is; ook niet, dat het voorgestelde amendement in die regeling volledig voorzag; maar zeker is het, dat die bezwaren bestaan, en dat zij zich sedert 1850 veelvuldig hebben doen gevoelen. Niemand zal ontkennen dat art. 39 der Kieswet velen zeer dikwijls de gelegenheid heeft ontnomen, hunne stem uit te brengen, toen zij dit gaarne en volijverig zouden hebben willen doen. Nog onlangs heb ik mij kunnen overtuigen. dat een hooggeacht kiezer,

1) Eene proeve-Proces-verbaal hier bedoeld, zie men hierna Bijl. B.
2) Zie Bijbl. Staats Cour. Zitting Tweede Kamer van 12 Junij 1850 pag. 20—23.

door toevallige omstandigheden van de plaats verwijderd, alwaar hij zijn stembriefje zou hebben moeten inleveren, zijne stem niet heeft kunnen uitbrengen, toen hij daarop den grootsten prijs stelde. Die gevallen zijn vele, en valt het niet te betwisten, dat de uitbreiding, die aan het kiesregt in Nederland is gegeven, ten hoofddoel had, dat zooveel mogelijk aan de stemming zou worden deelgenomen, dan geloof ik dat de Nederl. kieswet, van dat standpunt beschouwd, wel aan eenigen aanval bloot staat. Art. 39 althans bevordert de algemeene deelneming niet. Zij staat die veeleer in den weg.

De Heer Mr. J. R. THORBECKE stelde zich, in zijn werk over de Hervorming van ons kiesstelsel, ter beantwoording de vraag: „zullen de stemgeregtigden vergaderen, of zullen de stembriefjes aan hunne huizen worden afgehaald? Naar ZEds. oordeel „was dit niet bij wege „van redenering alleen te beslissen. De ondervinding moest spreken, „maar zeker was het, dat het beste was, de oefening van het kiesregt „naar het meeste gemak der burgerij te beschikken [1]."

En de ondervinding, geloof ik, heeft gesproken. Burgerzin ontwikkelt zich alleen in vrijheid. Zij ontstaat niet uit den *gedwongen* gang der kiezers tot de stembus. Wekken trouw bezochte verga-

1) Mr. J. R. THORBECKE, schrijft op pag. 50. aldus:

„Eene tweede vraag is: zullen de Stemgeregtigden vergaderen, of zullen de stembriefjes aan hunne huizen worden afgehaald?

De eerste vorm is allerwege aangenomen, behalve bij ons. Wij weken, op aanleiding der schets van HOGENDORP, af. Welke vorm is beter? Het is onmogelijk, dit bij wege van redenering alleen te beslissen. De ondervinding moet spreken. Wel geregelde, trouw bezochte vergaderingen wekken burgerzin. Dat zij hier te lande aan minder gevaar van buitensporigheid, dan elders, bloot staan, is hoogstwaarschijnlijk. Het tegendeel mag veeleer worden gevreesd. Zal men zich den tijd en last harer bijwoning getroosten? Wij zijn een huisselijk, geen vergaderziek volk, ten ware om preeken of andere voorlezingen aan te hooren. In groote kiesvergaderingen moet men, niet altoos in het aangenaamste gezelschap, soms lang wachten. Ten platte lande zullen zij op aanzienlijke afstand van de woonplaats der meeste stembevoegden moeten worden gehouden. Is hieruit het gevolg te voorzien, dat op den duur slechts weinigen, en niet de beste kiezers, opkomen, men doet beter, de oefening van het kiesregt naar het meeste gemak der burgerij te beschikken."

deringen haar op, gedwongen vergaderingen doen het voorzeker niet. Vormen zijn dikwijls lastig. Zij hebben een bitteren vijand tegen zich, het gemak der burgerij. Als om strijd beijveren zich de tegenstanders, van het kiesstelsel te wijzen op de trage opkomst der kiezers, op hunne weinige belangstelling, hunne onverschilligheid. Het feit is in den regel waar, maar de oorzaken moeten elders gezocht worden. Zij liggen meer bij de hand. Het zijn de vele vormen, die lastig zijn, die tijd en opoffering van eigen belangen vorderen, en die in den Nederlander, uit zijnen aard, geen voorstander vinden. De wet make de oefening van het kiesregt gemakkelijk, en binde die niet door vormen, om het eigenlijke hoofddoel der zaak er aan op te offeren.

De Minister van Binn. Zaken beschouwde het voorschrift, in art. 39 vervat, ook uit het oogpunt als zoude het zijn een tusschen-systeem, om later tot de eigenlijke kiezersvergaderingen te komen. Ik matig mij geen oordeel aan over die uitspraak; ik wil ook niet onderzoeken, welk nut eigenlijke kiesvergaderingen Nederland zullen of kunnen aanbrengen; maar zeker is het dat noch vormen, noch wettelijke voorschriften, ook niet als tusschen-systemen beschouwd, in Nederland, kiesvergaderingen zullen doen ontstaan. De politische ontwikkeling van het volk moet er toe leiden; en deze is het werk der tijden; zij ontstaat niet kunstmatig. De Nederlander is niet vergaderziek. Dwang en vormen zullen hem geen vriend van vergaderingen maken. Eene verpligte en gedwongen bijeenkomst der kiezers op de plaats der stemming, zal, naar mijne overtuiging, nimmer leiden tot opwekking van dien burgezin, die aan kiesvergaderingen het aanzijn geeft. [1]) Tot nu heeft art. 39 dit niet bewerkt. De ondervinding heeft dit bewezen. De toeloop van kiezers tot de stembus is over het algemeen niet groot. Wetten en wettelijke voorschriften kunnen invloed op de zeden en gewoonten van een volk uitoefenen; maar zij veranderen zijn aard niet en ma-

[1]) Vergelijk hier Mr. J. R. THORBECKE, Aanteekeningen op de Grondwet art. 81, 1 Deel 2de uitgave pag. 213 en volgg.

ken een volk niet anders dan het is. Andere volken, die ons omringen, staan nu reeds op een hooger standpunt van politisch leven. Voor den Nederlander zullen nog meer tijden moeten heengaan. Vormen, elders goed, ontaarden bij overplanting, en gewassen van vreemden oorsprong hebben op onzen bodem zeldzaam een weligen groei.

Wat men ook van het hier besproken voorschrift, voor Nederland, als tusschen-systeem of anders, moge denken, mij komt het voor, dat het voor de W. I. Kolonien een blijvend voorschrift kan worden. Ik zou niet zeer gestemd zijn voor koloniale-kiezersvergaderingen, in den geest als de voorstanders van het kiesstelsel die voor Nederland in de toekomst willen zien.

Art. 31.

Op de tafel, staande voor het bureau van stemopneming, ligt een exemplaar dezer wet en der overeenkomstig art. 22 laatst geslotene kiezerslijst, die bij de verkiezing in aanmerking komt.

Art. 32.

De tafel is zoodanig geplaatst, dat de kiezers de verrigtingen van het bureau kunnen gadeslaan.

Art. 33.

Nevens of op de tafel staat de stembus, vervaardigd naar het vast te stellen model, en gesloten met twee verschillende sleutels, waarvan de eene onder den voorzitter, de andere onder den oudsten stemopnemer berust.

Aantt. Artt. 31—33 zijn gelijk aan artt. 44—46 der Kieswet.

Art. 34.

Tot de stembus wordt niemand toegelaten dan die, volgens de in art 22 bedoelde lijsten, bevoegd is tot de keuze zamen te werken.

Aantt. Zie de Aantt. op art. 22. Verg. art. 47 der Kieswet.

Art. 35.

Het bureau van stemopneming bestaat:

Voor het kiesdistrict Paramaribo, uit......... en houdt zijne zittingen te Paramaribo.

Voor het kiesdistrict Nickerie, uit......... en houdt zijne zittingen te Nickerie-punt.

Voor het kiesdistrict Coronie, uit......... en houdt zijne zittingen op het bureau van den Landdrost.

Aantt. Ik heb de zamenstelling dier bureaux hier in het midden gelaten. Zou de wet ook niet kunnen bepalen, dat die zamenstelling den Gouverneur der kolonie, als administrative maatregel, is opgedragen?

De Ned. kieswet wijst, bij artt. 42 en 43, den Voorzitter van den Gemeenteraad aan, om met *twee* leden uit dien Raad het bureau van stemopneming uit te maken. Ik erken dat er eenige moeijelijkheid in gelegen is, die bureaux in de kolonie doelmatig zamen te stellen. Want hoe ook, zij zullen in zekeren zin met eene soort van regtsmagt moeten bekleed worden. Zie artt. 47, 62—66 der Kieswet en artt. 34, 46—50 dezer Proeve. Eene omzigtige keuze van het personeel is daarom eerste vereischte. Moet men nu zijne toevlugt nemen tot ambtenaren der Regering, — en ik geloof dat men er moeijelijk buiten kan, — men kieze dan niet de meest inferieure. De voorzitter althans zij een ambtenaar van eenigen rang. Zouden de Landdrosten in hunne districten niet voorzitters van het stembureau kunnen zijn?

Dit punt is over het algemeen de aandacht zeer waardig.

Art. 36.

De voorzitter van het bureau van stemopneming is belast

met de handhaving der orde in de zaal waar gekozen wordt.

Wanneeer het stembureau bevindt, dat de eene of andere omstandigheid het behoorlijk inleveren der stembriefjes onmogelijk maakt, wordt het door den voorzitter verklaard. De inlevering wordt daarop terstond geschorst, en tot den volgenden dag, of, is deze een zondag, tot den daarna volgenden verdaagd.

Aantt. Zie artt. 49 en 50 der Kieswet. Verg. art. 29 dezer Proeve. Dit artikel stelt eene uitzondering daar.

De bevoegdheid tot verdaging is hier verder uitgestrekt dan in art. 50 der Kieswet, en niet tot *bepaalde* gevallen beperkt. Is daarin gevaar? Ik geloof het niet.

Art. 37.

De twee leden van het bureau van stemopneming zijn stemopnemers. Zij teekenen de namen op van elken kiezer, die een stembriefje in de bus komt werpen. Zij teekenen met den voorzitter de aldus gehouden lijsten.

Aantt. Verg. omtrent de stemgeregtigden in de divisien de Aantt. op art. 30, en de voorgestelde wijziging of uitbreiding van de wet.

Art. 38.

Zoodra de bij art. 29 ter inlevering der stembriefjes bepaalden tijd is verstreken, wordt dit door het bureau aangekondigd.

De stembus wordt daarop in tegenwoordigheid der aanwezige kiezers gesloten en terstond verzegeld.

De op het oogenblik van het verstrijken van den tijd in de zaal aanwezige kiezers worden nog tot de bus, vóór hare sluiting, ter inlevering hunner stembriefjes, toegelaten.

Art. 39.

Na afloop hiervan, wordt proces-verbaal opgemaakt. Dit is

ingerigt overeenkomstig het bij deze wet gevoegd voorschrift en wordt door den voorzitter en de stemopnemers onderteekend.

Aantt. Artt. 37—39 gelijk aan artt. 48, 51 en 52 der Kieswet.

Art. 40.

De voorzitter bewaart de stembus, de in een behoorlijk verzegeld papier geslotene sleutels en de lijsten, en brengt die den dag, waarop de opening der stembriefjes moet geschieden, in de voor die opening bestemde zaal.

Aantt. Zie de artt. 53 en 54 der Kieswet.

Art. 41.

Het openen der stembriefjes geschiedt op den dag...... (dagen), na dat zij zijn ingeleverd.

Dit openen vangt aan 's morgens om ..... uur. Het geschiedt in het openbaar, in de aangewezen hoofdplaats van het kiesdistrict, door het in art. 35 bedoelde bureau van stemopneming.

Aantt. Verg. artt. 55 en 57 der Kieswet. Zie artt. 1 en 35 dezer Proeve.

Art. 42.

De kiezers, die op de in art. 37 bedoelde lijsten voorkomen, en bij de opening tegenwoordig zijn, kunnen, zoo de stemopneming niet volgens de wet geschiedt, bezwaren inbrengen. Hiervan wordt in het proces-verbaal der opening melding gemaakt.

Aantt. Zie art. 58 der Kieswet. De kiezers hier bedoeld zijn alleen de kiezers, *die gestemd hebben*. Zie Mem. v. Toel. Bijl. bl. 259.

Art. 43.

Vóór het openen worden de briefjes geteld en vergeleken met het getal der kiezers, die, blijkens de lijsten, gestemd hebben.

De briefjes worden, zoo er verschillende bussen te ledigen zijn, ongeopend onder een gemengd.

Aantt. Blijft Paramaribo *met* de divisien *één* district, dan zullen er waarschijnlijk niet in ieder district *bussen* te ledigen zijn. Moeten de divisien *onder-kiesdistricten* worden, of vereenigt men zich met het gevoelen in de Aantt. op art. 30 ontwikkeld, dan wel. In het laatste geval is de laatste zinsnede van dit artikel, met eene kleine wijziging, op hare plaats, en in de kieswet der kolonie de voorziening noodzakelijk, die ik in de Aantt. op art. 30 heb voorgesteld. Zie art. 2 der Proeve en art. 99 der Kieswet. Ver. de Aantt. op art. 35.

Art. 44.

Bij het openen wordt de inhoud van elk briefje door den voorzitter overluid gelezen, door den oudsten stemopnemer nagezien, en door beide stemopnemers opgeteekend.

Aantt. Zie art. 60 der Kieswet. Verg. art. 64 der Kieswet en art. 48 dezer Proeve.

Art. 45.

Van onwaarde zijn de briefjes, die het in art. 25 bedoeld zegel missen; die ongeteekend zijn, geen persoon duidelijk aanwijzen, niet ingevuld zijn, andere stembriefjes omvatten, of daaraan zijn vastgehecht.

De in een briefje ingevulde naam van een lid, welks beurt van aftreding op het tijdstip, waarvoor de verkiezing geschiedt, nog niet is gekomen, wordt voor niet geschreven gehouden.

Aantt. Zie art. 61 der Ned. kieswet. Men weet dat de woorden: „*die onderteekend zijn*," ten gevolge van een amendement in dit artikel gebragt zijn, Het was evenwel eene *aanzienlijke* minderheid, die *tegen* het amendement stemde; het werd met 36 tegen 30 stemmen aangenomen.

In de Aantt. op art. 30 dezer Proeve, liet ik in het midden, of het bezwaar, dat de stembilletten niet mogten worden onderteekend, van *overwegend* belang moest worden geacht. Ik wensch er een woord over te zeggen.

Er bestaan naar mijne overtuiging gronden, om de minderheid, die destijds, in den geest der Regering, tegen de wijziging stemde, ter zijde te staan. Ik geloof niet dat, ware den kiezer de bevoegdheid gelaten zijn stembriefje te onderteekenen, dit in strijd zou geweest zijn met het in de Kieswet aangenomen stelsel, en het beginsel waarop zij rust. Mij is uit de Kieswet niet gebleken, dat de stemming zou en moest zijn, eene *geheime* stemming. Het Ontwerp, zoo als het door de Regering was voorgedragen, waarborgde den kiezer de gelegenheid zijne stem te *kunnen* geheim houden; hij *moest* het niet. Welk gevaar, vroeg de Regering, ligt er opgesloten in eene manifestatie van den kiezer, die zijn stembriefje onderteekent? Zij had het er niet in kunnen zien. En waarom ook de gevallen. waarin een stembriefje van onwaarde zou zijn, noodeloos vermeerderd? Men kan op dat punt in eene wet niet te omzigtig zijn. Uit de wet en krachtens de wet moeten zoo min mogelijk nulliteiten ontstaan. Het hoofdbeginsel van het kiesregt rust op de vrijheid der keuze. Die vrijheid openbare zich door het geheele kiesstelsel. Men moet de uitgebragte stem *kunnen* geheim houden; hij, die onafhankelijk kiezer wil zijn en daarop prijs stelt, moet er door de wet niet toe *verpligt* worden.

Ik meen ook, dat de ondervinding het zegel heeft gedrukt op het gevoelen der minderheid. Men lette op de kiesvereenigingen, die zich van lieverlede, in alle politieke rigtingen, in Nederland hebben gevormd. Deze proclameren alle, *openlijk* haren Candidaat. De kiezers, die leden zijn der onderscheiden kiesvereenigingen, maken van dit hun lidmaatschap geen geheim. Hunne stembriefjes bevatten voorzeker den naam van den verkozen Candidaat. Wat blijft nu het verbod van onderteekening? En met wat regt, bij de kiezers de kwade trouw

ondersteld, dat zij tot de proclamatie van hunnen Candidaat in de kiezersvereeniging zullen medewerken, en desniettemin hunne stem op een ander zullen uitbrengen? 1) Is het lidmaatschap der kiesvereenigingen eene manifestatie van minderen aard, dan het onderteekenen der stembriefjes?

Denkt men den kiezer in zijne keuze geheel vrij te doen zijn, door den waarborg, dien men hem verschaft, dat de uitgebragte stem geheim zal blijven, men vergete niet, dat men hierdoor ook een tegenovergesteld uiterste beretkt. Een kiezer is voor zich in het volle besef van de schoone strekking van zijn burgerschapsregt. Hij wenscht dat men wete hoe hij er van gebruik maakt. Hij is onafhankeijk, er is geen invloed aan welken hij onderworpen is, zijne keuze *behoeft* geen geheim te zijn. . . . . . . Maar de wet verpligt er hem toe. Wat baat nu de onafhankelijkheid, die hij in zich gevoelt, het voorbeeld, waardoor hij, ten nutte der algemeene zaak, op anderen wil werken? Men maakt hem onverschillig. Of hij stemt niet, óf er is voor hem niets gelegen, aan den uitslag der verkiezing; en de tegenstanders hebben weder een nieuw wapen, dat zij met kracht tegen het kiesstelsel kunnen bewegen.

Wil men dat de kiezer in zijn particulier leven niets te duchten zal hebben, en dat hij vrij in zijne keuze blijve? . . . . Maar dan verschaft men hem de gelegenheid zijn burgerpligt aan zijn individueel belang ten offer te brengen. Wordt het volk in zijn staatkundig leven aldus wakker?

Mij komt het voor, dat art. 61 der Kieswet, zoo als het door de Regering was voorgedragen, wet had kunnen worden. Het verslag van de Commissie van Rapporteurs over het Ontwerp-kieswet van 1849, dat uitdrukkelijk *ongeteekende* stembriefjes voorschreef, bevatte: „Het verbod van onderteekende stembriefjes dient te vervallen. De kiezer,

1) Men zie de Redevoering van den Heer van Dam van Isselt in de Verg. der Tweede Kamer van 8 Junij 1850.

die voor zijne stem openhartig en met rondheid uitkomt, moet niet met verlies van zijne stem worden gestraft." In het Ontwerp van 1850 volgde de Regering dien wenk, en ik geloof niet dat er voor de Vertegenwoordiging redenen bestonden, om op het eenmaal geuit gevoelen terug te komen.

In Nederland moest het, naar mijne overtuiging, vrijgelaten zijn, de stembriefjes al of niet te onderteekenen. Ik ben echter huiverig, dit stelsel voor de W. I. Kolonien onbepaald aan te prijzen. Het verbod van onderteekening heb ik in dit artikel opgenomen. Kundigen mogen hier beslissen; ik matig mij dit niet aan.

Art. 46.

Het bureau van stemopneming beslist over de waarde van het briefje, welks geldigheid wordt betwijfeld, terstond nadat het is geopend. De voorzitter maakt de redenen van twijfel en de beslissing onmiddelijk bekend.

AANTT. Zie art. 62 der Kieswet. Verg. de Mem. van Toelichting bijl. bl. 259.

Art. 47.

De briefjes, die meer of minder namen inhouden, dan er personen te kiezen zijn, gelden.

AANTT. Dit art. is gelijk aan art. 63 der Kieswet. Het wordt verklaard door het volgende artikel.

Art. 48.

De na het voor de keuze vereischte getal in een briefje vermelde namen, komen niet in aanmerking en worden niet voorgelezen door den voorzitter, die evenwel deze omstandigheid bekend maakt.

AANTT. Deze bepaling bevat eene uitzondering op art. 44. Zie art. 64 der Kieswet. Verg. de Redev. van Mr. B. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT, Zitt. Tweede Kamer, 8 Junij 1850. Zie de Aantt. op art. 45.

Art. 49.

Terstond na den afloop der opening wordt door den voorzitter bekend gemaakt, het getal der briefjes, die, na aftrek der van onwaarde verklaarde, overgebleven zijn; dat der stemmen, welke dien ten gevolge de volstrekte meerderheid uitmaken, en dat der stemmen, op elk persoon uitgebragt.

Art. 50.

Eene verkregen meerderheid van stemmen geldt niet, wanneer een verschil tusschen het getal der in de bus gevonden stembriefjes en dat der stemmende kiezers, op die meerderheid invloed heeft kunnen hebben. Het bureau van stemopneming neemt te dien aanzien eene beslissing, die door den voorzitter wordt bekend gemaakt.

AANTT. Dit artikel is ontleend aan art. 66 der Kieswet. Ik heb gemeend mij eene wijziging in de redactie te mogen veroorloven.

Art. 51.

Nadat de uitslag der stemming is medegedeeld, wordt procesverbaal opgemaakt.

Dit is ingerigt overeenkomstig het bij deze wet gevoegd voorschrift, en wordt door den voorzitter en de stemopnemers geteekend.

Art. 52.

Binnen 24 uren, na den afloop der stemopneming, worden de processen-verbaal, bij art. 39 en het vorig artikel bedoeld, aan het plaatselijk bestuur van het kiesdistrict, ingezonden. Daarbij worden gevoegd de geopende stembriefjes, die gelden en die welke

van onwaarde zijn verklaard, gesloten in twee afzonderlijke, behoorlijk verzegelde pakken.

AANTT. Dit artikel en het volgende hebben ten doel, dat het Gouvernement der kolonie in het bezit gesteld worde, van *al* de stukken en bescheiden, die tot de plaats gehad hebbende verkiezing betrekking hebben, en ook van den uitslag der verkiezingen kennis drage. Zie de Aantt. op het volgende artikel.

Art. 53.

Het plaatselijk bestuur (de Landdrosten) der kiesdistricten Nickerie en Coronie zenden de bedoelde processen-verbaal en de verzegelde pakken, die naar aanleiding van het vorig artikel bij hen worden ontvangen, ten spoedigste in aan het Gouvernement der kolonie.

AANTT. Het behoeft geloof ik geene opmerking, dat het plaatselijk bestuur van het kiesdistrict Paramaribo, is het Gouvernement der kolonie, hetwelk dus onmiddellijk het in art. 52 bedoelde, van het stembureau ontvangt.

Art. 54.

Het Gouvernement der kolonie bewaart al de ingekomen processen-verbaal, en zorgt dat er terstond afschriften van aangeplakt worden in al de kiesdistricten. Gelijke afschriften worden op de in de art. 9 en 10 aangeduide plaatsen voor een ieder ter inzage nedergelegd.

Het Gouvernement (Bestuur) bewaart de stembriefjes gedurende een jaar en vernietigt ze daarna.

AANTT. Ik geloof dat de voorschriften vervat in de artt. 52, 53 en 54 zich zelven verdedigen.

De lijsten, die jaarlijks in de (*drie*) kiesdistricten worden opgemaakt,

worden ook in *al* de *drie* kiesdistricten, op last van den Gouverneur der kolonie, het hoofd van het koloniaal bestuur, aangeplakt en afschriften er van ter inzage nedergelegd. Zie artt. 8, 9 en 10 dezer Proeve.

Hieruit moet nu m. i. volgen, dat met de processen-verbaal der verkiezingen in deze artt. bedoeld, *in denzelfden geest* moet worden gehandeld. Het zij dus eene gelijktijdige verkiezing in *al* of in *eenige* der kiesdistricten plaats vinde, hetzij die verkiezing zich tot *één* kiesdistrict bepale, de processen-verbaal, die dit in het eene of andere geval constateren, zullen dus altijd, niet alleen aan het Gouvernement der kolonie moeten worden ingezonden, maar ook in *al* de kiesdistricten worden aangeplakt, en de gelegenheid ter inzage worden gegeven.

In de hoofdzaak rust mijne meening op het beginsel, dat ik heb verdedigd bij art. 11. Men zie de Aantt. aldaar. Verg. art. 8, 9 en 10. Verder verwijs ik hier naar de Inleiding tot deze Proeve van wet, waar ik de hoofdgedachte, die mij leidde, heb getracht te ontwikkelen.

Art. 55.

De bepalingen der art. 30—54 gelden in elk geval, dat eene herstemming of andermaal eene vrije stemming moet plaats hebben.

De laatste heeft altijd plaats, wanneer een bureau van stemopneming beslist heeft, dat een verschil tusschen het aantal der in de bus gevondene stembriefjes en dat der kiezers, die stemden, op eene verkregen meerderheid van stemmen van invloed heeft kunnen zijn.

AANTT. Verg. art. 66 der Kieswet. Zie art. 50 dezer Proeve.

Art. 56.

De kosten van het aanleggen en bijhouden der kiezerslijsten en van het uitoefenen der kiesverrigting in het algemeen, wor-

den gedragen door het Koloniaal Gouvernement, dat dezelve jaarlijks op de koloniale begrooting der uitgaven brengt.

AANTT. Verg. M. v. B. Hand. 1850-1851, bl. 350, en art. 205 § *k* der Gemeente-wet.

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN DE BENOEMING VAN LEDEN VAN DEN KOLONIALEN RAAD.

Art. 57.

Leden van den kolonialen Raad kunnen alleen zijn:

1°. Nederlanders, die het volle genot der burgerlijke en burgerschaps-regten bezitten.

2° die den ouderdom van vijf en twintig jaren hebben bereikt.

3° die ten minste vijf jaren in de kolonie zijn woonachtig geweest.

AANTT. Ik verwijs hier naar de beschouwingen op pag. 36 en volgg. medegedeeld. Vergelijk art. 17 van het Ontwerp-Reglement van 1855.

De Kieswet, na vooraf te hebben aangewezen wie zij als Nederlanders beschouwt, (zie art. 3 en 4 dezer Proeve en de Aantt. aldaar) en krachtens welke wetsbepaling zij dit doet, kan hier volstaan met eenvoudig van *Nederlanders* te gewagen, zonder verdere omschrijving. Achter de Kieswet bevindt zich het Regerings-Reglement.

Art. 58.

Bloedverwanten of aanverwanten in den eersten graad kun-

nen niet te zamen zijn leden van den Kolonialen Raad. 1)

Wanneer personen, zich in dien graad bestaande, ter gelijker tijd in hetzelfde kiesdistrikt of in verschillende districten zijn gekozen, wordt de oudste in jaren voor benoemde gehouden.

In geval van gelijken ouderdom beslist het lot.

Die na zijne benoeming in den verboden graad van aanverwantschap (zwagerschap) geraakt, behoeft vóór den afloop van zijn tijd van zitting niet af te treden.

De aanverwantschap (zwagerschap) houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.

Aantt. Dit artikel vindt zijn grond in art. 18 van het Ontwerp van 1855. Art. 14 van het Ontwerp van 1851 had dezelfde strekking, maar, naar het mij voorkomt, eene betere redactie; doch het verschil is zoodanig, dat het moeijelijk is te bepalen, of de Regering hier het oog heeft gehad op art. 20 der Provinciale Wet, dan wel op art. 21 en 22 der Gemeentewet.

1) In art. 19 van het Ontwerp-Reglement leest men: *Bloedverwantschap of zwagerschap in den eersten graad mag niet bestaan tusschen de leden van den Kolonialen Raad.*"

Zwagerschap in den eersten graad is eene uitdrukking, die aanleiding heeft gegeven tot misverstand. *Usus est tyrannus.* Geen schoonzoon zal ooit zijn schoonvader *zwager* noemen. Schoonbroeders noemen elkander *zwagers*. In plaats van *zwagerschap* dacht ik daarom eerst *aanverwantschap* te schrijven. De redactie van art. 10 der Wet op de Regterlijke Organisatie kwam mij evenwel beter voor, en ik nam die in haar geheel over. Ik stel voor, haar ook in het Regerings-Reglement op te nemen.

Men zou ook kunnen schrijven:

„Boedverwanten of aanverwanten in den eersten graad mogen terzelfder tijd niet zijn leden van der Kolonialen Raad."

Verg. art. 22 van het onlangs aan de Staten-Generaal ingezonden Ontwerp van Wet over de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie. Voor *aanverwanten* leest men daar evenwel *aangehuwden*."—

Het is eene zonderlinge idee van onze wetgevers de zwagerschap, in het burgerlijke regt, in het oneindige te laten werken, (zie art. 353 Burg. Wetb.), en in het staats-burgerlijke, haar alle kracht te ontnemen.

Alinea 1. Deze alinea, zoo als zij door de Regering is voorgesteld, is in beide Ontwerp-Reglementen, volkomen gelijk aan art. 20 der Provinciale wet.

Alinea 2. In art. 14 van het Ontwerp van 1851 is deze alinea eensluidend met alin. 2 van art. 20 der Provinciale Wet. In art. 18 van het Ontwerp van 1855 is art. 22 van de Gemeentewet gevolgd. Daar schrijft de Regering: „*wanneer enz. ter gelijker tijd zijn gekozen*" en laat de tusschenzin, dien men in art. 20 der Provinciale Wet en in art. 14 van het Ontw. van 1851 aantreft en luidende: „*in hetzelfde district of in verschillende districten,*" geheel ter zijde. In de Gemeentewet kwam deze bepaling uit den aard der zaak niet te pas. In betrekking tot den Kolonialen Raad is zij in dit artikel op hare plaats. Ik heb ze daarom hier overgenomen en volgde de eerste redactie.

Verder leest men in art. 20 der Provinciale Wet en in art. 22 der Gemeentewet, en ook in art. 14 van het Ontwerp van 1851: „*wordt de oudste in jaren voor benoemde gehouden,*" In het Ontwerp van 1855 schreef de Regering in plaats daarvan: *wordt alleen hij, die de oudste in jaren is, toegelaten.*" Waarom die verandering? Ik heb er geene reden voor kunnen vinden. Ik geloof de redactie van 1851 beter en heb vermeend die te kunnen behouden.

Wanneer toch de wet bepaalt, dat de oudste voor *benoemde* wordt gehouden, dan verklaart zij daardoor dat die oudste in jaren, in het gestelde geval, de *eenige* benoemde is, en de benoeming van den andere *vervalt.* Verklaart zij daarentegen dat alleen de oudste in jaren wordt *toegelaten,* dan verklaart zij zich niet *uitdrukkelijk* omtrent de benoeming van den jongeren. Zij laat dit dan in het midden, en het kan moeijelijkheden veroorzaken. De oudste in jaren kan voor zijne benoeming bedanken. Zal dan de jongere als benoemde beschouwd worden? Volgt men hier de beraadslagingen in de Staten-Generaal, bij de behandeling der Provinciale- en Gemeente-wetten, en voegt men

daarbij de destijds door de Regering afgelegde verklaring, dan ontwaart men, dat de bedoeling des wetgevers is geweest, dat de jongere in het gestelde geval *niet* zou optreden, maar eene *nieuwe verkiezing* noodzakelijk was. De uitdrukking: „*wordt voor benoemde gehouden*," is met deze verklaring in volkomen harmonie. De benoeming van den oudste is geldig; maar ook die benoeming *alléén*. De uitdrukking: „*wordt alleen toegelaten*" laat de deur voor geschillen open.

Alinea 3. Deze alinea staat noch in art. 14 van het Ontwerp van 1851, noch in art. 18 van het Ontwerp van 1855. Ik ontleen ze aan alin. 2 van art. 22 der Gemeentewet. Het geval kan zich voordoen. Verg. hier art. 103 der Kieswet en art. 62 dezer Proeve. De *ratio-legis* is dezelfde. Ik beken gaarne niet te begrijpen waarom dit voorschrift ook niet in art. 20 der Provinciale Wet geschreven is.

Alinea 4 en 5. Deze zijn in de beide Ontwerpen eensluidende. Ook de Provinciale- en de Gemeentewet hebben hier beide dezelfde redactie.

In het algemeen geloof ik dat de redenen van uitsluiting, die de Regering hier in het Reglement wil geschreven hebben, allezins te verdedigen zijn. Het getal leden van den Kolonialen Raad is betrekkelijk zeer gering; de werkkring van dat ligchaam beweegt zich in eene kleine maatschappij. Het zijn die overwegingen, die voor art. 18 van het Ontwerp-Reglement van 1855 pleiten; maar het zijn ook deze alléén. Vergelijk hier Mr. J. R. THORBECKE in zijne Aanteekening op de Grondwet op art. 83, 2e. uitg. 1 D. pag. 227 en volgg. Zie art. 79 der Grondwet van 1848.

Moet het beletsel waarvan dit artikel spreekt zich ook niet uitstrekken tot verwantschap in den *tweeden graad?* Er zijn gronden voor. Zie art. 21 der Gemeentewet. Vergelijk Mr. J. R. THORBECKE over het kiesstelsel, in zijne beschouwingen op pag. 57.

Art. 59.

Het lidmaatschap van den Kolonialen Raad is onvereenigbaar

met de betrekking van krijgsman in werkelijke dienst en van geestelijke of bedienaar der godsdienst.

AANTT. Dit artikel is gelijk aan art. 19 van het Ontwerp van 1855. Meerdere redenen van uitsluiting dan die in art. 18 en 19 schrijft het Ontwerp niet voor. Moet de aandacht der Regering evenwel niet op meerdere gevestigd zijn? B. v.

Wat is er van de leden van den Advijserenden Raad des Gouverneurs?

Wat van den Gouvernements-Secretaris?

Wat van den Procureur Generaal der kolonie, in het bijzonder?

Volgens het nu van kracht zijnde Reglement, treedt die ambtenaar, als oudste lid van den Kolonialen Raad, als waarnemend Gouverneur op, wanneer de waardigheid van Gouverneur openvalt. (Zie art. 17 ven het Regerings-reglement van 1832). Art. 8 van het Ontwerp-Reglement van 1855 bepaalt hetzelfde, omtrent het oudste lid van den Advyserenden Raad. Ik geloof dat dit in den regel de Procureur-Generaal der kolonie zal zijn. [1]) De gevolgtrekking is hier duidelijk.

Wat is er van de Landdrosten in de districten Nickerie en Coronie?

Wat van de ambtenaren, die zich aan het hoofd der tegenwoordige divisien, ingevolge de Publicatie van den Gouverneur der kolonie, van 30 Augustus 1856, zullen bevinden?

Wat van de Commissarissen, die namens den Gouverneur in den Raad zitting zullen nemen, ingevolge art. 32 van het Ontwerp? Zie pag. 51. Noot 1.

Verg. voorts art. 91 der Grondwet en de Aantt. op art. 74 al. 2 dezer Proeve.

---

1) Ook in betrekking tot dezen ambtenaar, is de toegezegde regterlijke organisatie in de W. I. Kolonien, eene hoogst gewenschte zaak. Men is in Nederland reeds meermalen in de gelegenheid gesteld zich te kunnen overtuigen, welke uiteenloopende en meermalen tegenstrijdige attributen de functien van dezen ambtenaar bepalen, wiens hoofdzakelijke roeping, in de eerste plaats, zoo niet *uitsluitend*, tot *de regterlijke magt* moest behooren, die voor *al* hare leden een onafhankelijk en zelfstandig standpunt vordert.

Ik heb in betrekking tot de voorgaande artt. 58 en 59 nog deze algemeene aanmerking.

De redenen van uitsluiting van het lidmaatschap der Tweede Kamer, zijn door de Grondwet bij art. 88 en 91 voorgeschreven. De Kieswet herhaalt die niet. Zie art. 98.

Het Ontwerp-Reglement van 1855 heeft de redenen van uitsluiting van het lidmaatschap van den Kolonialen Raad opgenomen in de artt. 18 en 19.

Ik heb er volkomen vrede mede, wanneer men mogt oordeelen dat de ontworpen artt. 58 en 59 in de koloniale kieswet kunnen gemist worden, en alleen behooren in het Regerings-Reglement, hoezeer ik niet geheel overtuigd ben, dat de herhaling dier voorschriften in de Kieswet volstrekt noodeloos is. Ik blijf evenwel de aandacht op het onderwerp zelf vestigen. Naar mijne meening moeten de redenen van uitsluiting, die het Regerings-reglement behoort voor te schrijven, meerdere zijn dan die, welke men nu in het Ontwerp van 1855 leest. Zie art. 91 der Grondwet. Verg. Mr. THORBECKE over de hervorming van ons kiesstelsel, ter aangeh. plaatse. Zie verder de Aanteekening op art. 74 al. 2 dezer Proeve.

Art. 60.

De gewone tijd ter verkiezing der leden van den Kolonialen Raad is den .... dag der maand .....

Alsdan wordt voorzien in de vervulling van de plaatsen der leden, die ingevolge de wet (naar den rooster) moeten aftreden.

AANTT. Zie art. 100 der Kieswet. Vereenigt men zich met de meening, die ik in de Aantt. op art. 30 dezer Proeve heb uitgedrukt, dan is in de koloniale kieswet eene bepaling noodig, in den geest van art. 102 der Ned. kieswet, die aldus zou kunnen luiden:

„De verkiezing geschiedt in de divisien van het kiesdistrict Paramaribo op denzelfden dag, als in het hoofddistrict."

Men kan er een afzonderlijk artikel van maken.

Art. 61.

De verkiezing ter vervulling der plaatsen, die door ontslag, overlijden, of om andere redenen openvallen, geschiedt binnen .... dagen na het openvallen.

In geval van ontbinding van den Kolonialen Raad, geschiedt de verkiezing van de leden van den nieuwen Raad binnen .... dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding.

AANTT. Zie art. 101 der Kieswet, art. 70 alin. 2 der Grondwet, en Art. 29 van het Ontwerp-Reglement van 1855.

Art. 62.

Bij eene eerste stemming wordt niemand benoemd dan met volstrekte meerderheid van stemmen.

Bij herstemming, noodzakelijk wanneer de meerderheid bij de eerste stemming niet is verkregen, wordt men benoemd met de meeste stemmen.

Indien de stemmen staken is de oudste in jaren de benoemde. In geval van gelijken ouderdom beslist het lot.

AANTT. Zie art. 103 der Kieswet. en Mr. BOISSEVAIN in de aanteekeningen aldaar. Verg. art. 58 alin. 3 dezer Proeve.

Art. 63.

Wanneer bij eene eerste stemming geene volstrekte meerderheid is verkregen, wordt onmiddellijk door het bureau van stemopneming der plaats waar de opening der stembriefjes is geschied, eene lijst opgemaakt, bevattende twee maal zoo veel namen, als er personen te benoemen zijn.

Op de lijst worden gebragt zij, die bij de eerste stemming de meeste stemmen hebben erlangd.

Ingeval bij de eerste stemming de stemmen tusschen meer,

dan het in de eerste zinsnede bedoeld getal personen waren verdeeld, worden op de lijst allen gebragt, die aldus de meeste stemmen hebben verkregen.

AANTT. Zie art. 104 der Kieswet. Zie ook de verklaring van den Minister van Binn. Zaken in de Verg. der Tweede kamer van 14 Junij 1850. Bijbl. bl. 25. Verg. artt. 8 en 9 der Provinciale Wet en de in de Aantt. aldaar door Mr. BOISSEVAIN medegedeelde Circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Art. 64.

Deze lijst, aan het plaatselijk bestuur van het kiesdistrict, waar dit geval zich mogt voordoen, terstond in te zenden, wordt met de in art. 28 bedoelden brief van oproeping, aan de kiezers gezonden.

De stemming over de op de lijst vermelde personen geschiedt binnen . . . . dagen na de dagteekening van het in art. 51 bedoelde proces-verbaal.

Indien het geval, in het vorige artikel bedoeld, zich mogt voordoen in de kiesdistricten Nickerie of Coronie, zijn de Landdrosten verpligt tot onmiddelijke kennisgeving aan den Gouverneur der kolonie.

AANTT. Zie de Aantt. op artt. 52, 53 en 54 dezer Proeve. Vergelijk de Inleiding.

Art. 65.

Het bureau van stemopneming der plaats waar de opening der stembriefjes is geschiedt, zendt ten spoedigste aan den benoemde een door den voorzitter en een der stemopnemers geteekend afschrift van het in art. 51 bedoeld proces-verbaal. Het zendt hem, is hij bij herstemming gekozen, afschrift zoo

van het verbaal, dat na de eerste stemming, als van hetgeen na de herstemming is opgemaakt.

Dat afschrift strekt den benoemde tot geloofsbrief.

Art. 66.

De benoemde geeft bij het bekomen van het afschrift, een bewijs van ontvang daarvoor af.

Binnen .... weken na de dagteekening van dat bewijs, geeft hij aan het bureau van stemopneming kennis of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

Art. 67.

Die in meer dan een kiesdistrict is benoemd, verklaart aan de bureaux van stemopneming van die districten, binnen den in het vorig artikel gestelden termijn, welke benoeming hij aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder verklaring voorbijgaan, geacht geene der op hem uitgebragte benoemingen aan te nemen.

AANTT. In betrekking tot de voorschriften vervat in de artt. 63, 64, 65 en 66, handelen de stembureaux der onderscheiden districten zelfstandig. De Provinciale Wet heeft een ander beginsel; ook de Gemeente wet. De eerste vordert, dat de benoemde, met voorbijgaan van het stembureau, onmiddelijk aan Gedeputeerde Staten van de aanvaarding zijner benoeming kennis geve. Zie art. 12 en volgg. Prov. Wet. De laatste, aan den Gemeenteraad. Zie art. 13 en volgg. Gem. Wet.

In denzelfden geest zou in de kolonie de kennisgeving aan den Gouverneur kunnen plaats vinden. Het zou daar evenwel met moeijelijkheden en tijdverlies gepaard gaan, b. v. bij eene verkiezing in de

kiesdistricten Nickerie en Coronie. Wat nut zou er ook in gelegen zijn? Art. 69 en 70 waarborgen de vereischte medsdeeling aan den Gouverneur, die daarop aan art. 71 uitvoering geeft. Art. 52 waarborgt dat de Gouverneur kennis verkrijgt van den uitslag der verkiezingen in *al* de districten. En dit kan voldoende worden geacht.

Art. 68.

Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt of de in art. 66 en 67 bepaalde tijd verstreken is, geeft het betrokken bureau van stemopneming, er onmiddelijk kennis van aan het plaatselijk bestuur van het kiesdistrict.

Binnen dagen na die kennisgeving geschiedt eene nieuwe keuze.

AANTT. Zie de Aantt. op art. 64.

Art. 69.

Indien iemand de benoeming in een district heeft aangenomen, en in een ander op de lijst staat van hen, waarover moet worden herstemd, vindt eene nieuwe keuze in dit laatste district plaats.

Ten dien einde geeft het bureau van het eerstgenoemde district aan dat van het laatste onmiddelijk kennis van de aanneming, dat op zijn beurt het plaatselijk bestuur daarvan verwittigt.

AANTT. Verg. art. 52, 53 en 54 dezer Proeve en art. 13 al. 2 en 3 der Prov. Wet. Zie aldaar Mr. BOISSEVAIN in de Aantt.

De uitlegging van dit artikel kan moeijelijkheden veroorzaken; maar het geval zal altijd tot de zeldzame blijven behooren.

Het laatste lid van alin. 2 komt niet voor in art. 109 der Kieswet. Het voorschrift tot kennisgeving aan het plaatselijk bestuur is,

om het stelsel, in de kolonie, noodig.

De redactie heb ik ook eenigzins gewijzigd. Voor „*hetzelfde*" schreef ik: „*eene nieuwe keuze.*" Art. 13 der Prov. Wet regtvaardigt die wijziging, en te gelijk de opvatting, die de wetgever m. i. voor art. 109 der Kieswet wil. Alinea 1 van art. 13 der Prov. Wet, spreekt van niets anders dan van eene *nieuwe keuze.* Art. 108 der Kieswet spreekt van *kennisgeving aan de besturen, en* van *eene nieuwe keuze.* Kan nu „*hetzetfde,*" ook in collectiven zin genomen worden, en *meer* dan *ééne* handeling beteekenen, dan geloof ik dat dit woord juister geplaatst is in den aanhef van al. 2 van art. 13 der Provinciale Wet, dan in den aanhef van art. 109 der Kieswet.

Art. 70.

De Landdrosten der districten Nickerie en Coronie zijn gehouden, om den Gouverneur der kolonie onmiddelijk mededeeling te doen van de kennisgevingen, die krachtens 68 en 69, door de bureaux van stemopneming in hunne districten, aan hen mogten worden gedaan.

Art. 71.

De dag voor de, ter vervulling eener in den Kolonialen Raad openvallende plaats, noodige herstemming of nieuwe stemming, wordt bepaald door den Gouverneur der kolonie.

AANTT. Zie art. 110 der Kieswet. Verg. art. 14 der Prov. Wet. De gevallen, welke dit artikel op het oog heeft, zijn die in de artt. 63, 68 en 69 bedoeld. Ik geloof niet dat het noodig is er in dit artikel melding van te maken. Het volgt van zelf. Evenmin heb ik het noodig geacht hier op te nemen, *door wien* de Gouverneur der kolonie van die gevallen wordt verwittigd. Ook dit volgt uit de wet. De bureaux van stemopneming geven aan het plaatselijk bestuur van het kiesdistrict kennis van het een en ander. Verg. hiermede art. 52,

53 en 54 en de Aantt. en voorzs het voorschrift vervat in art. 70.

Ik heb hier evenwel eene vraag.

Kunnen in geval van herstemming of nieuwe stemming, wanneer die, in de bedoelde gevallen, in de kiesdistricten Nickerie of Coronie, mogt noodig zijn de voorschriften van art. 64 alin. 3 en van art. 70 niet voldoende geacht worden? Zouden b. v. de Landdrosten den dag der herstemming of der nieuwe stemming niet kunnen en mogen bepalen? Het beginsel van centralisatie van magt in den persoon des Gouverneurs, dat ik in deze Proeve heb vastgehouden, moet niet tot te grooten omslag leiden. Zie de Aantt. op art. 67. En ik kan niet inzien dat aan dit beginsel zou worden te kort gedaan, wanneer de Kieswet, in de bedoelde gevallen, aan de Landdrosten dier districten die bevoegdheid gaf.

Men beslisse. De wijziging van dit artikel is niet moeijelijk.

Art. 72.

De tot lid van den Kolonialen Raad benoemde, legt nevens zijn geloofsbrief aan den Raad over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan eene acte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijne geboorte blijken, en eene door hem zelve af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen, die hij bekleedt.

Art. 73.

De leden van den Kolonialen Raad kunnen ten allen tijde hun ontslag nemen. Het wordt door hen ingezonden aan den (Kolonialen) Raad, die het ter kennis brengt van den Gouverneur der Kolonie; of, zoo de zitting van den Kolonialen Raad gesloten is, aan den Gouverneur, onmiddelijk.

AANTT. Omtrent dit punt bewaart het Ontwerp-Reglement een volstrekt stilzwijgen. Welke is hier de zienswijze der Regering?

Men weet dat de leden van het voormalige Hof van Policie en Criminele Justitie, krachtens art. 33 van het Regerings-Reglement van 1816, verpligt waren die betrekking aan te nemen, en ze gedurende negen jaren te blijven vervullen. Het Regerings-Reglement van 1828, dat alleen ambtenaren tot het lidmaatschap van den Hoogen Raad der Ned. W. I. Bezittingen riep, liet dit voorschrift ter zijde. Uit den aard der zaak was er geene behoefte aan. Zie art., 22 Regl. v. 1828. Het Reglement van 1832 nam de vroegere bepaling niet weder uitdrukkelijk op; maar ik meen te weten dat men tot op dezen oogenblik de aanvaarding van het lidmaatschap van den Kolonialen Raad in de kolonie als verpligtend blijft aanmerken, krachtens art. 64 van het laatstgenoemde Reglement.

Is de Regering voornemens dit stelsel in betrekking tot den nieuwen Kolonialen Raad te doen voortduren?

In de jaarlijksche aftreding en de herkiezing ziet de Regering middelen tot aansporing om zich voortdurend het vertrouwen der kiezers waardig te maken. Zie M. v. Toel. op art. 20 Ontwerp Reglement.

Wat zou de Regering zich van een *gedwongen* lidmaatschap kunnen beloven?

Het beginsel waarop het stelsel van vertegenwoordiging rust wordt bepaald door het vrije der keuze. De vrijheid om zich die te laten welgevallen, en het regt om ten allen tijde zijn ontslag te nemen, moeten daaruit volgen. Zie art. 95 en 112 der Kieswet.

Aan den anderen kant zou men kunnen beweren, dat het willekeurig bedanken moeijelijkheden zou kunnen veroorzaken en de Regering in ongelegenheid kan brengen. Ook de belangen der bevolking zouden er onder kunnen leiden. Uit valsche eerzucht en schijn van onafhankelijkheid volgt de een al zeer ligt het voorbeeld van den andere. Men weet dat vóór 1840 ook geen lid der Tweede Kamer zijn ontslag mogt indienen. Zie Mr. BOISSEVAIN op art. 95.

Eene beslissing schijnt hier eenigzins moeijelijk.

Art. 74.

Een lid van den Kolonialen Raad houdt van regtswege op lid te zijn:

1°. wanneer hij ophoudt Nederlander of in het vol genot der burgerlijke of burgerschaps-regten te zijn;

2°. wanneer hij eene der in art. 59 uitgeslotene betrekkingen aanneemt;

3°. wanneer hij een bezoldigd staatsambt aanneemt of bevordering in de staatsdienst verwerft.

In de gevallen sub 3°. bedoeld is hij dadelijk weder verkiesbaar.

De nieuwe keuze geschiedt binnen dagen na den dag, waarop de Gouverneur der Kolonie kennis van het feit heeft bekomen.

Aantt. In de gevallen waarin hij ophoudt lid te zijn vordert de Kieswet, bij art. 97, van een lid der Eerste Kamer; de Provinciale Wet, bij art. 23, van een lid der Provinciale Staten; de Gemeentewet, bij art. 25, van een lid van den Gemeenteraad: *kennisgeving met vermelding der reden*. Ik heb die verpligting hier ter zijde gelaten. Vooreerst wordt zij van de leden der Tweede Kamer niet gevorderd; want op hen heeft art. 96 der Kieswet geen betrekking. Zie art. 112 der Kieswet; maar bovendien blijkt uit alin. 2 van art. 97, in verband met de Mem. v. Beantw. der Regering (Hand. bl. 351) en ook uit de aangehaalde artt. der Prov. en Gem. Wetten, dat de nieuwe keuze van die kennisgeving niet afhankelijk is, maar integendeel *moet* geschieden, onverschillig of het lid al dan niet kennis hebbe gegeven. Ik wil daarom gaarne erkennen, dat ik de strekking van dit voorschrift niet juist heb kunnen vatten. De bedoeling der wetgevers is toch voorzeker dat hij, die de vereischten mist, van regtswege ophoudt lid te zijn. Zie M. v. B. bijl. bl. 351.

Ik schreef daarom, *houdt van regtswege op, enz.* Het is dus de *wet*,

die dit raadslid verwijdert. Geene voorafgaande beslissing, welke of van wien ook, komt hier te pas. Vele formaliteiten worden er door afgesneden. Anders is het stelsel der Gemeentewet. Zie art. 25 dier wet. Om gelijkheid van beginselen, ook om den minderen omslag, rigtte zich de Koloniale Raad evenwel naar hetgeen daaromtrent voor de Staten-Generaal bij de wet is bepaald. Zie artt. 96 en 97 in verband met art. 112 der Kieswet.

Alinea 1 en 3. De 1e alinea is volkomen gelijk aan de 1e alinea van het aangehaalde art. 97 der Kieswet, uit welke zij is genomen. Genoemd artikel voegt daar echter bij: *of een bezoldigd Staatsambt aanneemt enz.* Dit voorschrift heb ik in de 3e alinea van het tegenwoordig artikel vervat.

De gevallen verschillen zeer van elkander. Het gemis van het Nederlanderschap en het niet bezitten van het vol genot van burgerlijke en burgerschaps-regten, zijn redenen tot *niet-verkiesbaarheid*. De eenmaal benoemde, die ophoudt deze radicale vereischten in zich te vereenigen, moet dus ook ophouden lid van den Kolonialen Raad te zijn. De reden is duidelijk.

Het aannemen van een bezoldigd staatsambt of het verwerven van bevordering in de staatsdienst zijn reden tot *niet-toelating*. De benoemde, die in deze termen vervalt, houdt evenzeer op lid van den Kolonialen Raad te zijn.

a. Die echter in de termen van *niet-verkiesbaarheid* vervallen, kunnen, zoolang zij het Nederlanderschap blijven missen en het vol genot der burgerlijke- en burgerschaps-regten niet hebben herkregen, niet alleen geene leden van den Kolonialen Raad blijven, maar zij zijn ook niet *dadelijk* herkiesbaar. Naar mijne meening worden zij dit eerst dan, wanneer zij weder Nederlanders worden, of, Nederlanders gebleven zijnde, in de volheid hunner regten terugkeeren.

Ik geef toe dat de geheele vertegenwoordiging in de kiezers de bron van hare magt moet eerbiedigen; ik erken dat de meerderheid

der kiezers de benoeming doet en de proclamatie van den verkozene slechts is eene formaliteit; en het is volkomen waar, dat het alleen de kiezers zijn, die den afgevaardigde maken. Maar de kiezers zijn niet boven de wet en de verkiezing moet iets beteekenen.

De vereischten tot verkiesbaarheid zijn *imperative* door de wet voorgeschreven. Kunnen nu kiezers hem verkiezen, die door de wet is uitgesloten? Neen; en die niet verkiesbaar is, is ook niet herkiesbaar. Want de herkiezing is, even als de verkiezing, altijd het gevolg van eene nieuwe, op zich zelf staande, met dezelfde formaliteiten en *krachtens dezelfde wetsbepalingen,* volbragte keuze.

Wat zou die herkiezing ook beteekenen? Want van de *toelating* van een *herkozen* lid, dat opgehouden heeft lid te zijn, omdat hij ophield de gevorderde vereischten te bezitten, kan toch voorzeker geen sprake zijn, zoolang hij die vereischten niet weder bezit. De Raad of het ligchaam waartoe hij moest behooren, en waarin een door de wet bepaald aantal leden zitting *moet* hebben, zou dan voortdurend *onvoltallig* blijven. En dit kan de bedoeling des wetgevers nimmer geweest zijn.

Die ophoudt Nederlander te zijn, of die het vol genot zijner burgerlijke en burgerschaps-regten verloren heeft, is dus niet *herkiesbaar,* vóór den tijd dat de beletselen, die, moest hij voor de eerste maal worden verkozen, zijne verkiesbaarheid zouden in den weg staan, op wettige wijze zijn opgeheven. De herkiezing, heeft zij plaats gevonden, is nietig. Het geval heeft zich, in de laatste dagen, in eene aanzienlijke Gemeente van ons land voorgedaan. De Raad beslistte in dien zin; anders, de Gedeputeerde Staten. Ik meen te weten dat de eindbeslissing nog niet gevolgd is.

b. Die in de termen van *niet-toelating* vallen, of liever, die niet *verder* kunnen toegelaten worden, omdat zij tijdens hunne zitting, een bezoldigd staatsambt 1), aannemen of bevordering erlangen, zijn

1) Ik geloof dat de woorden *bezoldigd staatsambt* en *staatsdienst*, in de kolo-

daarentegen *dadelijk* weder *verkiesbaar*. Hier is het, naar het mij voorkomt, eene bloote questie van vertrouwen. Den kiezers wordt, door middel eener nieuwe verkiezing, de gelegenheid gegeven de vroegere keuze te bevestigen. Het verschil met het sub *a* gestelde geval is dus zeer groot. De laatste zinsnede van alin. 3 maakt dit duidelijk.

Ik ontleen die zinsnede aan de slotbepaling van art. 91 alin. 4 der Grondwet. Behalve deze slotbepaling, is art. 97 der Kieswet in alin. 2 volkomen gelijk aan alin. 4 van art. 91 der Grondwet. Ik geloof dat zij in art. 97 op hare plaats zou zijn geweest. Ware het uitdrukkelijke voorschrift der Grondwet niet daar, men zou uit art. 97 der Kieswet kunnen redeneren, dat én zij die ophouden Nederlanders te zijn enz., én zij die een bezoldigd staatsambt aannemen enz., alle in *denzelfden* toestand verkeeren. En dit is toch voorzeker het geval niet. Ik geef hier mijne opmerking voor eene betere.

Aan de toepassing van het voorschrift vervat in alinea 3, in betrekking tot de leden van den Kolonialen Raad, kan niet getwijfeld worden. Ook in de kolonie kunnen de gevallen, waarvan hier sprake is, aanleiding geven tot eene questie van vertrouwen. De wil der kiezers verklare zich ook dáár in eene nieuwe keuze, die herkiezing worden kan.

Alinea 2. De strekking dezer alinea is duidelijk. Moet zij in het Reglement geschreven worden? Mij dunkt ja. Voor mijn gevoelen pleiten de artt. 23 der Provinciale, en 25 der Gemeentewet.

Het Ontwerp-Reglement van 1855 voorziet volstrekt niet in de gevallen, die ik hier op het oog heb. Een krijgsman kan tijdens zijne non-activiteit gekozen zijn en gedurende den tijd voor welken hij gekozen is en zitting heeft, tot de werkelijke dienst terugkeeren. — Iemand, het radicaal bezittende om bedienaar der Godsdienst te zijn, gekozen zijnde op een tijdstip, dat hij geen bedienaar was of wilde

nien dezelfde kracht en beteekenis hebben als in Nederland. Het is waar dat men, bij het geringe getal van ingezetenen, dáár zoo ruim niet is in de keuze; maar de dadelijke herkiesbaarheid dekt dit ongerijf.

zijn, kan een gedurende den tijd dat hij zitting heeft op hem uitgebragt beroep aannemen.

Moeten zij onmiddelijk aftreden of kunnen zij den afloop van hun tijd van zitting afwachten?

Wat is hier regtens?

Ik geloof dat zij moeten aftreden. Schoon niet waarschijnlijk, zijn die gevallen toch mogelijk. Het Reglement, dunkt mij, moet er in voorzien [1]). Bij de zamenstelling van eene Grondwet, en het Reglement is de Grondwet der W. I. kolonien, moet naar volledigheid worden getracht. Eene Grondwet mag zich, in den regel, niet dekken met het schild van het „id quod plerumque fit."

Ik vestig hier bij herhaling de aandacht op de Aantt. op art. 59 dezer Proeve. De niet-verkiesbaarheid van hen, die de bedieningen daar vermeld bekleeden, blijf ik zeer wenschelijk achten, en het Ontwerp-Reglement eischt uitbreiding in art. 18, dat naar mijne meening geheel moet overeenstemmen met den geest van art. 91 der Grondwet; er moet echter meer in staan. Voorschriften als die welke vervat zijn in de Prov. Wet art. 23, en in de Gem. Wet art. 25, behooren in het Regerings-Reglement te worden opgenomen; en even als art. 97 der Ned. kieswet aan art. 91 der Grondwet is ontleend, even zoo zou dan het hier voorgestelde art. 74 in het Regerings-Reglement kunnen

1) Heeft de Grondwet er ten opzigte der Staten-Generaal uitdrukkelijk in voorzien? Waren voorschriften in den geest als die ik hier bedoel niet even noodzakelijk, als die welke de Grondwet in alin. 4 van art. 91 heeft opgenomen? Ik geloof evenwel dat het in den geest der Grondwet ligt. Verg. hier de Handelingen der Tweede Kamer, ter gelegenheid van het onderzoek der geloofsbrieven van het lid Dr. W. R. Baron van Hoëvell; Zitting van den 14 Nov. 1849, Bijbl. pag. 28. Wat mij betreft, zoo meen ik, dat een Leeraar van de eene of andere gezindheid, lid kan zijn der Tweede Kamer, indien hij van zijne *kerkelijke bediening* afstand doet, zonder dat hij zijn *radicaal* als geestelijke behoeft te verliezen. *Gelijktijdige dienstwaarneming*, is, naar het mij voorkomt, de reden van uitsluiting volgens art. 91 al. 1 der Grondw. Zie de Redevoering van Mr. Groen van Prinsterer, 14 Nov. 1849. Ten opzigte van de geestelijken der Roomsch-Catholijke kerk durf ik dit evenwel niet beweren. Zie Mr. Thorbecke in zijne Bijdr. tot de Herz. p. 55 en volgg.

geschreven worden, om het daarna in de Kieswet der kolonie over te nemen.

Omtrent het slot verwijs ik naar het begin van deze Aantt. De Gouverneur der kolonie, van het *feit* kennis hebbende gekregen, beveelt eene *nieuwe* verkiezing. De kennisgeving van het betrokken lid is niet vereischt. Hij houdt van *regtswege* op lid te zijn, zoodra hij in de bij de wet gestelde gevallen verkeert. Men verg. hier de Mem. v. Beantw. der Regering op de Prov. wet, bijl. bl. 372.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN HET GETAL EN DE AFTREDING DER LEDEN.

Art. 75.

Het getal der in elk der districten te kiezen leden is bepaald als volgt:

Voor het kiesdistrict Paramaribo 8 (acht).
Voor het kiesdistrict Nickerie . . 2 (twee).
Voor het kiesdistrict Coronie . . 2 (twee).

te zamen 12 leden, uit welke de Koloniale Raad is zamengesteld.

AANTT. Ik geloof dat deze verhouding zich laat verdedigen. Zij rust op het qualitatief en quantitatief cijfer der bevolking in die onderscheiden gedeelten der kolonie. De verhouding zelve is evenwel voor de kolonie een punt van ondergeschikt belang. Ik heb vrede met eene andere als men ze beter vindt.

Art. 76.

Een derde gedeelte der leden van den Kolonialen Raad treedt jaarlijks af.

Het 1e. aftredende gedeelte bestaat voor
het kiesdistrict Paramaribo, uit *drie* leden,
„ „ Nickerie uit — —
„ „ Coronie uit *een* lid.

Het 2e. aftredende gedeelte bestaat voor
het kiesdistrict Paramaribo uit *twee* leden,
„ „ Nickerie uit *een* lid.
„ „ Coronie uit *een* lid.

Het 3e. aftredende gedeelte bestaat voor
het kiesdistrtct Paramaribo uit *drie* leden,
„ „ Nickerie uit *een* lid.
„ „ Coronie uit — —

AANTT. Dit art. rust op art. 20 van het Ontwerp-reglement van 1855, even als art. 114 der Kieswet op art. 81 der Grondwet. De andere voorschriften omtrent de herkiesbaarheid der aftredenden, enz., in art. 20 van het Ontwerp vermeld, behoeven in de Kieswet der kolonie niet te worden herhaald. Die herhaling, mogt men ze goedvinden, zou evenwel niet schaden.

Ik heb getracht den rooster zóó in te rigten, dat om de drie jaren de gelegenheid bestaat, tot aftreding of herkiezing van *al* de leden van den Kolonialen Raad, of wel tot eene geheele vernieuwing van het personeel van dat wetgevend ligchaam.

Zie voorts in het bijzonder Mr. J. R. THORBECKE. Aantt. op de Grondw. 2e uitg. 1. bl. 232, en Mr. J. R. THORBECKE, Over het Kiesstelsel p. 59 en 89.

Art. 77.

Bij de eerste zamenstelling van den Kolonialen Raad regelt het lot de beurten van aftreding.

AANTT. Zie alin. 2 van art. 20 van het Ontwerp-reglement van 1855 Zie art. 116 der Kieswet.

Art. 78.

Bij de ontbinding van den Kolonialen Raad, begint de rooster van aftreding, zoo als die vervat is in art. 76, telkens op nieuw te werken.

AANTT. Zie art. 115 der Kieswet.

Art. 79.

Die ter vervulling eener buiten den bij den rooster bepaalden tijd opengevallene plaats, tot lid van den Kolonialen Raad is verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is verkozen, moest aftreden.

AANTT. Zie art. 117 der Kieswet. Verg. alin. 4 van art. 20 van het Ontwerp-Reglement van 1855. Zie art. 26 Prov. Wet en art. 30 Gem. Wet en aldaar Mr. BOISSEVAIN.

OVERGANGS-BEPALINGEN.

Art. 80.

De eerste opmaking der in art. 8 bedoelde lijsten van kiezers van leden van den Kolonialen Raad, geschiedt in de eerste helft der maand . . . .

Deze lijsten worden uiterlijk op den............ vastgesteld, en op den............ gesloten.

AANTT. Zie art. 119, en verg. art. 10 en 31 der Kieswet. Het behoeft geene opmerking, dat met die lijsten moet worden gehandeld, zoo als in de artt. 8—27 dezer Proeve is voorgeschreven. De tijd der sluiting kan worden bespoedigd, maar blijft altijd afhankelijk van de vervulling der formaliteiten, in de bedoelde artt. bepaald en omschreven.

Dat de tegenwoordige Koloniale Raad, zoo als die krachtens het Regerings-Reglement van 1832 is zaâmgesteld, bij de invoering van het nieuwe Reglement, maar vooral bij de invoering der Kieswet, moet vervallen, is duidelijk. Is daartoe een afzonderlijk artikel in de Kieswet noodzakelijk? Ik geloof het niet. De invoering van het nieuwe Regerings-Reglement en van de Kieswet kan vergezeld gaan van een *administrativen* maatregel der Regering, waarbij de tegenwoordige Raad wordt ontbonden. De ratio van art. 118 der Kieswet geldt niet in betrekking tot de kolonie.

Zie verder art. 118 der Kieswet en Mr. BOISSEVAIN aldaar, en voorts de hoogst belangrijke debatten in de Vergad. der Tweede Kamer van 15 Junij 1850.

Art. 81.

Bij de eerste opmaking der in het vorige artikel bedoelde lijsten, komt alleen in aanmerking de aanslag op de Cohieren der directe belastingen, op den 1sten Januarij van dat jaar tot de loopende dienst behoorende; en alleen die schatpligtigen, welke op dat tijdstip al de door hen verschuldigde belastingen hebben voldaan.

AANTT. De *aanslag* alléén is, volgens art. 5 dezer Proeve, niet voldoende. Men zal dus om op de kiezerslijsten te kunnen geplaatst wor-

den, niet alleen de belasting van het personeel, maar ook *al* de overige belastingen moeten hebben voldaan, die men op het tijdstip der opmaking van de lijsten, bedoeld in art. 80, hetzij geheel, hetzij voor de dan verschenen termijnen, verschuldigd mogt zijn. Zie de Aantt. op alin. 5 van art. 5 dezer Proeve.

Art. 82.

Deze wet is verbindende met den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Num. 1.

Proeve-Voorschrift van het in art. 39 der voorgaande Proeve bedoelde Proces-Verbaal.

Proces-Verbaal van de inlevering van stembriefjes, die voor de keuze van ...... lid (leden) van den Kolonialen Raad van Suriname, heeft plaats gevonden den .... 18...... in het hoofd-kiesdistrict ....

Het bureau van stemopneming neemt in de ter inlevering der stembriefjes bestemde zaal plaats, des morgens ten ...... ure.

Het is zamengesteld uit den Heer .... voorzitter en de Heeren ...., stemopnemers.

De lijst der kiezers, die bij de verkiezing in aanmerking komt, mitsgaders een exemplaar der Wet, regelende het kiesregt en de benoeming van leden van den Kolonialen Raad, wordt nedergelegd op de tafel, die voor het bureau staat.

De stembus na onderzocht en volkomen ledig bevonden te zijn, wordt met twee sleutels gesloten, waarvan de eene door den voorzitter van het bureau, de andere door den Heer ...... als oudsten stemopnemer, in bewaring wordt genomen.

In de stembus zijn briefjes geworpen door de op de nevensgevoegde lijst vermelde kiezers.

Ten ...... ure wordt door den voorzitter verklaard, dat de ter inlevering der stembriefjes bestemde tijd verstreken is.

Onmiddelijk daarop is de stembus met het koloniaal zegel

verzegeld, nadat die op de bij de wet voorgeschrevene wijze was gesloten [1]).

De bus is daarna, met hare beide sleutels, insgelijks door ons in een behoorlijk verzegeld papier gesloten, door den Voorzitter in bewaring genomen om die te brengen waar het behoort.

En is hiervan terstond Proces-Verbaal opgemaakt in tegenwoordigheid van de in de zaal aanwezige kiezers.

Gedaan te .... den .... 18....

.... Voorzitter.

....
} Stemopnemers.
....

1) Vóór de stembriefjes in de bus worden geworpen, wordt de bus *gesloten*. Zie art. 33. Het „*sluiten*" waarop hier wordt gedoeld, vindt zijn grond in art. 38 en heeft ten oogmerk dat de bus, bij de verzegeling, zóó worde gesloten, dat geene stembriefjes daaruit geligt of daarin gestoken kunnen worden. Verg. art. 51 der Ned. Kieswet. Wil men dit in art. 38 uitdrukkelijk vermelden en omschrijven, men zou het kunnen doen.

Num. 2.

Proeve-Voorschrift van het in de Aantt. op art. 30 bedoelde Proces-Verbaal.

Proces-Verbaal van de inlevering van stembriefjes, die voor de keuze van ...... lid (leden) van den Kolonialen Raad van Suriname, bij mij ondergeteekende (Landdrost?) .... heeft plaats gevonden, den .... 18 . ... in de divisie ....

De stemopneming heeft ten mijnen burele aangevangen des morgens ten ...... ure.

De lijst der kiezers, die bij de verkiezing in aanmerking komt, mitsgaders een exemplaar der Wet, regelende het kiesregt en de benoeming van leden van den Kolonialen Raad, wordt op de tafel, voor welke ik plaats neem, nedergelegd.

De stembus, na door mij te zijn onderzocht en volkomen ledig te zijn bevonden, wordt daarop door mij gesloten.

In de stembus zijn briefjes geworpen door de op de nevensgevoegde lijst vermelde kiezers.

Ten ...... ure is door mij verklaard, dat de ter inlevering der stembriefjes bestemde tijd verstreken is.

Onmiddelijk daarop is de stembus door mij met het koloniaal zegel verzegeld, nadat die door mij behoorlijk was gesloten.

De bus is daarop, met haar sleutel, insgelijks in een behoorlijk verzegeld papier gesloten, door mij in bewaring genomen, ten einde die op te zenden aan den Voorzitter van het stem-

bureau van het kiesdistrict ...., om aldaar, op de ter opening bestemde plaats, de voormelde bus te openen, de zich daarin bevindende stembriefjes in de stembus van het kiesdistrict te doen, en verder te handelen volgens de voorschriften der Wet. [1])

En is hiervan terstond Proces-Verbaal opgemaakt, in tegenwoordigheid van de op de plaats aanwezige kiezers.

Gedaan ten mijnen burele in de divisie .... den .... 18...

..... (Landdrost (?)).

1) Verg. hier de artt. in de Aantt. op art. 30 dezer Proeve voorgesteld; in het bijzonder, de voorgestelde wijziging van art. 43. Ik heb voorts de Landdrosten der divisiën in onmiddelijke betrekking gesteld tot de Voorzitters van het stembureau van het kiesdistrikt, niet tot den Gouverneur der kolonie. Verg. de Aantt. op artt. 67 en 71 dezer Proeve.

Num. 3.

Proeve-Voorschrift van het in art. 51 bedoeld Proces-Verbaal.

Proces-Verbaal van de opening der stembriefjes, die ter benoeming van...... lid (leden) van den Kolonialen Raad, den .... 18.... zijn ingeleverd.

Op heden den .... 18.... is te .... de hoofdplaats van het kiesdistrict .... door het bureau van stemopneming in de ter inlevering van stembriefjes bestemde zaal plaats genomen, des morgens ten .... ure.

Het bureau is zamengesteld uit den Heer .... voorzitter, en de Heeren .... stemopnemers.

De voorzitter plaatst op de tafel de stembus, door hem op den .... 18.... in bewaring genomen.

(Hier te vermelden, in het bij de aantt. op 30 vermelde geval, dat en hoevele bussen door de Landdrosten (?) uit de divisien ter opening zijn ingezonden).

De zegels der bus (bussen) worden onderzocht en bevonden (geschonden of ongeschonden) te zijn.

De bussen worden achtereenvolgens geopend en bevonden ...... stembriefjes te bevatten.

Dit getal met de lijst der kiezers, die briefjes hebben ingeleverd, vergeleken zijnde, is gebleken te zijn even groot als (grooter, kleiner dan) het getal dier kiezers.

Nadat de briefjes zijn ondereengemengd [1]) worden zij door den voorzitter een voor een geopend en (met de processen-verbaal door de Landdrosten ingezonden) voorgelezen.

Hət bureau heeft van onwaarde verklaard.................... briefjes.

(In te vullen de redenen).

Het getal der geldige uitgebragte stemmen is mitsdien geweest.................

Van dit getal zijn uitgebragt op...

(In te vullen de namen van allen, op welke stemmen zijn uitgebragt)..

....

Hebben alzoo de volstrekte meerderheid van stemmen (de meeste stemmen) verkregen...

....

(In te vullen de namen van hen, die de meerderheid of de meeste stemmen hebben bekomen.) (Hier te vermelden of het verschil tusschen het getal gevonden briefjes en dat der kiezers die stemden, op de stemming van invloed heeft kunnen zijn).

Is (zijn) derhalve verkozen tot lid (leden) van den Kolonialen Raad...

....

(In te vullen de namen der gekozenen.) (Is geene meerderheid verkregen, te vermelden, wie de personen zijn, waarover herstemming moet plaats vinden, en dat van die personen de in art...... bedoelde lijst is opgemaakt).

[1]) Nam. in het geval er verschillende bussen te ledigen zijn. Zie art. 41 dezer Proeve. De processen-verbaal, door de Landdrosten ingezonden, worden dan ook voorgelezen. Zie art. 43 dezer Proeve en de Aantt. op art. 30.

Er zijn tegen deze opening van stembriefjes, door de in de zaal aanwezige kiezers, geene bezwaren ingebragt.

(In geval bezwaren zijn ingebragt, die alhier te vermelden).

En is na afloop van dit een en ander Proces-Verbaal opgemaakt, in tegenwoordigheid van allen die zich in de zaal bevonden.

Gedaan te .... den .... 18......

.... Voorzitter.

.... }
Stemopnemers.
.... }

BIJLAGE.

Octroy of fondamentele Conditien, onder de welcke haer Hoogh. Mog. ten besten ende voordeele van de Ingezetenen dezer landen, de Colonie van Suriname hebben doen vallen in de handen ende onder de directie van de Bewindhebberen van de Generale Nederlantsche Geoctroyeerde West-Indische Compagnie. In date 23 September 1682.

De staten generael der vereenigde nederlanden. Allen den genen die desen sullen sien of horen lesen, Saluyt. *Doen te weten:* Nademael Wij in die persuasie zyn, dat de Colonie van Suriname van soodanige constitutie en gelegentheyt is, dat deselve in niet veele Jaren tot een considerable Colonie van dese Landen ghemaeckt soude konnen worden, doch dat het selve met weynigh hoop van succes kan werden ondernomen, by-aldien den Ondernemer sich niet getroost van in den beginne groote kosten te supporteren, alleenlyck op verwachtinge van na verloop van vele jaren de Vruchten van syn uytgeschoten gelt en arbeyt te genieten, ende dat een Colonie noodtsakelyck in syn geboorte moet smoren, indien men de Coloniers in den aenbeginne swaerder belast als sy bequaem en machtigh zyn te dragen, in plaetse van de selve door hulpe ende assistentie te ondersteunen, midtsgaders door Privilegien ende fondamentele Wetten te verseeckeren, datse in het toekomende in gheen ondragelycke lasten sullen worden geinvolveert; want door soodanigen maniere van doen de al bereyds aanwesende Coloniers onder gehouden, en alle anderen afgeschrickt worden, omme tot voortsettinge van soodanigen Colonie, ende op hoop van het doen van voordeel en welvaren, ende van het paisibel jouisseren van dien, sich mede derwaerts te begeven; en dat

ter contrarie, indien men de Coloniers in den aenbeginne sachtelyck, en selfs met hulpe ende assistentie handelt, midtsgaders dat men haer volkomen gerustheyt geeft, datse voor het toekomende, als sy in staet van middelen ende welvaren souden mogen wesen gekomen niet en sullen worden geactioneert, of met schattingen uytghepūt, een Colonie op een wel gelegen plaetse gefondeert wesende, van een kleyn begin in korten tyd door toevloeyinge van alle kanten tot een bysonder en groot werck ghemaeckt kan werden; ende dat de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie deser Landen, sich niet ongenegen en thoont, om op soodanige gronden en andere fondamentele en onveranderlycke conditien de bescherminge en den opbouw van de voorsz. Colonie van Suriname, door de Heeren Staten van Zeeland eenighe Jaren geleden, ondernomen, ten besten van deze Landen ende van de ghemelte West-Indische Compagnie verder voort te setten, en so mogelyck, onder de genadige toelatinge en zegen van God Almachtigh tot het gewenscht en beoogmerckt eynde te brengen: SOO IST; Dat wy mede considererende dat het voordeel ende welvaren, dat in gevalle van verhoopt succes van deselve Colonie sal proflueren, door accres van Commercie ende Navigatie, door het debit van veelderhande Manufacturen ende Vruchten, door het Manufactureren van de rouwe Waren, de welcke van daer in Retouren herwaerts gebracht en gemanufactureert wesende, wederom in andere Landen ghedebiteert ende verhandelt worden, door den continuelen aenbouw ende reparatie van Schepen, derwaerts varende, en van de worm aldaer opgegeten werdende, door het aenqueecken van Zee-varent Volck en bequame Matrosen, ende uyt andere Hoofden meer sal komen, aen alle de Ingezetenen gesamentlyck, en sulcks vervolgens aen den Staat selve, goedtgevonden hebben, ghelyck Wy goedtvinden by desen, de voorsz. Colonie van Suriname, met alle hare appendentiën en dependentiën onder de conditiën en fondamentele onveranderlycke Articulen hier na volgende te cederen en over te geven aen de ghemelte generale West-Indische Compagnie deser Lan-

den, om by de selve geaenvaert te worden, met al sulcken recht als de voorsz. Compagnie is hebbende op alle hare Conquesten, gelegen in de Limiten van den Octroye aen haer verleent, met dat onderseheyt alleen, dat de meer-gemelte Compagnie ten eeuwighen dage niet bevoeght sal zyn, of vermogen eenige de minste veranderinghe te brengen in dat gene, 't welck by de volgende Articulen bepaelt en gelimiteert staet, dewyle Wy de voorsz. Articulen gunnen, consenteren en accorderen, gelyck Wy doen by desen, als een Octroy of Privilegie, ghegeven ten voordeele en tot gerustheyt van alle die gene dewelcke sich op de voorsz. Colonie albereydts ter neder hebben gestelt, of noch sullen komen te begeven, sonder dat daer van oyt of oyt, selfs by de Machten van dese Landen, ten naerdeele van de Opghezetenen aldaer sal mogen worden gherecedeert.

I.

Dat de Edele Mog. Heeren Staten van Zeeland de voorsz. Colonie van Suriname met haer Geschut, Amunitie van Oorlogh, ende wat des meer zy, midtsgaders alle verdere appendentien ende dependentien van dien, en in dier voegen, als de gemelte haar Ed. Mog. de selve Colonie althans besitten, sullen overleveren aan de gemelte generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie, met dien verstande, dat alle lasten en voordelen of profyten van de voorsz. Colonie, sullen komen ende begonnen hebben te loopen voor reeckeninge van de geseyde Compagnie, op den dagh dat het Octroy sal werden gearresteert, en dat alle voorgaende lasten en gemaeckte schulden, 't zy Soldye van de Militie, Gagien en Tractementen, of andere, uyt wat hoofde die soude mogen zyn, geen uytgesondert, ter verantwoordinge en lasten sullen blyven van de gemelte haer Ed. Mog., sonder dat oyt of oyt de voorsz. Compagnie ter saecke van dien aengesproocken en gemolesteert, of by eenigh Rechter als schuldigh sal mogen werden aengesien, en veel min geoordeelt.

II.

Dat de voorsz. Compagnie gehouden zal zijn voor den tijdt van thien achter een volgende Jaren, aen alle de Coloniers en Opghezetenen aldaer, indistinctelyk te verlenen exemptie ende immuniteyt van alle lasten, waer mede althans beswaert zyn, uytgenomen alleen het Last-gelt vande Schepen, en het Waegh-gelt, in voegen als het selve by 't vierde Articul sal ghereguleert werden tot voorkomende van frauden en disordres dewelcke als nu ten merckelycken nadeele van de Colonie selfs aldaer in swangh gaen.

III.

Dat oock alle die genen de welcke hier na sich op de voorz. Colonie ullen komen ter neder te stellen voor ghelycke thien jaren sullen hebben ghelycke vryheyt en exemptie.

IV.

Dat de voorsz. eerste thien Jaren gheescouleert wesende, de ghemelte Compagnie niet en sal vermogen oyt of oyt eenige Lasten of Impositien op te stellen, op te heffen, buyten die gene de welcke in dit Articul specifiquelyck staen ter neder gestelt, ten ware uyt noodt, ende te ghelyckelyck met vry en liber consent van den Gouverneur, dewelcke mede ten einde door de Coloniers selve, en uyt de beste onder haer, gheformeert sal worden; Ende namentlyck sal de voorz. Compagnie noyt meer moghen trecken als drie guldens voor yder last dat een schip groot is, voor uytgaen, en ghelycke drie guldens voor inkomen, wegens het Last-gelt van de schepen, en voor de binnen lasten niet anders als vyftigh pondt Suijcker voor yeder Opghezeten, soo Blancken als Negros, wegens Hooft-gelt jaerlycks, en twee en een half per cento van de waerde van alle Goederen, de welcke van daer na deze Landen sullen worden verzonden, of aldaer verkocht, wegens Waegh-gelt, sul-

lende ten dien eynde, ende specialyck mede tot voorkominge van veel frauden ende disordres aldaer een of meer Wagen werden opgerecht, ende by yeder Wage gestelt een bequame Keur-meester, die de suyckeren sullen moeten keuren, of die bequaem zijn om ghelevert te konnen worden; ende sullen aldaer alle Goederen by betalinge of afleveringe t'elckens ende soo menighmael als verkocht of van daer na dese Landen versonden worden, het voorsz. Waegh-gelt van twee en een half per cento subject zyn, ende moeten werden gewogen en overgeslagen.

V.

Dat de voorz. Compagnie nu door deze overdracht Meester en Eygenaer werdende van de geseyde Colonie, niet en sal vermogen ten regoureusten te procederen tot inninge van de schulden, dewelcke aldaer wegens reeds aengebrachte en gheleverde slaven uytstaende heeft; maer dat tot gerustheyt van sodanige Coloniers, dewelcke tot prompte betalinge onmachtigh zyn, deselve zal ghedaen worden in drie termynen, yeder van twaelf maenden, en waer van de eerste sal wesen verschenen twaelf maanden nadat de Compagnie inde re-eele possessie van de gemelte Colonie sal wesen ghekomen.

VI.

Dat dewyle ghemelte Colonie niet wel kan worden voortgezet, dan door middel van swarte Slaven of Negros, ende dat niemandt buyten de voorsz. Compagnie in dese Landen bevoeght is eenige Slaven, te halen van de Kusten van Africa, alwaer alleen in gehandelt worden, soo sal de voorsz. Compagnie geobligeert zyn aen de gezeyde Colonie jaarlycks te leveren soodanigen aental Slaven, als aldaer sullen wezen gerequireert.

VII.

Ende opdat tot bysondere voortsettinge van alle Wercken en Plan-

tagien aldaer, een yegelyck Colonier of Planter, en so wel de kleyne of onmachtigen, als de groote of machtigen, van haer noodige Negros moghen werden voorzien; zal de ghemelte Compagnie gehouden zyn de Negros, de welcke van tyd tot tyd sullen werden aengebracht, publicq te verkopen, en by twee stuck t'effens op te veylen; wel verstaende, dat deselve Compagnie, om verseeckert te zyn van de voldoeninghe van den prijs die voor de voorz. Negros sal werden uytgheloofft, by het verkopen van de voorsz. Negros zal moghen bedingen soodanige seeckerheyt als de selve sal oordelen tot haer gerustheyt dienaangaende te konnen strecken.

VIII.

Dat de betalinge der also publyck verkochte Negros sal geschieden in drie termynen, yder van ses maenden, gereguleert na de tydt dat de Suyckeren bequamelyckst ghelevert kunnen worden; des sal alsdan de voorsz. betalinge precise moeten werden gedaen, en by nalatigheyt van dien de gebreeckige by weghen van parate executie, en sonder eenighe Rechts-pleginge tot een effective voldoeninge gecompelleert werden; met dien verstande evenwel, dat het den Gouverneur vry zal staen, ter requisitie van de Coloniers en Planters te verlenen provisionele surcheantie van de voornoemde executie, doch niet anders dan om merckelycke redenen, dewelcke hen daertoe soude mogen brengen, en op speciale approbatie van de Heeren Bewinthebberen van de voorsz. Compagnie.

IX.

Dat dewyle tot den aenbouw der voorsz. Colonie mede ten hooghsten nootsakelyck is, dat het getal der blancke Menschen aldaer, so veel en spoedigh mogelyck geaugmenteert werde; so sal de Compagnie bezorgen, dat derwaerts uyt dese Landen soo veel Personen mogen werden getransporteert, als de voorsz. Compagnie sal konnen en bequaam wezen uyt te wercken.

X.

Dat ten dien eynde alle schepen uyt deze Landen derwaerts aenliggende, gehouden sullen zyn (indien de gheseyde Compagnie sulcks soude moghen begeeren) yder twaelf Persoonen over te voeren voor een somme van dertigh guldens voor yeder Persoon, wegens transport- en kost-gelt te genieten, te korten aen haer Last-gelt in het uytgaen en inkomen half en half, twee Personen voor een, indien beneden de twaelf jaren zijn.

XI.

Dat om de voorz. Colonie krachtelyck ende soo veel mogelyck voort te setten, ende om alle voordelen, dewelcke by verhoopt succes van de selve sullen komen af te vloeyen, te doen vallen in den schoot van de Coloniers en Planters aldaar, ende van de Ingezetenen van desen Staat, den Handel en Traffique op Suriname, ende van daer indistinctelyck liber en open sal zyn aen alle Inghezetenen van desen Staat, blyvende niet te min geobligeert in conformité van den Octroye van de voornoemde Compagnie, de selve Compagnie te erkennen, en aen haer by forme van recognitie te betalen het Last-gelt in 't vierde van deze fondamentele Articulen ge-expresseert, en daer en boven te stellen cautie, van niet te sullen komen op de kuste van Africa, of alle de Plaetsen alwaer de voorsz. Compagnie den Handel privative heeft, en met uytsluytinge van de Inghezetenen van dezen Staet, ende dat sy met de voornoemde hare Schepen en Ladinge wederom in deze Landen sullen retourneren, sullen de voorsz. Schepen, het geseyde Last-gelt betaelt, ende cautie ghestelt hebbende, aenstondts t' haerder requisitie aen hare Pasporten en Commissien door de gemelte Compagnie geholpen en ge-expedieert moeten worden, ten eynde in haer voorgenomen reyse niet mogen belet, of in faveur van andere schepen op gehouden worden; daar en boven tot particuliere gherustheyt van

ghemelte haer Edele Mog. de Heeren Staten van Zeelandt, werdt mede vast ghestelt, dat der selver Inghezetenen in 't gaan en weder komen, en al daer te Lande behouden sullen ten allen tijden de vrye en onbekommerde Navigatie, Commercie en de inwooninge, zonder dat die oyt sal mogen werden gesloten, of in eeniger manieren hooger, zwaerder, of meerder sullen mogen werden belast, gelimiteert of in hare vryheyt bepaelt, als ten aansien van eenig Ingezeten van Hollandt, of van eenigh ander Provincie sal vermogen te gheschieden; maer dat alles op het fundament van dit Octroy aen de Ingezetenen van alle de Provincien esgael sal zyn, soo wel de lasten als de voor-rechten sonder distinctie, en onder gelycke verbintenisse.

XII.

Dat den Handel en de vaert op en van de voorz. Colonie alleen sal mogen geschieden directelyck uyt en na dese Landen, ende dat oock vervolgens alle de vruchten, waren, en gewassen, nergens heen als directelyck op dese Landen sullen mogen werden gezonden, midtsgaders oock alle Behoeften voor de voorsz. Colonie gerequireert, uyt deze Landen, ende nergens anders van daen derwaerts werden gebracht.

XIII.

Ende opdat de voorsz. Inghezetenen, derwaerts traffiquerende, gerust mogen gestelt wesen dat zy in de voorsz. liberteyt van derwaerts en herwaerts te navigeren, door de schepen van de Compagnie niet en sullen werden geprejudicieert door de avantagien die deselver Compagnie aen haer eyghen schepen soude ghenegen mogen zyn te geven, ende toe te brengen, soo sal de gemelte Compagnie by desen aennemen, van geen meerder schepen derwaerts te sullen seynden als die gherequireert sullen werden en machtigh syn, om de noodige Negros daer na toe te voeren, ende de suyckeren en andere waren door den verkoop der voorsz. Negros, of door de opghestelde Impositien

eygen gheworden aen de voorsz. Compagnie, van daer af te halen, sullende de voorsz. Compagnie geen goederen van Particulieren in hare schepen vermoghen te doen laden en overvoeren, als alleen in de schepen die slaven daer hebben gebracht.

XIV.

Dat de koopluyden daer te Lande aen gekomen wesende met hare schepen ende Goederen, sullen mogen gaen leggen op alle sodanige plaetsen, als zy sullen oordelen voor haer commodieust en profitelyckste te wesen, midts daer inne aen de Compagne selve, of aen andere Opghezetenen geen belemmeringe komen te geven, en dat daer door de gemelte Compagnie in haer Impositien en Gerechtigheden niet en werde verkort, waerop den Gouverneur en Raden seer exactelyck sullen hebben te reflecteren.

XV.

Dat gelyck het yder een vry staet, met syn Persoon, Familie, en Goederen in de voorsz. Colonie te komen, het oock also sal wesen ghepermitteert aen een yeghelyck, de welcke alrede sich daer ter neder ghestelt heeft, of sal komen te stellen, ten allen tijden van daer te vertrekken met hare slaven, beesten, en verdere roerende goederen, ende dat na soodanige andere Plaetsen of Eylanden als het haer sal believen, konnende tot het voorsz. transport huyren, of koopen al sulcke schepen of vaertuygen als zy tot haer voorsz. dessein hen sullen oordelen dienstigh te wesen.

XVI.

Ende opdat de Coloniers en de Planters in Suriname midtsgaders de Inghezetenen dezer Landen met dezelve commercierende, volkomen gerust moghen syn dat de voorsz. exemptien ende privilegien effectieve sullen worden achtervolght en naer ghekomen; soo sal den Gouverneur

ende den Politycquen Raedt, invoegen selve hiernaer sullen worden aengestelt, gehouden zijn, op haren Eedt te besorgen, dat daer jegens geen Infractien komen gemaeckt te worden.

XVII.

Sullende den Gouverneur die 't hooghste gesagh sal competeren, bij de Compagnie absolute aengestelt worden, midts de selve, ende oock syne Instructie by hoogh-gemelte haer Hoogh. Mog. werden geapprobeert, en dat hem by de selve haer Hoogh. Mog. en de syne Hoogheyt den Heere Prince van Orange, de noodige Commissie gegeven sal moeten worden.

XVIII.

Dat den voorsz. Politycquen Raedt sal bestaan en ghecomposeert wesen nu voor de eerste mael uyt thien Personen, en by vervolgh van tyden na het accrois van de Colonie, de inclinatie van de Ingezetenen of om andere redenen op het welgevalle en goedt vinden van de voor noemde Compagnie moghen werden verhooght tot veertigh Personen incluys.

XIX.

Sullende de voornoemde Raedts-personen uyt de aensienlyckste, verstandighste en moderaetste onder de Coloniers, haer leven lang geduyrende tot de voorsz. Raedts-plaets beroepen werden; Te weten door pluraliteyt van stemmen van alle de Coloniers een dubbelt getal genomineert wesende sal den Gouverneur daer uyt electie doen, waer in by afstervingh of vertreck tot suppletie ghecontinueert sal werden, ter tydt en wyle het ghetal der Coloniers zoo groot sal wesen, dat het selve niet wel als met een des-orde zoude kunnen werden gepractiseert, als wanneer de Compagnie op approbatie van haer Hoogh. Mog. sal

mogen ordonneren, dat de nominatie tot de voorz. suppletie jaerlycks op een vast-gestelden dagh geschiede door de overgebleven Raedts-personen alleen; zullende echter de voorsz. veranderingen niet mogen werden gemaakt als daer het getal der Raedts-personen ten minsten tot dertigh Personen sal wesen geaugmenteert.

XX.

Dat al-hoe-wel den gemelten Gouverneur in alle saecken, so Polityeq als Militair, het opperste ghesagh sal hebben, so sal hy evenwen wel daer omtrent in saecken van eenigh aenbelangh ghehouden zyn den ghemelden Raedt te convoceren, de saecken aldaer voordragen, ende in deliberatie leggen, ende het besluyt formeren, so, ende in dier voeghen als by pluraliteyt van stemmen oirbaer en dienstigh geoordeelt sal wesen, sullende soodanigh besluyt so als het soude mogen leggen, door den ghemelten Gouverneur moeten opgevolght en getrouwelyck ter executie geleijt werden.

XXI.

Behoudelyck nochtans, dat den gemelten Gouverneur, midtsgaders den Raedt ghesamentlyck ende yder in het bysonder, in alle saecken, in dese fundamentele Articulen niet specialyck gelimitteert en bepaelt gehouden sullen zyn te obtempereren, ende op te volgen het bevel ende de ordres dewelcke haer van tydt tot tydt door de gemelte Compagnie ghegeven ende ghepresribeert sullen werden, ende dat op den Eedt by hun respectivelyck ten ingangh van hunne Bedieninge gedaen, ende sulcks dat de voorsz. hare besluyten alleen plaets sullen hebben in alle saecken, de welcke in dese Articulen als Privilegien bevat zyn, en verder in alle andere saecken, waer omtrent den gemelden Gouverneur gheen speciale last of ordre of Instructie sal hebben bekomen.

XXII.

Dat oock den gemelten Gouverneur ende Raden sullen moeten vaceren tot het administreren van alle criminele Justitie.

XXIII.

Dat in reguard van de Civile Justitie, afgesondert van het voorsz. Crimineel, de zelve gheadministreert ende waerghenomen sal werden door den gemelten Gouverneur, benevens ses aensienlycke ende verstandige Personen, om de twee jaren daer toe op naervolgende wyse, t' zy uyt het midden van den voorsz. Raedt t' zy uyt de Coloniers ofte Planters te verkiezen, sullende in dese, gelyck oock in de deliberatie van den Politiquen Raedt, met de meeste stemmen gheconcludeert werden, ende den ghemelten Gouverneur niet meer als een stem hebben; doch in cas van esgualiteyt van stemmen aen wederzyden, sal met het advis van den Gouverneur geconcludeert werden.

XXIV.

Dat de voornoemde ses Personen twee jaren als Rechters en Raden ghedient hebbende, de eene helft van de selve sal moeten af gaen om plaets te maecken aen anderen, de welcke haer in het voornoemde employ volgen sullen, om voor twee volgende jaren benevens den ghemelten Gouverneur en de drie aanghebleven Raden van Justitie de voorsz. Recht-Banck te besorgen, sullende de ghemelten Raden van Justitie aanghestelt werden als volght; Namentlyck, door den Gouverneur en den Politiquen Raedt, by pluraliteyt van stemmen voor de eerste-mael twaelf Personen, en vervolgens van twee jaren tot twee jaren, op den eersten dagh van January ses Personen ghenomineert wezende sal den Gouverneur daer uyt voor de voorsz. eerste mael ses Personen verkiesen, en vervolgens voor de voorsz. twee tot twee jaren drie Personen ende uyt de oude Raden van Justitie mede drie Perso-

nen, om benevens hem als voren voor twee jaren Recht en Justitie te administreren.

XXV.

Dat de gemelte Raden van Politie van meerder rangh en respect sullen wesen als de voornoemde Raden van Justitie, dooh dat in de voorsz. respective Collegien die ghene onder de selve de preseance en de voor-rangh sullen hebben voor d' eerste mael die oudst van jaren sullen zyn, ende vervolghens die eerst tot de ghemelte Digniteyten en Bedieningen sullen wesen beroepen, met die distinctie even wel, dat in het ghemelte Collegie van Justitie, de Raden van Politie dewelcke daer toe soude mogen werden beroepen, altydt uyt respect de preseance en voor-rangh sullen hebben.

XXVI.

Dat de ghemelte Raden van Politie en Justitie respective, de voorsz. hare Bedieningen sullen moeten waernemen, sonder daer voor eenige weddens of vergeldingen te genieten, maar alleen uyt liefde ten besten van t' gemeen.

XXVII.

Dat het onderhout van de Fortresse aen de Riviere van Suriname, midsgaders het maecken en onderhouden van alle verdere Fortificatien by aldien sulcks bevonden soude mogen werden te wezen gerequireert sal zyn ten laste van de voorsz. Compagnie, gelyck oock het Geschut, de Amunitie van Oorlogh, de Soldyen en het onderhoudt van t' Guarnisoen, ende alles wat relatie heeft tot bescherminge ende defensie van de voorschreve Colonie.

XXVIII.

Dat de ghemelte Bewinthebberen zullen moeten bezorgen dat de

Coloniers t' allen tyden zyn voorsien van een of meer Bedienaers des Goddelycken Woordts na dat de gelegenheyt van de Colonie het soude mogen komen te vereysschen, ten eynde de Coloniers ende verdere Opgezetenen aldaar in de vrese des Heeren, ende Leere ter Zaligheyt geleijt ende onderwezen mogen werden, midtsgaders tot het ghebruyck der Heylige Sacramenten bequame occasie hebben, sullende de gemelte Predicanten niet by de voorsz. Compagnie, maer by de Coloniers en Opgezetenenen selve onderhouden werden, uyt een middel of fonds dat den gemelten Gouverneur ende Raden daer toe op approbatie van Bewindthebberen sullen moghen ordonnneren en heffen.

XXIX.

Dat oock den ghemelten Gouverneur en Raedt, op approbatie van Bewindthebberen sullen mogen stellen eenighe kleyne en mȍdicque lasten, tot verval van de nodige kosten van de ghemelte respective Collegien van Raden en Rechters, midtsgaders tot onderhoudt van Kercken-dienst, Schoolmeesters en diergelycke, voor so veel t' selve soude mogen werden geoordeelt nootsaeckelyck of dienstigh te wesen.

XXX.

Dat den ghemelten Gouverneur en Raden niet en sullen wesen bevoeght eenige Impositien of Lasten te mogen stellen of heffen anders als op speciale approbatie van haer Ho. Mog., en van de Heeren Bewindthebberen, ten eynde de gemelte Coloniers oock mogen wesen gerust ten respecte van de buytesporigheden, waer in de gemelte Raden selve soude mogen komen te vervallen.

XXXI.

Dat den gemelten Gouverneur sal wesen gehouden Eedt van getrouwigheyt aen haer Ho. Mog., midtsgaders aen de Bewindthebberen van de ghemelte Compagnie te doen, ende de ghemelte Raden en de Rech-

ters ghelycken Eedt, naer seecker Formulier daer van te beramen, in handen van den voornoemden Gouverneur; ende dat de Soldaten, Matrosen, ende verdere Bedienden, dewelcke by de ghemelte Compagnie sullen werden gesoldyeert en betaelt, alle aengenomen ende beeedight sullen werden op, en volgens de generale Articul-brieff van van de Compagnie; sullende alle de Opghezetenen en Coloniers mede Eedt van getrouwigheyd aan den Staet en de Compagnie moeten doen op een particulier Formulier, daer van insgelyks te beramen, naer het exempel van de Eeden der Burgeren en Ingezetenen dezer Landen.

XXXII.

Laetstelyck, dat indien bij experientie van eenige Jaren soude mogen werden ondervonden, dat de voorsz. Colonie te lastigh soude vallen voor de gesegde West-Indische Compagnie, sodanigh dat de Bewinthebberen en Hooftparticipanten souden mogen oordelen, dat het verder aenhouden van de gemelte Colonie voor de selve Compagnie soude wesen seer nadeeligh en ruïneus, in sulcken gevalle het de ghemelte Bewinthebberen sal wesen ghepermitteert, van de voorsz. Colonie by abandonnement afstandt te mogen doen, met alsulcken effect, dat den Staet omtrent de besorginge van de voorsz. Colonie, als dan ghehouden sal zyn ordres te stellen buyten de gesegde Compagnie.

Weshalve Wy ontbieden en versoecken, oock lasten en bevelen allen ende een yeghelyck die dit eenighsints aengaen mach, dat sy van dit Ons Consent en Octroy, en van allen den inhoudt van dien, oock de vryheden en de exemptiën, in voegen en manieren boven verhaelt, so wel de gemelte West-Indische Compagnie deser Landen, als diegene die sich als boven albereyts op de voorsz. Colonie hebben ter neder gestelt, of sich noch souden willen ter neder stellen, doen, laten, en ghedogen rustelyck, vredelyck en volkomentlyck genieten ende gebruycken, sonder aen de selve, of hier tegen te doen of te laten geschieden eenigh hinder, letsel of moeyenisse ter contrarie, want Onse

ernstighe meyninge sulcks is. Gegeven in den Hage onder het groot Zegel van den Staet, de Paraphure van den Heer praesiderende in Onze Vergaderinge, ende de Signature van Onsen Griffier op den 23 September 1682. Was geparapheert *A. Gerlacius* vt. Onder stondt, Ter Ordonnantie van de hoogh-gemelte Heeren Staten Generael *H. Fagel.* Hebbende onder uyt hangen het Zegel van haer Hoogh Mog., in rooden Wassche, aen een roden Zyden Bandt.

THESES.

I.

Non facimus cum Cl. VON VANGEROW quum dicit (Lehrbuch der Pandecten § 442) legem 43 § 2 ff. de legatis I°, perperam in Corpus Juris Romani esse receptam.

II.

Nulla est pugna legis 9 § 2, 41 § 1 et legis 45 ff. de contrahenda emtione.

III.

Varii sunt in Corpore Juris Romani loci ex quibus adparet non incognitum fuisse Romanis munus, quod hodie in executores testamentarios defertur.

IV.

Matrimonium per procuratorem jure nostro initum efficax est, etiamsi mors mandantis medio tempore supervenerit, modo constet procuratorem, tempore matrimonii initi, nescivisse mandantem jam obiisse diem supremum.

V.

In art. 341 Cod. Civ. verba „*alle degenen die daarbij belang hebben*," ad ipsum patrem vel ad ipsam matrem non pertinent.

VI.

In articulo 161. Cod. Civ. legislator noster vult finem, at non constat eum voluisse etiam media.

VII.

In art. 9. Cod. Civ. pro *bekomen* potius *aannemen* legendum esse videtur.

VIII.

Improbandum est praescriptum, quod continetur art. 1413 Cod. Civ.

IX.

Societates anonijmae (naamlooze vennootschappen) in exteris regionibus initae, non habent jus standi in judicio in patria nostra.

X.

Assentimur iis qui opinantur rescripta moratoria (surcheance van betaling) esse improbanda.

XI.

In Codice Merc. (art. 321) nihil cavetur de casu, quo ipse magister navis est navis dominus vel condominus. Rectius praecepit lex Belgica d. 19 Junii 1855.

XII.

Verba: *ophouden te betalen*, in art. 764 Cod. Merc. non definivit legislator noster. Melius legislator Francicus in art. 441 Code de Comm., et longe melius legislator Borussicus in lege d. 8. Maj. 1855, quæ inscribitur: *Konkurs-Ordnung*.

XIII.

Poena mortis non est abroganda.

XIV.

Systema, quod dicitur Pensyllvanicum, (het penitentiair stelsel) habet multa improbanda.

XV.

Poena corporalis etiam hodieque non prorsus tollenda. Exemplo est lex poenalis, nuperrime in Bavaria proposita.

XVI.

Probamus principium quo nititur alin. 4 arti. 59 legis Imperii. (Conf. pag. 123 seqq. nostrae disputationis.)

XVII.

Vocabulum *constitutio* jam a Cicerone, de Republ. 1. 45, usurpatur ea significandi potestate, quam hodieque in jure publico Europaeo obtinet, quum dicit:

„Placet esse quoddam in re publica praestans et regale; esse aliud auctoritati principum partum ac tributum; esse quasdam res servatas judicio voluntatique multitudinis. Haec *constitutio* primum habet aequabilitatem quandam magnam; deinde firmitudinem etc...

XVIII.

Liceat nobis dissentire a Viro Clar: OPZOOMER (Aant. op de Wet houdende algemeene bepalingen etc[a]. p. 18, ubi scripsit:

„Er moet eene blijvende Commissie van Wetgeving zijn, uit de beste regtsgeleerden en practici te zamengesteld. Aan deze Commissie moet het hoogste regterlijke ligchaam, zoo dikwijls het in zijne praktijk onvolkomenheden der wet heeft ontdekt, mededeeling van die gebreken doen, opdat zij de noodige veranderingen aan de Wetgevende magt voordrage en door deze doe bekrachtigen."

XIX.

Scientia antiqui juris civilis et judiciorum et rei judiciariae quae fuere varia in variis Neerlandiae regionibus, donec lati fuerint, LUDOVICO regnante, codices legum, maximi est momenti ad rectam interpretationem juris civilis hodierni.

XX.

Optime BASTIAT in opere: Proprieté et loi: „Le vrai titre de la proprieté, c'est le travail qui l'a produite."

XXI.

Emancipationem servorum in Coloniis nostris Occidentalibus probamus. Sed prudenter illa fiat, non festinanter, omnino necessarium atque optandum est.

XXII.

Nullo prorsus modo melius consulitur commodis et prosperitati Coloniarum nostrarum, imprimis Occidentalium, quam ipsa colonorum deductione.